UCHWAŁA NR LIX/371/2023
RADY GMINY ŁYSOMICE

z dnia 28 marca 2023 r.

w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice

Na podstawie art. 12 ust. 1 oraz art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503, 1846, 2185 i 2747) oraz art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Uchwala się zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice uchwalonego uchwałą nr XVIII/112/2012 Rady Gminy Łysomice z dnia 26 kwietnia 2012 r., zwaną dalej „zmianą studium".

2. Integralną częścią uchwały są:

1) tekst zmiany studium stanowiący załącznik nr 1 do uchwały;

2) część graficzna zmiany studium stanowiąca załącznik nr 2 do uchwały;

3) ujednolicony tekst studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice w dwóch częściach stanowiący załącznik nr 3 do uchwały;

4) ujednolicony rysunek studium gminy w skali 1:10 000 stanowiący załącznik nr 4 do uchwały;

5) rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany studium, nie będące ustaleniem zmiany studium, stanowiące załącznik nr 5 do uchwały;

6) dane przestrzenne stanowiące załącznik nr 6 do uchwały.

§ 2. Przyjmuje się tekst ujednolicony studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice w dwóch częściach wynikający ze zmiany studium zapisanej w § 1, stanowiący załącznik nr 3 do uchwały wraz z ujednoliconym rysunkiem studium stanowiącym załącznik nr 4.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Łysomice.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Łysomice.

Przewodniczący Rady Gminy

Robert Kożuchowski

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr LIX/371/2023
Rady Gminy Łysomice
z dnia 28 marca 2023 r.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice
(tekst zmiany)

1. **W załączniku Nr 1 do uchwały Nr XVIII/112/2012 Rady Gminy Łysomice z dnia 26 kwietnia 2012 r. w CZĘŚĆ I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO w INFORMACJE WPROWADZAJĄCE**

   wprowadza się następujące zmiany:

   dopisuje się tekst:

   III zmiana Studium
   Uchwała Nr XXXVII/233/2021 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

   opracowana przez:
   Pracownia Projektowa Sieć I Paweł Łukowicz
   ul. Gdańska 54/6
   85-021 Bydgoszcz

2. **W załączniku Nr 1 do uchwały Nr XVIII/112/2012 Rady Gminy Łysomice z dnia 26 kwietnia 2012 r. w CZĘŚĆ I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO w PRZEDMIOT I OBSZAR OPRACOWANIA**

   wprowadza się następujące zmiany:

   dopisuje się tekst:

   Przedmiot i obszar opracowania III zmiany Studium
   Rada Gminy Łysomice w dniu 25 listopada 2021 r. podjęła uchwałę Nr XXXVII/233/2021 w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.
   Należy wskazać, że wprowadzenie zmian do wybranych, pojedynczych zapisów studium, zarówno w części tekstowej jak i graficznej, zgodnie z § 8 ust. 2. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest fragmentaryczną zmianą obowiązującego studium.

3. **W załączniku Nr 1 do uchwały Nr XVIII/112/2012 Rady Gminy Łysomice z dnia 26 kwietnia 2012 r. w CZĘŚĆ I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO w CEL SPORZĄDZANIA ZMIANY STUDIUM**

   wprowadza się następujące zmiany:

   dopisuje się tekst:

   Cel sporządzenia III zmiany Studium
   Dokonanie zmian w zapisach studium dotyczy wybranego terenu, a zakres zmian odnosi się wyłącznie do wprowadzenia do ustaleń obowiązującego studium terenów inwestycyjnych. Zgodnie z tym podkreśla się,

że ustalenia dotyczące pozostałego zakresu studium pozostaną w formie niezmienionej.
Również należy wskazać, że wprowadzenie zmian do wybranych, pojedynczych zapisów studium, zarówno w części tekstowej jak i graficznej, zgodnie z § 8.2. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest fragmentaryczną zmianą obowiązującego studium.

4. **W załączniku Nr 1 do uchwały Nr XVIII/112/2012 Rady Gminy Łysomice z dnia 26 kwietnia 2012 r. w CZĘŚĆ I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO w PODSTAWA PRAWNA**

wprowadza się następujące zmiany:

dopisuje się tekst:

Podstawa prawna opracowania III zmiany Studium

Podstawą opracowania jest Uchwała Nr XXXVII/233/2021 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice oraz:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40);
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.).

Należy wskazać, że wprowadzenie zmian do wybranych, pojedynczych zapisów studium, zarówno w części tekstowej jak i graficznej, zgodnie z § 8 ust. 2. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest fragmentaryczną zmianą obowiązującego studium.

5. **W załączniku Nr 1 do uchwały Nr XVIII/112/2012 Rady Gminy Łysomice z dnia 26 kwietnia 2012 r. w CZĘŚĆ II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO w rozdziale 1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW w podrozdziale 1.1. Kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego gminy w podpunkcie 1.1.2. Hierarchia sieci osadniczej gminy**

wprowadza się następujące zmiany:

tekst:

W tym celu stworzona została koncepcja utworzenia strefy rozwoju gospodarczego – Park Przemysłowy w Łysomicach (2003), obejmujący obszar po zachodniej stronie drogi krajowej nr 1 o powierzchni około 300 ha oraz po wschodniej stronie tej drogi o powierzchni około 70 ha.

zmienia się na:

W tym celu stworzona została koncepcja utworzenia strefy rozwoju gospodarczego – Park Przemysłowy w Łysomicach (2003), obejmujący obszar po zachodniej stronie drogi krajowej nr 1 (obecnie droga krajowa nr 91) o powierzchni około 300 ha oraz po wschodniej stronie tej drogi o powierzchni około 336 ha.

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

SKALA 1 : 5 000

ZAŁĄCZNIK NR 2
DO UCHWAŁY NR LIX/371/2023
RADY GMINY ŁYSOMICE
Z DNIA 28 MARCA 2023r.

OSTASZEWO

GRANICA OBSZARU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM

A B C — STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

ORIENTACYJNY ZASIĘG STREFY OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ

GAZOCIĄG DN200

DROGI LOKALNE

DROGI ZBIORCZE

GRANICE AGLOMERACJI ŁYSOMICE

izofona 45dB
izofona 40dB
GRANICE STREF OCHRONNYCH OBSZARÓW NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALONYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (ORIENTACYJNY ZASIĘG IZOFON 40dB I 45dB)

TEREN ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ Z USŁUGAMI ORAZ WIELORODZINNEJ Z USŁUGAMI

TEREN ZABUDOWY PRODUKCYJNO - SKŁADOWO - MAGAZYNOWEJ

ŁYSOMICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Załacznik Nr 3
Część I
do Uchwały Nr LIX/371/2023
Rady Gminy Łysomice
z dnia 28 marca 2023 r.

Spis treści

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁYSOMICE 9

2. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENÓW ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY 10

2.1. SIEĆ OSADNICZA 10
2.2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA, PRZEZNACZENIE 10
2.3. OBOWIĄZUJĄCE PLANY MIEJSCOWE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARZE GMINY ŁYSOMICE 11

3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO 16

3.1. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO 16
3.1.1. Środowisko przyrodnicze 16
3.1.2. Rzeźba terenu 18
3.1.3. Wody powierzchniowe 18
3.1.4. Wody podziemne 20
3.1.5. Szata leśna 20
3.1.6. Fauna 21
3.1.7. Klimat 22
3.1.8. Gleby 23
3.1.9. Surowce naturalne 24
3.2. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ 24
3.3. STAN LEŚNEJ PRZESTZRENI PRODUKCYJNEJ 28
3.4. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO 30
3.4.1. Zagrożenia i stan powietrza 30
3.4.2. Zagrożenia i stan wód 32
3.4.3. Zagrożenia i stan gleb 33
3.4.4. Przekształcenia powierzchni ziemi i zagrożenie występowania masowych ruchów ziemi 33
3.4.5. Klimat akustyczny 34
3.4.6. Zagrożenia flory i fauny 35
3.4.7. Zagrożenia i stan lasów 36

4. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR I KULTURY WSPÓŁCZESNEJ 37

4.1. KRAJOBRAZ KULTUROWY 37
4.2. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW 54

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ŻYCIA 92

5.1. LUDNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA 92
5.2. MIESZKALNICTWO 97
5.3. RYNEK PRACY 98
5.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA 101

6. UWARUNKOWANIA ROZWOJU OSADNICTWA 107

6.1. CHARAKTERYSTYKA PRZESTRZENI ZABUDOWANEJ 107
6.2. OGRANICZENIA I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU OSADNICTWA 107

7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA 110

8. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY 111

9. STAN PRAWNY GRUNTÓW 112

10. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH 114

10.1. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY 114
10.2. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY - ISTNIEJĄCE 114
10.2.1. Obszary chronionego krajobrazu 114

10.2.2. Rezerwat przyrody ... 115
10.2.3. Pomniki przyrody ... 116
10.2.4. Użytki ekologiczne ... 117
10.3. OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE ZABYTKÓW ... 118
10.4. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE INNYCH NIŻ POWYŻSZE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH ... 119
10.4.1. Lasy ochronne ... 119
10.4.2. Gleby pochodzenia organicznego ... 119
10.4.3. Grunty rolne wysokich klas bonitacyjnych (I-III) ... 120
10.4.4. Strefy ochronne wokół ujęć wód podziemnych ... 121
10.4.5. Obszar ochronny zbiornika wód podziemnych -GZWP nr 141 ... 121
10.4.6. Strefa ochronna wód powierzchniowych ... 121
10.4.7. Strefy ochrony sanitarnej cmentarzy czynnych ... 121
10.4.8. Pasy techniczne od linii elektroenergetycznych ... 121

11. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH ... 122

12. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ... 123

13. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH ... 125

14. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI ... 126

14.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJI ... 126
14.1.1. Komunikacja drogowa ... 126
14.1.2. Komunikacja kolejowa ... 129
14.2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ... 130
14.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa ... 130
14.2.2. Elektroenergetyka ... 133
14.2.3. Gazownictwo ... 134
14.2.4. Telekomunikacja ... 134
14.2.5. Energetyka cieplna ... 134
14.2.6. Radiolinie ... 134

15. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH ... 135

16. WYMAGANIA OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ ... 136

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Pierwsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice przyjęto uchwałą Nr XXXI/205/97 Rady Gminy Łysomice z dnia 16 grudnia 1997 r. W wyniku zaistniałych potrzeb w zakresie przekształceń terenów na cele działalności gospodarczej, pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, pod budownictwo letniskowe oraz tereny do zalesienia, podjęto uchwałę Nr XVII/94/04 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Łysomice", natomiast uchwałą Nr VI/40/07 z dnia 27 kwietnia 2007 r. przyjęto pierwszą zmianę Studium . W zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej gminy Łysomice uznano, iż dokument wymaga aktualizacji i dostosowania zapisów studium do obowiązujących przepisów prawa. W dniu 24 września 2009 r. Rada Gminy Łysomice podjęła uchwałę Nr XXXII/188/2009 w sprawie przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

Dokonując zmian w dotychczas obowiązującym Studium gminy Łysomice przeredagowano część tekstową i graficzną dla uzyskania jednorodności i spójności całego dokumentu. Zaktualizowano dane, jednocześnie wykreślając informacje i statystyki nieaktualne z ubiegłych lat, oraz ujednolicono tekst studium.

Studium

Uchwała Nr XXXI/205/97 Rady Gminy Łysomice z dnia 16 grudnia 1997 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

opracowane przez:

Biuro Urbanistyki i Architektury w Toruniu
ul. Warszawska 8/8
tel./0-56/ 652 13 03

Zespół w składzie: główny projektant mgr inż. arch. BOGDAN FRYNDT
uprawienia urbanistyczne nr 246/88
projektanci i asystenci
dr Jan Owsiak
rzeczoznawca NOT nr ewid. 166
dr Janusz Sewerniak
rzeczoznawca TUP nr ewid. 97
mgr inż. arch. Dorota Fryndt

I zmiana Studium

Uchwała Nr XVII/93/04 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.
Uchwała Nr VI/40/07 Rady Gminy Łysomice z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

opracowana przez:

Projektowo - Doradcze Biuro Architektoniczno-Urbanistyczne w Grudziądzu
ul. Chełmińska 103
tel./0-56/ 642 33 15

Zespół w składzie: główny projektant mgr inż. arch. TADEUSZ KREPSKI

uprawienia urbanistyczne nr 911/89

projektanci i asystenci

mgr inż. Agnieszka Kowalik
tech. bud. Dorota Trędowska
mgr Izabela Annuth
mgr Jarosław Szczepaniak

II zmiana Studium

Uchwała Nr XXXII/188/2009 Rady Gminy Łysomice z dnia 24 września 2009 r. w sprawie przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

opracowana przez:

„Metropolia-Satini s.c."
ul. Waryńskiego 32-36
+48 56 46 130 44
www.metropolia.info.pl, e-mail: metropolia@satini.com.pl

Zespół w składzie: główny projektant mgr inż. arch. TADEUSZ KREPSKI
wpis nr G-102/2002 na listę POIU
projektant mgr Rafał Łucki
wpis nr G-271/2010 na listę POIU

asystenci głównego projektanta: mgr Łukasz Piskurewicz
mgr Wiesław Piotrowski

Współpraca:

mgr Eliza Marcjanik-Żak
mgr inż. arch. krajobrazu Ewa Buze
mgr inż. Joanna Klimek
mgr Anna Pilżys

III zmiana Studium

Uchwała Nr XXXVII/233/2021 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

opracowana przez:

Pracownia Projektowa Siec I Paweł Łukowicz
ul. Gdańska 54/6
85-021 Bydgoszcz

PRZEDMIOT I OBSZAR OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice", zwane dalej „Studium".

Opracowanie obejmuje obszar gminy Łysomice w granicach administracyjnych, zgodnie z art. 6, pkt. 7 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

Na Studium składa się:

1) tekst studium, stanowiący załącznik Nr 1 do uchwały i składający się z trzech części:
   - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice,
   - kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice wraz z uzasadnieniem zawierającym objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium,
2) rysunek studium w skali 1: 10 000, stanowiący załącznik Nr 2 do uchwały.

Uchwaleniu nie podlegają:
- opracowanie ekofizjograficzne,
- prognoza oddziaływania na środowisko,
- część formalno-prawna, dokumentująca tryb sporządzania i uchwalenia zmiany Studium, określona w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

3) rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany Studium, stanowiące załącznik Nr 3 do uchwały.

Przedmiot i obszar opracowania III zmiany Studium

Rada Gminy Łysomice w dniu 25 listopada 2021 r. podjęła uchwałę Nr XXXVII/233/2021 w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

Należy wskazać, że wprowadzenie zmian do wybranych, pojedynczych zapisów studium, zarówno w części tekstowej jak i graficznej, zgodnie z § 8 ust. 2. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest fragmentaryczną zmianą obowiązującego studium.

CEL SPORZĄDZANIA ZMIANY STUDIUM

Podstawowym celem sporządzania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice" jest określenie zasad długo, okresowej polityki rozwoju przestrzennego gminy. Studium jest jedynym dokumentem planistycznym, który kształtuje politykę gospodarowania przestrzenią na obszarze gminy w dłuższych okresach czasu z zastrzeżeniem, że każdorazowa zmiana uwarunkowań powinna skutkować zmianą studium tak, aby było ono zawsze aktualną podstawą prac planistycznych. Studium stanowi zobowiązania własne samorządu o charakterze strategicznym.

Podstawowymi zadaniami zmiany studium są:
- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem,
- sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy,
- stworzenie podstawy prawnej do koordynacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- promocja rozwoju gminy /marketing/.

Cel sporządzenia III zmiany Studium

Dokonanie zmian w zapisach studium dotyczy wybranego terenu, a zakres zmian odnosi się wyłącznie do wprowadzenia do ustaleń obowiązującego studium terenów inwestycyjnych. Zgodnie z tym podkreśla się, że ustalenia dotyczące pozostałego zakresu studium pozostaną w formie niezmienionej.

Również należy wskazać, że wprowadzenie zmian do wybranych, pojedynczych zapisów studium, zarówno w części tekstowej jak i graficznej, zgodnie z § 8.2. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest fragmentaryczną zmianą obowiązującego studium.

PODSTAWA PRAWNA

Podstawa prawna opracowania Studium

Pierwotne „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice" sporządzone zostało w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym /Dz. U. nr 89, póz. 415 z dnia 25 sierpnia 1994r./.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy Rada Gminy Łysomice w dniu 13 lutego 1996r. podjęła uchwałę nr X VI/109/96 w sprawie przystąpienia do sporządzania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy".

Studium nie jest przepisem gminnym i jest jedynym obowiązującym opracowaniem planistycznym obejmującym cały obszar gminy, na podstawie, którego następować będzie koordynacja działań i kolejność opracowań planów miejscowych.

Podstawowymi aktami prawnymi dotyczącymi zagospodarowania przestrzennego są:

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym /Dz.U. Nr 89, póz. 415 z dnia 25 sierpnia 1994r./,
- Zarządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie rodzajów i wzorów dokumentów stosowanych w pracach planistycznych /M.P. nr 3, póz. 40 z dnia 30 stycznia 1995r./.

Podstawa prawna opracowania I zmiany Studium

Zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice" sporządzono w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym /Dz.U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami/.

Podstawą opracowania była Uchwała Nr XVII/93/04 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice.

Podstawa prawna opracowania II zmiany Studium

Podstawą opracowania jest Uchwała Nr XXXII/188/2009 Rady Gminy Łysomice z dnia 24 września 2009 r. w sprawie przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice oraz:

- art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.);

- art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.).

Podstawa prawna opracowania III zmiany Studium

Podstawą opracowania jest Uchwała Nr XXXVII/233/2021 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice oraz:

- **ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40);**

- **ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.).**

Należy wskazać, że wprowadzenie zmian do wybranych, pojedynczych zapisów studium, zarówno w części tekstowej jak i graficznej, zgodnie z § 8 ust. 2. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest fragmentaryczną zmianą obowiązującego studium.

MATERIAŁY WEJŚCIOWE

Zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice" sporządzono w oparciu o następujące materiały:

- Inwentaryzacja urbanistyczna gminy Łysomice, wykonana przez WBPP Gospodarstwo Pomocnicze „Torplan" w Toruniu -1993 r.;
- Ustalenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice;
- Podstawowe dane statystyczne miast i gmin za 1995 rok wg Urzędu Statystycznego w Toruniu;
- Informacje, materiały i dane uzyskane z Urzędu Gminy Łysomice;
- Opracowanie fizjograficzne wstępne powiatu toruńskiego, wykonane przez „Geoprojekt" Warszawa -1968r.;
- Wytyczne konserwatorskie do aktualizacji planu ogólnego gm. Łysomice, wykonane przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków, Oddział Wojewódzki w Toruniu - 1993r.;
- Uwagi i ukierunkowania dotyczące studium zawarte w piśmie Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Toruniu z upoważnienia Wojewody Toruńskiego;
- Informacje i materiały uzyskane w Wydziale Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu od Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i Geologa Wojewódzkiego;
- Decyzja nr 1/96 Wojewody Toruńskiego o ustaleniu lokalizacji autostrady płatnej na terenie woj. toruńskiego, znak: GP. I. 7331/1/96 z dnia 10. XII. 1996r.;
- Opracowanie pt: „Ocena oddziaływania zabudowy mieszkaniowo-usługowej i produkcyjnej na radioteleskop w Piwnicach k/ Torunia" oprac. przez Gospodarstwo pomocnicze „Torplan" przy WBPP w Toruniu - 1995r.;
- Wnioski i postulaty do studium zgłoszone przez zainteresowane urzędy i instytucje;
- Wnioski zawarte w protokółach odbytych konsultacji z udziałem Rad Sołeckich gminy Łysomice -1997r.;
- Informacje i materiały uzyskane z Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa z siedzibą w Łysomicach - 1997r.;
- „Program Rozbudowy Obiektów Małej Retencji w gminie Łysomice", oprac. WZMiUW w Toruniu -1993;
- „Warunki Przyrodnicze Produkcji Rolnej woj, toruńskiego", oprac. IUN1G w Puławach -1982r.;
- „Stan środowiska w woj. toruńskim", oprać. PIOŚ i UW w Toruniu -1996r.

- <u>Dodatkowe materiały do opracowanej zmiany Studium:</u>

- radioteleskop Piwnice - oddziaływania - 2003;
- modernizacja wodociągu gminnego - 1999;
- rozbudowa kanalizacji sanitarnej - 2004;
- program ochrony środowiska gminy Łysomice na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020;
- Plan gospodarki odpadami na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020;
- Plan urządzenia lasu na okres 1999-2008 wieś Różankowo;
- Gospodarka leśna w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa na okres 1999-2008 wieś Różankowo.
- Struktura agrarna wsi - analiza zmian 1992-2003;
- Strategia rozwoju przedsiębiorczości gminy - 2003;
- Strategia rozwoju gminy - 2000;
- Koncepcja utworzenia strefy rozwoju gospodarczego - park przemysłowy - 2003;
- Przegląd ekologiczny składowiska odpadów - 2002;
- Granica rolno-leśna - 2001;
- Struktura własności gospodarstw rolnych - ewidencja - 2004;

- Uchwała wieloletniego planu inwestycyjnego gminy - 2005;
- Plan zagospodarowania przestrzennego woj. kuj. pom. - ustalenia dla gm. Łysomice - 2003;
- Wykaz dróg gminnych - 2003;
- Uproszczony program gazyfikacji gminy Łysomice - 2005;
- „Opracowanie ekofizjograficzne terenu gminy Łysomice" (sporządzone na potrzeby zmiany Studium w lipcu 2005);
- Plan rozwoju lokalnego gminy Łysomice na lata 2007 - 2015;
- Strategia rozwoju powiatu toruńskiego;
- Opracowanie ekofizjograficzne terenu gminy Łysomice (sporządzone na potrzeby zmiany Studium w 2010 roku);
- Aktualizacja program rozbudowy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Łysomice - 2004.

CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁYSOMICE.

Gmina Łysomice położona jest w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie ziemskim toruńskim. Od południa graniczy z miastem Toruniem. Gmina położona jest przy drodze krajowej nr 91 (Cieszyn, Toruń, Gdańsk) oraz przy linii kolejowej Toruń - Malbork. Przez jej teren przebiega trasa autostrady A1 z węzłem autostradowym.

Powierzchnia geodezyjna gminy to 126,94 km^2. Na terenie gminy znajduje się 23 wsi zgrupowanych w 14 sołectwach. Ludność gminy Łysomice stale powiększa się dzięki przesiedlającym się mieszkańcom Torunia. W roku 2010 liczba mieszkańców gminy wynosiła 8847 mieszkańców.

Ryc. 1 Położenie Gminy Łysomice

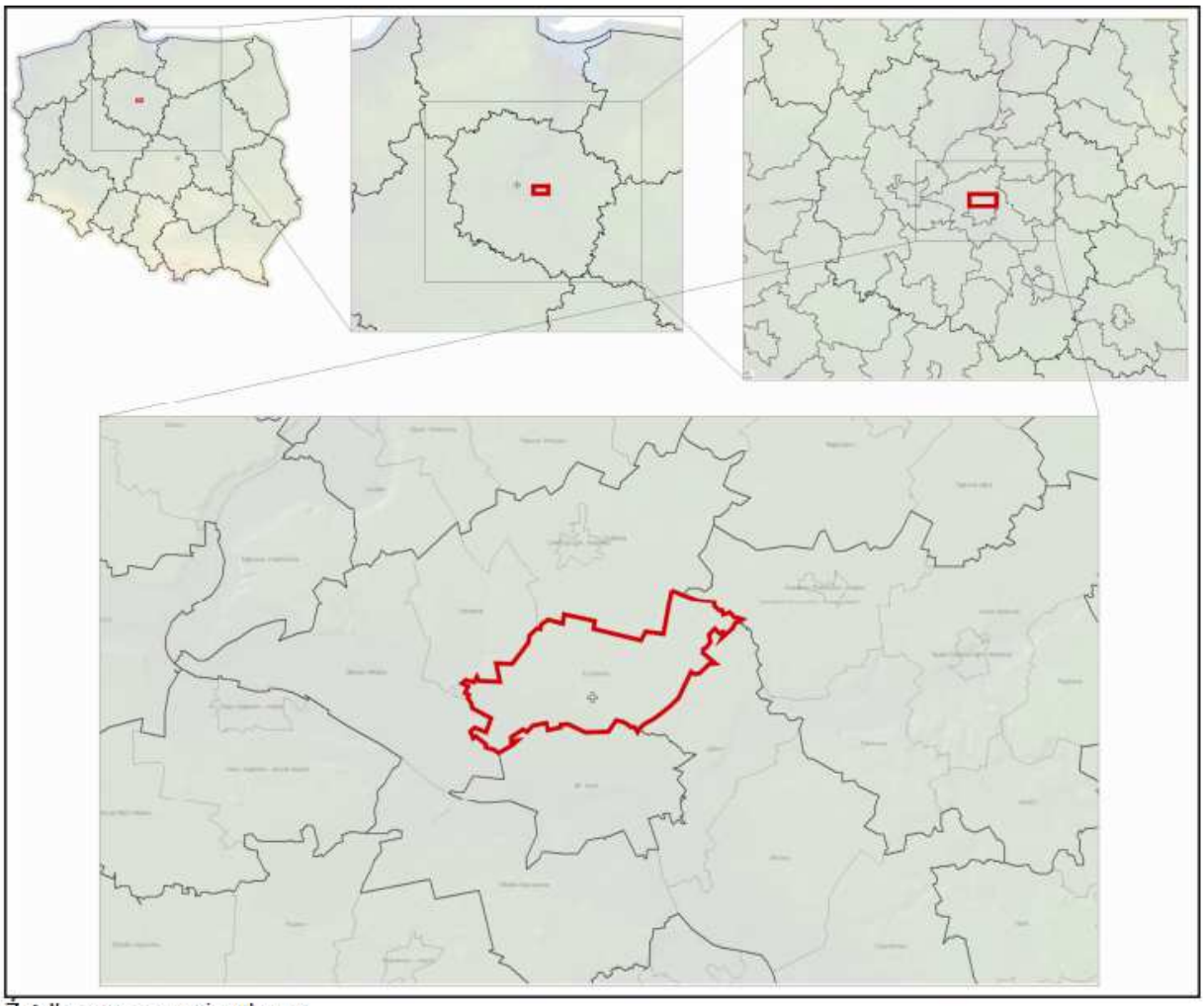

Źródło: opracowanie własne

2. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENÓW ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY.

2.1. Sieć osadnicza.

Gmina Łysomice liczy 12 694 ha powierzchni oraz 8 847 mieszkańców, co daje 69 osób na km^2 powierzchni. Funkcję ośrodka administracyjno-usługowego gminy pełni wieś Łysomice, ośrodkiem wspomagającym i uzupełniającym ośrodek gminny jest wieś Turzno. Sołectwa na terenie gminy to: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Lulkowo, Łysomice Wieś, Łysomice Osiedle, Ostaszewo, Papowo Toruńskie, Różankowo, Turzno, Tylice, Zakrzewko, Zęgwirt, Wytrębowice.

2.2. Struktura użytkowania, przeznaczenie.

Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni gminy Łysomice wg stanu w dniu 1 I 2010 r. zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1.Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni. Stan w dniu 1 I 2010

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha
Użytki rolne, w tym:	8934
- grunty orne	7932
- sady	293
- łąki i pastwiska	469
- grunty rolne zabudowane	195
- grunty pod stawami	-
- grunty pod rowami	45
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	2950
- lasy	2918
- grunty zadrzewione i zakrzewione	32
Grunty pod wodami w tym:	91
- powierzchniowymi płynącymi	91
- powierzchniowymi stojącymi	-
Grunty zabudowane i zurbanizowane	467
w tym tereny:	
- mieszkaniowe	120
- przemysłowe	92
- inne zabudowane	22
- zurbanizowane niezabudowane	0
- rekreacji i wypoczynku	14
- komunikacyjne:	
- drogi	257
- koleje	50
- inne	12
- użytki kopalne	-
Użytki ekologiczne	4
Nieużytki	95
Tereny różne	16
RAZEM POWIERZCHNIA EWIDENCYJNA	12656

Źródło: Starostwo Powiatowe w Toruniu

Gmina Łysomice użytkowana jest w większości rolniczo, w tym największą część obejmują grunty orne.

Szczegółową strukturę użytków rolnych przedstawia poniższy diagram.

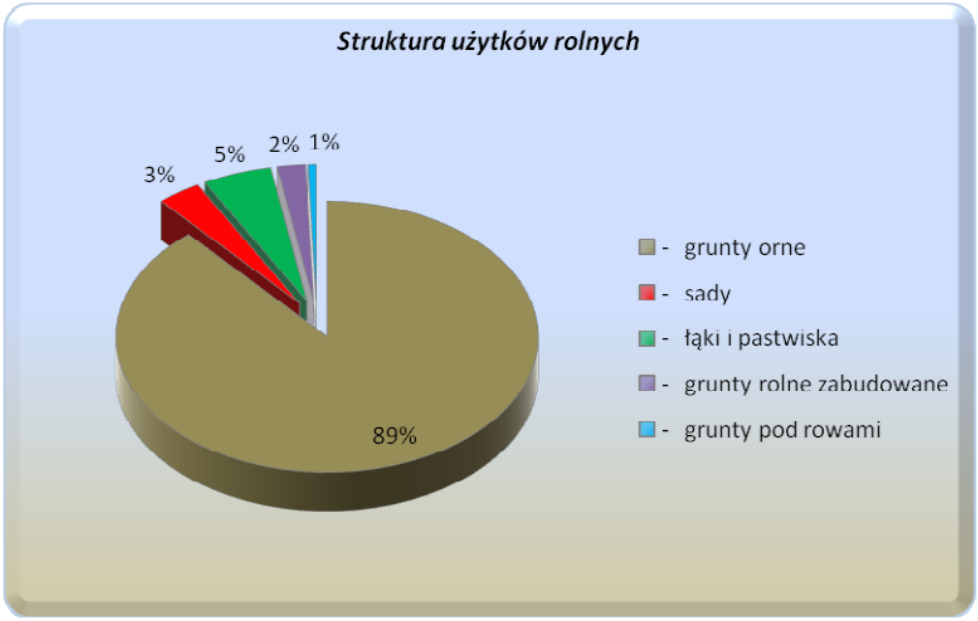

Źródło: Starostwo Powiatowe w Toruniu

Charakterystyka zainwestowania.

Na większości obszaru gminy Łysomice dominuje rolnictwo i mieszkalnictwo. Na terenach najbardziej zurbanizowanych w środkowej i południowo - wschodniej części gminy ważną funkcję pełni funkcja przemysłowa i usługowa.

Tereny zabudowane występują głównie w formie skupionej zabudowy wsi, bądź gospodarstwa rolnego /dawnego folwarku/. Większość wsi posiada zabudowę o zachowanym historycznie układzie przestrzennym i zabudowie o wartościach kulturowych. Na obszarze gminy występują też licznie formy rozproszonej zabudowy siedliskowej.

Na ternie gminy funkcjonuje Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, która powstała 11 lipca 2001 roku, w wyniku połączenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Żarnowiec" i Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Tczew" i będzie działać do 30 listopada 2017 roku. Obejmuje 13 terenów inwestycyjnych na obszarze 677 ha, w tym tereny gminy Łysomice. Dzięki utworzeniu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie, rozwija się nie tylko gmina Łysomice, ale także całe województwo kujawsko - pomorskie. Na terenie gminy Łysomice powstało wiele zakładów, które przyczyniają się do jej rozwoju.

Z uwagi na dynamiczny rozwój mieszkalnictwa, następuje proces zanikania rolniczego charakteru obszarów wiejskich oraz przeobrażania krajobrazu wsi w charakterystyczny dla podmiejskich osiedli. Urbanizacja gminy Łysomice postępuje na skutek oddziaływania dużego ośrodka miejskiego, jakim jest Toruń, dla którego pełni funkcję zaplecza gospodarczego.

2.3. Obowiązujące plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Łysomice.

Miejscowe plany sporządzone w trybie ustawy o planowaniu przestrzennym z dnia 12 lipca 1984 r.

Plany miejscowe sporządzone dla obszaru gminy Łysomice w trybie ustawy o planowaniu przestrzennym z dnia 12 lipca 1984r. były ważne do dnia 31. XII. 1999r. Dotyczyło to m.in.: miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice przyjętego uchwałą GRN w Łysomicach nr XV/71/87 z dnia 26 czerwca 1987r, który utracił moc na podstawie art. 67 ustawy, o której mowa w art. 88 ust. 1 Ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Miejscowe plany obowiązujące długookresowo sporządzone w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym /wg stanu na dzień 30 listopada 1997 r./

- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gm. Łysomice dot. komunikacji rowerowej i pieszej wzdłuż drogi nr 552, przyjęta uchwałą nr XXVIII/189/97 Rady Gminy Łysomice z dnia 12 sierpnia 1997 r. /Dz. U. Woj. Toruńskiego Nr 24 z 1 września 1997r., poz. 199/;
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gm. Łysomice dot. wsi Papowo Toruńskie - teren mieszkaniowy przyjęta uchwałą nr XXIX/192/97 Rady Gminy Łysomice z dnia 18 września 1997r. /Dz. U. Woj. Toruńskiego Nr 29, poz. 223/;
- zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice dot. gazociągu wysokiego ciśnienia, przyjęta uchwałą nr XXIX/193/97 Rady Gminy Łysomice z dnia 18 września 1997r. /Dz. U. Woj. Toruńskiego Nr 30, poz. 229/.

Wykaz uchwał do zmiany Miejscowego Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Łysomice wprowadzonych po roku 1997 /stan na październik 2005r./

- Uchwala Rady Gminy w Łysomicach Nr XXXVI/235/98 z dnia 16 czerwca 1998r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice dot. terenu mieszkaniowego we wsi Wytrębowice /Dz. U. Woj. Tor. Nr 20, poz. 117 z dnia 20 lipca 1998r./;
- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach Nr XXXVI/234/98 z dnia 16 czerwca 1998r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice na obszarze wsi Łysomice oraz zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego wsi Łysomice /Dz. U. Woj. Tor. Nr 21, poz. 136 z dnia 27 lipca 1998r./;
- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach Nr X/70/99 z dnia 15 października 1999r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice, polegającej na wprowadzeniu do w/w planu korekty przebiegu trasy na odcinku Gostkowo-Turzno /Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. Nr 5, poz. 46 z dnia 9 lutego 2000r./;
- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach NR XXX/200/97 z dnia 28 listopada 1997r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice oraz zmiany szczegółowego zagospodarowania przestrzennego wsi Łysomice /Dz. U. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 23, poz. 219 z dnia 26 maja 2000r./;
- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach Nr XV/104/00 z dnia 26 czerwca 2000r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania Gminy Łysomice obejmującego tereny położone w m. Ostaszewo /Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. Nr 73, poz. 580 z dnia 6 października 2000r./;
- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach Nr XV/105/00 z dnia 26 czerwca 2000r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice obejmującego tereny położone w m. Lipniczki z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne /Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. Nr 73, poz. 581 z dnia 6 października 2000r./;
- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach Nr XXVIII/164/01 z dnia 30 marca 2001r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice w części obejmującej działki nr 77,71,76/2 i część działki 70/2 w m. Turzno pod lokalizację obiektów przeznaczonych na cele oświatowe. /Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. Nr 35, poz. 563 z dnia 21 czerwca 2001r./;
- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach Nr XXVI/235/02 z dnia 08 lutego 2002r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice w części obejmującej działki nr 1/9, 5/9,1/6,1/4,1/5,5/7,5/8,5/3,6/1,6/2,5/6,8/1 i część działek 8/3,9/1,9/2, 24/1 w m. Ostaszewo pod lokalizację obiektów usługowo-handlowych /Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. Nr 49, poz. 937 z dnia 4 czerwca 2002 r./;

- Uchwała Rady Gminy w Łysomicach Nr XLIII/271/02 z dnia 16 września 2002 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice obejmującego tereny położone w m. Świerczynki z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne /Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. Nr 121, poz. 2456 z dnia 28 października 2002r.

Obowiązujące plany uchwalone na podstawie Ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 ze zm. z 2004 Dz.U.Nr 6, poz 41 i Nr 141, poz. 1492)

- Uchwała nr XXIX/152/05 Rady Gminy Łysomice z dnia 10 czerwca 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice w jednostce strukturalnej Ostaszewo / Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. Nr 93, poz. 1723 z dnia 8 sierpnia 2005r./;
- Uchwała nr XLIV/208/06 Rady Gminy Łysomice z dnia 14 czerwca 2006r w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice, w jednostce strukturalnej Kamionki Małe.(Dz.U. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 149 poz. 2169 i 2170 z dnia 30 listopada 2006);
- Uchwała nr XLVIII/217/06 Rady Gminy Łysomice z dnia 29 września 2006 r. w sprawie zmiany załącznika nr 3 do uchwały nr XLIV/208/06 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice, w jednostce strukturalnej Kamionki Małe (Dz. U. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 149 Bydgoszcz z 30 listopad 2006);
- Uchwała nr XLVIII/218/06 Rady Gminy Łysomice z dnia 29 września 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice w jednostce strukturalnej Papowo Toruńskie. (Dz.U. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 9 poz. 141 z dnia 22 stycznia 2007 r.);
- Uchwała nr XXI/106/08 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 czerwca 2008r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Łysomice, w jednostce strukturalnej (w części wsi) Papowo Toruńskie. (Dz.U. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 145 poz. 2211 z dnia 13 listopad 2008 r.);
- Uchwała nr XXI/107/08 Rady Gminy Łysomice z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice w jednostce strukturalnej (w części wsi)Ostaszewo. (Dz.U. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 145 poz. 2212 z dnia 13 listopad 2008 r.);

Poniższe tabele zawierają analizę danych dotyczącą planowania przestrzennego w gminie za rok 2010 (PP-1). Obowiązujące MPZP sporządzenia podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym oraz na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przedstawia tabela poniżej:

Liczba		Powierzchnia		Łączna powierzchnia dla których zmieniono przeznaczenie		Łączna powierzchnia przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego									Koszty sporządzania planów uchwał w 2010r. (w całym okresie ich sporządzania)	
Ogółem	W tym na podstawie ustawy z 2003r.	Ogółem	W tym na podstawie ustawy z 2003r.	Gruntów rolnych na cele nierolnicze	Gruntów leśnych cele nieleśne	Zabudowy mieszkaniowej		Zabudowy usługowej		Użytkowanych rolniczo	Zabudowy techniczno-produkcyjnej	Zieleni i wód	Komunikacji	Infrastruktury technicznej	Ogółem	W przeliczeniu
						Ogółem	W tym zabudowa wielorodzinnej	Ogółem	W tym usług publicznych							
		ha				% powierzchni MPZP obowiązujących w gminie suma 7+9+11+12+13+14+15=100%										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
17	5	480	240	480	0	48	0	3	3	1	38	1	7	2	60 tys.	550

Źródło: GUS 2010

MPZP w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym oraz na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przedstawia tabela poniżej:

Liczba		powierzchnia	
ogółem	W tym planów, których sporządzenie trawa dłużej niż 3 lata	ogółem	W tym terenów (działek objętych obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego)
5	0	399	3

Źródło: GUS 2010

Wydane decyzje lokalizacyjne na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przedstawia tabela poniżej.

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy					Łączna liczba działek (działek własnościowych lub innych powierzchni), dla których wydano decyzje pozytywne	
	Ogółem decyzji	w tym decyzji o ustaleniu warunków zabudowy				Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy
		mieszkaniowej wielorodzinnej	mieszkaniowej jednorodzinnej	usługowej	innej		
35	166	0	127	10	29	65	50

Źródło: GUS 2010

Tabela 2 Wydane decyzje na przestrzeni siedmiu lat.

Rok	Liczba decyzji
2004	97
2005	137
2006	103
2007	149
2008	150
2009	203
2010	166

Źródło: materiały UG Łysomice

3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717 ze zm. z 2004 Dz. U. Nr 6, poz. 41 i Nr 141, poz. 1492) ekorozwój stanowi podstawę działań planistycznych. W celu określenia polityki zagospodarowania przestrzennego gminy wykonano studium przyrodnicze. W studium przyrodniczym i ekofizjografii uwzględniono m. in. występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczegółowych, stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Uwzględniono również wymogi ustaw: prawo ochrony środowiska, o ochronie przyrody, o ochronie gruntów rolnych i leśnych, o lasach, stanowiące, iż przy ustalaniu kierunków rozwoju gminy należy uwzględnić potrzeby środowiska przyrodniczego, wskazać racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi i ochrony walorów krajobrazowych.

W studium przyrodniczym oceniając poszczególne elementy środowiska przyrodniczego gminy Łysomice przedstawiono: budowę geologiczną, rzeźbę terenu, wody powierzchniowe i podziemne, szatę leśną, klimat, użytkowanie terenu i gleby oraz problematykę ochrony i zagrożeń środowiska przyrodniczego.

Na podstawie nowych opracowań przyrodniczych oraz ustawy prawo ochrony środowiska dla obszaru gminy sporządzono podstawowe opracowanie ekofizjograficzne.

3.1. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Obszar gminy Łysomice znajduje się w północnej części powiatu toruńskiego, bezpośrednio na północ od miasta Torunia. Ogólna powierzchnia obszaru gminy wynosi 12734 ha, w tym przeważają użytki rolne 8996 ha (70,6%). Lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 2825 ha, co stanowi 22,3%. Podstawową funkcją gminy jest produkcja rolna. Obszar gminy jest zbliżony kształtem do trapezu, którego ostre wierzchołki to północno- wschodni i południowo- zachodni. Maksymalna szerokość wynosi 9,1 km, a długość 22,5 km, a najwyżej położony teren wznosi się na wysokość 101,4 m n.p.m. i znajduje się on w rejonie wsi Kamionki Duże w części wschodniej gminy, w dolinie Strugi Łysomickiej znajduje się najniżej usytuowany punkt w gminie (42,6 m n.p.m.).

Pod względem fizycznogeograficznego podziału Polski J. Kondrackiego (1988) obszar gminy leży w obrębie dwóch jednostek fizycznogeograficznych, tj. Kotliny Toruńskiej (południowo-zachodnia część gminy) i Pojezierza Chełmińskiego (pozostała część gminy).

Według podziału na regiony naturalne R. Galona, obszar gminy znajduje się w obrębie Równiny Chełmżyńskiej, Pagórków Wąbrzeskich oraz Wydm Toruńskich.

3.1.1. Środowisko przyrodnicze.

Budowa geologiczna

Budowa geologiczna starszego podłoża znana jest na podstawie wierceń archiwalnych i literatury. Na tej podstawie można stwierdzić, że pod serią czwartorzędową o miąższości około 30 m występują utwory plioceńskie podścielone formacją mioceńską /do 85 m od powierzchni terenu/. Ilustruje to profil geologiczny wiercenia wykonanego w 1960 r. przez Przedsiębiorstwo Hydrogeologiczne z Bydgoszczy na terenie Łysomic[1] - w metrach od powierzchni terenu:

- 0,0 - 0,5 gleba /+głaz/
- 0,5 - 1,2 glina piaszczysta żółta

źródło: Dokumentacja hydrogeologiczna ujęcia wód podziemnych z utworów mioceńskich na terenie PGR w Łysomicach - Archiwum Geologiczne Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu

1,2 - 2,5 glina piaszczysta żółto-szara
2,5 - 4,6 glina szara
4,6 -12,5 ił
12,5 - 20,6 kurzawka
20,6 31,5 glina zwałowa
31,5 -41,5 ił pstry silnie piaszczysty - pliocen
41,5 - 42,0 ił pstry twardoplastyczny - pliocen
42,0 - 43,0 piasek bardzo drobnoziarnisty - pliocen
43,0 - 48,0 ił pstry - pliocen
48,0 - 53,0 ił pstry szaro-niebieski - pliocen
53,0 - 58,0 ił piaszczysty - pliocen
58,0 - 60,5 ił szaro-brunatny-zielony - pliocen
60,5 - 63,0 ił z pyłem węglowym - pliocen
63,0 - 68,5 ił szaro-niebieski - pliocen
68,5 - 71,5 węgiel brunatny - miocen
71,0 - 72,5 ił piaszczysty - miocen
72,5 - 74,0 ił brunatny z lignitem - miocen
74,0 - 76,5 piasek drobnoziarnisty szary - miocen pył - miocen
76,5 - 77,0 węgiel brunatny - miocen
77,0 - 77,5 piasek drobnoziarnisty szary - miocen
77,5 - 79,5 piasek drobnoziarnisty szaro-brunatny - miocen
79,5 - 82,0 piasek drobnoziarnisty - miocen
82,5 - 82 8 piasek drobnoziarnisty ciemnobrunatny - miocen
82,5 - 85,0 piasek bardzo drobnoziarnisty - miocen/poziomy wody: 11,2 m, 42,0 m, 38,6 m i 12,0 m od powierzchni terenu/.

Miąższość utworów czwartorzędowych jest na terenie gminy stosunkowo mało zróżnicowana. Generalnie na południe od Łysomic i w okolicach Olka wynosi średnio około 20-40 m, na pozostałym terenie około 40-60 m, a jedynie w rejonie Lulkowa przekracza 60 m.
Pod względem budowy geologicznej utworów powierzchniowych obszar gminy Łysomice podzielić można na następujące zasadnicze jednostki:

- wysoczyznę morenową zbudowaną z plejstoceńskich glin zwałowych fazy poznańsko-dobrzyńskiej ostatniego zlodowacenia - utwory te występują w zwartej powierzchni na północ od linii Leśniczówka Piwnice - Papowe Osiedle,
- holoceńskie eluwia glin zwałowych występujące w okolicach Gostkowa oraz w kierunku południowo-wschodnim aż do Rogowa,
- plejstoceńskie utwory rzeczne doliny i pradoliny Wisły wykształcone w postaci piasków i żwirów rzecznych fazy pomorskiej ostatniego zlodowacenia, występujące na południe od linii Leśniczówka Piwnice - Papowo Osiedle,
- piaski i żwiry wodnolodowcowe fazy poznańsko-dobrzyńskiej ostatniego zlodowacenia występujące w północno-wschodniej części gminy w okolicach Kamionek.

Obszar gminy Łysomice nie jest zasobny w surowce naturalne. Udokumentowane dwa złoża kruszywa znajdują się w rejonie wsi Świerczynki, które są wykorzystywane na potrzeby lokalne. Złoża kruszywa stwierdzono także w rejonie wsi Kamionki Małe. Ponadto na terenie gminy znajduje się złoże surowców ilastych w Koniczynce.

3.1.2. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu gminy uwarunkowana jest w znacznym stopniu budową geologiczną i wykształciła się w okresie ostatniego zlodowacenia skandynawskiego i w okresach późniejszych /holocen/. Pod względem morfogenetycznym na terenie gminy wyróżnić można 3 najważniejsze jednostki:

- wysoczyzna morenowa stanowiąca fragment Wysoczyzny Chełmińskiej, przeważnie płaska, jedynie na wschód od Gostkowa oraz w sąsiedztwie wsi Kamionki falista z licznymi wzgórzami i pagórkami. Wysoczyzna zbudowana jest z glin zwałowych, wykształconych przeważnie w postaci glin piaszczystych i glin. Są to zwykle grunty twardoplastyczne lub nawet półzwarte i zwarte nadające się do bezpośredniego posadowienia zabudowy[2]. Wysoczyzna charakteryzuje się występowaniem licznych zagłębień wytopiskowych tzw. „oczek wodnych". Zagłębienia te oraz stosunkowo słabo wykształcone dna dolin rzecznych rozcinających wysoczyznę /np. Strugi Toruńskiej/ wypełnione są w wielu przypadkach utworami pochodzenia organicznego /namuły organiczne, torfy/; w obrębie wysoczyzny morenowej wykształciły się urodzajne gleby;
- równina sandrowa stanowiąca fragment sandru chełmżyńskiego. Największe obniżenie równiny wypełnione jest przez jez. Kamionkowskie. Występują tu grunty piaszczyste wykształcone głównie w postaci piasków średnio - i rzadziej drobnoziarnistych. W występujących na tym terenie stosunkowo niewielkich formach wydmowych występują luźne piaski drobnoziarniste;
- dolina Wisły w części obejmującej fragment Kotliny Toruńskiej z dwoma różniącymi się genetycznie poziomami erozyjno-akumulacyjnymi: wyższym pradolinnym oraz systemem niższych poziomów terasowych. Są to tereny w zdecydowanej przewadze zalesione z występującymi w podłożu piaskami i żwirami rzecznymi. W obrębie obu poziomów obserwuje się występowanie form wydmowych.

3.1.3. Wody powierzchniowe

Gmina Łysomice położona jest na pograniczu 4 zlewni: rzeki Drwęcy, Strugi Toruńskiej, Strugi Papowskiej i rzeki Fryby.

Główną oś hydrograficzną gminy Łysomice stanowi przebiegająca przez centralną i wschodnią jej część Struga Toruńska. Dla stosunków wodnych gminy ważną rolę odgrywa również Struga Papowska.

Struga Toruńska jest bezpośrednim, prawym dopływem Wisły, której całkowita długość wynosi 51,3 km. Na terenie gminy przypada środkowy bieg rzeki o długości 9,2 km. Średni spadek w granicach gminy wynosi około 0,1 % co świadczy, że jest to przebieg wyrównany. Na niektórych odcinkach /np. w rejonie miejscowości Folząg/ spadek rzeki jest większy. Głównym źródłem zasilania rzeki są wody podziemne. Struga Toruńska stanowi odbiornik wód z rowów melioracyjnych nie tylko na terenie gminy, ale i na terenach sąsiednich. Przez system rowów melioracyjnych do rzeki dostają się zanieczyszczenia związane przede wszystkim z gospodarką rolną. W okresie letnim na czystość wody rzeki duże oddziaływanie wywierają naturalne procesy zachodzące w położonym poza terenem gminy jez. Mlewieckim. Według badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Toruniu[3] obecnie wody rzeki na odcinku znajdującym się na terenie gminy pod względem fizykochemicznym są pozaklasowe. Natomiast pod względem bakteriologicznym wody rzeki znajdują się w II klasie czystości.

Struga Papowska wypływa z wysoczyzny morenowej na północ od Łysomic. Stanowi ona poprzez Kanał Górny prawy dopływ Wisły. Należy podkreślić, że Kanał Górny jest jednym z najczystszych cieków w województwie kujawsko-pomorskim. Z ogólnej długości 23,2km w granicach gminy znajduje się odcinek Strugi Papowskiej o długości 15km. Średni spadek rzeki w granicach gminy wynosi około 0,24 % co świadczy, że Struga na niektórych odcinkach /zwłaszcza przy spływie z wysoczyzny morenowej do doliny Wisły/ ma charakter rzeki górskiej. Ze względu na piaszczyste podłoże rzeka w obrębie doliny ma charakter okresowy. Podobnie jak Struga Toruńska

[2] Szczegółowa ocena przydatności poszczególnych rodzajów gruntów dla zabudowy została przedstawiona dla Łysomic w pracy: Opracowanie fizjograficzne szczegółowe miejscowości Łysomice, pr. zbiorowa Toruń 1991

[3] Stan środowiska w województwie toruńskim. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Toruń 1996

również Struga Papowska jest odbiornikiem wód z rowów melioracyjnych. Przez system tych rowów do Strugi dostają się zanieczyszczenia związane przede wszystkim z gospodarką rolną. W środkowym biegu rzeki jest ona zasilana wodami podziemnymi wypływającymi spod krawędzi wysoczyzny.

Według badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Toruniu obecnie czystość wód Strugi Papowskiej w górnym biegu jest pozaklasowa, zarówno pod względem fizykochemicznym, jak i bakteriologicznym. Jedynie we wschodniej części gminy wody cieku samooczyszczają się częściowo i pod względem bakteriologicznym należą do III klasy czystości.

Niewielki skrawek wschodniej części gminy jest odwadniany przez Strugę Rychnowską, stanowiącą prawy dopływ Drwęcy. Na tym odcinku rzeka przepływa przez tereny leśne.

Poza omówionymi wyżej najważniejszymi ciekami teren gminy odwadniany jest także przez system rowów melioracyjnych, spośród których większość stanowią rowy otwarte, a jedynie część z nich np. w północnej części Łysomic są to rowy przykryte. Rowy melioracyjne są w większości przypadków znacznie zarośnięte /wysokie trawy i chwasty/, często zanieczyszczone /gałęzie, śmieci itp./ z utrudnionym przepływem wody. Zdecydowana większość z nich wymaga udrożnienia.

Największym zbiornikiem wód powierzchniowych na terenie gminy jest jez. Kamionkowskie. Jest to zbiornik bezodpływowy o powierzchni 71,4 ha położony w rynnie polodowcowej. Maksymalna długość jeziora wynosi 2250 m a szerokość 530 m. Długość linii brzegowej - stosunkowo słabo rozwiniętej - wynosi 5700 m. Z planu batymetrycznego jeziora wynika, że składa się ono z dwóch różniących się części, oddzielonych od siebie wałem podwodnym. Wschodnia część ograniczona jest niewielką wyspą o powierzchni 0,4 ha. Maksymalna głębokość jeziora wynosi 15 m. Około 70 %jego powierzchni objęta jest izobatą 5 m głębokości. Powierzchnia objęta izobatą do głębokości I m stanowi jedynie 3% ogólnej powierzchni jeziora. Większe powierzchniowo płycizny w jeziorze występują jedynie w sąsiedztwie wyspy oraz w jego części północno-zachodniej. Stosunki morfometryczne brzegów jeziora nawiązują do batymetrii jego dna. Brzeg wschodni praktycznie na całej długości osiąga wysokość od 6 do 10 m, natomiast zbocza charakteryzują się spadkami do 30%. Brzeg płaski występuje jedynie w południowej części jeziora. Korzystnym dla użytkowania turystycznego jeziora jest fakt, że na całej długości jego linii brzegowej występuje dno piaszczyste. Pod względem turystycznej dostępności brzegowej przeważają brzegi niedostępne i trudnodostępne. W części południowej i południowo-zachodniej jeziora występują brzegi dostępne i częściowo dostępne. Są one w sezonie letnim intensywnie wykorzystywane turystycznie.

W Jeziorze Kamionkowskim występuje roślinność wodna zanurzona i wynurzona stanowiąc znaczną przeszkodę w jego użytkowaniu dla celów kąpielowych. Są to głównie szuwary, oczerety, roślinność pływająca i roślinność zanurzona.

Jez. Kamionkowskie jest zbiornikiem zamkniętym i o jego poziomie wód decyduje zasilanie podziemne oraz występowanie opadów atmosferycznych. Zasilanie podziemne odbywa się głównie z kierunku północnego i północno - wschodniego.

Z wód powierzchniowych stojących wymienić należy ponadto liczne /około 160 zbiorników/ na terenie gminy tzw. „oczka wodne". Powierzchnia tego typu zbiorników wynosi najczęściej 200 - 500 m^2. Zbiorniki te są często w stadium zarastania i wymagają oczyszczania i pogłębiania a także wprowadzenia roślinności szpalerowej /drzewa i krzewy/ w sąsiedztwie linii brzegowej.

Ważną funkcję retencyjną na terenie gminy pełnią mokradła stałe i okresowe. Występują one głównie w sąsiedztwie cieków oraz zagłębień terenowych tzw. „oczek wodnych". Największe powierzchniowo są mokradła w sąsiedztwie wsi Lipowiec, Kamionki Małe, Gostkowo, Zęgwirt i Łysomice.

Istniejący program retencji wód w gminie zakłada utworzenie 3 zbiorników retencyjnych w okolicach: Gostkowa, Papowa Poniatówki i Papowa Osieków. Ze względu na niewielkie różnice wysokości względnych i stosunkowo niewielką głębokość /około 1-1,5m/ planowanych zbiorników ich prawidłowe funkcjonowanie wydaje się być wątpliwe względu na możliwość szybkiego zarastania. Z tego względu proponuje się zrezygnować realizacji w/w programu.

3.1.4. Wody podziemne

Teren gminy Łysomice należy do jednych z bardziej zasobnych w wody podziemne województwie kujawsko-pomorskim. Występują tu wody podziemne kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Wody podziemne kredowe występują w południowej części gminy na głębokości ponad 100 m i mają często charakter wód subartezyjskich lub artezyjskich. Zasoby eksploatacyjne tych wód szacuje się na około 870 m^3/godzinę.

Wody trzeciorzędowe, głównie mioceńskie i plioceńskie zalegają średnio na głębokości (od 60 do 90 m od powierzchni terenu. Wydajność tych wód szacowana jest na około 10 m^3dobę.

Największe znaczenie użytkowe mają plejstoceńskie wody piętra czwartorzędowego. Na terenie gminy znajduje się fragment jednego z największych w Polsce głównych zbiorników wód podziemnych /GZWP/. Zbiornik ten /GZWP nr 141 - zbiornik okolic Torunia / zlokalizowany jest na głębokości średniej 84 m w utworach czwartorzędowych pradoliny Wisły. Zasoby tego zbiornika szacuje się na około 141 tys.m^3/dobę. Zasoby te podlegają najwyższej, szczególnej ochronie. Dotyczy to zwłaszcza terenów pozbawionych wierzchnich utworów izolujących warstwę wodonośną od wpływów zewnętrznych, czyli w obrębie doliny Wisły.

3.1.5. Szata leśna

Według podział geobotanicznego- regionalnego W. Szafera i B. Pawłowskiego szata roślinna obszaru gminy Łysomice leży na obszarze Działu Bałtyckiego w Krainie: Pomorski Południowy Pas Przejściowy- okręg Wysoczyna Dobrzyńska. Teren ten jest pozbawiony naturalnych barier zoogeograficznych, co ułatwia przenikanie elementów faunistycznych.

Porosty należą do powszechnie stosowanych wskaźników zmian: zanieczyszczenia powietrza, warunków siedliskowych oraz struktury użytkowania terenu (Fałtynowicz 1995). Jednym z programów, w którym wykorzystuje się bioindykatory, jako wskaźniki zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym są epifity nadrzewne. Gatunkami porostów zaobserwowane w trakcie monitoringu stacji Koniczynka były mąkla tarniowa (K) Evernia prunastri, pustułka pęcherzykowata (L)Hypogymnia physodes, tarczownica bruzdkowana (L) Parmelia sulcata. Całe wnętrze obszaru gminy jest bezleśne, dlatego też występuje tu zadrzewieniA i zakrzewienia zlokalizowane na powierzchniach nie leśnych (głównie bagnach i użytkach ekologicznych) oraz pozostałościach po starych osadach leśnych nabierają dużego znaczenia ekologicznego i gospodarczego. Są to m.in. szpalery drzew pełniące funkcje ochronne, biocenotyczne, techniczne oraz parki wiejskie. Parki te spełniają ważna funkcję ekologiczną, wzbogacając, urozmaicając środowisko przyrodnicze. Największą kolekcje drzew posiada park w Turznie. Do zespołu pałacowego od bramy wjazdowej wiedzie aleja kasztanowa. Obok rozciąga się kilkunastohektarowy park krajobrazowy ze starodrzewem, w którym najstarszymi okazami są dwa platany, buk pospolity i dąb szypułkowy ogółem 44 gatunki i odmiany drzew. Pozostałe parki gminy to: Koniczynka, Kowróz, Lipniczki, Łysomice, Ostaszewo, Piwnice, Różankowo i Tylice.

Lasy na terenie gminy Łysomice zajmują powierzchnię 2950 ha (GUS 2010 r). Lesistość gminy wynosi zatem 23,24 % i jest nieco niższa od lesistości województwa kujawsko-pomorskiego, która wynosi 23,3 %. Tereny leśne rozmieszczone są nierównomiernie na terenie gminy i koncentrują się w południowej i północno-wschodniej jej części.

Pod względem własnościowym przeważają lasy państwowe (97,9 % terenów leśnych gminy) administrowane przez Rejonową Dyrekcję Lasów Państwowych w Toruniu i bezpośrednio przez nadleśnictwa Toruń /obręb Olek/ oraz Golub-Dobrzyń (obręb Leśno). Lasy prywatne występują przede wszystkim w sąsiedztwie jez. Kamionkowskiego oraz w niewielkich enklawach na terenie całej gminy.

Na terenie gminy dominującym typem siedliskowym jest bór świeży oraz bór mieszany świeży. W sąsiedztwie Strugi Łysomickiej występują ponadto na stosunkowo niewielkich powierzchniach siedliska boru wilgotnego, boru bagiennego, lasu świeżego, lasu mieszanego wilgotnego oraz olsu.

Ogólnie na terenach leśnych gminy gatunkiem panującym jest sosna, a na siedliskach boru mieszanego świeżego także drzewa liściaste: dąb, brzoza, lipa i grab. Pod względem struktury wiekowej przeważają drzewostany

młode, w wieku do 60 lat. Drzewostany w wieku powyżej 80 lat najliczniej występują w sąsiedztwie Strugi Łysomickiej, w tym przede wszystkim na terenie i w sąsiedztwie rezerwatu.

Z punktu widzenia przydatności terenów leśnych dla potrzeb turystyki i wypoczynku wydzielić można 4 kategorie odzwierciedlające zarówno wiek drzewostanów, jak również typ siedliskowy. Są to:

Kategoria I: tereny leśne bardzo przydatne i atrakcyjne dla turystyki: lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego świeżego, lasu świeżego w wieku powyżej 80 lat,

Kategoria II: tereny leśne przydatne dla turystyki: lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego świeżego lasu świeżego w wieku 61-80 lat oraz boru mieszanego wilgotnego w wieku powyżej 80 lat,

Kategoria III: tereny leśne mało przydatne dla turystyki: lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego, boru świeżego, lasu świeżego, lasu mieszanego świeżego w wieku 40-60 lat oraz lasu mieszanego wilgotnego i boru suchego w wieku drzewostanu powyżej 80 lat oraz boru mieszanego wilgotnego w wieku 61-80 lat,

Kategoria IV: tereny leśne nieprzydatne dla turystyki: lasy na siedlisku boru świeżego, lasu mieszanego świeżego oraz lasu świeżego w wieku poniżej 40 lat, lasu wilgotnego w wieku poniżej 80 lat oraz lasów na siedliskach boru bagiennego, boru wilgotnego i olsu niezależnie od wieku drzewostanu.

Na terenie gminy Łysomice przeważają lasy należące do I i II kategorii przydatności dla turystyki. Lasy masowego wypoczynku i turystyki występują zarówno w południowej części gminy, jak i w otoczeniu jez. Kamionkowskiego.

3.1.6. Fauna

Teren Łysomic jest położony w zasięgu faunistycznej krainy południowo-bałkańskiej. Jest to teren pozbawiony naturalnych barier zoogeograficznych, co ułatwia przenikanie elementów faunistycznych, a nie sprzyja wyodrębnieniu fauny lokalnej.

Fauna owadów charakteryzuje się dużą różnorodnością gatunkową i przewyższa liczebnie pozostałe gatunki zwierząt, dzięki czemu obecne są zarówno w środowisku naturalnym jak i przekształconym przez działalność człowieka. Jednakże o ile w naturalnych ekosystemach są one pożądane, o tyle w antropogenicznie przekształconych ekosystemach stają się niepożądane, a wręcz uciążliwe. Obszarom leśnym Kotliny Toruńskiej i Ziemi Chełmińskiej zagrażają masowe pojawy szkodników pierwotnych- wśród motyli: brudnica nieparka i strzygonia chojnówka, boreczniki, szczeliniak sosnowy, a wśród błonkówek: boreczniki. Groźne są również dla zaatakowanych lasów szkodniki wtórne- np. z chrząszczy: kornikowate, kózkowate, czy sprężykowate, a także drobne motyle minujące liście. Spośród tych ostatnich rozprzestrzenił się w o ostatnich latach szrotówek kasztanowiaczek, który występuje masowo i niszczy liście kasztanowców. Tereny wiejskie, wieloletnie uprawy roślin motylkowych , marginalne środowiska śródpolne oraz łąki są obszarami preferowanymi przez prawie 250 gatunków dzikich pszczół, tj. koło 57% ogółu krajowych gatunków, w tym 20 gatunków trzmieli (wszystkie prawnie chronione), osy właściwe i grzebaczowate, przez muchówki krótkoczułkowe , przez liczne gatunki chrząszczy biegaczowatych. Wody całego województwa zarybiane są kilkoma gatunkami ryb w różnych klasach wieku, co pozwala na zachowanie równowagi ekosystemu w oparciu o naturalne systemy selekcji. W jeziorze Kamionkowskim dominują karaś, karp, krąp, leszcz, lin, okoń, płoć, szczupak, tołpyga, węgorz. Wśród płazów spotkać można objętą ochroną traszkę grzebieniastą (*Triturus cristatus*) oraz traszkę zwyczajną (*Lissotriton* vulgaris),kumaka nizinnego (*Bombina bombina*), które żyją w pobliżu zbiorników wodnych odgrywających istotną rolę w ich rozwoju. Grzebiuszka ziemna (*Pelobates fuscus*), ropucha szara *(Bufo bufo)* i ropucha zielona (*Bufo viridis*), ropucha paskówka (*Bufo calamita)* zamieszkuje tereny o glebach lekkich, suchych i piaszczystych, pola uprawne i łąki. Występuje tu również rzekotka drzewna (Hyla arboreta) oraz żaby, jeziorkowa, błotna, śmieszka, trawna, moczarowa.

Gady reprezentowane są przez padalce, jaszczurkę zwinkę, żyworódkę oraz zaskrońca zwyczajnego lubiącego przebywać na terenach podmokłych, bagnistych, w pobliżu jezior, oraz żmiję zygzakowatą.

Dzięki licznym lasom raz zadrzewniom śródpolnym, awifauna opisywanych obszarów jest bardzo bogata. To właśnie na tych terenach schronienie oraz miejsce do żerowania znajdują, perkozek, łabędź niemy, cyranka, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, bielik. Na wilgotnych łąkach, pastwiskach i polach uprawnych lęgną się czajki, pliszki

żółte. Charakterystycznymi gatunkami agrocenoz są: skowronek polny i pliszki żółte. Gatunkami synantropijnymi związanymi z siedliskami ludzi w krajobrazie wiejskim są m.in. bocian biały, jaskółki: dymówka i oknówka, wróbel, mazurek, szpak oraz kopciuszek. Ogrody warzywne, obrzeża sadów, zadrzewienia i zakrzewienia związane z siedliskami ludzi zasiedlają pokrzewki: ogrodowa, cierniówka i piegża, szczygieł, makolągwa. Na terenach ruderalnych żwirowych charakterystycznym gatunkiem jest białożytka.

Rząd ssaków owadożernych podlegających ścisłej ochronie na omawianym obszarze reprezentują takie gatunki jak: jeż wschodni, kret, ryjówka aksamitna i malutka, rzęsorek rzeczek i mniejszy. W okolicy Gostkowa spotkać można żurawia, poprzeszcze, dzierlatka, gąsiorka, ortolana, błotniaka stawowego

Bogatą grupę stanowią nietoperze. które na wykorzystują najrozmaitsze kryjówki zarówno naturalne (dziuple drzew, jaskinie), jak i zbudowane przez człowieka. Można je spotkać niemal wszędzie - na strychach, w piwnicach, za okiennicami, pod mostami, w studniach, we wszelkiego rodzaju podziemiach. Na ternie Nadleśnictwa Toruń można spotkać m.in. nocka dużego, nocka Natterera , nocka rudego, mroczka późnego, a teren rezerwatu „Lasu Piwnickiego" jest jedynym znany w regonie miejscem rozrodu mopka. Podczas badań chiropterofauny przed budową autostrady A1 stwierdzono występowanie 7 następujących gatunków nietoperzy: nocek Natterera *Myotis nattereri*, nocek rudy*Myotis daubentonii*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, karlik malutki, *Pipistrellus Pipistrellus*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, gacek brunatny *Plecotus auritus*. Spośród ssaków łownych występują tu sarna i zając.

3.1.7. Klimat

Charakterystyczną cechą klimatu obszaru opracowania jest jego przejściowość i zmienność. wyrażaną ze zmiennymi warunkami temperatury, ciśnienia, opadów, wiatru oraz zachmurzenia. Gmina położona jest pomiędzy chłodniejszym i bardziej wilgotnym obszarem północy kraju (dzielnicą pomorską), a cieplejszym i bardziej suchym regionem środkowej Polski (dzielnicą środkową). Zgodnie z przyjętą klasyfikacją termiczną opadową rok hydrologiczny 2009 w stacji meteorologicznej Koniczynka zaklasyfikowano, jako normalny pod względem warunków termicznych (7,2°C) i normalnym pod względem opadów atmosferycznych (500,2mm). Analizując rozkład temperatury w skali całego roku hydrologicznego najcieplejszymi miesiącami okazały się lipiec i sierpień z miesięcznymi temperaturami powyżej 16°C, natomiast najniższe temperatury miesięczne odnotowano w styczniu. Średnia roczna temp. Powietrza wyniosła 8,7°, temperatura maksymalna 31,4°, a temperatura minimalna -18,2°.

Jak podaje „Raport o stanie geoekosystemów Polski w roku 2009" Prof. zw. dr hab. Andrzeja Kostrzewskiego rok hydrologiczny 2009 pod względem sumy rocznej opadów należał do okresu normalnego lub wilgotnego. Zestawienie sum miesięcznych odnotowanych w analizowanym roku na tle wartości z wielolecia wskazuje znaczące różnicę zarówno in plus i in minus. W stacji meteorologicznej w Koniczynce suma roczna opadów 500,2 liczba dni z opadem 201 była to wartość najwyższa w okresie prowadzenia badań w latach 1994 - 2008, maksymalny opad dobowy wystąpił w lipcu i wyniósł 38,7mm.

Ryc. 2 Stacja Koniczynka na tle części gminy.

Okres wegetacyjny, czyli dni z temperaturą powyżej 5°C,wynosi 218 dni. Dominuje zachodni (19,5%) i południowo - zachodni (13,8%) , a najrzadziej północny (8,2%) i północno- wschodni (8,3%) kierunek wiatru. Cisze atmosferyczne występują przez około 6%czasu.Średnie prędkości wiatrów według kierunków są równomierne średnio 3,2 m/s(najsilniej wieje wiatr zachodni(3,6 m/s). Najmniejsze prędkości wiatrów występują jesienią oraz latem, największe zaś wiosną (marzec-kwiecień). Pokrywa śnieżna na terenie gminy Łysomice występuje średnio przez 55-60 dni, a zima trwa na tym terenie 95 dni.

3.1.8. Gleby

Pod względem występowania typów gleb na terenie gminy przeważają gleby pseudo-bielicowe i brunatne wytworzone głównie z piasków gliniastych mocnych podścielonych glinami oraz z glin lekkich piaszczystych. Wśród kompleksów przydatności rolniczej gleb dominuje kompleks pszenny dobry (56,5%), są to głównie kompleksy pszenne dobre oraz pszenno-żytnie, w dalszej kolejności występują: kompleks żytni bardzo dobry (15,7%), żytni dobry (11,7%), zbożowo-pastweny mocny (7,8%) i żytni słaby (5%).

W środkowo-wschodniej części gminy, w rejonie Gostkowa, przeważają czarnoziemy wytworzone z piasków gliniastych lekkich i mocnych, piasków średnich i glin piaszczystych podścielonych często piaskami. Są to przede wszystkim kompleksy: żytni dobry, żytni słaby oraz zbożowo-pastewny mocny. W północno-wschodniej części gminy, w sąsiedztwie jez. Kamionkowskiego występują słabe gleby wytworzone z piasków różnych typów genetycznych /bielicowe, brunatne kwaśne, rdzawe/ kompleksu żytniego bardzo słabego.

Pod względem klas bonitacyjnych gruntów ornych /łącznie z sadami/ na terenie gminy występuje duże zróżnicowanie, co ilustruje poniższe zestawienie:[4]

[4] Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Woj. toruńskie. Inst. Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach 1982

Tabela 3. Klasy bonitacyjne gruntów ornych

Klasa bonitacyjna gruntów ornych	Powierzchnia gruntów ornych w ha	%
II	33	0,4
IIIa	1867	22,2
IIIb	3395	40,3
IVa	1873	22,3
IVb	625	7,4
V	457	5,4
VI	160	1,9
VIz	7	0,1

Źródło: dane Urzędu Gminy Łysomice

Zalecana jest maksymalna ochrona gleb klas II-IV przed zmianą dotychczasowego użytkowania, a zatem na tych terenach wskazane jest utrzymanie funkcji rolniczych z dopuszczeniem lokalizacji farm wiatrowych na terenach do tego przeznaczonych. Najdogodniejszymi dla rozwoju osadnictwa są tereny o glebach klas V i VI, w dalszej kolejności grunty o wysokich klasach. Z uwagi jednak na przewagę tych gruntów w gminie nie możliwe jest całkowite uniknięcie problemu. Nowe elementy zagospodarowania przestrzeni powinno się wprowadzać wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych.

Obszar Gminy Łysomice stanowi wysoczyznę polodowcową zbudowaną głównie z glin zwałowych. Dotychczas udokumentowano tam 5 złóż kruszyw naturalnych w miejscowościach Kamionki Duże (4 złoża) oraz Kamionki Małe. Złoża te stanowią piaski budowlane oraz piaski poza piaskami szklarskimi. W okolicach Lipniczek i Kolonii Papowskiej występują tereny perspektywiczne dla złóż iłów i mułków ceramiki budowlanej, niepotwierdzone dotychczas żadnymi wierceniami i szczegółowym rozpoznaniem.

3.1.9. Surowce naturalne

Obszar gminy Łysomice nie jest zasobny w surowce naturalne. Udokumentowane dwa złoża kruszywa znajdują się w rejonie wsi Świerczynki, które są wykorzystywane na potrzeby lokalne. Złoża kruszywa naturalnego stwierdzono także w rejonie wsi Wytrębowice Kamionki Duże i Kamionki Małe.

3.2. *STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ*

Gmina Łysomice posiada korzystne warunki glebowe i klimatyczne dla rozwoju rolnictwa. Gospodarkę rolną charakteryzuje dobrze rozwinięty, wysoki poziom kultury rolnej. Wysoki poziom produkcji rolnej gmina osiąga m.in. ze względu na znaczne zasoby bardzo dobrych i dobrych gleb 2 kompleksu pszenno-buraczanego z przewagą gruntów rolnych III klasy - na powierzchni około 56,9 % użytków rolnych.

Dobre warunki glebowo-przyrodnicze pozwalają na zwiększanie wydajności gatunków i odmian roślin wysoce intensywnych jak: pszenica, buraki cukrowe i rzepak. Produkcja rolnicza na terenie gminy wykazuje stałe, znaczne nadwyżki produktów rolnych /pszenica, buraki cukrowe, warzywa i owoce/.

W organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej występują dwie formy władania gruntami i sposobem gospodarowania: uspołeczniona i indywidualna. Przeważającą, bardziej dynamicznie rozwijającą się formą użytkowania jest gospodarka indywidualna, gospodarując na około 70 % użytków rolnych.

W okresie ostatnich lat na skutek przemian ustrojowych następuje sukcesywnie zmiana struktury własności gruntów, polegająca na przechodzeniu gruntów z sektora państwowego do sektora prywatnego. Występuje wyraźna tendencja powstawania dużych gospodarstw indywidualnych. Szansą dla zagospodarowania gruntów będących własnością AWRSP mogą być tzw. „gospodarstwa rodzinne".

Struktura klas użytków rolnych w gminie Łysomice w 1996 r. przedstawia się następująco:

Tabela 4 Struktura klas użytków rolnych w Gminie Łysomice

Lp.	Wyszczególnienie		Powierzchnia w ha	%
1.	Grunty orne		8009,93	90,7
	w tym klasa:	II	34,19	0,4
		IIIa	1828,38	20,7
		IIIb	3200,09	36,2
		IVa	1752,40	19,8
		V	594,62	6,7
		V	435,92	4,9
		VI	155,06	1,9
		VIz	9,03	0,1
2.	Sady		325.59	3,7
	w tym klasa:	IIIa	40,99	0,5
		IIIb	166,42	1,9
		IVa	83,54	0,9
		IVb	17,31	0.2
		V	10,60	0,1
		VI	1,18	0,1
3.	Łąki trwałe		288,71	3,3
	w tym klasa:	III	13,80	0,1
		IV	127,58	1,5
		V	129,05	1,5
		VI	17,05	0,2
4.	Pastwiska trwałe		207,10	2,3
	w tym klasa:	III	68,37	0,7
		IV	107,06	0,3
		V	24,34	0,1
		VI	7.91	
	UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM		**8831,61**	**1000,00**

Źródło: dane Urzędu Gminy w Łysomicach

Na terenie gminy działalność rolniczą prowadzą następujące ośrodki gospodarcze:

- Stacja Hodowli Roślin Kowróz, spółka z o.o., w skład której wchodzą Gospodarstwa Rolne w Różankowie, Kowrozie i Pigży /gmina Łubianka/;
- Wielobranżowa Spółdzielnia Produkcji Rolnej i Usług Papowo Tor., z siedzibą w Lipniczkach;
- Rolniczy Zakład Doświadczalny UMK Toruń, Gospodarstwo Rolne w Piwnicach i Koniczynce;
- Gospodarstwo Ogrodnicze w Łysomicach, AWRSP, Oddział Terenowy w Bydgoszczy;
- Gospodarstwo Ogrodnicze Ostaszewo, AWRSP, Oddział Terenowy w Bydgoszczy.

Analizując zestawione dane z roku 1996 można stwierdzić przewagę gospodarstw indywidualnych nad państwowymi, z czego największy udział miały gospodarstwa o powierzchni od 5-10 ha.
Według Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 roku sytuacja ta się zmieniła następująco:

Tabela 5 Gospodarstwa rolne wg rodzaju własności i wielkości

Gospodarstwa wg rodzaju	Liczba gospodarstw rolnych	
gospodarstwa rolne, w tym:	824	
gospodarstwa indywidualne	823	
gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych	553	
Gospodarstwa grup obszarowych użytków rolnych	Liczba gospodarstw rolnych	Udział gospodarstw ogólnej liczbie (%)
ogółem	**824**	**100**
do 1 ha włącznie	270	33
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	96	12
od 2 do mniej niż 5 ha	112	14
od 5 do mniej niż 7 ha	70	8
od 7 do mniej niż 10 ha	74	9
od 10 do mniej niż 15 ha	96	12
od 15 do mniej niż 20 ha	48	6
od 20 do mniej niż 50 ha	45	5
od 50 do mniej niż 100 ha	6	1
100 ha i więcej	7	1

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego, Powszechny Spis Rolny 2002

W 2002 roku gospodarstw rolnych było 824, a w tym tylko jedno gospodarstwo rolne państwowe. Zmieniła się także struktura wielkościowa gospodarstw, dominowały gospodarstwa o powierzchni do 1 ha włącznie, co świadczy o dużym rozdrobnieniu gospodarstw. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, a wśród nich grunty orne.

Tabela 6 Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni gruntów rolnych. Stan w dniu 1 I 2008.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha
Użytki rolne	9077
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2960
Grunty pod wodami	79
Grunty zabudowane i zurbanizowane	463
Użytki ekologiczne	4
Nieużytki	95
Tereny różne	16
RAZEM	12694

Źródło: Urząd statystyczny w Bydgoszczy -„Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny w liczbach w 2007 r.”

Produkcja rolnicza według wskaźników:

Plony osiągnięte w 1996 r. w dt/ha:

- Pszenica - 43,0;
- Żyto - 37,0;
- Ziemniaki - 235,0;
- Buraki cukrowe - 235,0;

- Strączkowe - 330,0;
- Siano łąkowe - 29,0:
- 47,5 - I pokos,
- 24,2- II pokos,
- 11,0- III pokos,

Obsada pogłowia zwierząt na 100 ha użytków rolnych w 1996 r. w gospodarstwach indywidualnych:

- Bydło - 2072 szt., w tym krowy 751 szt.;
- Trzoda chlewna - 14505 szt., w tym lochy 1347 szt.;
- Owce - 131 szt.

W strukturze zasiewów przeważają tradycyjnie rośliny zbożowe. Według danych PSR 2002 powierzchnia zasiewów ziemiopłodów w gospodarstwach rolnych oraz pogłowie zwierząt wygląda następująco:

Tabela 7 Struktura zasiewów w Gminie Łysomice

Rodzaj zasiewów	Powierzchnia (ha)
pszenica	3028
jęczmień	1373
rzepak	921
buraki cukrowe	550
żyto	545
pszenżyto	316
strączkowe jadalne	297
warzywa gruntowe	258
ziemniaki	185
kukurydza	178
mieszanki zbożowe	178
owies	20
okopowe pastewne	20
truskawki	17
gryka, proso i inne zbożowe	2
ogółem	8166

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego; Powszechny Spis Rolny 2002

Tabela 8 Pogłowie zwierząt hodowlanych w Gminie Łysomice

Zwierzęta gospodarskie	Pogłowie (szt.)
kury	189756
trzoda chlewna	17835
bydło	1 948
krowy	786
owce	116
kozy	30
konie	17

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego; Powszechny Spis Rolny 2002

Obsługa rolnictwa na terenie gminy (stan na 1996 rok):

- zaopatrzenie w podstawowe środki do produkcji rolniczej. Zajmują się tym: GS „Samopomoc Chłopska" w Łysomicach z siedzibą w Lulkowie. i filią w Turznie oraz podmioty gospodarcze prywatne prowadzące punkty zaopatrzenia w Lulkowie, Ostaszewie i Turznie;
- skup podstawowych płodów rolnych prowadzi GS „Samopomoc Chłopska" w Łysomicach i Turznie;
- skup żywca prowadzi GS „Samopomoc Chłopska" w Łysomicach, Lulkowie i Turznie;
- skup buraków cukrowych prowadzi Cukrownia Chełmża;
- skup mleka z terenu gminy prowadzi Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Toruniu poprzez punkty skupu mleka w Kamionkach Dużych, Łysomicach Wsi, Turznie i Świerczynkach;
- punkty skupu owoców i warzyw prowadzone są przez sektor prywatny we wsi Gostkowo i Turzno;
- przechowalnia owoców prowadzona jest przez Gospodarstwo Rolne AWRSP w Łysomicach;
- usługi mechanizacyjne upraw polowych, usługi transportowe oraz chemizacyjne świadczy SKR w Gostkowie oraz w podległych Zakładach Usług Mechanizacyjnych w Gostkowie, Turznie, Lulkowie i Wytrębowicach,
- zakład przemysłowo-przetwórczy w Gospodarstwie Rolnym AWRSP w Ostaszewie prowadzący gorzelnię, suszarnię zielonek, suszarnię ziemniaków, mieszalnię pasz;
- opiekę weterynaryjną dla terenu gminy zabezpiecza Lecznica Zwierząt w Turznie;
- punkt unasieniania zwierząt w Turznie prowadzony jest przez sektor prywatny;
- kuźnie w Różankowie, Kowrozie i Łysomicach.

Istniejące obiekty i urządzenia obsługi rolnictwa zabezpieczają bieżące potrzeby sektora rolniczego. Zakłada się możliwość rozwoju obiektów i urządzeń obsługi rolnictwa w dostosowaniu do aktualnych potrzeb.

3.3. *STAN LEŚNEJ PRZESTZRENI PRODUKCYJNEJ*

Lesistość gminy Łysomice wynosi 23,24% i jest niższa od średniej w powiecie toruńskim (34,3%) i zbliżona do średniej w województwie kujawsko-pomorskim (23,3% stan na 2009r.).

Korzystna jest koncentracja kompleksów leśnych. Lasy w przeważającej części zlokalizowane są w południowo-zachodniej części gminy zaś niewielka ich część w północno-wschodniej części w rejonie sandru jeziora Kamionkowskiego. Największe powierzchnie zajmują bory sosnowe, porastające gleby piaszczyste i wydmy. Gatunkami domieszkowymi są brzoza oraz dąb. Słabo wykształcony podszyt reprezentowany jest przez jałowiec i jarzębina. Dominują drzewostany w wieku 40-60 lat, a w rejonie Strugi Łysomickiej spotkać można również 100 letnie drzewostany sosnowe. Dość często można również spotkać enklawy borów sosnowych, gdzie obok dominującej sosny występują: dąb, grab, osika brzoza, lipa. Wnętrze gminy ma odkryty charakter, przez co znaczenia ekologicznego i gospodarczego nabierają zadrzewienia. Można do nich zaliczyć szpalery drzew wzdłuż dróg -Różankowo- Świerczynki, lulkowo- Wytrębowice, Papowo Toruńskie-Zakrzewo-Tylice, Papowo Toruńskie-Gostkowo, Ostaszewo-Gostkowo, Turzno-Kamionki Duże. Także istotne znaczenie mają parki wiejskie zwane dawniej podworskimi, spełniają one funkcje biocenotyczne, estetyczne wzbogacając tym samym środowisko przyrodnicze. Największą kolekcje drzew posiada park w Turznie (18,12 ha)- 44 gatunki i odmiany. Pozostałymi parkami gmina są: Kamionki Małe (2,5 ha), Koniczynka (1,9 ha), Kowróz (1,8 ha), Kowrózek (1,5 ha), Lipniczki 3,2 ha), Lulkowo (3,20 ha), Łysomice (2,9 ha), Ostaszewo (6,4 ha), Piwnice (1,2 ha), Różankowo (3,7 ha), Tylice (2,2 ha). Parki w Ostaszewie i Turznie wpisane są do rejestru zabytków i podlegają ochronie prawnej na mocy przepisów o ochronie dóbr kultury. Ponadto ochronie przed degradacją podlegają ciągi szpalerowe drzew wzdłuż dróg, dopuszcza się jednak wycinkę na potrzeby budowy zjazdów, przy czym należy zastosować rekompensacje przyrodniczą.

Na terenie gminy istnieje niewielka podaż gruntów predysponowanych do zalesienia. Są to przeważnie grunty V i VI klasy bonitacyjnej, dotychczas użytkowane rolniczo, które z różnych względów nie nadają się na cele

inwestycyjne.

Obszar gminy Łysomice położony jest w granicach RDLP Toruń w Nadleśnictwie Toruń (południowo-wschodnia cześć) oraz Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń(północno- wschodnia część).

Nadleśnictwo Toruń położone jest w całości na obszarze zlewni rzeki Wisły, która stanowi też jego południową i zachodnią granicę . Poziom wód gruntowych jest z reguły poza zasięgiem korzeni drzew, wyjątkiem są tereny położone wzdłuż Strugi Papowskiej, Strugi Łysomickiej, okolic Wisły i jej starorzecza oraz część Leśnictwa Raciniewo. Tak więc, o zaopatrzeniu wierzchnich warstw w wodę decydują przede wszystkim opady atmosferyczne, które są na tym terenie wyjątkowo niskie. Obszar nadleśnictwa pokrywają prawie w całości utwory czwartorzędowe. Są to, na obszarze Wysoczyzny Dobrzyńsko - Chełmińskiej, płaty morenowe utworzone z piasków gliniastych i glin spłaszczonych, tworzące w strefach granicznych z dolinami rzek silnie pocięte zbocza. Kotlinę Toruńską zajmują piaski rzeczne częściowo zwydmione. Teren nadleśnictwa ma charakter falisty, miejscami pagórkowaty, a w miejscach ukształtowanych przez akumulacyjną działalność wód lodowcowych - równinny.

W nadleśnictwie przeważają gleby bielicowe, rdzawe, płowe i słabo wykształcone ze skał luźnych. Poza tym na niewielkiej części występują gleby brunatne, czarne ziemie oraz w obniżeniach terenu gleby murszowe. W skali nadleśnictwa dominującymi typami siedliskowymi są siedliska borowe (73,8%), siedliska lasowe (24,4%) najmniejsza grupą siedlisk są olsy (1,8%). Z poszczególnymi typami siedliskowymi związane są rosnące na nich gatunki drzew, krzewów oraz charakterystyczne rośliny zielne. W składzie gatunkowym drzewostanów przewarza sosna zajmująca powierzchnie 11737 ha (86,9%), drzewostan stanowią również dąb 594(4,5%), brzoza (3,2%), olsza(2,1%), topola(1,6%) oraz pozostałe gatunki(1,7%).

Na terenie Nadleśnictwa Toruń znajdują się obiekty i obszary podlegające prawnej ochronie zaliczone w myśl ustawy o ochronie przyrody do form ochrony przyrody takie jak:

- rezerwaty przyrody: ilość 7, powierzchnia 153, 35 ha;
- park krajobrazowy 4,940 ha w granicach nadleśnictwa;
- obszar chronionego krajobrazu 6,620 ha w granicach nadleśnictwa;
- pomniki przyrody w liczbie 38 sztuk;
- użytki ekologiczne w liczbie 149 zajmujące 132,70 ha;
- projektowane obszary Natura 2000.

Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń położone jest w województwie kujawsko-pomorskim, na terenie starostw: Golub-Dobrzyń, Rypin, Brodnica, Toruń, Grudziądz i Wąbrzeźno oraz gmin: Brodnica, Chełmża, Ciechocin, Dębowa Łąka, Golub-Dobrzyń, Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Łysomice, Osiek, Płużnica, Radomin, Radzyń Chełmiński, Wąbrzeźno, Wąpielsk, miasto Golub-Dobrzyń. Łączna powierzchnia Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń na dzień 5 września 2007 r. wynosi 17.616,94 ha w tym grunty leśne 16.387,37 ha. Rozproszenie lasów powoduje, że Nadleśnictwo obejmuje swym zasięgiem 1.353,46 km^2 o średniej lesistości ok. 14%.

Obszar nadleśnictwa w całości leży w Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, w dzielnicy Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego oraz Kotliny Toruńsko-Płockiej. Rzeźba terenu na obszarach nadleśnictwa ukształtowała się w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego pod wpływem akumulacji i erozyjnej działalności lądolodu i wód fluwioglacjalnych. W późniejszym okresie na rzeźbę terenu wpływała eoliczna i rzeczna akumulacja, natomiast współcześnie modyfikowana jest wskutek działalności człowieka. Obszar ten więc charakteryzuje się więc zróżnicowaną rzeźbą terenu: 63% to teren nizinny falisty, 36% nizinny równy, 1% pagórkowaty.
W skali nadleśnictwa dominującymi typami siedliskowymi lasu są bór mieszany świeży - 40% i las mieszany świeży - 35%, znaczący jest także udział lasu świeżego, który związany jest głównie z obrębem Leśno.
Z poszczególnymi typami siedliskowymi związane są rosnące na nich gatunki drzew, krzewów oraz charakterystyczne rośliny zielne. Największą powierzchnię zajmują lite drzewostany sosnowe. Na mniejszych powierzchniach występują jednogatunkowe drzewostany olchowe, brzozowe, bukowe i dębowe. Zróżnicowane, kilkugatunkowe rosną na żyźniejszych siedliskach lasowych, głównie w obrębie Leśno. Obserwuje się stopniowy

wzrost udziału gatunków liściastych, o czym świadczy fakt, iż najwięcej występuje ich w lasach do 40 lat.

Spośród ustawowych form ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń znajdują się 3 częściowe rezerwaty florystyczne. Rezerwaty Bobrowisko i Tomkowo utworzone zostały dla ochrony drzewostanów z udziałem modrzewia polskiego na północnej granicy jego zasięgu, zaś rezerwat Wronie dla zachowania fragmentu buczyny pomorskiej przy północno-wschodniej granicy zasięgu buka. W zasięgu terytorialnym, lecz poza obszarem nadleśnictwa znajduje się rezerwat ichtiologiczny Rzeka Drwęca.
Inną formę ochrony stanowią obszary chronionego krajobrazu: Doliny Drwęcy oraz kompleksu torfowiskowo-jeziorno-leśnego Zgniłka-Wieczno-Wronie.
Występują też 22 pomniki przyrody. Są to pojedyncze drzewa lub ich skupiska zróżnicowane gatunkowo, wśród których na szczególną uwagę zasługuje zbiorowisko modrzewia polskiego tzw. Góra Modrzewiowa w Płonnem.

Tabela 9 Leśnictwo wszystkich form własności w Gminie Łysomice

Powierzchnia gruntów leśnych ha	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ogółem	**2919,9**	**2925,6**	**2926,1**	**2929,9**	**2931,6**	**2937,5**	**2938,8**	**2938,8**	**2918,6**	**2912,8**
lasy ogółem	2828,3	2834,3	2844,2	2848,0	2850,0	2856,2	2857,5	2857,5	2839,1	2833,3
grunty leśne publiczne ogółem	2870,1	2875,8	2876,3	2876,3	2878,0	2883,9	2882,9	2882,9	2862,7	2856,9
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	2869,8	2875,5	2874,9	2874,9	2876,6	2882,5	2881,5	2881,5	2861,3	2855,5
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	2864,8	2870,5	2869,9	2869,9	2869,6	2875,5	2875,5	2875,5	2855,3	2854,5
grunty leśne prywatne	49,8	49,8	49,8	53,6	53,6	53,6	55,9	55,9	55,9	55,9
lesistość w %	**-**	**-**	**22,30**	**22,40**	**22,50**	**22,40**	**22,50**	**22,50**	**22,40**	**22,30**

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Powierzchnia lasów od roku 2000 odnotowywała niewielki wzrost; w 2000 wynosiła 22919,9 ha, natomiast w 2009 roku znacznie spadła do 2912,8 ha.
Jak wynika z tabeli powyżej większość lasów to własność państwa, natomiast niewielki odsetek stanowi własność prywatna i jedynie z lasów prywatnych w gminie Łysomice jest pozyskiwane drewno (grubizna). Największa ilość pozyskanej grubizny wyniosła w 2008 roku 148 m3, natomiast w 2009 zaledwie 2 m3. Jest to charakterystyczne dla gospodarki leśnej. Drewno pozyskiwane jest jedynie z lasów prywatnych których powierzchnia wynosi zaledwie 55 ha. Niewielka powierzchnia lasów prywatnych oraz charakterystyczny dla gospodarki leśnej wolny przyrost surowca powoduje niski współczynniki pozyskanej grubizny.

Tabela 10 Pozyskiwanie drewna w Gminie Łysomice

Pozyskanie drewna (grubizny)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ogółem m3	0	0	0	0	43	42	26	0	148	2
lasy prywatne m3	0	0	0	0	43	42	26	0	148	2

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

3.4. *ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO*

3.4.1. Zagrożenia i stan powietrza

Analizę dotychczasowych zmian w środowisku przyrodniczym obszaru gminy Łysomice przeprowadzono w oparciu o Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2009 roku, opracowany przez Inspekcję Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

W 2009 r. pomiarami monitoringowymi stężeń zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego objęto wszystkie powiaty (strefy) województwa kujawsko - pomorskiego. Na stan aerosanitarny bardzo duży wpływ mają warunki meteorologiczne, a w szczególności temperatura powietrza w miesiącach sezonu grzewczego, prędkość i kierunek wiatru oraz liczba dni z pokrywą śnieżną.
Wynikiem oceny dla wszystkich substancji podlegających ocenie jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej

wymienionych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- klasa B - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony - poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych.

Powiat toruński, w którym zlokalizowany jest teren objęty przedmiotowym opracowaniem, została zakwalifikowany do strefy A w odniesieniu do poziomów następujących substancji: SO2, NO2, ołów, benzen, CO, arsen, benzo(a)piranu, kadm, nikiel, pyłu zawieszonego PM10. Jedynie w odniesieniu do ozon, powiat zakwalifikowano do klasy C.

Według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi 8 stref znalazło się w klasie A. Nie skutkuje to koniecznością sporządzenia programów ochrony powietrza. O zaliczeniu strefy powiatu toruńskiego do korzystnej klasy A w porównaniu do 2008 roku zadecydowało zmniejszenie stężenia PM10, które rok wcześniej przekraczało poziomy dopuszczalne również w 4 innych stacjach pomiarowych na terenie województwa.

Klasyfikacja dokonana na podstawie kryterium poziomów celów długoterminowych dla ozonu skutkuje w przypadku przekroczenia tego poziomu koniecznością wykonania programu ochrony powietrza, ale osiągnięcie poziomów celów długoterminowych powinno być jednym z celów wojewódzkiego programu ochrony środowiska. W województwie kujawsko - pomorskim poziomy celu długoterminowego dla ozonu zostały przekroczone dla strefy kujawsko- pomorskiej.

Głównym źródłem emisji podstawowych zanieczyszczeń do powietrza są:

- dla SO_2 - głównie energetyka zawodowa i sektor komunalno - bytowy; (dominuje emisja powierzchniowa - ok. 55%); dominujący udział w zanieczyszczaniu ma spalanie węgla, koksu oraz olejów opałowych. Zużycie tych paliw jest maksymalne w czasie jesiennym i zimowym, stąd też zdecydowanie większe jest zasiarczenie atmosfery w tym okresie;
- dla NO2 - transport i komunikacja, w mniejszym stopniu energetyka zawodowa; (dominuje emisja liniowa - udział ok. 95%); w stężeniach dwutlenku azotu decydującą rolę odgrywa emisja ze środków transportu, niewielki procent pochodzi z procesów spalania, co wiąże się głównie ze zmiennością dobową;
- dla CO - transport drogowy w mniejszym stopniu spalanie paliw w kotłowniach; dominuje emisja liniowa (ok. 90%);
- dla pyłu - głównie energetyka i ciepłownictwo oraz dodatkowo unos pyłu z powierzchni terenu, dróg, dachów, pól uprawnych itd.; dominuje emisja powierzchniowa (ok. 55%) - wzrost wartości stężeń zanieczyszczeń w miesiącach zimnych, co wiąże się z występowaniem okresu grzewczego. W stężeniach pyłu dużą rolę odgrywa także emisja tzw. „niezorganizowana” np. pylenie ze źle zagospodarowanych obszarów np. pasów drogowych.

Na stan powietrza oddziałują przede wszystkim:

- sektor komunalno - bytowy - główną przyczyną zanieczyszczeń pochodzących z tego źródła jest spalanie odpadów w domowych piecach, które nie wytwarzają wystarczająco wysokiej temperatury do całkowitego spalenia odpadów takich jak tworzywa sztuczne, gumy i tekstylia. W związku z tym do atmosfery przedostają się duże ilości sadzy, węglowodorów aromatycznych, merkaptanów i innych szkodliwych dla zdrowia ludzi związków chemicznych. Zjawisko nasila się zwłaszcza w okresie grzewczym;

- emisje technologiczne tj. emisje z zakładów przemysłowych (głównie energetyka zawodowa i przemysłowa, procesy technologiczne, prywatne zakłady np. rzemieślnicze, rolnictwo) - główną przyczyną zanieczyszczeń pochodzących z tego źródła jest przede wszystkim: brak lub zły stan techniczny zabezpieczeń oraz przestarzałe procesy technologiczne;
- źródła komunikacyjne - główną przyczyną zanieczyszczeń pochodzących z tego źródła jest przede wszystkim: zły stan techniczny pojazdów, przestoje w ruchu spowodowane złą organizacją ruchu lub zbyt małą przepustowością dróg, zły stan nawierzchni dróg, rodzaj paliwa. Występowanie i nasilenie tych czynników powoduje, że na skrzyżowaniach i trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu występuje wysokie zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów (przede wszystkim tlenki węgla, tlenki azotu, węglowodory lotne). Emisja komunikacyjna jest bardzo nierównomierna - związana ściśle z natężeniem pojazdów i zależy od pory dnia (wzrasta w okresach szczytu tj. dojazdu do pracy i powrotu do domu) i roku (wzrasta w okresie letnim - zwiększony ruch turystyczny). Największy ruch samochodowy, a co za tym idzie największe zanieczyszczenie liniowe, występuje na drogach o utwardzonej nawierzchni, przede wszystkim na drodze krajowej i drogach wojewódzkich.

Na terenie gminy nie występują powierzchniowe źródła emisji oraz obiekty emitujące do atmosfery ponadnormatywne ilości zanieczyszczeń powietrza.

3.4.2. Zagrożenia i stan wód

Przez teren gminy przebiega Struga Łysomicka, Struga Papowska, i ich dopływy gdzie uwidacznia się negatywny wpływ ścieków komunalnych (na wody powierzchniowe).

Obecnie teren gminy uznać należy za stosunkowo w niewielkim stopniu przekształcony antropogenicznie. Mimo sąsiedztwa Torunia - jako potencjalnie istotnego źródła zagrożeń - poszczególne elementy środowiska przyrodniczego nie wykazują znacznych przekształceń. Tym niemniej z największych zagrożeń wymienić należy:

- zagrożenia czystości wód powierzchniowych i podziemnych: głównie ze strony gospodarki komunalnej, ścieków z zakładów produkcyjnych, rolnictwa i komunikacji.

Wybitnie rolniczy (aczkolwiek zmieniający się systematycznie w osadniczy) charakter gminy stanowi w największej mierze o poziomie i charakterystyce zanieczyszczeń wód powierzchniowych. Przykładem tego jest Struga Toruńska, łysomicka gdzie głównym źródłem zanieczyszczenia są spływy z rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Sprzyjają temu gęste systemy rowów melioracyjnych. Badania Strugi Toruńskiej prowadzi się w zlewni eksperymentalnej w ramach Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego na stanowiskach w Lipowcu i Koniczynce. W 2002 roku stwierdzono pozaklasową jakość wód Strugi. Analiza danych z wielolecia wskazuje na stałe utrzymujący się pozaklasowy charakter wód Strugi Toruńskiej. Podobna sytuacja występuje też w zlewni Strugi Łysomickiej. Badania stanu czystości Strugi wykazały przekroczenie dopuszczalnych norm w szerokim zakresie wskaźników. Jezioro Kamionkowskie natomiast, jako jezioro bezodpływowe jest stosunkowo odporne na antropopresję. Jest to rejon wypoczynku dla mieszkańców Torunia (16 km). Mimo intensywności ruchu turystycznego w sezonie letnim, jezioro w 1999 r. posiadało II klasę czystości, a podatność na degradację odpowiada II kategorii. Zanieczyszczeniom rzek sprzyjają gęste systemy rowów melioracyjnych.

Największym zbiornikiem wód powierzchniowych na ternie gminy jest Jezioro Kamionkowskie jego zlewnia całkowita w przeważającej części użytkowana jest rolniczo. Jezioro zasilane jest przez dwa dopływy okresowe oraz rurociąg melioracyjny. Jezioro Kornatowskie charakteryzowało się wysoką zawartością związków fosforu. Zawartość azotu całkowitego była szczególnie wysoka w okresie wczesnowiosennym. Badania monitoringowe wód Jeziora Kornatowskiego z lat 2005 i 2007-2008 wskazują na znaczną zmienność produkcji pierwotnej oraz koncentracji związków biogenicznych, szczególnie fosforu całkowitego, dlatego powinno się prowadzi dalszy monitoring tego zbiornika.

Negatywny wpływ na skład chemiczny jeziora wód posiada:

- chemizacja rolnictwa;
- antropopresja społeczności miejskiej (m.in. Torunia), związana z turystyką weekendową;
- antropopresja osadnicza na tereny o wysokich walorach krajobrazowych co wiązać się może z niekontrolowanymi zrzutami ścieków do pobliskich rowów melioracyjnych, a stamtąd do jeziora.

3.4.3. Zagrożenia i stan gleb

Stan gleb jest dość dobry. Na terenie gminy gleby nie są zdegradowane chemicznie. Znaczące przekształcenia i zanieczyszczenia środowiska glebowego w gminie mają lokalny charakter i związane są przede wszystkim z obszarami zabudowanymi. Jako lokalne zanieczyszczenie gleb uznać należy także wyraźne wzbogacenie w niektóre pierwiastki, w tym również metaliczne, pokrywy glebowej sąsiadującej z drogami: krajową i wojewódzkimi. Nierozpoznane badaniami lecz częste na terenie gminy jest także powierzchniowe dewastowanie pokrywy glebowej wskutek zaśmiecenia, dzikiego składowania odpadów, rozkopywania powierzchni terenu. Stwarza to obraz ogólnej powierzchniowej dewastacji terenu, w tym także pokrywy glebowej. Zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi mieści się w granicach zawartości normalnej lub tolerowanej. Charakterystyczne są wyższe koncentracje niektórych pierwiastków w glebach (kadm, chrom, nikiel, miedz, ołów), jednak ich zawartości nie przekroczyły wartości granicznych określonych Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych.

Celem ochrony powierzchni ziemi prowadzone są regularne kontrole zakładów w zakresie gospodarki odpadami. W ostatnich latach wykazały one, iż nie wszystkie zakłady miały uregulowany stan formalno - prawny w zakresie gospodarki odpadami.

Głównymi źródłami zagrożeń dla pokrywy glebowej są między innymi:

- zanieczyszczenie gleb przez odpady komunalne i gospodarcze - zagrożenie małe lokalnie duże „dzikie wysypiska śmieci"; zakłady którym wydano pozwolenia na wytwarzanie, gromadzenie i lub transport odpadów oraz zakłady które mają zatwierdzony program gospodarki odpadami niebezpiecznymi mogą stanowić potencjalne źródło zagrożenia;
- zamiana formacji roślinnych na rzecz nieużytków (zwiększona erozja wodna gleb, powodowana zwiększeniem infiltracji) - rozmiary zagrożenia małe - głównie na terenach rolnych i źle zagospodarowanych „pasach zieleni" wzdłuż dróg;
- zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi - wywoływane głównie ruchem pojazdów mechanicznych - zagrożenia lokalnie (wzdłuż dróg) o znaczeniu małym do średniego; potencjalne zagrożenie mogą stwarzać również stacje benzynowe.

3.4.4. Przekształcenia powierzchni ziemi i zagrożenie występowania masowych ruchów ziemi.

Źródłami zagrożenia powierzchni ziemi (głównie jej ukształtowania) są:

- czynniki naturalne - powierzchniowe ruchy masowe, występujące na terenach krawędzi form morfologicznych o znacznych spadkach (głównie skarpa doliny Wisły, oraz Kotliny Toruńskiej);
- czynniki antropogeniczne:
  - zamiana formacji roślinnych o wykształconej strukturze pionowej na rzecz nieużytków (zwiększona erozja powierzchni ziemi, powodowana zwiększeniem spływu powierzchniowego wód) - występują na znacznych powierzchniach (szczególnie niebezpieczne na glebach gliniastych, z warstwą trudnoprzepuszczalną), rozmiary małe do średniego;
  - zmiany w ukształtowaniu powierzchni powodowane wykopami pod zabudowę, drogi, infrastrukturę techniczną itp.; występują głównie na obszarach przeznaczonych do zainwestowania, zagrożenie małe, lokalnie średnie do dużego;
  - nadmierna zabudowa powierzchni biologicznie czynnej, zagrożenie średnie, lokalnie do dużego.

3.4.5. Klimat akustyczny

Hałas jest jednym z rodzajów zanieczyszczeń, do którego zaliczane są dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16000 Hz. W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, określone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku. Poziomy te określono w zależności od rodzaju terenu (zabudowa mieszkaniowa, tereny uzdrowiskowe, rekreacyjno - wypoczynkowe, szpitale oraz domy opieki społecznej i budynki związane ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci), uwzględniając przy tym rodzaj obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu, a także pory dnia i nocy.

Hałas komunikacyjny tj. pochodzący od środków transportu.

Hałas drogowy jest bardzo odczuwalny przy głównych, ruchliwych drogach tj. głównie:

- krajowych nr 1, wojewódzkich nr 499, 552, 553, 582, 646; natężenie ruchu na tych trasach było bardzo duże, a wartość poziomu dźwięku na wysokości 5 m osiągała 75 dB w porze dziennej i 60 w porze nocnej, przy dopuszczalnych poziomach hałasu w środowisku w otoczeniu budynków mieszkalnych do 60 dB w porze dziennej i do 50 dB w porze nocnej. Droga krajowa nr 1 jest mocno obciążona transportem, którym przez obszar gminy rocznie przewozi się ponad 1100 ton różnorodnych trujących środków przemysłowych (TŚP). Dominuje transport tlenku etylenu, amoniaku, chloru, kwasów i rozpuszczalników. Duże ilości tlenków etylenu (około 470 ton/rok) przewozi się też drogą wojewódzką nr 552 z Płocka przez Lubicz - Grębocin - Łysomice do Świecia i Gdańska;
- powiatowych: na drogach powiatowych nie jest prowadzony monitoring hałasu drogowego, jednak można zakładać, że wartość poziomu dźwięku na wysokości 5 m osiągała tu 50 - 55 dB w porze dziennej i 40 w porze nocnej;
- hałas kolejowy, jego uciążliwość jest relatywnie mniejsza w ciągu dnia, natomiast wzrost słyszalności wzrasta. Uciążliwość, tego typu hałasu zależna jest od częstotliwości przejazdu pociągów. Ciężko jest określić wartości hałasu, gdyż nie były one przeprowadzane na terenach gminy.

W przyszłości źródłem uciążliwości akustycznej będzie poza odcinkami dróg krajowych i wojewódzkich odcinek autostrady A1 Cechą charakterystyczną autostrad jest ruch ciągły, niezależny od pory nocnej i dziennej.

Hałas przemysłowy tj. pochodzący z obiektów przemysłowych i usługowych głównie z zainstalowanych tam urządzeń i maszyn.

Zakłady przemysłowe, a przede wszystkim instalacje znajdujące się na ich terenie: sprężarki, urządzenia chłodnicze, transport wewnątrz zakładów itp. są poważnym źródłem hałasu (zwłaszcza w porze nocnej). Hałas przemysłowy stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występujące głównie na terenach sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi.

Odczuwalny poziom hałasu przemysłowego jest indywidualny dla każdego obiektu i zależy od: wielkości i jakości parku maszynowego, izolacji poszczególnych pomieszczeń i całych hal produkcyjnych, procesów technologicznych oraz funkcji urbanistycznych sąsiadujących z nim terenów. Wewnątrz hal przemysłowych hałas może sięgać poziomu 80 - 125 dB. W sąsiedztwie zakładów przemysłowych poziomy dźwięku osiągają wartości od 50 dB (mało uciążliwe) do 90 dB (bardzo uciążliwe).

W gminie Zławieś Wielka nie występują obiekty o wysokim stopniu uciążliwości ze względu na emisję hałasu. Zakłady przestrzegają norm dotyczących emisji, jednak potencjalna możliwość uciążliwości hałasu może wystąpić w ich sąsiedztwie.

Hałas komunalny tj. występujący w budynkach mieszkalnych (głównie wielorodzinnych) i w obiektach użyteczności publicznej.

Hałas wewnątrz „osiedlowy" wiąże się z wykonywaniem codziennych czynności ludzkich i powodowany jest przez urządzenia do tego potrzebne, np. pracę silników samochodowych (wywożenie śmieci, dostawy do sklepów), głośną muzykę itp. Do tych hałasów dołącza się niejednokrotnie bardzo uciążliwy hałas wewnątrz budynku, powodowany zazwyczaj lokalizacją w pomieszczeniach piwnicznych lokali usługowych, wadliwym funkcjonowaniem instalacji (np. centralnego ogrzewania, dźwigów, zsypów) oraz powszechnym odchudzaniem konstrukcji i oszczędnością na materiałach. Według polskiej normy, poziom hałasu pochodzący od instalacji i urządzeń budynku może wynosić w ciągu dnia 30-40 dB, nocą 25-30 dB.

3.4.6. Zagrożenia flory i fauny

Zmiany abiotycznych komponentów przyrody prowadzą w dalszej kolejności do zmian w roślinności i faunie.

Zachowane fragmenty naturalnych zbiorowisk roślinnych narażone są na:

- zmiany w poziomie i trofizmie wód gruntowych i powierzchniowych oraz ich jakość, prowadzące do ich ubożenia i w końcu zaniku;
- wypieranie zbiorowisk naturalnych i półnaturalnych przez zbiorowiska synantropijne;
- celowe ich usuwanie przez człowieka lub zmianę użytkowania (np. z łąk na nieużytki lub zabudowę - presja budownictwa);
- wprowadzanie nowych konkurencyjnych gatunków (tzw. introdukowanych) obcych rodzimej roślinności;
- zanik gatunków rzadkich i chronionych.

Dobrze wykształcona roślinność systemu zieleni urządzonej oraz wiejskiej krajobrazowej (parki, ogrody działkowe, cmentarze, ogrody przydomowe, zadrzewienia śródpolne) narażona jest na:

- presję budownictwa na tereny sąsiednie (uszczuplanie powierzchni terenów zieleni) - np. presja zabudowy mieszkaniowej na tereny podmiejskie - obszary lasów w okolicy Jeziora Kamionkowskiego, miejscowości Różankowo, Papowo Biskupie;
- izolację obszarów pełniących rolę stabilizatorów w obrębie struktury przyrodniczej gminy;
- przerwanie korytarzy ekologicznych systemu przyrodniczego gminy, zachowujących łączność pomiędzy cennymi płatami ekosystemów (przerwaniu połączeń przyrodniczych sprzyja intensywna produkcja rolna, infrastruktura techniczna, gł. drogi krajowe i wojewódzkie, autostrada, rozwój zwartej zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych (głównie wzdłuż drogi krajowej nr 1), w mniejszym stopniu linie energetyczne);
- uproszczenie struktury gatunkowej, prowadzące do zmniejszenia zdolności samoregulacyjnych wykształconej roślinności.

W obrębie zwartej zabudowy największe zagrożenie dla zwierząt stwarza rozdrobnienie obszarów stanowiących ich ostoje oraz występowanie różnorodnych barier utrudniających ich migrację (szczególnie: szerokie ciągi komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu, ogrodzenia pełne, przegrody, śluzy, tamy i inne). Równie ważne są zmiany poziomu, trofizmu i jakości wód, które następnie prowadzą do: wyginięcia, zmniejszania liczebności niektórych gatunków zwierząt lub pogarszania kondycji i zdrowia (rozmiary zagrożenia - małe, lokalnie średnie).

3.4.7. Zagrożenia i stan lasów

Nadleśnictwo Toruń oraz Golub- Dobrzyń jako główne zagrożenie dla lasów regionu wskazuje niskie opady. Niewystarczające zaopatrzenie w wodę powoduje osłabienie kondycji zdrowotnej lasów, jak również przyczynia się do wzrostu zagrożenia pożarowego okresie letnim (szczególnie w monokulturach sosnowych lub lasach o silnej dominacji gatunków iglastych, z łatwopalną ściółką). Obniżenie odporności zwiększa wrażliwość na szkodliwe czynniki środowiskowe (zanieczyszczenie) oraz zwiększa podatność na choroby i szkodniki.

Na drugim miejscu wskazano sąsiedztwo dużych miast oraz wynikające z tego sąsiedztwa wykorzystanie turystyczne. Duże ilości odwiedzających, przekraczające naturalną pojemność siedlisk, przyczyniając się do ich zubożenia. Wykorzystanie jako lasy podmiejskie owocuje również uszkodzeniami mechanicznymi drzewostanów (połamane gałęzie), zaśmieceniem a nawet zaprószeniem ognia.

Rzadszym zagrożeniem dla lasów gminy są silne wiatry, przyczyniające się do znacznych uszkodzeń, ale zazwyczaj występujących na niewielkim obszarze (zwłaszcza przy właściwym prowadzeniu lasu). W lasach nadleśnictwa nie stwierdzono zagrożenia ze strony szkodników drzew. Ich obecność jest niewielka, a dzięki ciągłemu monitoringowi i okresowym opryskom nie stanowią one poważniejszego zagrożenia. Przez wschodnie partie gminy przebiega linia przesyłowa gazociągu. Wystąpienie ewentualnych nieszczelności stwarza potencjalne niebezpieczeństwo wybuchu i pożarów.

4. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR I KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568, z późniejszymi zmianami, w tym zmianą z dnia 18 marca 2010 r. - Dz.U. 2010 nr 75 poz. 474) - to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome - rzecz ruchoma, jej cześć lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne - zabytek nieruchomy będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

Rys historyczny

Najstarsze ślady osadnictwa na obszarze gminy Łysomice pochodzą z kolejnych okresów rozwoju cywilizacji, począwszy od epoki kamienia, brązu do późnego średniowiecza.

W czasach nowożytnych gmina Łysomice dzieliła losy Ziemi Chełmińskiej. We wczesnym średniowieczu okolice te były gęsto zaludnione. Po spustoszeniu przez Prusów część Ziemi Chełmińskiej została nadana w 1222 r. przez Konrada Mazowieckiego biskupowi misyjnemu Chrystianowi, a w 1228 r. całe terytorium zostało darowane

Zakonowi Krzyżackiemu. Rozpoczęła się akcja kolonizacyjna, która doprowadziła do ponownego zagospodarowania istniejących już poprzednio osad słowiańskich oraz założenia wielu nowych wsi. W XIII i XIV wieku ustalił się podział własności ziemskiej na; państwową (majątki krzyżackie a później królewskie), duchowną (dobra biskupie) i szlachecką. Po Pokoju Toruńskim (1466 r.) formalnie utwierdzającym inkorporację Ziemi Chełmińskiej do Polski ziemie te, to jest teren obecnej gminy Łysomice (między innymi), stały się własnością miasta Torunia. Do rozbioru (1772 r.) wchodziły w skład woj. chełmińskiego, będącego częścią Prus Królewskich. Po pierwszym rozbiorze przeszła Ziemia Chełmińska (bez Torunia) do tzw. Prus Zachodnich, regencji kwidzyńskiej. Stan ten trwał do 1920 r. z krótką przerwą w latach 1807-1815, kiedy to omawiany obszar był włączony do Księstwa Warszawskiego. W latach 1939-45 należał do Rzeszy Niemieckiej Okręg Gdańsk-Prusy Zachodnie. Od 1945 r. gmina Łysomice znajdowała się w powiecie toruńskim woj. pomorskiego, a od 1950 r. woj. bydgoskiego, po likwidacji powiatów w 1975 r. znalazła się w nowoutworzonym woj. toruńskim.

Do początku XIII wieku ziemie te znajdowały się w granicach biskupstwa płockiego. po podziale Prus na diecezje w 1243 r. weszły w skład diecezji chełmińskiej, a od 1992 roku do diecezji toruńskiej.

Spośród 20 wsi gminy Łysomice 9 wsi posiada układ przydrożnicy (Kamionki Duże, Lulkowo, Łysomice, Ostaszewo, Papowo Toruńskie, Świerczynki, Świerczyny, Turzno, Zakrzewko), 10 wsi to osady folwarczne (Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróz, Kowrózek, Lipniczki, Piwnice, Różankowo, Tylice, Wytrębowice, Zęgwirt) i 1 wieś o układzie owalnicy (Gostkowo), potwierdzonych w Atlasie Schroettera z lat 1796-1802 i na mapach późniejszych oraz w terenie.

Spośród dworów i rezydencji wiejskich sięgających niejednokrotnie czasów średniowiecznych przetrwały zespoły (dwór, park, bud. gosp. i czworaki) w Koniczynce, Kowrózku, Lipniczkach, Łysomicach, Ostaszewie, Piwnicach, Różankowie i Turznie.

Obiektami o dużych walorach kulturowych są obiekty sakralne jak kościoły w Papowie Toruńskim (XIII w.), Gostkowie i Świerczynkach z początku XIII w. oraz cmentarze zarówno rzym-kat. (3), jak i ewang.-augsburskie (3) zachowane w 5 miejscowościach.

Również zabudowa o wartości kulturowej, w przeważającej mierze ceglana, pochodzi głównie z końca XIX i początku XX w. Są to budynki użyteczności publicznej (szkoły, poczty, leśniczówki, stacje kolejowe, dróżniczówki), budynki folwarczne (gospodarcze i czworaki) oraz mieszkalne, których duże zespoły reprezentowane są w Papowie Toruńskim, Gostkowie, Lulkowie oraz w Kamionkach Dużych i Małych (najstarszy datowany, pochodzi z 1854 r.).

Z obiektów techniki i kultury materialnej warto wymienić kuźnie (Kowróz, Kowrózek), gorzelnię (Ostaszewo) oraz zespoły budynków stacyjnych przy dwóch liniach kolejowych oddanych do użytku:

1. 20.11.1871 r. na trasie Toruń Mokre - Kowalewo o długości 55 km z dworcami kolejowymi w Papowie Toruńskim i Turznie oraz;
2. 01.07.1882 r. z Torunia Mokre do Chełmży o długości 20 km, przy której powstały dwie stacje: w Ostaszewie i Łysomicach.

Miejscowości - dane historyczne, charakterystyka układu

GOSTKOWO

- Pierwotne nazwy: 1263 Windesturen, Twir, Thura, 1526 „Kyrchtaur alias Gostkowo", Kirchtauer;
- Około 1423-24 wieś rycerska w komturstwie toruńskim, 1570 w pow. chełmińskim;
- w 1263 r. wieś odstąpiona przez Krzyżaków biskupowi sambijskiemu;
- w 1490 r. wł. Henryka Krugera, 1526 r. Krystyny Krugerowej, a w 1570 r. Łukasza Krugera z Torunia;
- w końcu XVI w. w posiadaniu rodziny Kamińskich-Czrerny; 1670 właściciele Jerzy Ernest Lichtfuss, później Czapscy, którzy w 1671 r. sprzedają ją Toruniowi;
- w 1881. 3 089 mórg, 36 budynków i 273 mieszkańców;
- w 1905 r. 800 ha, 56 budynków i 346 mieszkańców;

- w 1921 r. 63 budynki i 453 mieszkańców;
- wieś o układzie owalnicy, przez środek której przepływa Struga Toruńska;
- u zbiegu dwóch dróg kościół;
- zabudowa murowana z przełomu XIX i XX wieku;
- na północ od wsi znajduje się kolonia zabudowy z pocz. XX w. o nazwie Folząg a na południowy-wschód od wsi przy drodze w kierunku Lipniczek - historyczne zabudowania kolonii Szeferajka.

1910 r.

1940 r.

KAMIONKI DUŻE

- pierwotne nazwy: ok. 1423-24 Kemnik, Grossen Kemnike, Kempnick, 1570 Kamionk, 1905 Steinau;
- około 1423-24 wieś rycerska, komt. toruńskiego; 1570 r. w pow. chełmińskim, par. Gostkowo;
- w 1570 r. wł. Marcin Kamiński, później Jan Dąbrowski, na pocz. XVII w. jedna część w posiadaniu Jakuba Gołackiego i żony Zofii Sampławskiej, druga F. Szczepańskiej;
- w 1612 r. całą wieś ksieni klasztoru bened. w Toruniu Zofia Dulska, kupiła od Jakuba Gołackiego;

- po kasacie klasztoru rząd pruski zajął dobra klasztorne;
- w 1882 r. 2 134 morgi, 96 budynków i 386 mieszkańców;
- w 1905 r. 749 ha, 80 budynkowi 636 mieszkańców;
- w 1921 r. Kamionki występują pod wspólną nazwą i posiadaj ą 75 budynków i 509 mieszkańców;
- zabudowa murowana, ceglana, w większości z końca XIX wieku;
- wieś o układzie przydrożnicy.

1910 r.

KAMIONKI MAŁE

- pierwotne nazwy: 1328 Kemenick, Kemenyck;
- w 1328 r. Wielki Mistrz Wemer v. Orsein nadaje Kamionki klasztorowi żeńskiemu w Toruniu;
- w 1370 r. w. m. Winrych v. Kniprode nadaje temu klasztorowi jezioro Peszke (Kamionkowskie), należące do komturstwa bierzgłowskiego;
- w 1403 r. klasztor benedyktynek w Toruniu sprzedaje młyn na rzece Łące Tomaszowi Herzfelt;
- w XVI w. w powiecie chełmińskim, par. Gronowe;
- w 1882 r. 2 451 mórg, 19 budynków i 136 mieszkańców;
- w 1905 r. 625 ha, 9 budynków i 261 mieszkańców;
- osada folwarczna, z zachowaną zabudową ceglaną z końca XIX wieku.

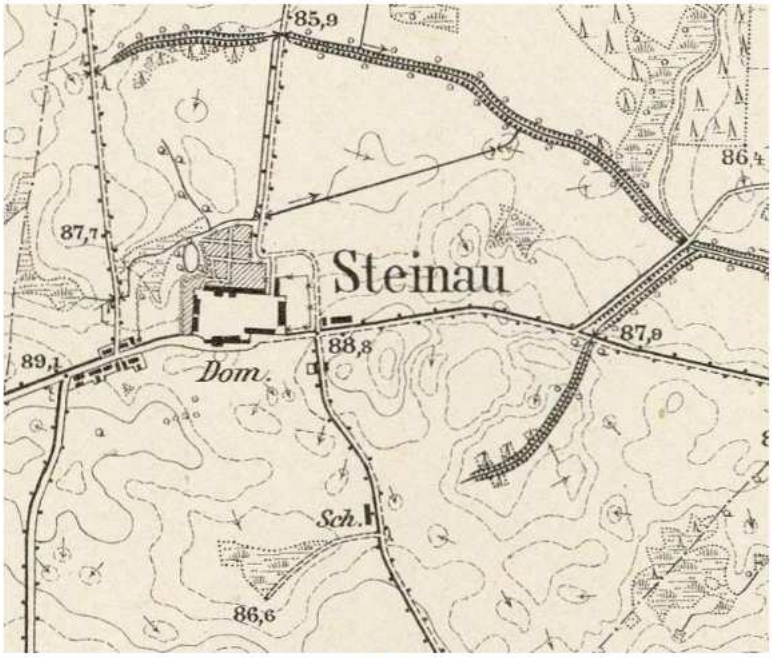

1910 r.

KONICZYNKA

- nazwa z 1905 r. - Kleefelde;
- dobra założone w 1819 r. w obrębie Papowa Toruńskiego, nad Strugą Toruńską;
- w 1883 r. 884 mórg, 8 budynków i 78 mieszkańców;
- w 1905 r. l 917 ha, 8 budynków i 124 mieszkańców;
- w 1921 r. obszar dworski liczył 8 budynków i 156 mieszkańców;
- osada folwarczna, składająca się z kompleksu folwarcznego oraz budynków mieszkalnych.

1940 r.

KOWRÓZ

- pierwotne nazwy: 1385 Kufros, Kuwros, Kuffros, Kufrosz, 1445 Klein Kufrass, Gross Kufrass, Kufrosz, Gross Kufrass, Kwfrosz, curia Groskufrosis, 1570 Kowroz, Kuwroz;
- w 1905 r. Kowroz;
- w 1385 r. folwark komturstwa bierzgłowskiego; 1405 komt. tor., 1570 w pow. chełmińskim par. Świerczynki;
- w 1454 r. Kazimierz Jagiellończyk nadaje Tilemanowi v. Wege z Torunia za zasługi folwark pokrzyżacki Kowroz;
- w 1570 własność szlachecka J. Służewskiego. Następnie należał do Jana Kulki, wojewody brzeskiego;
- w 1594 r. do jezuitów w Toruniu, w których posiadaniu znajduje się do kasaty zakonu;
- w XIX wieku domena, dzierżawiona przez Będzińskiego, później Dziewanowskiego;
- w 1883 r. -1 361 mórg, 31 budynków i 139 mieszkańców;
- w 1905 r. - 859 ha, 8 budynków, 124 mieszkańców;
- Osada folwarczna, składająca się z kompleksu folwarcznego oraz budynków mieszkalnych.

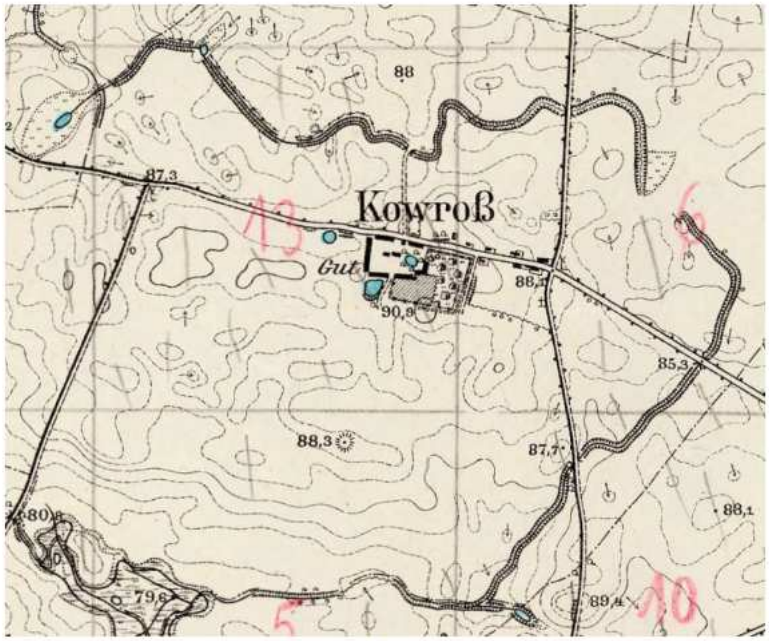

1909 r.

KOWRÓZEK

- nazwa z 1905 r. - Mittenwalde;
- w 1905 r. -155 ha, 4 budynki i 48 mieszkańców;
- w 1921 r. - 3 budynki i 40 mieszkańców;
- osada folwarczna, składająca się z kompleksu folwarcznego oraz budynków mieszkalnych.

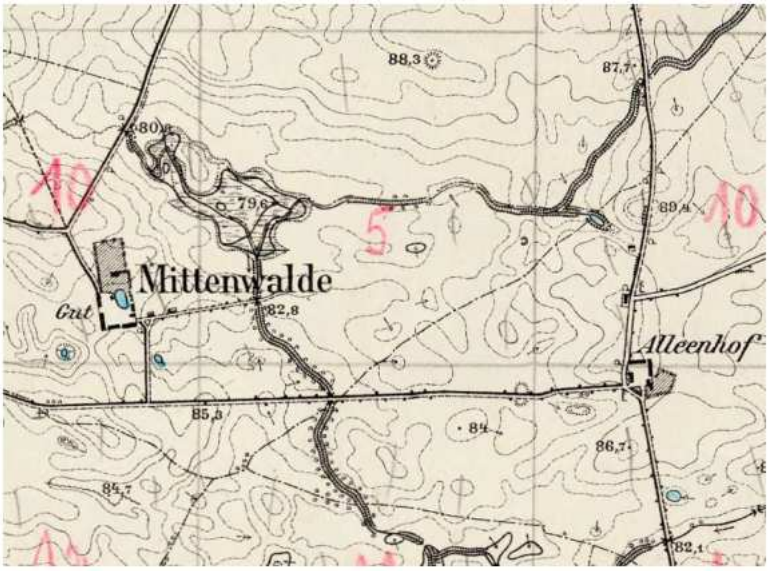

1909 r.

LIPNICZKI

- pierwotne nazwy: ok. 1423-24 Leipchin, 1570 Lipnicz, 1905 Lindenhof;
- około 1423-24 własność rycerska w komturstwie toruńskim, 1570 wł. Jana Lipnickiego, w pow. chełmińskim par. Gostkowo;
- w 1884 r. - 13 budynków, 32 mieszkańców;
- w 1905 r. - 265 ha, 8 budynków i 146 mieszkańców;
- w 1921 r. - 8 budynków i 172 mieszkańców;
- osada folwarczna, składająca się z kompleksu folwarcznego oraz budynków mieszkalnych.

1940 r.

LULKOWO

- pierwotne nazwy: Lulkow, Lewbekaw, Lewiko, Lewkaw, Lewikau, 1457 Lewike alias Lulkowo, 1905 Lulkau;
- w1428 r. własność Zakonu komt. toruńskiego; 1457 teryt. miasta Torunia; XVI w. teryt. miasta Torunia klucz bierzgł. par. Świerczynki;
- w 1457 r. Kazimierz Jagiellończyk nadaje Lulkowo Toruniowi;
- w 1884 r. -1 060 ha, 35 budynków, 215 mieszkańców;
- w 1905 r. -1 060 ha, 56 budynków i 414 mieszkańców;

- w 1921 r. - 58 budynków i 435 mieszkańców;
- wieś o układzie przydrożnicy i zabudowie murowanej z przełomu XIX i XX wieku;

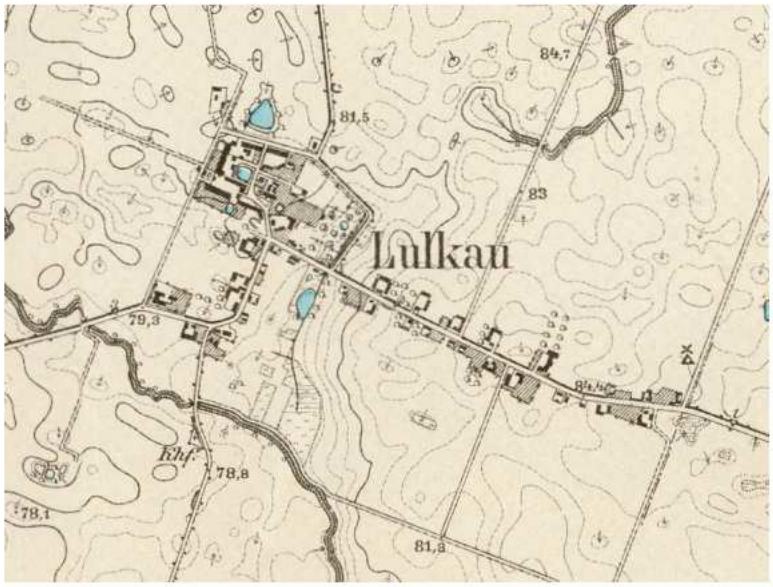

1909 r.

ŁYSOMICE

- pierwotne nazwy: 1384 Posmisdorff, Pozmidorff, PosemsdorfT, Pozensdorff, Posynsdorff, 1457 Pozensdorff alias Łysomice, Pozemszdorf, 1905 Lissomitz;
- w 1381 r. folwark komt. toruńskiego;
- 1437-8 wieś komt. tor.;XVI w. folwark i wieś teryt. miasta Torunia, klucz mlewski, par. Papowo Toruńskie;
- w 1457 r. Kazimierz Jagiellończyk nadaje Toruniowi Łysomice na prawie chełmińskim;
- w 1571 r. rada miasta Torunia oddaje Łysomice w zastaw staroście działdowskiemu F. Finkowi;
- w XIX w. właścicielami wsi byli Prądzyńscy a następnie Edward Ponimirski;
- w 1884 r. -1 111 ha, 26 budynków i 222 mieszkańców;
- w 1905 r. -1 112 ha, 19 budynków i 306 mieszkańców;
- w 1921 r. - 21 budynków i 375 mieszkańców, w tym:
  - Łysomice folwark - 17 budynków i 345 mieszkańców,
  - Łysomice leśniczówka - 1 budynek i 3 mieszkańców,
  - Łysomice stacja kolejowa - 4 budynki i 27 mieszkańców;
- w 1882 r. otwarto linię kolejową na trasie Toruń Mokre - Chełmża o długości 20 km;
- przy której powstała stacja kolejowa w Łysomicach z budynkami mieszkalnymi kolejarzy w obrębie wsi;
- w 1921 r. - 12 budynków i 216 mieszkańców /łącznie z folwarkiem i leśniczówką oraz miejscowościami: Strugaj i Karczma;
- wieś o układzie przydrożnicy, w zachodniej części folwark złożony z pałacu z parkiem i budynkami gospodarczymi oraz budynki mieszkalne.

1909 r.

OSTASZEWO

- pierwotne nazwy; 1314 Ostaschow, 1341 Magna Osteschow, Ostischaw, Grosse Oste-schaw, Gross Ostenthaw, 1905 Ostaszewo;
- około 1423 r. w komt. tor.; 1570 pow. chełmiński par. Grzywna. W 1570 r. wł. Jan Esken;
- w 1594 r. benedyktynki w Chełmnie odstępują wieś jezuitom w Toruniu w zamian za Kępę Papowską;
- w 1868 r. -1 356 mórg, 60 budynków i 265 mieszkańców;
- w 1905 r. - 675 ha, 36 budynków i 526 mieszkańców;
- w 1921 r. - 40 budynków i 604 mieszkańców, w tym:
  - Ostaszewo folwark - 34 budynki, 570 mieszkańców,
  - Ostaszewo os. mł. -1 budynek, 5 mieszkańców,
  - Ostaszewo st. Kolejowa - 5 budynków, 29 mieszkańców;
- w 1882 r. otwarto linię kolejową na trasie Toruń Mokre - Chełmża o długości 20 km, przy której powstała stacja kolejowa w Ostaszewie, ponadto we wsi szkoła;
- wieś o układzie przydrożnicy; W południowej części zespół folwarczny złożony z pałacu z parkiem i bud. gosp. oraz budynkami mieszkalnymi.

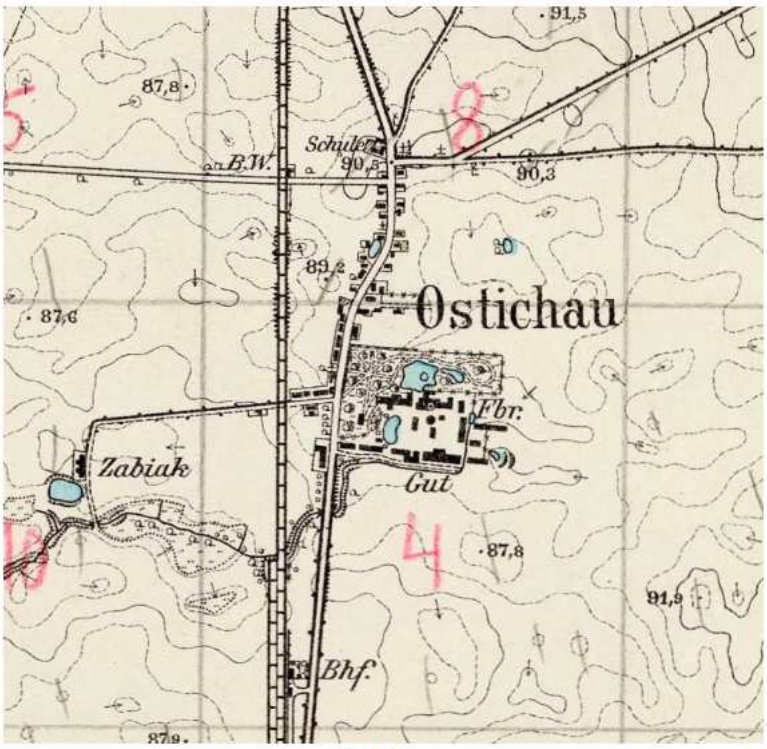

1909 r.

PAPOWO TORUŃSKIE

- pierwotne nazwy: Papau, 1417 Kirchdorff, ok. 1423-24 Kirchdorfi Gerlachsdorff; Girlachsdorf, 1457 Kirchdorf alias Papowo, 1905 Papau Thomisch.;
- w XV w. występują na terenie dzisiejszego Papowa 2 osady o różnych nazwach, początkowo własność szlachecka, później Zakonu, z czasem nazwa Gerlachsdorf zanika, a pozostaje Kirchdorff alias Papowo;
- w 1417 r. wzmiankowany folwark; 1423-24 komt. tor.; XVI w. teryt. m. Torunia klucz mlewski, par. Papowo;
- w 1868 r. - 2 011 mórg, 78 budynków i 318 mieszkańców;
- w 1905 r. - 873 ha, 75 budynków i 773 mieszkańców;
- w 1921 r. - 83 budynki i 739 mieszkańców, w tym:
  - Osiek osada - 10 budynków, 58 mieszkańców,
  - Papowo Tor. Folwark - 8 budynków, 135 mieszkańców,
  - Papowo Tor. Wieś - 56 budynków, 489 mieszkańców,
  - Papowo osada - 9 budynków, 57 mieszkańców;
- 20.11.1871 r. oddano do użytku linię kolejową na trasie Toruń Mokre - Kowalewo o długości 55 km, przy której powstała stacja kolejowa w Papowie Toruńskie;
- we wsi kościół rzym.-kat.,szkoła oraz leśniczówka;
- wieś o układzie przydrożnicy, murowana zabudowa z przełomu XIX/XX w.;
- w południowo-wschodniej części wsi pozostałości folwarku z dworem i bud. gosp.

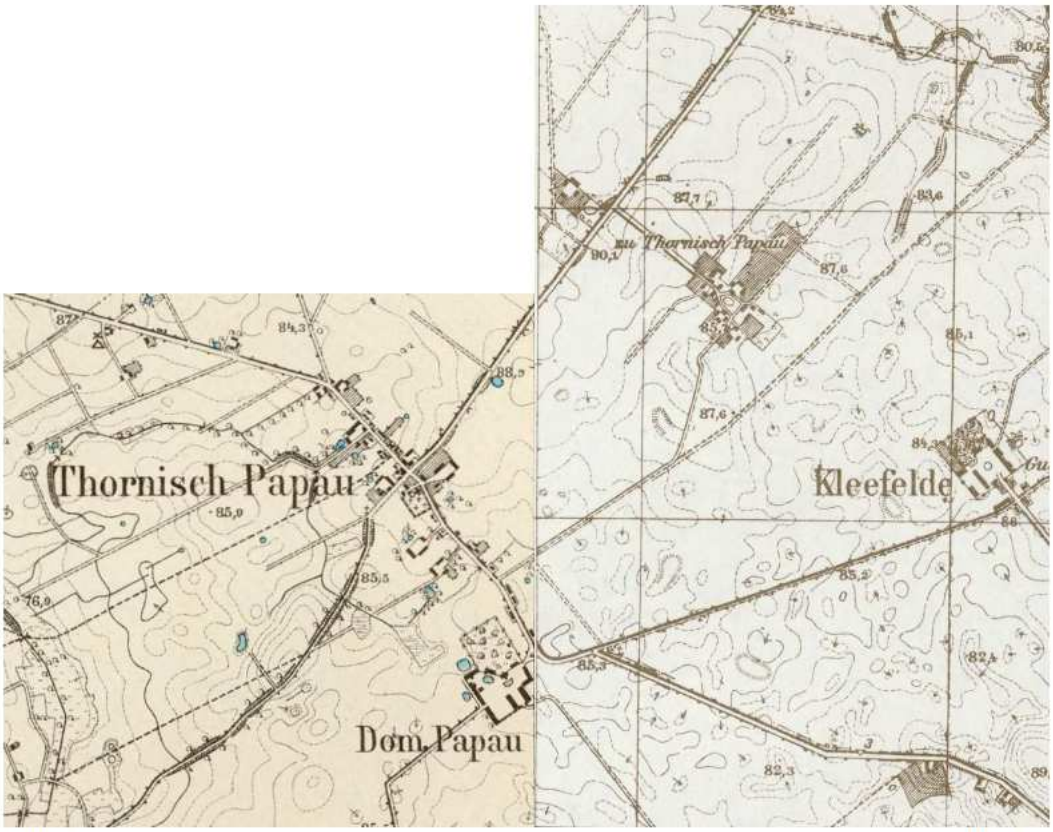

1909 r. 1940 r.

1940 r.

PIWNICE

- pierwotne nazwy: 1316 Pywnitz, Pywenicz, Piwenitcz, Pyffnycz, 1905 Sangerau;
- w 1316 r. folwark komt. bierzg.;1437-8 komt. toruńskiego; 1570 pow. chełm. par. Świerczynki;
- w XVI i XVII wł. Dorpowskich i Piwnickich;
- w 1868 r. - 767,7 ha, 23 budynki i 154 mieszkańców;
- w 1905 r. - 76,7 ha, 10 budynków i 226 mieszkańców;
- w 1921 r. - 12 budynków i 216 mieszkańców (łącznie z folwarkiem i leśniczówką oraz miejscowościami: Strugaj i Karczma).

1909 r.

RÓŻANKOWO

- pierwotne nazwy: 1905 Rosenberg;
- dobra w pow. toruńskim;
- osada powstała w 1819 r. na obszarze należącym do Torunia. Właścicielami jej byli: 1844 r. Adolf Lorek; 1847 R.F.C. Wentscher; 1879 Max Weinschenk;
- w 1868 r. - 15 budynków, 148 mieszkańców;
- w 1885 r. -10 budynków, 157 mieszkańców;
- w 1905 r. -185 ha, 14 budynków i 201 mieszkańców;
- w 1921 r. -12 budynków i 189 mieszkańców;
- osada folwarczna złożona z trzech kompleksów: dworu oraz parku krajobrazowego, zabudowań gosp. i budynków mieszkalnych.

1909 r.

ŚWIERCZYNKI

- pierwotne nazwy: 1345,1445 Pippingessee, 1599 Świerczyn, 1905 Świerczynko;
- w 1345 r. klasztor benedyktynek w Toruniu otrzymuje prawo patronatu nad kościołem w Świerczynkach;
- w 1415 r. osada przechodzi w ich posiadanie i pozostaje do sekularyzacji klasztoru w 1834 r;
- we wsi: kościół, szpital i karczma;
- w 1885 r. - 6 budynków, 67 mieszkańców;
- w 1905 r. - 97,7 ha, 4 budynki i 44 mieszkańców;
- w 1921 r. - 4 budynki i 50 mieszkańców;
- wieś o układzie przydrożnicy z zabudową ceglaną z końca XIX i pocz. XX wieku.

1909 r.

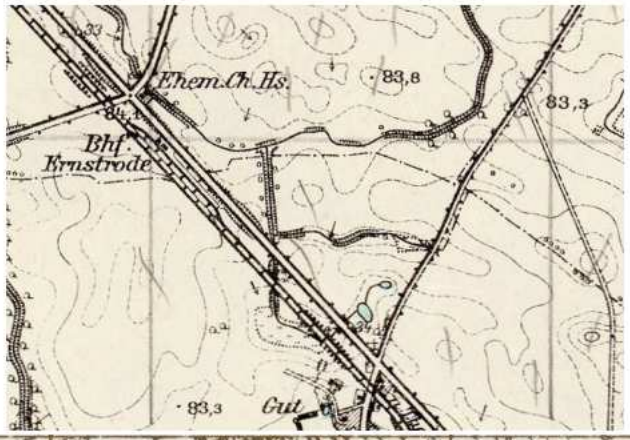

1940 r.

ŚWIERCZYNY

- pierwotne nazwy: 1399 Swirzschin, Swirczin, Swirtezin, Swirtschin, Cwirt-zschin, Swirczyn, Swirczen, Szwierczyn, 1905 Świerczyn;
- w 1339 r. wł. Zakonu komt. bierzg.; 1437 komt. toruńskiego; 1520, 1570-1 teryt. m. Torunia, klucz bierzg. par. Świerzczynki;
- własność zakonu podzielona na szereg folwarczków o osobnych przywilejach;
- Zygmunt I nadaje Świerczyny wraz z innymi wsiami Toruniowi, w zamian za 1/2 posiadłości zamkowych w Świeciu n/W;
- w 1885 r. - 339 ha, 10 budynków, 112 mieszkańców;

- w 1905 r. - 339 ha, 15 budynków i 153 mieszkańców;
- w 1921 r. -15 budynków i 136 mieszkańców;
- wieś o układzie przydrożnicy.

1909 r.

TYLICE

- pierwotne nazwy: ok. 1423-4 Tilicz, Tilic, Thilyz, Thilitz, 1586 Tilicze, 1905 Tillitz;
- około 1423-4 dobra rycerskie komt. tor.; 1570 pow. chelm. par. Gostkowo;
- w 1483 r. Katarzyna v.d. Linde odkupuje od swego brata część Tylic, a w 1490 r. sprzedaje Maciejowi z Wielkiego;
- w 1570 r. właścicielem jest Feliks z Leszcza, a w 1892 r. Honorata Wybicka;
- w 1885 r. - 388 ha, 8 budynków, 119 mieszkańców;
- w 1905 r. - 387 ha, 6 budynków i 169 mieszkańców;
- w 1921 r. - 7 budynków i 222 mieszkańców;
- osada folwarczna, składająca się z: dworu z parkiem, budynkami folwarcznymi i mieszkalnymi.

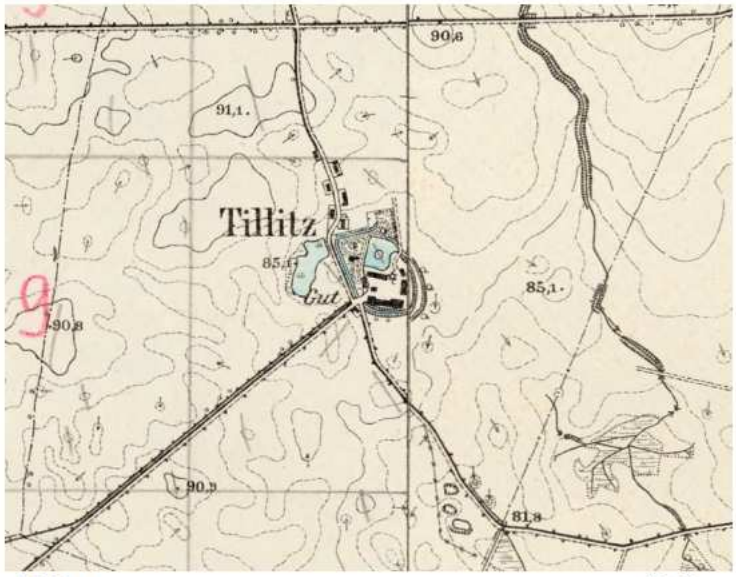

1909 r. 1910 r.

TURZNO

- pierwotne nazwy: 1263 Windesturen, ok. 1423-4 dewtsche Twir, Hoge Tauwer, Thawer, Thaweraw, Thuer, Tuwer, Thauwer, Thawir, Thaur, Thauweraw, Thawr, Tawer, Hohetauer, Thuwer, Tawr, Higintawer, 1561 Turzno, Burzno, 1905 Turzno;
- około 1423-4 komt. tor.; 1570 pow. cheł. par. Gostkowo;
- w 1263 r. bp sambijski Henryk otrzymuje od w.m. Anno v. Sengershausen 50 ł przy wsi Turzno, za zrzeczenie się swego grodu w Królewcu;
- właścicielami wsi byli między innymi: Chrystian Stroband z Torunia, 1533 Jerzy z Leszcza; 1537 Michał z Leszcza; 1561 Anna Elżanowska; 1570 Jerzy Głuchowski. W XVIII w. wieś w posiadaniu Zboińskich, 1789 Jeżewskich, 1801 Działowskich, a w 1865 r. przechodzi na własność Gajewskich;
- w 1885 r. - I 145 ha, 39 budynków i 557 mieszkańców;
- w 1905 r. -1 166 ha, 38 budynków i 572 mieszkańców;
- w 1921 r. - 45 budynków i 660 mieszkańców, w tym:
  - Brzeźno folwark,
  - Gapa folwark,
  - Smaruj folwark,
  - Turzno folwark,
  - Turzno st. Kolejowa;
- 20.11.1871 r. oddano do użytku linię kolejową na trasie Toruń Mokre - Kowalewo o długości 55 km, przy której powstała stacja kolejowa w Turznie;
- wieś o układzie przydrożnicy, w południowej części zespół pałacowy, składający się z: pałacu z parkiem krajobrazowym, zespołu zabudowań gospodarczych, d. folwarku i czworaków.

1910 r.

1940 r.

WYTRĘBOWICE

- pierwotne nazwy: 1388 Wytramsdorff, Witramsdorff, Witramsdorff, 1570 Wytrembowice, 1905 Wytrembowitz;
- około 1423-4 dobra rycerskie w komt. tor.; 1430 Hans v. Sefelde z Dźwierzna zamienia z klasztorem benedyktynek w Toruniu wieś Wytrębowice na Zelgno; 1570 własność klasztoru benedyktynek w Toruniu, pow. chelm., par. Grzywna;
- dzierżawcami wsi byli; 1550-92 Jan Kulka woj. brzeski, 1727 Andrzej Jański, 1732 Marcin i Barbara z Trzebniców Siemiątkowscy, po nich od 1735 r. Marcin i Teresa z Orłowskich Białochowscy;
- w 1885 r. - 553 ha, 13 budynków, 231 mieszkańców;
- w 1905 r. - 553 ha, 12 budynków i 254 mieszkańców;
- w 1921 r. -16 budynków i 293 mieszkańców, w tym:
  - Julianka folwark - 2 budynki, 23 mieszkańców,
  - Wytrębowice folwark -14 budynków, 270 mieszkańców;
- wieś o układzie przydrożnicy;
- w 1989 r. rozebrany został dwór.

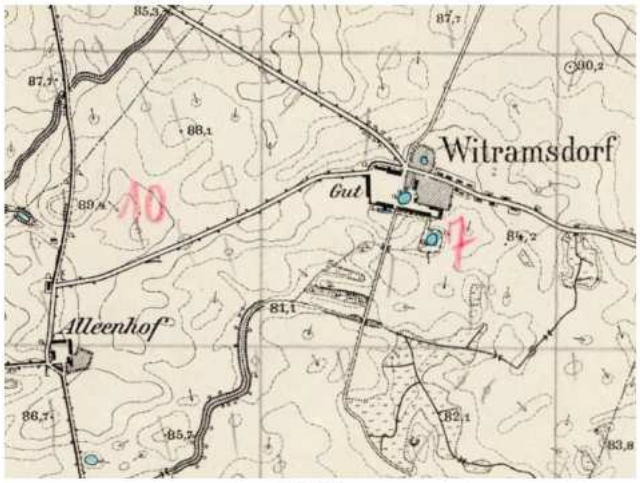

1909 r.

ZAKRZEWKO

- pierwotne nazwy: 1381 Casimrsdorff, Kaczemersdorff, Kasemsdorff, Casemysdorff, Caszemisdorf, Kasemensdorff, Kasymirsdorf, Casemsdorf, Casemsdorff, Kassmansdorf, 1905 Zakrzewko;
- 1381-1422 r. folwark komt. tor., pow. chełm., par. Papowe. 1437-57 wł. Mikołaja v.d. Berge; 1495 Henryk Kruger z Torunia przekazuje synowi Janowi; 1501 wdowa Kumie Kassmandorf sprzedaje J. Rubitowi; tenże

w 1508 r. sprzedaje majątek wdowie Esken; 1545 właśc. Hans Esken z Torunia;

- w 1789 r. zapisany jest folwark i wieś o 7 dymach w rękach Mazowieckich;
- w 1885 r. własność Bronisławy z Mazowieckich Czarlińskiej;
- w 1885 r. - 264 ha, 6 budynków - liczby mieszkańców nie podano;
- w 1905 r. - 264 ha, 6 budynków i 100 mieszkańców;
- w 1921 r. - 9 budynków i 143 mieszkańców;
- osada folwarczna.

1909 r.

1909 r.

ZĘGWIRT

- pierwotne nazwy: około 1423-4 Sebinwirte, Sebenwirte, Sebenwerte, Sebenwirth, Sybenwyrth, Sanwirt, Sangwyrth, Sagwyrth, 1570 Zagwierth, 1905 Zengwirth;
- ok. 1423-1424 własność rycerska, komt. tor.; 1438 prok. pap., 1570 pow. chełmiński, par. Grzywna. 1430 właśc. Hans Knor i Mikołaj, potem Henryk Toydenkuss; 1493 Hansa Kasmansdorfa i Mikołaja Kobera; 1495 Hansa Wolmińskiego, później Waltera.W 1528 właśc. Wojciech Kobrzyński i Andrzej z Zęgwirtu, albo Galiszewski, Hans Gogoliński i Wojciech Zęgwirski; w 1789 r. zapisane jako folwark szlachecki i wieś o 5 dymach w rękach Szumińskich;
- w 1885 r. -199 ha, 5 budynków, 79 mieszkańców;
- w 1905 r. -199 ha, 3 budynki i 44 mieszkańców;
- w 1921 r. - 4 budynki i 73 mieszkańców;
- osada folwarczna.

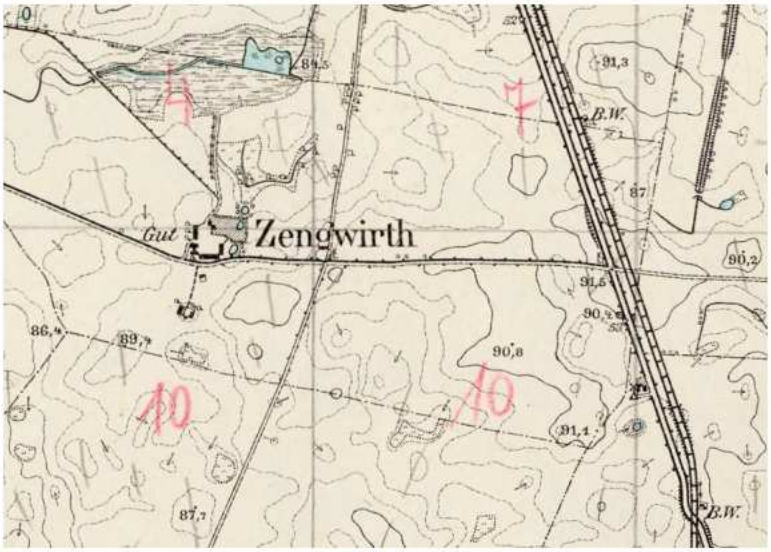

1909 r.

4.2. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW.

Gmina Łysomice posiada bogate zasoby dziedzictwa kulturowego materialnego w postaci takich grup obiektów, jak: stanowiska archeologiczne, układy ruralistyczne wsi, zespoły podworskie, obiekty sakralne, obiekty techniki i kultury materialnej, obiekty architektury i budownictwa oraz zieleń komponowaną, ukształtowane na przestrzeni okresów historycznych. Charakterystykę poszczególnych grup obiektów przedstawiono poniżej.
Chronionym dziedzictwem kulturowym są także dobra kultury niematerialnej, takie jak przede wszystkim nazwy własne miejscowości lub jednostki osadniczej, nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy itd. oraz zabytki ruchome.

Stanowiska archeologiczne:

Na terenie gminy Łysomice występują stanowiska archeologiczne nieeksponowane w terenie lub luźne znaleziska. Informacje o cmentarzyskach i grodzisku w Papowie Toruńskim (Nr 162 w ww. tabeli i na planszy) pochodzą z literatury archiwalnej, nie zostały potwierdzone w terenie.

W wyniku badań archeologicznych, przeprowadzonych ostatnim czasie w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) na wschód od miejscowości Łysomice i Ostaszewo ustalono, iż w obszarze tym zlokalizowanych jest wiele nie odnotowanych dotychczas cennych stanowisk archeologicznych, pochodzących z okresów pradziejowych. Duże zagęszczenie powyższych stanowisk we wschodniej części obszaru gminy może świadczyć o tym, że stopień nasycenia śladami osadnictwa na zachód od miejscowości Łysomice i Ostaszewo, gdzie nie dokonano dotychczas tak wnikliwych badań, może być porównywalny.

W dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice wyszczególnione zostały 82 stanowiska archeologiczne, oznaczone punktowo. Według aktualnego stanu rozpoznania Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu na terenie gminy w sumie zewidencjonowano 252 stanowiska, dla wielu z nich ustalono zasięg powierzchniowy. Wyszczególnienie stanowisk archeologicznych według aktualnego stanu badań przedstawiono w poniższej, a ich lokalizację w terenie i zasięg stanowisk o ustalonej powierzchni - na planszy uwarunkowań kulturowych.

Tabela 11. Stanowiska archeologiczne według aktualnego stanu badań.

L. P.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
1.	Gostkowo	1	Epoka kamienia, kultura łużycka, wczesne średniowiecze
2.	Gostkowo	2	Kultura amfor kulistych, epoka kamienia, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, wczesne i późne średniowiecze, nowożytność
3.	Gostkowo	3	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, pradzieje, wczesne i późne średniowiecze
4.	Gostkowo	23	Kultura łużycka, późne średniowiecze
5.	Gostkowo	4	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
6.	Gostkowo	5	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
7.	Gostkowo	6	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
8.	Gostkowo	29	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
9.	Gostkowo	30	późne średniowiecze
10.	Gostkowo	28	Neolit, kultura łużycka, nowożytność
11.	Gostkowo	27	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, schyłkowy neolit, kultura łużycka, nowożytność
12.	Gostkowo	17	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura amfor kulistych, kultura ceramiki sznurowej, kultura trzciniecka, iwieńska (?), łużycka i wielbarska
13.	Gostkowo	24	Kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, późny okres lateński
14.	Gostkowo	25	Kultura łużycka
15.	Gostkowo	26	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka
16.	Gostkowo	31	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, okres wpływów rzymskich
17.	Gostkowo	32	Okres wpływów rzymskich
18.	Gostkowo	34	Kultura łużycka
19.	Gostkowo	33	Schyłkowy neolit
20.	Gostkowo	38	Kultura pucharów lejkowatych
21.	Gostkowo	35	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
22.	Gostkowo	37	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej
23.	Gostkowo	42	Okres wpływów rzymskich
24.	Gostkowo	7	Późne średniowiecze
25.	Gostkowo	46	Kultura pucharów lejkowatych, łużycka i późne średniowiecze
26.	Gostkowo	47	Kultura pucharów lejkowatych, nowożytność
27.	Gostkowo	40	Kultura łużycka
28.	Gostkowo	43	Kultura pucharów lejkowatych, łużycka, późne średniowiecze
29.	Gostkowo	48	Kultura pucharów lejkowatych, późne średniowiecze, nowożytność
30.	Gostkowo	53	Kultura pucharów lejkowatych, okres wpływów rzymskich, nowożytność
31.	Gostkowo	56	Kultura pucharów lejkowatych, późne średniowiecze
32.	Gostkowo	57	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
33.	Gostkowo	49	Kultura pucharów lejkowatych, łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
34.	Gostkowo	41	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych
35.	Gostkowo	39	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura łużycka
36.	Gostkowo	44	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
37.	Gostkowo	45	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, nowożytność
38.	Gostkowo	50	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura pucharów lejkowatych
39.	Gostkowo	51	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
40.	Gostkowo	52	Kultura łużycka

41.	Gostkowo	55	Kultura pucharów lejkowatych, nowożytność
42.	Gostkowo	54	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
43.	Gostkowo	60	Kultura łużycka, nowożytność
44.	Gostkowo	59	Kultura łużycka
45.	Gostkowo	58	Kultura łużycka
46.	Gostkowo	-	3 luźne znaleziska: neolit, neolit (?), kultura grobów kloszowych
47.	Gostkowo	11	Późne średniowiecze
48.	Gostkowo	72	Późne średniowiecze
49.	Gostkowo	10	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
50.	Gostkowo	61	Okres wpływów rzymskich
51.	Gostkowo	9	Okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
52.	Gostkowo	62	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
53.	Gostkowo	64	Schyłkowy neolit, kultura łużycka
54.	Gostkowo	70	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
55.	Gostkowo	71	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura łużycka
56.	Gostkowo	8	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze
57.	Gostkowo	81	Schyłkowy neolit - I okres epoki brązu, kultura łużycka
58.	Gostkowo	83	Kultura łużycka
59.	Gostkowo	82	Kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, kultura łużycka, późne średniowiecze
60.	Gostkowo	79	Kultura łużycka, późne średniowiecze
61.	Gostkowo	75	Późne średniowiecze, nowożytność
62.	Gostkowo	12	Kultura łużycka, wczesne średniowiecze IX/X-XII w., późne średniowiecze XIV-XV w., nowożytność
63.	Gostkowo	13	Wczesne i późne średniowiecze
64.	Gostkowo	76	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura łużycka, nowożytność
65.	Gostkowo	14	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze, nowożytność
66.	Gostkowo	73	I okres epoki brązu
67.	Gostkowo	80	Późne średniowiecze
68.	Gostkowo	84	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka
69.	Gostkowo	86	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
70.	Gostkowo	85	Schyłkowy neolit, kultura łużycka
71.	Gostkowo	15	Późne średniowiecze
72.	Gostkowo	67	Kultura ceramiki wstęgowej rytej
73.	Gostkowo	63	Pradzieje, późne średniowiecze
74.	Gostkowo	68	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka
75.	Gostkowo	69	Schyłkowy neolit, kultura łużycka
76.	Gostkowo	65	Kultura łużycka
77.	Gostkowo	66	Kultura pucharów lejkowatych
78.	Gostkowo	74	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka, późne średniowiecze
79.	Gostkowo	77	Kultura łużycka, późne średniowiecze
80.	Gostkowo	78	Kultura łużycka
81.	Gostkowo	87	Epoka kamienia, późne średniowiecze
82.	Gostkowo	88	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
83.	Gostkowo	90	Kultura pucharów lejkowatych
84.	Gostkowo	89	Kultura łużycka
85.	Gostkowo	91	Schyłkowy neolit, nowożytność
86.	Gostkowo	92	Pradzieje, późne średniowiecze
87.	Gostkowo	21	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
88.	Gostkowo	93	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
89.	Gostkowo	94	Kultura łużycka, nowożytność
90.	Gostkowo	20	Kultura łużycka, wczesne średniowiecze, nowożytność

91.	Gostkowo (też pod nazwą Lipniczki stan. 1)	95	Kultura łużycka (Lipniczki stan. 1 - wczesna epoka brązu okresy halsztacki i lateński)
92.	Gostkowo	97	Kultura łużycka, nowożytność
93.	Gostkowo	96	Późne średniowiecze, nowożytność
94.	Gostkowo	36	Schyłkowy neolit / I okres epoki brązu, kultura łużycka, nowożytność
95.	Gostkowo	16	Późne średniowiecze
96.	Kamionki Duże	1	Późne średniowiecze
97.	Kamionki Duże	13	Późne średniowiecze, czasy nowożytne
98.	Kamionki Duże	-	-
99.	Kamionki Duże	12	Późne średniowiecze
100.	Kamionki Duże	11	Okres halsztacki i lateński/epoka kamienia
101.	Kamionki Duże	9	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
102.	Kamionki Duże	10	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
103.	Kamionki Duże	2	Okres wpływów rzymskich
104.	Kamionki Duże	8	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
105.	Kamionki Duże	3	Epoka kamienia
106.	Kamionki Duże	7	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
107.	Kamionki Duże	6	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
108.	Kamionki Duże	4	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
109.	Kamionki Duże	5	Okres halsztacki i lateński
110.	Kamionki Duże	38	Kultura łużycka, późne średniowiecze
111.	Kamionki Duże	42	Kultura łużycka, późny okres lateński, późne średniowiecze
112.	Kamionki Duże	40	Schyłkowy neolit, późne średniowiecze
113.	Kamionki Duże	39	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
114.	Kamionki Duże	41	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
115.	Kamionki Małe	8	Okres halsztacki
116.	Kamionki Małe	7	Neolit, wczesna epoka brązu, późne średniowiecze
117.	Kamionki Małe	6	Neolit, późne średniowiecze
118.	Kamionki Małe	16	Okres halsztacki i lateński
119.	Kamionki Małe	17	Pradzieje
120.	Kamionki Małe	15	Późne średniowiecze/czasy nowożytne
121.	Kamionki Małe	14	Okres halsztacki i lateński/późne średniowiecze
122.	Kamionki Małe	13	Epoka kamienia
123.	Kamionki Małe	5	Późne średniowiecze
124.	Kamionki Małe	1	Kultura łużycka
125.	Kamionki Małe	12	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
126.	Kamionki Małe	3	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
127.	Kamionki Małe	5	Neolit, okres halsztacki, późne średniowiecze
128.	Kamionki Małe	4	Okres halsztacki, późne średniowiecze
129.	Kamionki Małe	10	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
130.	Kamionki Małe	11	Okres halsztacki i lateński
131.	Kamionki Małe	9	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
132.	Kowrózek	1	Pradzieje, okresy halsztacki i lateński
133.	Kowrózek	2	Okres halsztacki, wczesne średniowiecze
134.	Lipniczki Soł. Papowo Toruńskie	4	Okres halsztacki, wczesne średniowiecze, czasy nowożytne
135.	Lipniczki Soł. Papowo Toruńskie	-	Pradzieje, okres halsztacki, wczesne średniowiecze
136.	Lulkowo	4	Okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
137.	Lulkowo	2	Neolit, późne średniowiecze
138.	Lulkowo	1	Okresy halsztacki i lateński, wczesne i późne średniowiecze
139.	Lulkowo	10	Wczesne i późne średniowiecze
140.	Lulkowo	8	Późne średniowiecze
141.	Łysomice	1	Wczesne i późne średniowiecze
142.	Ostaszewo	1	Wczesne średniowiecze

143.	Ostaszewo	5	Epoka kamienia, pradzieje
144.	Ostaszewo	6	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, nowożytność
145.	Ostaszewo	4	Kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura pucharów lejkowatych, neolit
146.	Ostaszewo	3	Kultura łużycka
147.	Ostaszewo	2	Kultura łużycka
148.	Ostaszewo	-	Cmentarzysko kultury pomorskiej
149.	Papowo Toruńskie	1	Kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, kultura łużycka, pradzieje, wczesne średniowiecze
150.	Papowo Toruńskie	2	Wczesne średniowiecze
151.	Papowo Toruńskie	23	Kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka, późne średniowiecze
152.	Papowo Toruńskie	18	Schyłkowy neolit - I okres epoki brązu, kultura łużycka, nowożytność
153.	Papowo Toruńskie	19	Kultura łużycka
154.	Papowo Toruńskie	28	Nowożytność
155.	Papowo Toruńskie	29	Kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka
156.	Papowo Toruńskie	27	Kultura późnej ceramiki wstęgowej
157.	Papowo Toruńskie	25	Epoka kamienia, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, nowożytność
158.	Papowo Toruńskie	24	Okres wpływów rzymskich, nowożytność
159.	Papowo Toruńskie	26	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, nowożytność
160.	Papowo Toruńskie	31	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, nowożytność
161.	Papowo Toruńskie	33	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
162.	Papowo Toruńskie	-	Grodzisko (?) i cmentarzysko (?) z wczesnego średniowiecza, znaleziska luźne z neolitu (?) i kultury lateńskiej
163.	Papowo Toruńskie	32	Późne średniowiecze, nowożytność
164.	Papowo Toruńskie	30	Wczesne i późne średniowiecze
165.	Papowo Toruńskie	20	Pradzieje, późne średniowiecze
166.	Papowo Toruńskie	17	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, późne średniowiecze, nowożytność
167.	Papowo Toruńskie	16	Okres wpływów rzymskich
168.	Papowo Toruńskie	14	Kultura łużycka
169.	Papowo Toruńskie	13	Epoka kamienia
170.	Papowo Toruńskie	12	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura amfor kulistych
171.	Papowo Toruńskie	15	Kultura łużycka, późne średniowiecze
172.	Papowo Toruńskie	22	Kultura amfor kulistych, późne średniowiecze, nowożytność
173.	Papowo Toruńskie	21	Późne średniowiecze, nowożytność
174.	Papowo Toruńskie	3	Późne średniowiecze
175.	Papowo Toruńskie	4	Późne średniowiecze
176.	Papowo Toruńskie	5	Wczesne średniowiecze
177.	Papowo Toruńskie	34	Pradzieje, późne średniowiecze
178.	Papowo Toruńskie	35	Wczesne i późne średniowiecze
179.	Papowo Toruńskie	10	Neolit
180.	Papowo Toruńskie	6	Późne średniowiecze/czasy nowożytne
181.	Papowo Toruńskie	8	Neolit, wczesna epoka brązu
182.	Papowo Toruńskie	7	Wczesna epoka brązu, wczesne średniowiecze
183.	Papowo Toruńskie	9	Wczesne średniowiecze
184.	Piwnice	1	Okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
185.	Piwnice	5	Neolit, wczesne średniowiecze
186.	Różankowo	1	Wczesne i późne średniowiecze
187.	Świerczyny	-	Okresy halsztacki i lateński
188.	Świerczyny	-	Neolit, okresy halsztacki i lateński
189.	Świerczyny	2	Epoka kamienia, późne średniowiecze
190.	Świerczyny	3	Neolit, okres halsztacki
191.	Turzno	1	Kultura łużycka, wczesne średniowiecze
192.	Turzno	4	Późne średniowiecze
193.	Turzno	5	Okres halsztacki i lateński

194.	Turzno	6	Neolit, późne średniowiecze
195.	Turzno	7	Epoka kamienia, pradzieje, okresy halsztacki i lateński, wczesne średniowiecze
196.	Turzno	8	Wczesne i późne średniowiecze
197.	Turzno	11	Schyłkowy neolit
198.	Turzno	12	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
199.	Turzno	13	Kultura łużycka, późny okres lateński
200.	Turzno	14	Późny okres lateński
201.	Turzno	15	Kultura pucharów lejkowatych
202.	Turzno	16	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
203.	Turzno	19	Schyłkowy neolit
204.	Turzno	17	Kultura łużycka
205.	Turzno	20	Schyłkowy neolit - I okres epoki brązu, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
206.	Turzno	21	I okres epoki brązu, późne średniowiecze
207.	Turzno	18	Kultura pucharów lejkowatych, I okres epoki brązu
208.	Turzno	22	Kultura pucharów lejkowatych, I okres epoki brązu
209.	Turzno	29	Późne średniowiecze, nowożytność
210.	Turzno	28	Późne średniowiecze, nowożytność
211.	Turzno	27	Kultura łużycka
212.	Turzno	26	Kultura łużycka
213.	Turzno	25	Okres wpływów rzymskich, pradzieje
214.	Turzno	23	Schyłkowy neolit, nowożytność
215.	Turzno	24	Kultura łużycka
216.	Turzno	30	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura amfor kulistych, kultura łużycka
217.	Turzno	31	Kultura łużycka
218	Turzno	32	Kultura łużycka
219.	Turzno	10	Kultura łużycka, późne średniowiecze
220.	Turzno	33	Kultura łużycka
221.	Turzno	34	Kultura łużycka
222.	Turzno	35	Kultura łużycka
223.	Turzno	36	Kultura łużycka
224.	Tylice	1	Późne średniowiecze
225.	Tylice	2	Późne średniowiecze
226.	Tylice	3	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze
227.	Tylice	10	Kultura łużycka
228.	Tylice	5	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka
229.	Tylice	4	Kultura łużycka, późne średniowiecze
230.	Tylice	6	Neolit, kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, późne średniowiecze
231.	Tylice	8	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
232.	Tylice	7	Okres wpływów rzymskich, nowożytność
233.	Tylice	9	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
234.	Tylice	14	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
235.	Tylice	16	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
236.	Tylice	13	Kultura pucharów lejkowatych
237.	Tylice	12	Pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność
238.	Tylice	11	Mezolit (?), pradzieje
239.	Tylice	15	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka
240.	Wytrębowice	2	Neolit, okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
241.	Wytrębowice	4	Okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
242.	Wytrębowice	5	Późne średniowiecze

243.	Zakrzewko	1	Wczesne i późne średniowiecze
244.	Zakrzewko	2	Późne średniowiecze
245.	Zakrzewko	5	Późne średniowiecze, nowożytność
246.	Zakrzewko	4	Późne średniowiecze, nowożytność
247.	Zakrzewko	3	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
248.	Zakrzewko	7	Późne średniowiecze, nowożytność
249.	Zakrzewko	6	Epoka kamienia, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
250.	Zakrzewko	8	Kultura pucharów lejkowatych, I okres epoki brązu, późne średniowiecze, nowożytność
251.	Zakrzewko	9	Okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, nowożytność
252.	Zakrzewko	10	Pradzieje, późne średniowiecze

Stan na 2010r.

Wsie o zachowanym układzie przestrzennym i zabudowie o wartościach kulturowych i historycznych.

Spośród dawnych obszarów wiejskich, ukształtowanych w okresach historycznych, które opisane zostały w rozdziale: „Miejscowości - dane historyczne, charakterystyka układu" 9 wsi charakteryzuje się zachowanym układem przestrzennym i zabudową o wartościach kulturowych i historycznych. Na historycznie ukształtowany układ przestrzenny wsi, podlegający ochronie składają się m.in. układ dróg, parcel, zabudowań, zieleni, ich wzajemne relacje funkcjonalno-przestrzenne i sposób zagospodarowania, powstałe na kanwie istniejących warunków przyrodniczych.

W porównaniu do ustaleń w dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice w niniejszym Studium postuluje się objąć ochroną konserwatorską oprócz wsi: Gostkowo, Kamionki Duże, Lulkowo, Łysomice, Ostaszewo, Papowo Toruńskie i Turzno także układy ruralistyczne wsi: Świerczynki oraz kolonię zabudowy pn. Folząg w soł. Gostkowo, ze względu na ich wartości historyczne i kulturowo-krajobrazowe oraz jako rozpoznawalne w przestrzeni dominanty krajobrazowe. Ostatni walor dotyczy przede wszystkim wsi Świerczynki, z eksponującą się wieżą średniowiecznego kościoła i stosunkowo jednorodną architektonicznie zabudową historyczną, wkomponowanymi w zieleń wysoką, a w mniejszym stopniu kolonii zabudowy Folząg, położonej malowniczo nad Strugą Toruńską.

Wyszczególnienie układów ruralistycznych wsi, cennych pod względem kulturowo-krajobrazowym przedstawia się poniżej a ich zasięg wraz z obszarami oddziaływania widokowego zaznaczono na planszy uwarunkowań środowiska kulturowego.

- Gostkowo - wieś o układzie owalnicy, z przepływającą przez jej środek Strugą Toruńską, z kościołem średniowiecznym u zbiegu dróg i zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.;
- Folząg, soł. Gostkowo - kolonia zabudowy murowanej z pocz. XX w., położona przy drodze do Morczyn, gm. Chełmża, po obu stronach Strugi Toruńskiej;
- Kamionki Duże - wieś o układzie przydrożnicy, z zabudową ceglaną, w przewadze z końca XIX w.;
- Lulkowo - wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem dworsko-parkowym, zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.;
- Łysomice - wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem pałacowo-parkowym i folwarkiem, stacją kolejową, z zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.;
- Ostaszewo - wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem pałacowo-parkowym i folwarkiem oraz z zabudową z przełomu XIX/XX w.;
- Papowo Toruńskie - wieś o układzie przydrożnicy, z kościołem średniowiecznym, pozostałościami folwarku i zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.;
- Świerczynki - wieś o układzie przydrożnicy, z kościołem średniowiecznym i zabudową murowaną z końca XIX w. i pocz. XX w.;
- Turzno - wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem pałacowo-parkowym i pozostałościami folwarku, ze stacją kolejową z założeniem zieleni i z zabudową z przełomu XIX/XX w.

Zespoły podworskie

Na terenie gminy Łysomice, spośród dawnych majątków dworskich w stosunkowo najlepszym stanie zachowały się zespoły dworsko-parkowe w miejscowościach: Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróz, Kowrózek, Lipniczki, Lulkowo, Łysomice, Ostaszewo, Piwnice, Różankowo, Turzno i Tylice, a także pozostałości zespołu dworsko-parkowego w Papowie Toruńskim, postulowane w niniejszym Studium do objęcia ochroną konserwatorską, poprzez wyznaczenie strefy ochrony konserwatorskiej, gdzie wszelkie działania byłyby podporządkowane potrzebie maksymalnego zachowania historycznego wizerunku obiektu.

Do rejestru zabytków wpisane są: zespół pałacowo-parkowy w Turznie i park dworski w Ostaszewie (szczegółowe dane odnośnie tychże wpisów znajdują się w dalszej części rozdziału „Środowisko kulturowe".

Elementami historycznych zespołów podworskich, podlegających ochronie konserwatorskiej są: dwór lub pałac z terenem założenia parkowego, ogrodami użytkowymi, folwark z zabudowaniami gospodarczymi i mieszkalnymi robotników folwarcznych, układ dróg i placów, zieleń oraz ich wzajemne relacje funkcjonalno-przestrzenne i sposób zagospodarowania, powstałe na kanwie istniejących warunków przyrodniczych.

Charakterystykę ww. zespołów podworskich przedstawia się poniżej a ich granice wraz z obszarami oddziaływania widokowego zaznaczono na planszy uwarunkowań środowiska kulturowego.

Kamionki Małe

Z założenia składającego się z trzech kompleksów: dworu z założeniem ogrodowym, zespołu zabudowań gospodarczych i grupy czworaków zachowały się; dwór murowany z k. XIX wieku, relikty założenia ogrodowego w postaci rzeźby terenu, układu wodnego i szczątkowego drzewostanu z okazałym dębem w wieku ok. 200 lat przy dworze, dwie obory murowane z k. XIX w. oraz grupa czworaków murowanych z k. XIX wieku od strony zach., przy drodze z Kamionek Dużych.

Pozostałości założenia (na fotografii poniżej) wyróżniają się w krajobrazie, stanowiąc przejaw dawnego kształtowania przestrzeni.

Fotografia 1 Kamionki Małe

Źródło: fotografia własna

Koniczynka

Założenia składające się z: dworu murowanego z 1910 r. (na fotografii poniżej), parku typu krajobrazowego o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym i rzeźbie terenu), z przetrzebionym drzewostanem w wieku od 120 do 180 lat: sosna wejmutka, buk, dąb, odm. stożkowatej są najstarszymi drzewami, wnosząc z ich wieku park założono w 1 ćwierci XIX wieku, zespołu zabudowań gospodarczych zgrupowanych wokół prostokątnego podwórza:dwóch budynków gospodarczych, murowanych z r. 1902, dwóch obór murowanych z 1915 i 1923 r., stajni

murowanej z 1923 r. i stodoły drewnianej z 1930 r. oraz grupy czworaków murowanych, wzniesionych w latach 1904-1912.

Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych. Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Fotografia 2. Koniczynka

Źródło: fotografia własna

Kowróz

Z założenia składającego się z: dworu z parkiem, zabudowań gospodarczych i zespołu czworaków zachowały się: park typu krajobrazowego z 1 poł. XIX wieku o czytelnym układzie przestrzennym (rzeźbie terenu, wodnym i częściowo drogowym), z drzewostanem, w którym najstarsze drzewa (lipy, dęby, buki) są w wieku 150 do 200 lat, kompleks zabudowań gospodarczych, zgrupowanych wokół prostokątnego dziedzińca: spichlerz murowany z 1885 r. (na fotografii poniżej), dwie obory murowane z 1900 r., magazyn zboża murowany z 1904 r., dwie stajnie murowane z 1908 oraz 1937 r., kołodziejnia murowana z 1916 r., kuźnia murowana z 1905 r. a także zespół czworaków murowanych z 2 poł. XIX i pocz. XX wieku. W miejscu dworu wzniesiony współcześnie budynek laboratorium.

Założenie o walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, historyczna zabudowa o wartościach architektonicznych, a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych.

Fotografia 3 Kowróz

Źródło: fotografia własna

Kowrózek

Założenie składające się z trzech kompleksów: dworu murowanego z 2 poł. XIX w. z parkiem typu krajobrazowego o zachowanym układzie przestrzennym (drogowym, wodnym i rzeźbie terenu) i bogatym, różnogatunkowym drzewostanie z okazami drzew w wieku od 140 do 200 lat (lipy, dąb), kompleksu zabudowań gospodarczych - spichlerz murowany z 1870 r., stodoła drewniana z 1908 r., obora murowana z 1912 r. i kuźnia z remizą, murowano-drewniana z 1924 r. - zgrupowanych wokół prostokątnego podwórza oraz grupy czworaków murowanych z k. XIX i pocz. XX wieku.

Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, historyczna zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych, co ilustrują poniższe fotografie (pierwsza - z dworem, druga ze spichlerzem). Posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków

Fotografia 4 Kowrózek - Dwór

Źródło: fotografia własna

Fotografia 5 Kowrózek - Spichlerz

Źródło: fotografia własna

Lipniczki

Założenie składające się z trzech kompleksów: pałacu z oficyną (na fotografii poniżej), murowanych z k. XIX wieku, z przylegającym od strony zachodniej parkiem typu krajobrazowego z 2 poł. XIX w. o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym i rzeźbie terenu), z przetrzebionym drzewostanem, w którym najstarsze drzewa są w wieku ok. 140 lat (jesion, platan), kompleksu zabudowań gospodarczych od strony wschodniej, z których kuźnia i obora, murowane, pochodzą z k. XIX wieku, pozostałe przebudowane lub wzniesione współcześnie w miejscu dawnych budynków oraz zespołu czworaków, murowanych z pocz. XX wieku, wzniesionych na południowy-wschód przy drodze do Papowa Toruńskiego. Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych. Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Fotografia 6 Lipniczki

Źródło: fotografia własna

Lulkowo

Majątek rozparcelowany przed r. 1905. Z założenia, które składało się z pałacu i otaczającego go parku i zespołu zabudowań gospodarczych od strony zachodniej zachowały się: pałac murowany z 2 poł. XIX wieku (na fotografii poniżej) z parkiem typu krajobrazowego o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym, częściowo drogowym i rzeźbie terenu) z przetrzebionym drzewostanem, w którym kilka okazałych drzew: jawor, kasztanowiec, buk, lipa, jesiony - w wieku od 100 do 150 lat, przy północnej granicy założenia pozostałości murowanego ogrodzenia i bramy z k. XIX w.

Pierwotna kompozycja przestrzenna trudna do odtworzenia. Niemniej założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych. Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków - jako całość, bądź jego części z pałacem i jego najbliższym otoczeniem.

Fotografia 7 Lulkowo

Źródło: fotografia własna

Łysomice

Założenia składające się z trzech kompleksów: pałacu murowanego z 1848 r., przebudowanego w 1971 r. (na fotografii poniżej), z okazałym parkiem typu krajobrazowego z poł. XIX wieku, o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym, rzeźbie terenu i częściowo drogowym) i drzewostanie, w którym najstarsze drzewa: jesion, buk, grab, wiąz, dęby - są w wieku od 160 do 240 lat, kompleksu zabudowań gospodarczych po stronie zachodniej pałacu, z których zachowały się: obora murowana z 1875 r., budynek mieszkalno-gospodarczy murowany z 1884 r., biblioteka murowana z 1905 r., waga wozowa murowana z 1924 r., garaż i wiata murowana z 1928 r., spichlerz murowany z 1932 r. i zespołu czworaków murowanych z 2 poł. XIX w. po stronie północnej założenia, przy drodze do Lulkowa.

Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych. Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Fotografia 8 Łysomice

Źródło: fotografia własna

Ostaszewo

Założenie składające się z: pałacu murowanego z 1898 roku (na fotografii poniżej) i oficyny murowanej z 1890 r., z parkiem typu krajobrazowego o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym, rzeźbie terenu i częściowo drogowym) i okazałym, różnogatunkowym drzewostanie, w którym najstarsze drzewa: pomniki przyrody (dęby, jesion) są w wieku od 200 do 250 lat, z aleją lipową w wieku ok. 100 lat, prowadzącą od pałacu do kaplicy-grobowca dawnych właścicieli majątku, usytuowanej w północnej części parku, kompleksu zabudowań gospodarczych od strony wschodniej, murowanych, w większości z k. XIX wieku: chlewnia murowana z 1890 r., dwie stajnie murowane z 1912 i 1916 roku, spichlerz murowany z k. XIX w., gorzelnia i młyn parowy, murowane z k. XIX w. oraz zespołu czworaków murowanych z k. XIX i pocz. XX wieku.

Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych. Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Fotografia 9 Ostaszewo

Źródło: fotografia własna

Papowo Toruńskie

Z założenia, które składało się z dworu, parku i zespołu zabudowań gospodarczych od strony południowej zachowały się: dwór murowany z 2 poł. XIX wieku (na fotografii poniżej), teren parku typu krajobrazowego z zachowaną rzeźbą terenu, wodami (staw) i pojedynczymi okazami starodrzewia (kasztanowce w wieku od 100 lat). Na południe i wschód od dworu, przy drodze publicznej, poprowadzonej środkiem dawnego dziedzińca gospodarczego pozostałości dawnej zabudowy folwarcznej: budynek mieszkalny i gospodarcze, murowane z k. XIX w.

Pierwotna kompozycja przestrzenna, wskutek współczesnych podziałów i przekształceń trudna do odtworzenia. Pozostałości założenia wyróżniają się w krajobrazie, stanowiąc przejaw dawnego kształtowania przestrzeni.

Fotografia 10 Papowo Toruńskie

Źródło: fotografia własna

Piwnice

Założenie składające się z trzech kompleksów: dworu murowanego z 2 poł. XIX wieku (na fotografii poniżej) z parkiem typu krajobrazowego od strony zachodniej o zachowanym układzie przestrzennym (drogowym, wodnym i rzeźbie terenu) i okazałym drzewostanie, w którym najstarsze drzewa w wieku ponad 200 lat (dęby), zespołu zabudowań gospodarczych, murowanych z 2 poł. XIX i pocz. XX w. od strony wschodniej, wśród których: budynek inwentarski, murowany z 1890 r., owczarnia murowana z 1896 r., budynek mieszczący oborę, stajnię i spichlerz, murowany z 1876 r., stodoła murowana z 1890 r., warsztat kołodziejski, murowany z 1920 r., dom ogrodnika, murowany z 1885 r. oraz budynek gospodarczy - znajdujące się w południowo.-zachodniej części podwórza gospodarczego oraz grupy czworaków, murowanych z k. XIX w. przy drodze po stronie południowej założenia.

Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych, jako regulator lokalnych stosunków wodnych i klimatycznych. Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Fotografia 11 Piwnice

Źródło: fotografia własna

Różankowo

Założenie składające się z dworu murowanego z ok. 1900 r. na fotografii poniżej) z przylegającym doń od północy parkiem typu krajobrazowego, założonym w 1 poł. XIX wieku, o zachowanym układzie przestrzennym (drogowym, wodnym i rzeźbie terenu) i okazałym drzewostanie z drzewami - pomnikami przyrody: dęby, jesiony, buki w wieku ok. 300 lat, kompleksu zabudowań gospodarczych, murowanych z lat 1900-1912, zgrupowanych wokół podwórza po stronie południowej dworu oraz grupy czworaków, murowanych z lat 1910-1912, usytuowanych przy drodze do Torunia.

Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych, jako regulator lokalnych stosunków wodnych i klimatycznych. Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Fotografia 12 Różankowo

Źródło: fotografia własna

Turzno

Założenie składające się z trzech kompleksów: pałacu murowanego (na fotografii poniżej), pierwotnie dworu, przebudowanego w poł. XIX wieku wg projektu Henryka Marconiego, z przylegającym od strony zachodniej i południowej okazałym parkiem krajobrazowym o cechach ogrodu romantycznego z 1 poł. XIX wieku, o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym, rzeźbie terenu i drogowym) i bogatym, różnogatunkowym drzewostanie z licznymi egzotami, jak: daglezja zielona, świerk serbski, chojna kanadyjska, skrzydłoorzech kaukaski, dąb czerwony, platan klonolistny, kasztanowiec żółty - najstarsze drzewa w wieku 200 do 220 lat - z aleją prowadzącą od bramy wjazdowej do pałacu, obsadzoną ok. 100-let-nimi kasztanowcami, na przedłużeniu osi, w południowej części parku murowany pawilon ogrodowy z XIX w. w stylu neogotyckim, kompleksu zabudowań gospodarczych od strony wschodniej, murowanych z k. XIX w. i wzniesionych współcześnie oraz grupy czworaków przy drodze po stronie północnej, w miejscu których budynki mieszkalne wzniesione współcześnie. Po stronie wschodniej bramy wjazdowej zachowany budynek administracyjny, murowany z poł. XIX w.

Założenie o ogromnych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych, jako regulator lokalnych stosunków wodnych i klimatycznych. Założenie należy do jednego z najokazalszych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, wpisane jest do rejestru zabytków.

Fotografia 13 Turzno

Źródło: fotografia własna

Tylice

Założenie składające się z: dworu murowanego z pocz. XX wieku (na fotografii poniżej) z parkiem typu krajobrazowego z poł. XIX wieku, o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym, rzeźbie terenu i częściowo drogowym) z drzewostanem, w którym najstarsze drzewa są w wieku od 140 do 240 lat (lipa, jesion i dęby), kompleksu zabudowań gospodarczych murowanych z pocz. XX wieku (obora, stodoła) i współczesnych, wzniesionych w miejscu wcześniej istniejących, zgrupowanych wokół prostokątnego podwórza po stronie południowo-wschodniej oraz zespołu czworaków, usytuowanych od strony północnej, przy drodze do Stawkowa, z których zachowały się dwa, murowane z k. XIX w.

Założenie o znacznych walorach historycznych i kulturowo-krajobrazowych, zabudowa o wartościach architektonicznych a park - o kompozycyjno-przestrzennych i ekologicznych, jako regulator lokalnych stosunków wodnych i klimatycznych.

Założenie posiada cechy kwalifikujące je do wpisania do rejestru zabytków.

Fotografia 14 Tylice

Źródło: fotografia własna

Obiekty sakralne

Do historycznych obiektów sakralnych zalicza się - kościoły, kaplice i cmentarze, w tym miejsca pamięci oraz kapliczki przydrożne.

Objęte są ochroną konserwatorską wraz z obiektami towarzyszącymi w ich otoczeniu, typu plebania, organistówka itp., ze względu na swoje wartości zabytkowe i kulturowe, a także z uwagi na walory urbanistyczne i krajobrazowe. Ochronie podlega także zieleń towarzysząca zabudowie, wzajemne relacje funkcjonalno-przestrzenne, sposób zagospodarowania terenu, ukształtowane na kanwie określonych warunków przyrodniczych. Cmentarze podlegają ochronie dodatkowo jako miejsca pochówku i kultu religijnego oraz miejsca pamięci i pomniki historii - z mocy ustawy z dnia 31.01.1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. 00.23.295).

Kościoły, kaplice oraz cmentarze i miejsca pamięci ujęte są w ewidencji konserwatorskiej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu, natomiast kapliczki, odznaczające się wartościami kulturowymi, a nierzadko i artystycznymi nie zostały dotychczas zewidencjonowane, jako odrębna grupa obiektów historycznych.

W porównaniu z ustaleniami dotychczas obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice w niniejszym Studium w wykazie obiektów sakralnych uwzględniono także: kaplicę w Lulkowie; miejsce pamięci narodowej w Olku w soł Różankowo; teren cmentarza rodowego na terenie parku pałacowego w Ostaszewie; miejsce pamięci narodowej „Barbarka" w soł. Różankowo i kaplicę klasycystyczną w Turznie.

Wyszczególnienie i krótki opis obiektów sakralnych przedstawia się poniżej, a ich lokalizację i zasięg zaznaczono na planszy uwarunkowań środowiska kulturowego.

Większość z kapliczek przydrożnych dla zobrazowania ich formy przestrzennej zilustrowano fotografiami.

Kościoły i kaplice oraz cmentarze i miejsca pamięci:

Gostkowo:

- kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. Wniebowzięcia NMP z przełomu XIII/XIV w., gotycki, ceglany, salowy, na planie prostokąta, wpisany do rejestru zabytków;
- kaplica cmentarna z początku XX w.;
- cmentarz przykościelny rzymsko-katolicki, parafii p.w. Wniebowzięcia NMP, założony na gruncie cmentarza przykościelnego średniowiecznego z XIV w., o układzie przestrzennym z 2 poł. XIX w. Otoczony murem ogrodzeniowym z 2 poł. XIX w., odznaczający się zachowanym układem przestrzennym: kwaterowo-alejowym, z

licznymi historycznymi nagrobkami z 2 poł. XIX w. i 1 poł. XX w.(w tym grobowcem rodziny Kentzerów) i z ww. kaplicą cmentarną z pocz. XX w. oraz z okazałym różnogatunkowym starodrzewiem (lipy, kasztanowce, klony, buki, świerki). Cmentarz nieczynny. Postulowany do wpisania do rejestru zabytków;

- cmentarz ewangelicki z początku XIX w. Położony w pobliżu kościoła. Charakteryzuje się zachowanym układem przestrzennym: kwaterowo-alejowym, z historycznymi nagrobkami i różnogatunkowym starodrzewiem (lipa, jesiony, świerki, klony). Cmentarz nieczynny.

Kamionki Duże:

- cmentarz ewangelicki z poł. XIX w., z zachowanymi rozmieszczonymi regularnie nagrobkami i mogiłami z 2 poł. XIX w. i 1 poł. XX w. i pojedynczymi okazami starodrzewia (jesiony). Cmentarz nieczynny;

Lulkowo:

- kaplica w części pałacu, mur. z 1898 r., p.w. Chrystusa Króla parafii rzym.-kat. p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Świerczynkach;
- cmentarz ewangelicki z 2 pot. XIX w. o układzie kwaterowo-alejowym, z zachowanymi nagrobkami i z różnogatunkowym starodrzewiem (lipa, jesiony, świerki, klony). Cmentarz nieczynny.

Olek, soł. Różankowo:

- miejsce pamięci narodowej z 1939 r. pośród drzewostanu leśnego (sosnowego), z prochami polskich harcerzy, zamordowanych i spalonych przez hitlerowców. Chronione wraz z drogą dojazdową;

Ostaszewo:

- kaplica grobowa rodziny Wegnerów z pocz. XX w, ob. filialna p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej parafii rzym.-kat. p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Grzywnie, gm. Chełmża;
- teren cmentarza rodowego z 2 poł. XIX w. rodziny Wegnerów, w otoczeniu kaplicy z różnogatunkowym drzewostanem.

Papowo Toruńskie:

- kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Mikołaja zbudowany ok. 1300 r., gotycki, ceglany, dwunawowy z neogotycką wieżą, wpisany do rejestru zabytków;
- cmentarz rzymsko-katolicki parafii p.w. Św. Mikołaja z pocz. XIX w., założony na gruncie cmentarza średniowiecznego przykościelnego z XIV w., otoczony murem ogrodzeniowym z 1 poł. XIX w. Charakteryzuje się zachowanym układem przestrzennym: kwaterowo-alejowym, z licznymi historycznymi nagrobkami z 1 i 2 poł. XIX w. oraz z 1 poł. XX w., będącymi pochówkami wybitnych osobistości regionu (np. grobowiec rodowy Donimirskich), z kaplicą grobową z 2 pol. XIX w. rodziny Czarlińskich-Zakrzewskich, z kostnicą z tego samego czasu i okazałym różnogatunkowym starodrzewiem (lipy, kasztanowce, jesiony, brzozy). Cmentarz czynny. Postulowany do wpisania do rejestru zabytków.

Różankowo:

- miejsce pamięci narodowej „Barbarka", założone po 1945 r. w miejscu odkrytych masowych grobów z 1939 r. w obrębie terenów leśnych wsi Różanka, ze swobodnie wyznaczonymi ścieżkami oraz zadrzewieniami sosnowymi i dębowymi.

Świerczynki:

- kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Jana Chrzciciela z przełomu XIII/XIV w., wpisany do rejestru zabytków; przy kościele: - plebania ok. 1903 r., organistówka koniec XIX w.;
- cmentarz rzym.-kat. parafii p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Jana Ewangelisty, założony w początkach XIV w. w otoczeniu kościoła parafialnego, poszerzony w poł. XIX w. i powiększony po 1945 r. Charakteryzuje się zachowanymi historycznymi nagrobkami z 2 poł. XIX w. i 1 poł. XX w., rozmieszczonymi wokół kościoła i okazałym różnogatunkowym starodrzewiem (lipy, jesiony, dąb). Cmentarz czynny.

Turzno:

- kaplica klasycystyczna z 1800 r., przy drodze we wsi, wybud. przez właścicieli majątku w Turznie, Jeżewskich, nieużytkowana.

Kapliczki przydrożne:

Gostkowo:

Fotografia 15 Kapliczka Matki Boskiej, mur. ceglana, przy skrzyżowaniu drogi z Turzna

Fotografia 16 Kapliczka mur. kamienna, otoczona ogrodzeniem, przy skrzyżowaniu dróg Ostaszewo Gostkowo

Fotografia 17 Krzyż metalowy przy skrzyżowaniu dróg Lipniczki-Smaruj

Fotografia 18 Kapliczka mur., otoczona płotem w Lipniczkach

Kamionki Duże:

Fotografia 19 Kapliczka Matki Boskiej, mur. z napisem: „FELIX CZIEM VON KAMINCI ANNO 1586", otoczona płotem metalowym, w rozwidleniu dróg w kierunku miejsc. Turzno i osady Gapa

Kamionki Małe:

Fotografia 20 Kapliczka przy skrzyżowaniu dróg Kamionki Małe-Gronówko

Kowróz:

Fotografia 21 Kapliczka mur., otoczona metalowym płotem, przy drodze w kierunku Wytrębowic, w rozwidleniu drogi w kierunki osady Julianka

Fotografia 22 Kapliczka mur. przy wjeździe do dawnego majątku dworskiego w Kowrózku

Fotografia 23 Kapliczka mur. przy drodze w Wytrębowicach

Lulkowo:

Fotografia 24 Figura Chrystusa Króla na wysokim postumencie przy skrzyżowaniu z wjazdem na teren dawnego majątku dworskiego w Lulkowie

Łysomice:

- krzyż metalowy na ceglanym postumencie, otoczony ogrodzeniem, przy drodze w kierunku Papowa Toruńskiego;

Ostaszewo:

- krzyż drewniany, otoczony metalowym ogrodzeniem, w rozwidleniu dróg w kierunku Grzywny i Kuczwał;

Papowo Toruńskie:

- krzyż metalowy przy wylocie drogi ze stacji kolejowej w Papowie Toruńskim w kierunki Koniczynki;
- kapliczka kamienna z figurą Chrystusa z 1946 r., przy skrzyżowaniu dróg, nieopodal kościoła średniowiecznego;

Piwnice:

Fotografia 25 Krzyż drewniany, otoczony płotem, przy drodze w kierunku Różankowa

Świerczyny:

- kapliczka mur., otoczona metalowym płotem;

Świerczynki:

- krzyż drewniany przy skrzyżowaniu drogi do Łubianki z drogą w kierunku Świerczyn;

Turzno:

Fotografia 26 Kapliczka mur. w rozwidleniu drogi w kierunku Gronówka

Fotografia 27 Karawaka - krzyż podwójny metalowy na kamiennym cokole, związany z wygaśnięciem epidemii cholery, przy drodze w obrębie wsi

Fotografia 28 Kapliczka Matki Boskiej Królowej Polski na wysokiej kolumnie, w obrębie parku pałacowego w Turznie, w pobliżu drogi w kierunku Gostkowa

Fotografia 29 Kapliczka Matki Boskiej, przy drodze w kierunku Kamionek Małych

Fotografia 30 Kapliczka Matki Boskiej na kamiennym cokole, otoczona ogrodzeniem, przy drodze, na skraju osady Gapa

Fotografia 31 Krzyż metalowy na wysokim cokole, przy drodze na skraju osady Smaruj

Tylice:

- kapliczka mur., otoczona metalowym ogrodzeniem, przy drodze, w obrębie dawnego majątku dworskiego w Tylicach,

Zęgwirt:

Fotografia 32 Krzyż drewn., otoczony metalowym płotkiem, pod koronami starych drzew, przy drodze, na terenie miejscowości

Kapliczki i figurki, związane z kultem religijnym odnotowano także: na terenie zespołu podworskiego w Lipniczkach, gdzie znajduje się figura Matki Boskiej na wysokim postumencie oraz na terenie cmentarza parafialnego w Papowie Toruńskim (dz. 146/2), gdzie w ogrodzeniu cmentarza znajduje się kapliczka ceglana, murowana z k. XIX w.

Obiekty techniki i kultury materialnej

Obiekty techniki i kultury materialnej, znajdujące się na terenie gminy Łysomice, będące przejawem działalności gospodarczej, prowadzonej w okresach historycznych zlokalizowane są przede wszystkim w obrębie zespołów podworskich, a także poza obszarami dworskimi. Chronionymi obiektami są również linie kolejowe wraz z całą substancją budowlaną, infrastrukturą trakcyjną i towarzyszącą im zielenią, a ponadto system historycznych traktów drogowych, ukształtowany na przestrzeni stuleci, czytelny w krajobrazie dzięki zachowanym zadrzewieniom. W dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice, jako podlegające ochronie konserwatorskiej wyszczególniono następujące obiekty:
Kamionki Duże: - Młyn nr 11, murowany k. XIX w.;
Kowróż - Kuźnia w zespole podworskim, murowana, 1905 r.;

Kowrózek: - Kuźnia w zespole podworskim, drewniano-murowana, 1924 r.;
Lipniczki - Kuźnia w zespole podworskim, murowana k. XIX w.,
- Dwie strażnice drogowe przy linii kolejowej Toruń - Kowalewo murowane z k. XIX w.;

Koniczynka: - Kuźnia w zespole podworskim, murowana ,1900 r.,
- Stelmachamia w zespole podworskim, obiekt murowany, 1902 r.;

Łysomice: - Waga wozowa w zespole podworskim, murowana, 1924 r.,
- Budynek stacji kolejowej przy linii kolejowej Toruń - Chełmża, otwartej 01.07.1882 r., dwa domy mieszkalne murowane oraz dwie strażnice drogowe - murowane z przeł. XIX/XX w.;

Ostaszewo: - Gorzelnia w zespole podworskim murowana, k. XIX w.,
- Młyn parowy w zespole podworskim, murowany k. XIX w.,
- Zespół budynków stacji kolejowej przy linii kolejowej Toruń Mokre-Chełmża i strażnica drogowa murowana, k. XIX w., nr 12;

Papowo Tor: - Zespół budynków stacji kolejowej przy linii kolejowej Toruń Mokre - Kowalewo otwartej 20.11.1871 r. i dwie strażnice drogowe murowane k. XIX w. Przy stacji trzy domy mieszkalne kolejarzy, murowane, k. XIX w.,

Turzno: - Zespół budynków stacji kolejowej przy linii kolejowej Toruń Mokre - Kowalewo otwartej 20.11.1871 r., z budynkami stacyjnymi zbudowanymi w latach 1909-1915. Przy linii kolejowej trzy strażnice drogowe murowane z k. XIX w.

Obiekty architektury i budownictwa

W dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice, jako podlegające ochronie konserwatorskiej wyszczególniono następujące obiekty architektury i budownictwa o wartościach kulturowych, historycznych i architektonicznych, a mianowicie:

Gostkowo:

- kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. Wniebowzięcia NMP, murowany z przełomu XIII/XIV w.;
- plebania /nr 587, murowana z pocz. XX w. z budynkiem gospodarczym, murów. z pocz. XX w.,
- dwór (nr 70) murowany z przeł. XVIII i XIX w.;
- szkoła Podstawowa, murowana z 2 ćw. XX w.,
- karczma (nr 20), obiekt mieszkalny murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 1, murowany k. XIX w.;
- dom nr 2, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 4, murowany z pocz. XX w., i dwa budynki gospod, murowane;
- dom nr 5, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 16, murowany 1935 r.;
- dom nr 18, murowany z pocz. XX w.;
- dom murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 75, murowany z k. XIX w. z budynkiem gospod, murowanym;
- dom nr 89, murowany ok. 1900 r.;
- dom nr 95, murowany z przeł. XIX/XX w.;
- dom nr 97, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 101, murowany z pocz. XX w.;

- dom nr 105, murowany 1902 z bud. gospod, murowanym 1902 r.;

Kamionki Duże:
- szkoła podstawowa nr 22, murowana z pocz. XX w.;
- budynki mieszkalne nr: 4, 14, 16, 26, 29, 32, 34, 49, 65 i 82 - murowane z k. XIX w.;

Kamionki Małe:
- zespół dworski:
  - dwór murowany z k. XIX w,
  - dwie obory murowane z k. XIX w.,
  - czworaki nr 2, 4, 6, 14, 16 i 18 z k. XIX w.;

Kowróz:
- zespół dworski:
  - obora /obecnie magazyn/ murowana 1900 r.,
  - obora murowana 1900 r. rem. 1944 r.,
  - 2 stajnie murowane z 1908 r. i 1937 r.,
  - spichlerz murowany 1885 r.,
  - magazyn zboża, murowany 1904 r.,
  - warsztat kołodziejski, murowany 1916 r.,
  - kuźnia i magazyn, murowana 1905 r.,
  - czworaki nr 3 i 5, murowane 1870 r.,
  - czworak nr 2, murowany 1900 r.,
  - czworaki nr 4, 6 i 8, murowane 1898 r.,
  - czworak nr 15, murowany 1904 r.,
  - dom ogrodnika nr 11, mur. 1937 r.;

Kowrózek:
- zespół dworski:
  - dwór murowany z 2 pół. XIX w.,
  - obora murowana 1912 r.,
  - spichlerz murowany 1870 r.,
  - stodoła drewniana 1908 r.,
  - kuźnia drewn.-murowana z 1924 r.,
  - czworaki 5, 7, murowane, pocz. XX w.;

Lipniczki:
- zespół dworski:
  - pałac murowany z k. XIX w., nr 10,
  - oficyna - dom rządcy, murowany, pocz. XX w. nr 11,
  - obora murowana z k. XIX w.
  - chlewnia murowana z pocz. XX w.,
  - kuźnia murowana z k. XIX w.,
  - czworaki nr 5, 6, 7 i 8, murowane z pocz. XX w.;

Koniczynka:

- zespół dworski:
  - dwór murowany ok. 1910 r.,
  - budynek gospodarczy murowany 1902 r.,
  - budynek gospodarczy murowany 1902 r.,
  - obora murowana 1915 r.,
  - obora murowana 1923 r.,
  - stajnia murowana 1923 r.,
  - stodoła drewniana 1930 r., murowana, przebudowana w l. 70 XX w.,
  - dom rządcy, murowany z 1914 r.,
  - czworak nr 5 murowany 1904 r.,
  - czworaki nr 6 i 9 murowane 1910 r.,
  - czworak nr 7 murowany 1909 r.,
  - czworak nr 8 murowany 1905 r.,
  - czworak nr 11 murowany 1912 r.,
  - obora nr 10, murowana pocz. XX w.;

Lulkowo:

- pałac murowany 1898 r, i relikty murowanego ogrodzenia z bramą wjazdową;
- dom nr 4. murowany pocz. XX w.;
- dom nr 4, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 9, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 18, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 19, murowany k. XIX w.;
- dom nr 35, murowany 1905 r.;
- dom nr 41, murowany z przeł. XIX/XX w.;
- dom nr 42, murowany po 1918 r.;
- dom nr 44, murowany 1896 r.;
- dom nr 45 mieszkalny, murowany 1905 r., ze stajnią murowaną 1905 r.;
- dom nr 57, murowany 1896 r.;
- dom nr 66, murowany ok. 1916 r.;
- dom nr 71, drewniany k. XIX w. i bud. gospod, murowany 1896 r.;
- dom nr 81, murowany k. XIX w., Dom nr 83, murowany ok. 1900 r.;
- Gajówka Lulkowo, murowana pocz. XX w.;

Łysomice Wieś:

- zespół dworski:
  - pałac murowany 1848 r., przebud. 1971 r.,
  - dom mieszkalny, murowany 1905 r.,
  - owczarnia murowana 1875 r.,
  - spichlerz murowany 1932 r.,
  - wiata i garaże murowane 1928 r.,
  - waga wozowa murowana 1924 r.,
  - czworak nr l murowany 1884 r.,
  - czworak nr 2 murowany 1912 r.,
  - czworak nr 4 murowany 1911 r.;

- leśniczówka Łysomice, murowana pocz. XX w.;
- 2 domy murowane z k. XIX w. i pocz. XX w. (własność PKP);

Ostaszewo:

- szkoła podstawowa murowana pocz. XX w.;
- zespół dworski:
  - pałac murowany z 1898 r.,
  - oficyna, bud. nr 50 murowana 1890 r.,
  - grobowiec właścicieli majątku, ob. kaplica, murowana pocz. XX w.,
  - stajnia murowana 1912 r.,
  - chlewnia murowana 1890 r.,
  - wolarnia murowana z k. XIX w.,
  - stajnia murowana 1916 r.,
  - spichlerz zbożowy, murowany z k. XIX w.,
  - czworaki nr 5, 17, murowane 1912 r.,
  - czworak nr 7, murowany 1880 r.,
  - czworak nr 11, murowany pocz. XX w.;

PapowoToruńskie:

- kościół parafialny rzym.-katolicki p.w. św. Mikołaja, murowany ok. 1300 r, - przebudowa 1882 r. i 1906-7; remont 1968 r.;
- plebania /bud. Nr 33/, murowana z pocz. XX w.;
- dwór nr 152, murowany z k. XIX w. z bud. gospod, murowanym 1911 r.;
- szkoła podstawowa nr 20, murowana z pocz. XX w.;
- dom nr 16, murowany z bud. gospod, murowanym z k. XIX w.;
- dom nr 21, murowany k. XIX w.;
- dom nr 22, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 29, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 34, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 35, murowany 1910 r.;
- dom nr 150, murowany 1906 r.;
- dom nr 197, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 213, murowany pocz. XX w.,42;
- dom nr 215, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 218, murowany 1906 r.;

Piwnice:

- zespół dworski:
  - dwór nr 1 murowany z pocz. XX w.,
  - dom ogrodnika nr 2, murowany 1885 r.,
  - budynek gospodarczy murowany 1920 r.,
  - budynek gospodarczy murowany 1890 r.,
  - obora, stajnia i spichrz murowany 1876 r.,
  - owczarnia murowana 1896 r.,
  - warsztat kołodziejski, murowany 1920 r.,

- czworak nr 7, murowany 1885 r.,
- dom robotników sezonowych /bud. nr 8/, murowany 1870 r.,
- dom nr 9, murowany 1885 r.,
- czworak nr 10, murowany 1870 r.;

Różankowo:

- zespół dworski:
  - dwór nr 16, murowany 1900 r. z oficyną murowaną 1910 r.,
  - kurnik murowany 1900 r.,
  - stajnia murowana 1910 r.,
  - stodoła z 1900 r., pierw. drewniana /murów, ściany od 1969 r./,
  - stodoła murowana 1900 r.,
  - czworaki nr 3,5, murowane 1912 r.,
  - czworaki nr 7, 11, murowane 1910 r.;
- dworek myśliwski murowany ok. 1930 r.;
- leśniczówka Olek, murowana pocz. XX w., budynek gospod, murowany;
- gajówka Olek, murowana, pocz. XX w.;
- gajówka Chorab, murowana, 2 ćw. XIX w.;
- gajówka Piwnice, murowana pocz. XX w.;

Świerczynki.:

- kościół parafialny rzym.-katolicki p.w. św. Jana Chrzciciela, murowany ok. 1300 r,, przebudowany w XVII w., remont w I pół. XIX w., i 1914 r.;
- plebania, murowana ok. 1930 r.;
- organistówka, bud. nr 5, murowana k. XIX w.;
- szkoła podstawowa, murowana k. XIX w.;
- szkoła podstawowa nr 3, murowana, 1897 r., z budynkiem gospodarczym murowanym;
- poczta bud. nr 2, k. XIX w., z budynkiem gospodarczym murowanym;
- dom nr 1, murowany k. XIX w.;

Świerczyny:

- dom nr 10, murowany pocz. XX w. z budynkiem gospodarczym murowanym;
- dom nr 12, murowany k. XIX w.;
- dom nr 14, murowany pocz. XX w.;
- dom nr 16, murowany przed 1914 r. z budynkiem gospodarczym;

Turzno:

- zespół dworski:
  - pałac murowany z pół. XIX w.,
  - budynek administracyjny murowany pół. XIX w.,
  - pawilon ogrodowy, neogotycki, murowany z XIX w., ruina,
  - brama wjazdowa i murowane ogrodzenie z poł. XIX w.;
- kaplica murowana z k. XVIII w.;
- karczma murowana z 1918 r.;

Tylice:

- zespół dworski:
  - dwór nr 14, murowany z k. XIX/pocz.XX w.,
  - obora murowana z pocz. XX w.,
  - stodoła z magazynem, murowana z pocz. XX w.,
  - czworak nr 16, murowany k. XIX w.,
  - domy nr 18 i 20, murowane, pocz. XX w.,
  - czworak nr 22, murowany, k. XIX w.

Według aktualnego stanu rozpoznania obiektów architektury i budownictwa, w tym obiektów sakralnych (z wyłączeniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków i posiadających dokumentację ewidencyjną, także w postaci tzw. „karty białej") oraz obiektów techniki i kultury materialnej przez Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do obiektów o dobrze zachowanej substancji zabytkowej należą te wyszczególnione poniżej. Przy niektórych w trakcie badań terenowych, przeprowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania odnotowano założenia zieleni, o które uzupełniono aktualny wykaz obiektów (z 2008 r.), ujętych w ewidencji konserwatorskiej.

Gostkowo:

- kaplica grobowa (dz. 309/1), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- dwór (dz. Nr 76/1, ceglany, murowany z końca XIX w. z pozostałościami dawnego założenia ogrodowego w postaci okazów;
- d. szkoła (dz. Nr 73), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- d. karczma (dz. 220/6), ob. obiekt o funkcji handlowo-magazynowej, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- kaplica grobowa (dz. 309/1), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- spichlerz (dz. 123/3), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 4 (dz. 196/10), murowany z k. XIX w.;
- dom nr 5 (dz. 196/6), murowany z k. XIX w.;
- dom nr 13 (dz. 40/1), murowany z k. XIX w.,
- dom nr 14 (dz. 38/4), murowany z końca XIX w.;
- dom nr 18 (dz. 200/6), murowanyz k. XIX w.;
- dom nr 20 (dz. 205/5), murowanyz k. XIX w.;
- dom nr 21 (dz. 45), murowany z k. XIX w.;
- dom nr 89 (dz. 43), murowany z k. XIX w.;
- dom nr 101 (dz. 48), murowany zk. XIX w.;
- dom nr 105 (dz. 49), murowany zk. XIX w.;
- dom nr 107 (dz. 52), murowany z k. XIX w.;
- dom nr (?), murowany z k. XIX w.;
- dom nr (?), dz. 217/1, w osadzie Szeferajka, murowany z k. XIX w. z budynkiem gospodarczym, murowanym z tego samego czasu i założeniem ogrodowym z okazami starodrzewia, jak m.in.kasztanowce (na fotografii poniżej);
- dom nr (?), dz. 220/7, murowany z k. XIX w.;

Kamionki Duże:

- młyn nr 10 (dz. 213/1), ceglany z k. XIX w.;
- karczma (dz. 271/7, 271/4, 271/2), ob. obiekt o funkcji handlowo-mieszkalnej, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 14 A(dz. 213/2), murowany z k. XIX w.;

- dom nr 32 (dz. 143), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- budynek gospodarczy nr 32 (dz. 143), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 34 (dz. 142/4), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 36 (dz. 141/3), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- obora nr 36 (dz. 142/4), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- dom nr 55 (dz. 240/2), ceglany,murowany z k. XIX w.;
- dom nr 65 (dz. 145/1), ceglany, murowany z k. XIX w.;

Kamionki Małe:
- dwór nr 8 (dz. 71/5) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- d. czworak nr 5 (dz. 87/3) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- d. czworak nr 6 (dz. 70) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- d. czworak nr 12 (dz. 92/4) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- d. czworak nr 18 (dz. 191/1) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- d. czworak nr 20 (dz. 191/2) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;

Koniczynka:
- dwór (dz. 1/21) w zespole podworskim, ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- oficyna (dz. 1/21) w zespole podworskim, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- rządcówka (dz. 1/21) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- obora (dz. 1/21) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- obora (dz. 1/21) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- waga (dz. 1/21) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- remiza (dz. 1/21) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- dom (dz. 1/16), ceglany, murowany z pocz. XX w.;

Kowróz:
- dom nr 11 (dz. 12/39) w zespole podworskim, ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- kołodziejnia (dz. 12/38) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- magazyn (dz. 12/38) w zespole podworskim, ceglany, murowany z 1 poł. XX w.;
- obora (dz. 12/38) w zespole podworskim, ceglana, murowana 1944 r.;
- obora (dz. 12/38) w zespole podworskim, ceglana, murowana z 1 ćw. XX ćw.;
- czworak nr 4 (dz. 30/44) w zespole podworskim, ceglany, murowany 1898 r.;
- czworak nr 6 (dz. 30/45) w zespole podworskim, ceglany, murowany 1898 r.;
- czworak nr (?), dz.30/45, w zespolepodworskim, ceglany, murowany 1898 r.;
- czworak nr (?), dz.12/36, w zespolepodworskim, ceglany, murowany 1870 r.;
- czworak nr (?), dz.12/35, w zespolepodworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- czworak nr (?), dz.12/35, w zespolepodworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;

Kowrózek:
- dwór (dz. 14/24) w zespole podworskim, ceglany, murowany z 2 poł. XIX w.;
- spichlerz (dz. 14/2) w zespole podworskim, ceglany, murowany z 1870 r.;

Lipniczki:
- oficyna (dz. 14/14) w zespole podworskim, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- 2 obory (dz. 14/27) w zespole podworskim, ceglane, murowane z pocz. XX w.;

- kuźnia (dz. 14/27) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- ogrodzenie (dz. 14/27) w zespole podworskim, ceglane z bramą wjazdową metalową, z k. XIX w.;

Lulkowo:

- kapliczka - figura Chrystusa Króla na murowanym postumencie, z 1946 r.;
- dom nr 19 (dz. 108), z budynkiem gospodarczym, oba ceglane, murowane z pocz. XX w.;
- dom nr 32 (dz. 56), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 33 (dz. 80/5), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 35 (dz. 99/4), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 42 (dz. 162/12), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 43 (dz. 99/4), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 44 (dz. 161/20), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 58 (dz. 55/2), drewniany z pocz. XX w.;
- ogrodzenie metalowe przy domu nr 58 (dz. 55/2), z początku XX w.;
- dom nr 79 (dz. 47), murowany/szachulec z pocz. XX w.;
- dom nr 81 (dz. 46/2), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dom nr 83 (dz. 43/2), ceglany, murowany z pocz. XX w.;

Łysomice:

- pałac (dz. 135/6) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 1, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr (?), dz. 283/1, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dworzec (dz. 283/6), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dróżniczówka (dz. 283/4), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- dróżniczówka (dz. 283/8), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- dróżniczówka ceglana, murowana z k. XIX w.;
- spichrz (dz. 140/3) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- waga (dz. 140/3) w zespole podworskim, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- garaże (dz. 140/3) w zespole podworskim, ceglane, murowane z k. XIX w.;
- budynek gospodarczy (dz. 140/3) w zespole podworskim, ceglany murowany z k. XIX w.;

Olek:

- leśniczówka nr 1, ceglana, murowana z pocz. XX w., z założeniem ogrodowym w otoczeniu zabudowań mieszkalnych i gospodarczych (na fotografii poniżej);
- budynek gospodarczy nr 1 w zespole leśniczówki Olek, ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- budynek gospodarczy nr 1 w zespole leśniczówki Olek, ceglano-kamienny, murowany z pocz. XX w.;
- wiadukt kolejowy, ceglany, murowany na trasie linii kolejowej Toruń-Różankowo;
- dom nr (?), ceglany, murowany z 2 ćw. XX w.;

Ostaszewo:

- dom nr (?), dz. 72, ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- szkoła (dz. 44/2), ceglana, murowana z pocz. XX w., z założeniem zieleni w jej otoczeniu;
- dróżniczówka, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- pałac (dz. 53/148) w zespole podworskim, ceglany, murowany z 1898 r.;
- oficyna (dz. 53/148) w zespole podworskim, ceglana, murowana z 1890 r.;
- kaplica (dz. 53/148) w zespole podworskim), ceglana, murowana z k. XIX w.;

- chlewnia (dz. 53/148) w zespole podworskim, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- magazyn (dz. 53/148) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- magazyn (dz. 53/148) w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- zbiornik wody (dz. 53/148) w zespole podworskim, ceglano/metalowy z k. XIX w.;

Papowo Toruńskie:

- plebania nr 37 (dz. 306/5), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- kaplica (dz. 146/2) na terenie cmentarza parafialnego, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- grobowiec (dz. 146/2) na terenie cmentarza parafialnego, ceglany, murowany z 2 poł. XIX w.;
- kapliczka w ogrodzeniu (dz. 146/2) na terenie cmentarza parafialnego, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- kapliczka kamienna z figurą Chrystusa z 1946 r.;
- dwórw zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 1 (dz.172/2), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 3 (dz.159), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 8 (dz.114/2), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- spichlerz nr 18 (dz. 122), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 36 (dz. 153/.3), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 38 (dz. 151/3), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom nr 26 (dz. 125/4, 125/5), ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- dworzec kolejowy, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- 2 budynki pomocnicze stacji kolejowej, ceglane, murowane z k. XIX w.;
- dom kolejarzy, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom kolejarzy, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom kolejarzy, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- nastawnia kolejowa stacji kolejowej, ceglana, murowana z k. XIX w.;

Piwnice:

- dom nr 7 (dz. 8/4), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dwór (dz. 11/15) w zespole podworskim, ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- oficyna (dz. 11/15) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- stajnia (dz. 11/15) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- stajnia i garaże (dz. 11/15) w zespole podworskim, ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- spichlerz (dz. 11/15) w zespole podworskim, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- owczarnia (dz. 11/15) w zespole podworskim, ceglana, murowana z 1896 r.;
- obora (dz. 11/15) w zespole podworskim, ceglana, murowana z 1876 r.;
- 2 bramy wjazdowe (dz. 11/15) w zespole podworskim, murowane z metalowymi wrotami z k. XIX w. i ogrodzenie murowane z cegły otynkowane;
- leśniczówka (dz. 3043/3), ceglana, murowana z pocz. XX w.;
- domek myśliwski (dz. 3056/2), ceglany, murowany z pocz. XX w., z ogrodem;

Różankowo:

- dwór (dz. 252/3) w zespole podworskim, ceglany, murowany z 1900 r.;
- oficyna (dz. 252/3) w zespole podworskim, ceglana,murowana z 1 poł. XX w.;
- stodoła (dz. 252/3) w zespole podworskim, ceglana,murowana z 1900 r.;
- stodoła (dz. 252/3) w zespole podworskim, ceglana,murowana z 1910 r.;

- warsztaty (dz. 252/3) w zespole podworskim, ceglana, murowana z 1 ćw. XX w.;

Świerczynki:

- dom nr 1 (dz. 521/1), ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom i budynek gospodarczy nr 5 (dz. 230), ceglane, murowane z k. XIX w.;
- organistówka nr 8 (dz. 225), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- plebania (dz. 225), ceglana, murowana z 2 ćw. XX w., z założeniem ogrodowym w jej otoczeniu
- szkoła (dz. 226), ceglana, murowana z k. XIX w.;
- budynek gospodarczy cmentarza (dz. 225), ceglany, murowany z 2 ćw. XX w.;

Świerczyny:

- dom nr 9 (dz. 330), ceglany, murowany z k. XIX w.;

Turzno:

- karczma, ob. budynek mieszkalny, ul. Toruńska 52 (dz. 146/10), ceglana, murowana z 1918 r.;
- kaplica, ceglana, murowana z k. XVIII w.;
- krzyż choleryczny (karawaka), metalowy na murowanym cokole, z k. XIX w.;
- dom odźwiernego z wieżą zegarową, ob. budynek mieszkalny na terenie zespołu podworskiego, ul. Toruńska 13 (dz. 78/26, 78/27), ceglany, murowany z 1 ćw. XX w.;
- magazyn w zespole podworskim, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- stacja kolejowa, ceglana, murowana z k. XIX w., z założeniem zieleni komponowanej (na fotografiach poniżej) w postaci zadrzewień w sąsiedztwie zabudowań (kasztanowce, lipy, graby z okresu budowy budynków stacyjnych) i alei lipowej z pojedynczymi egz. dębu w wieku ponad 100 lat;
- nastawnia kolejowa w zespole stacji kolejowej, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- poczta kolejowa, ceglana, murowana z k. XIX w.;
- budynek pomocniczy w zespole stacji kolejowej, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- budynek spedycji w zespole stacji kolejowej, ceglany, murowany z k. XIX w.;
- dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej, ceglany, murowany zk. XIX w.;
- dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej, ceglany, murowany zk. XIX w.;
- dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej, ceglany, murowany zk. XIX w.;
- dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej, ceglany, murowany zk. XIX w.;

Tylice:

- czworak nr 16 (dz. 7/6) w zespole podworskim, ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- czworak nr 18 (22?) w zespole podworskim, dz. 7/20, ceglany, murowany z pocz. XX w.;
- czworak nr 20 (dz. 25/2) w zespole podworskim, ceglany, murowany z pocz. XX w.

Fotografia 33 Założenie zieleni komponowanej w otoczeniu domu (dz. 217/1)

Źródło: fotografia własna

Fotografia 34 Założenie zieleni komponowanej w otoczeniu leśniczówki Olek

Źródło: fotografia własna

Fotografia 35 Zabudowania stacji kolejowej w Turznie z założeniem zieleni

Źródło: fotografia własna

Fotografia 36 Założenie zieleni komponowanej przy stacji kolejowej w Turznie

Źródło: fotografia własna

Przy niektórych historycznych traktach drogowych w trakcie prowadzenia weryfikacji zasobów kulturowych gminy Łysomice na użytek niniejszego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego odnotowano aleje i szpalery cennego starodrzewia, które zachowały się na następujących odcinkach dróg:

- Gostkowo - Smaruj (aleja lipowa);
- Turzno - Gapa (aleja lipowa);
- Turzno - Kamionki Duże (aleja kasztanowców, jaworów i jesionów);
- Kamionki Małe - Gronówko (aleja klonowa);
- Lipniczki - Koniczynka (aleja lipowa - częściowo przetrzebiona);
- Świerczynki - Kowrózek (aleja jesionowa i kasztanowa).

Zaznaczono je na planszy uwarunkowań kulturowych.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Spośród w/w obiektów objętych ochroną konserwatorską w rejestrze obiektów zabytkowych znajdują się:

- Gostkowo - kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP - nr rejestru A/315, data rejestru 02.05.1966, określenie chronologii XIII/XIV wiek;
- Ostaszewo - park dworski o powierzchni 6,42 ha - nr rejestru A/318, data rejestru 14.12.1984, określenie chronologii 2 poł. XIX wieku;
- Papowo Toruńskie - kościół parafialny rzymsko-katolicki p[od wezwaniem Św. Mikołaja - nr rejestru A/316, data rejestru 13.07.1936, określenie chronologii około XIII/XIV wiek,
- Świerczynki - kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Św. Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty - nr rejestru A/317, data rejestru 13.07.1936, określenie chronologii 1 poł. XIV wieku;
- Turzno - dwór, park dworski o powierzchni 18,12 ha, pawilon neogotycki, obecnie ruina, objęte ochroną jako zespół dworski - nr rejestru A/904/1-3, data rejestru (odpowiednio) 06.12.1957, 30.12.1985, 21.07.1970, określenie chronologii (odpowiednio) poł. XIX wieku, XIX wiek, poł. XIX wieku, XIX wiek, poł. XIX wieku.

Z obiektów techniki i kultury materialnej warto wymienić kuźnie /Kowróz, Kowrózek/, gorzelnię /Ostaszewo/, radioteleskop UMK w Piwnicach (największy w Polsce) oraz zespoły budynków stacyjnych przy dwóch liniach kolejowych oddanych do użytku:

- 20.XI.1871r. na trasie Toruń Mokre - Kowalewo o długości 55 km z dworcami kolejowymi w Papowie Tor. i Turznie;

- 1.VII.1882r. z Torunia Mokre do Chełmży o długości 20 km, przy której powstały dwie stacje: w Ostaszewie i Łysomicach.

Zagrożenia dla środowiska kulturowego

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia obiektów zabytkowych może doprowadzić szereg przyczyn, pochodzenia wewnętrznego, zewnętrznego i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.
W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- wadliwa gospodarka (np. w przypadku parków dworskich niewłaściwe lokalizowanie i zakładanie boisk sportowych, parkingów, ujęć głębinowych wody itp.;
- nadmierna intensywność użytkowania;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane, np. polegające na zmianie wyglądu elewacji budynków - poprzez zmianę kształtu otworów okiennych i drzwiowych, wprowadzenie termoizolacji z jednoczesnym zniszczeniem oryginalnego detalu architektonicznego);
- niewłaściwa eksploatacja (dewastacja);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Do najważniejszych należą:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód i zachwianie gospodarki wodnej;

Do przyczyn ogólnych, które powodują uszkodzenie klub zniszczenie obiektów zabytkowych należą:

- działanie czasu;
- klęski losowe, jaki np. wichury trąby powietrzne, powodzie itp.;
- zmiany kierunków artystycznych;
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwie dla zabytku itd.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ŻYCIA

5.1. LUDNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA.

Podstawowymi zjawiskami demograficznymi, które mają wpływ na zmiany w liczbie i strukturze ludności według płci, wieku, stanu cywilnego czy też rozmieszczenia terytorialnego są: urodzenia, zgony i migracje. Na wzrost liczby ludności wpływa przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów oraz saldo migracji czyli różnica między napływem (imigracja), a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie.

Ludność gminy Łysomice wg danych Urzędu Gminy wg stanu na początek 2010r. liczyła 8933 mieszkańców.

Tabela 12 Zestawienie zmian ludnościowych oraz rozmieszczenie ludności na terenie gminy w podziale na poszczególne wsie

Lp.	Sołectwo wsie	Liczba mieszkańców w roku			
		1992	1995	1996	2010
1,	Gostkowo	457	651	642	519
1.1.	Gostkowo	-	-	454	-
1.2.	Lipniczki	-	181	188	211
2.	Kamionki Duże	448	457	457	472
3.	Kamionki Małe	265	264	263	227
4.	Lulkowo	-	661	663	472
4.1.	Lulkowo	357	365	359	-
4.2.	Piwnice	-	296	304	308
5.	Łysomice Wieś	1061	1085	1104	1828
6.	Łysomice Osiedle				
7.	Ostaszewo	836	839	836	824
8.	Papowo Tor.	729	906	900	1172
8.1.	Papowo Tor.	-	-	731	-
8.2.	Koniczynka	-	-	169	177
9.	Różankowo	376	366	377	244
9.1.	Różankowo	-	242	228	-
9.2.	Olek	-	-	21	10
9.3.	Świerczyny	-	74	72	65
9.4.	Świerczynki	-	50	56	67
10.	Turzno	913	927	936	1026
11.	Tylice	202	193	197	205
12.	Zakrzewko	237	246	244	308
13.	Zęgwirt	100	110	106	121
14.	Wytrębowice	683	655	635	354
14.1.	Wytrębowice	-	-	352	-
14.2.	Kowróz	-	287	222	189
14.3.	Kowrózek	-	-	61	58
15.	Chorab	-	-	-	12
16.	Łąki Świerczyńskie	-	-	-	1
OGÓŁEM		**7314**	**7360**	**7360**	**8933**

Źródło: dane Urzędu Gminy w Łysomicach

Na terenie gminy wsiami o największej dynamice wzrostu liczby ludności są Łysomice, Popowo Toruńskie i Turzno. Spadek liczny ludności odnotowany jest w miejscowościach Gostkowo, Kamionki Małe, Różankowo, Świerczyny, Kowróz.

Tabela 13 Liczba ludności Gminy Łysomice w latach 1997 - 2010

Lata	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2010
Ludność wg zamieszkania	7199	7230	7262	7683	7792	7913	8090	8220	8341	8465	8619	8789	8933

Źródło: wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

Od roku 1997 odnotowano wzrost liczby mieszkańców na terenie gminy. Z 7,2 tys. w roku 1997 do 8,9 tys. W roku 2010. Jest to prawdopodobnie wpływ intensywnie rozwijającego się miasta Torunia, którego mieszkańcy poszukują nowych terenów inwestycyjnych, głównie mieszkaniowych. Prognoza demograficzna zawarta w studium przewidywała dwa warianty rozwoju: umiarkowany i dynamiczny. W efekcie stwierdza się, że proces rozwoju gminy potwierdził scenariusz przewidywany w drugim wariancie tzw. „dynamicznym".

Jak widać liczba ludności stale rośnie, wzrasta też gęstość zaludnienia, która wyniosła w 2008 roku 69 osób na 1km^2. Pozycję gminy Łysomice na tle powiatu toruńskiego pod względem liczby ludności ukazuje wykres poniżej.

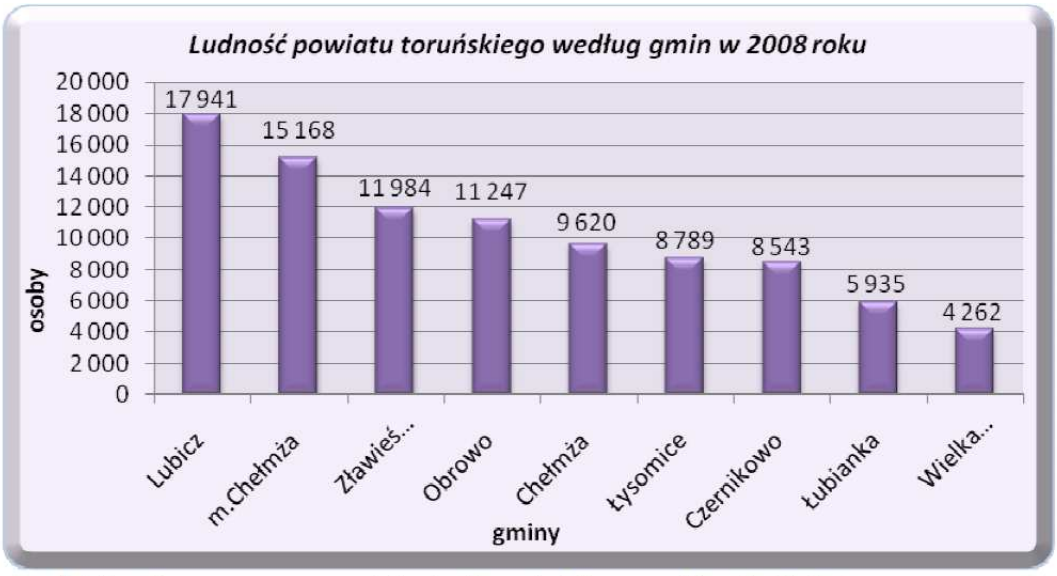

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Gmina Łysomice plasuje się na 6 miejscu wśród 9 gmin powiatu toruńskiego pod względem liczby ludności. Ludność gminy Łysomice uznać należy /w porównaniu ze średnimi demograficznymi kraju jako starszą od przeciętnej. Świadczy o tym fakt, że ponad 60 % ludności gminy jest w wieku ponad 20 lat.

Tabela 14 Struktura wieku ludności Gminy Łysomice

Lp.	Grupy wiekowe ludności	Ilość osób	%
1.	0 - 6 lat	928	12,5
2.	7 -14 lat	1228	16,5
3.	15-19 lat	696	9,4
4.	20 - 59 lat /kobiety/	1710	23,1
5.	20-64 lat /mężczyźni/	2020	27,2
6.	60 lat i więcej /kobiety/	594	8,0
7.	65 lat i więcej /mężczyźni/	244	3,3
	OGÓŁEM LUDNOŚCI	**7420**	**100,0**

Źródło: dane Urzędu Gminy w Łysomicach

W latach 1997 - 2009 ruch naturalny w gminie Łysomice kształtował się w sposób następujący (wykres):

Tabela 15 Ruch naturalny ludności w Gminie Łysomice

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Urodzenia żywe													
ogółem	80	81	91	107	91	93	87	106	107	94	100	124	110
mężczyźni	43	42	47	54	35	51	41	66	50	45	44	69	59
kobiety	37	39	44	53	56	42	46	40	57	49	56	55	51
Zgony ogółem													
ogółem	56	54	72	60	78	60	62	60	63	56	66	68	63
mężczyźni	36	32	46	39	44	32	36	27	32	33	39	44	31
kobiety	20	22	26	21	34	28	26	33	31	23	27	24	32
Przyrost naturalny													
ogółem	24	27	19	47	13	33	25	46	44	38	34	56	47
mężczyźni	7	10	1	15	-9	19	5	39	18	12	5	25	28
kobiety	17	17	18	32	22	14	20	7	26	26	29	31	19

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Z powyższych danych wynika, że w latach 1997 - 2009 w gminie Łysomice więcej osób rodzi się niż umiera, co daje dodatni przyrost naturalny wahający się w granicach od 13 osób w roku 2001 do 47 osób w 2009 roku. Dynamikę przyrostu naturalnego można wytłumaczyć poprzez wzrastającą liczbę urodzeń żywych oraz utrzymującą się na stałym poziomie liczbę zgonów. Wzrost liczby urodzeń w gminie następuje w wyniku wysokiego salda migracji. Oznaczać to może napływ do gminy ludzi młodych. Z demograficznego punktu widzenia istotne jest wiec również saldo migracji.

Początkowo w gminie Łysomice obserwuje się ujemne saldo migracji w latach 1980 - 1995, co jest typowe dla większości terenów wiejskich w kraju. Skalę tego zjawiska odzwierciedlają dane za 1995 r., kiedy to napływ ludności do gminy wyniósł 96 osób, natomiast odpływ 102 osoby /saldo: -6/. Oceniając zjawisko migracji ludności w gminie Łysomice należy podkreślić, że w ostatnich 10 latach uwidacznia się tendencja zmniejszania się odpływu ludności na korzyść ludności napływającej, co ocenić należy pozytywnie.

Jak już wcześniej zostało wspomniane saldo migracji przyjmuje korzystny kierunek i już w roku 1998 można zauważyć większy napływ ludności niż odpływ; do 2008 roku saldo migracji przyjmuje wartość dodatnią. Jest to proces związany z napływem ludności z dużego ośrodka miejskiego - Torunia, z którego w roku 2008 więcej odnotowano wymeldowań niż zameldowań, w tym większość osób emigrowało na wieś.

Największy skok w wielkości salda migracji miał miejsce w roku 1997 - 1998. W tych latach saldo migracji wzrosło

z ujemnych 99 osób do 28 osób. Saldo rosło do 2007 roku i osiągnęło najwyższy wskaźnik 133 osób. W ostatnim zbadanym roku 2008 saldo migracji wynosiło 114 osoby.

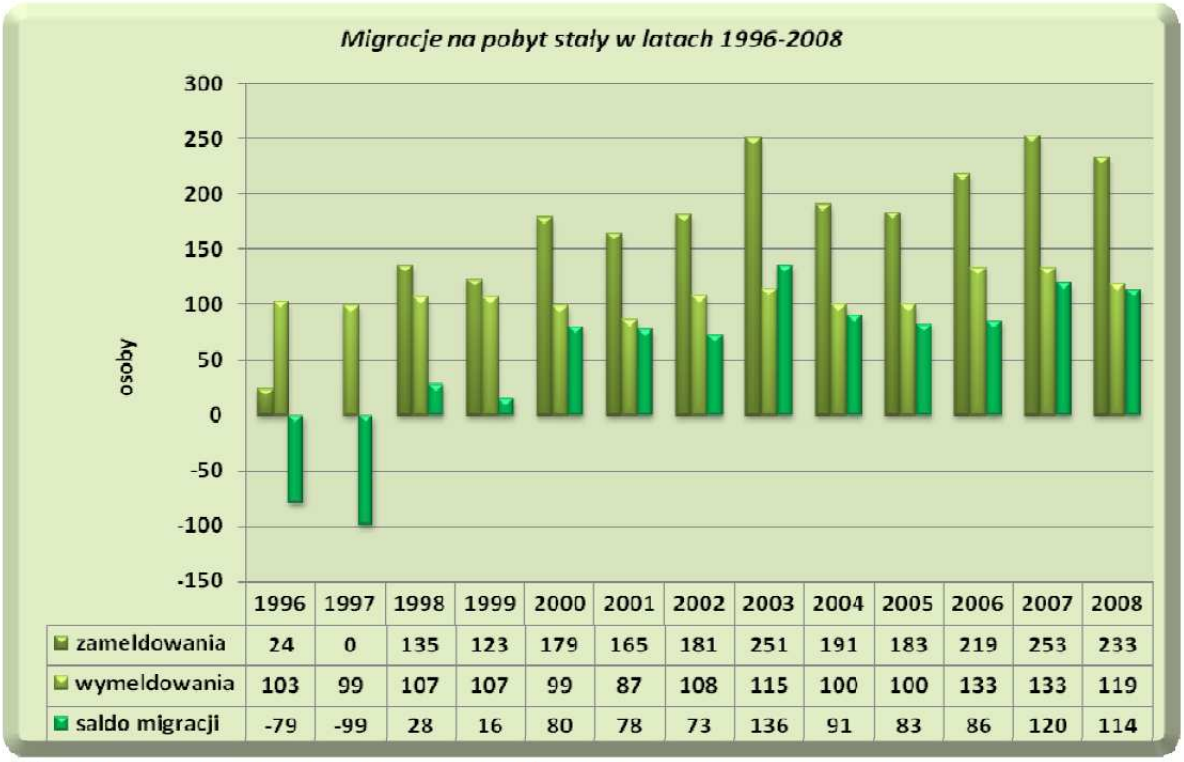

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
zameldowania	24	0	135	123	179	165	181	251	191	183	219	253	233
wymeldowania	103	99	107	107	99	87	108	115	100	100	133	133	119
saldo migracji	-79	-99	28	16	80	78	73	136	91	83	86	120	114

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Omawiając strukturę ludności według płci na podstawie zestawionych danych w tabelach znajdujących się poniżej wyraźnie widać wzrost przewagi kobiet. Wskaźnik feminizacji w gminie Łysomice w badanym okresie wyniósł średnio 101,5 kobiet na 100 mężczyzn.

Analiza struktury wiekowej ludności gminy Łysomice w aspekcie ekonomicznych grup wieku wykazuje, że przeważająca część ludności gminy jest w wieku produkcyjnym, co uznać należy jako zjawisko korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju działów produkcyjnych. Będzie to również powodować utrzymywanie presji na rynku pracy objawiająca się we wzroście konkurencyjności oraz podwyższaniu kwalifikacji pracowników. Zestawienie danych statystycznych dotyczących tego zjawiska na terenie gminy Łysomice prezentują poniższe tabele:

Tabela 16 Ludność Gminy Łysomice według płci i wieku w latach 1997 - 2010

Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ogółem	**7199**	**7230**	**7553**	**7683**	**7792**	**7913**	**8090**	**8220**	**8325**	**8444**	**8599**	**8780**	**8984**
mężczyźni	3608	3622	3753	3809	3853	3923	4002	4097	4143	4195	4239	4337	4451
kobiety	3591	3608	3800	3874	3939	3990	4088	4123	4182	4249	4360	4443	4533
w wieku przedprodukcyjnym	2104	2056	2182	2156	2142	2105	2104	2068	2045	1998	2019	2007	2001
w wieku produkcyjnym	4187	4244	4450	4593	4738	4866	5022	5194	5304	5460	5575	5736	5913
w wieku poprodukcyjnym	908	930	921	934	912	942	964	958	976	986	1005	1037	1070

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Warto również zauważyć zmniejszającą się liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym oraz zwiększającą się liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym, co może doprowadzić do procesu starzenia się społeczeństwa, w którym zmniejsza się liczba urodzeń, a ludność w wieku produkcyjnym będzie przechodzić w wiek poprodukcyjny.

Kolejna tabela prezentuje stan zatrudnienia w gospodarce wg sektorów ekonomicznych i płci. Jak wynika z tego zestawienia największa liczba zatrudnionych osób jest w sektorze przemysłowym. Rolniczy charakter gminy zanika wraz z upływem kolejnych lat, co widać analizując dane zestawione poniżej, dotyczące osób pracujących w gospodarce narodowej.

Tabela 17 Zatrudnienie wg sektorów ekonomicznych w latach 1995 - 2003

Sektor	Liczba osób w roku								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ROLNICZY									
ogółem	327	190	193	177	149	133	135	73	54
mężczyźni	216	138	141	120	107	97	106	58	47
kobiety	111	52	52	57	42	36	29	15	7
PRZEMYSŁOWY									
ogółem	288	274	259	299	329	258	282	224	186
mężczyźni	226	214	203	239	226	209	234	180	147
kobiety	62	60	56	60	103	49	48	44	39
USŁUGOWY									
ogółem	316	367	346	367	390	385	396	396	451
mężczyźni	89	113	115	130	137	130	123	142	192
kobiety	227	254	231	237	253	255	273	254	259

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 1995-2003 zmniejsza się liczba osób pracujących w rolnictwie oraz niewielkie zmiany zachodzą w sektorze przemysłowym, natomiast największy przyrost osób pracujących zachodzi w usługach. W dominującym sektorze usługowym zatrudnionych jest więcej kobiet, niż mężczyzn, w przeciwieństwie do sektora przemysłowego i rolniczego gdzie więcej pracuje mężczyzn.

Pozytywnym zjawiskiem występującym w gminie Łysomice jest zmniejszające się bezrobocie, co obrazuje wykres poniżej.

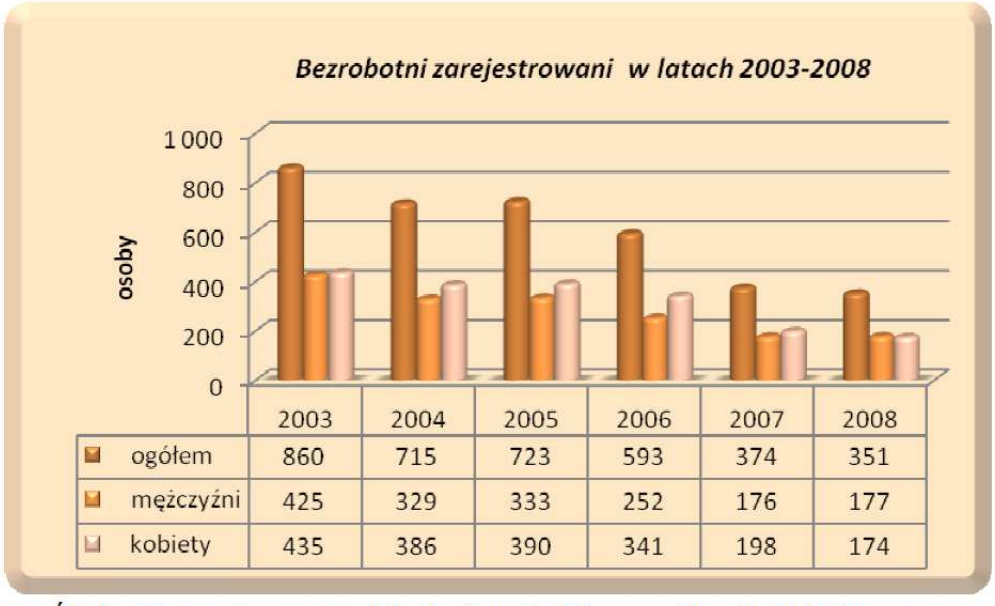

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W ogólnym spadku bezrobocia w gminie kobiety stanowią większość wśród ogólnej liczby bezrobotnych. Największy spadek bezrobocia odnotowano w 2007 roku, natomiast w roku 2008 kobiety stanowiły mniejszość wśród bezrobotnych. Warto również zauważyć, że w strukturze osób bezrobotnych najmniej jest osób z wykształceniem wyższym, a najwięcej z zasadniczym i gimnazjalnym,

Tabela 18 Wykształcenie osób bezrobotnych

Wykształcenie osób bezrobotnych	Liczba osób w roku						
	1995	1998	2001	2003	2004	2005	2006
wyższe	2	3	4	12	14	11	20
policealne i średnie zawodowe	89	66	125	142	125	124	104
liceum ogólnokształcące	16	14	22	40	37	33	31
zasadnicze	291	173	311	365	286	270	206
gimnazjalne i poniżej	233	189	246	301	253	285	232

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Łysomice na lata 2007-2015.

5.2. MIESZKALNICTWO

Dane statystyczne dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy prezentuje poniższa tabela:

Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe Gminy Łysomice

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
mieszkania	1 778	1 794	1 806	1 831	1 842	1 951	2 086	2 118	2 152	2 166	2 191	2 239
izby	6 833	6 917	6 986	7 110	7 168	8 146	8 681	8 845	9 039	9 129	9 289	9 568

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wskaźnikowe dane statystyczne dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy przedstawione są w poniższym zestawieniu zbiorczym / tabela/:

Tabela 20 Zasoby mieszkaniowe Gminy Łysomice na tle Województwa Kujawsko - Pomorskiego

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina		Województwo
		1990r.	2008r.	2008r.
4.	Średnia wielkości mieszkania w m^2	72,5	90,9	66,4
5.	Powierzchnia mieszkania/osobę w m^2	17,4	23,2	22,2

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Z danych statystycznych GUS wynika iż średnia wielkość mieszkania w gminie jest znacznie większa od średniej wojewódzkiej, natomiast powierzchnia mieszkaniowa przypadająca na jedną osobę w gminie i w województwie jest zbliżona. Oznacza to iż gmina Łysomice charakteryzuje się większym od województwa współczynnikiem osób przypadających na jedno mieszkanie.

Tabela 21 Zasoby mieszkaniowe Gminy Łysomice w latach 2002 - 2008 oraz powierzchnia użytkowa

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Liczba mieszkań	1 951	2 086	2 118	2 152	2 166	2 191	2 239
Przeciętna powierzchnia użytkowa:	86.6	86.8	87.3	88.2	88.8	89.7	90.9
-1 mieszkania	21.3	22.4	22.5	22.8	22.8	22.9	23.2
-na 1 osobę							

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Dane zestawione w powyższej tabeli ukazanych ukazują wzrost liczby zasobów mieszkaniowych w gminie, co wiąże się również ze wzrostem liczby mieszkańców, a tym samym liczby mieszkań. Od roku 2002 do 2008 widoczny jest systematyczny wzrost liczby mieszkań. Największy wzrost widoczny jest na początku przedstawionego w latach 2002/2003 przybyło 138 mieszkań, w kolejnych latach do końca przedstawionego okresu tempo wzrostu liczby mieszkań spadło u utrzymuje się na około 40 mieszkaniach rocznie.

Zasoby mieszkaniowe w gminie charakteryzują się wzrostem standardu mieszkaniowego wyrażonego poprzez liczbę mieszkań wyposażonych w infrastrukturę techniczna i podstawowe instalacje.

Tabela 22 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wodociąg %	97,1	97,1	97,2	97,2	97,2	97,3
Łazienka %	86,1	86,3	86,5	86,7	86,8	87,1
Centralne ogrzewanie %	79,0	78,5	78,9	79,1	79,3	79,8
Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego						

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy charakteryzują wyższe od średniej wojewódzkiej wskaźniki jak: średnia wielkość mieszkania, przeciętna liczba izb w mieszkaniu i przeciętna liczba osób na l mieszkanie.

Korzystniejsze wskaźniki wynikają ze zdecydowanej przewagi zabudowy indywidualnej w stosunku do zabudowy wielorodzinnej, co stanowi o wielkości tego wskaźnika w skali wojewódzkiej.

Na terenie gminy następuje dość silne rozprzestrzenianie się zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, szczególnie wzdłuż drogi wojewódzkiej Łubianka-Lubicz (miejscowości Różankowo, Lulkowo, Łysomice, Papowo Toruńskie). Rozwój budownictwa mieszkaniowego nasila się również w rejonie wsi Zakrzewko.

5.3. RYNEK PRACY

Tabela 23 Podmioty gospodarcze wg sektorów działalności stan na 2008 rok

Rodzaj działalności (sekcje wg PKD)	Sektor			Udział podmiotów w ogólnej liczbie (%)
	ogółem (jedn.gosp.)	publiczny (jedn.gosp.)	prywatny (jedn.gosp.)y	
rolnictwo i leśnictwo (A,B)	42	^B	42	6
przemysł i górnictwo (C,D)	98	^B	98	13
budownictwo (F)	89	—	89	12
usługi (G,H,I,J,K)	429	—	429	58
administracja publiczna i obrona narodowa, ubezpieczenia (L)	8	3	5	1
edukacja (M)	13	6	7	2
ochrona zdrowia i opieka społeczna (N)	19	1	18	3
inne (O,P,Q)	41	1	40	6
ogółem:	**740**	**14**	**726**	**100**

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

W 2008 r. w gminie zarejestrowanych było 740 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą i ich liczba zwiększyła się od 2004 r. o 92 podmioty. W strukturze zarejestrowanych podmiotów dominowały firmy prowadzące działalność usługową, następnie przemysł i budownictwo.

Na ternie gminy Łysomice funkcjonuje Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, która powstała 11 lipca 2001 roku, w wyniku połączenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Żarnowiec" i Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Tczew" i będzie działać do 30 listopada 2017 roku. Obejmuje 13 terenów inwestycyjnych na obszarze 677 ha, w tym tereny gminy Łysomice.

Główną ideą utworzenia specjalnych stref ekonomicznych było dążenie do zmniejszenia strukturalnego bezrobocia w wybranych regionach kraju poprzez wydzielenie obszarów dla dużych inwestorów, którzy zachęcani byli korzystnymi pakietami finansowymi. Specjalne Strefy Ekonomiczne stwarzają miejsca pracy dla wielu ludzi z regionów słabo rozwiniętych, a co za tym idzie następuje ograniczenie ogromnych wydatków budżetowych, które przeznacza się na wypłaty zasiłków dla bezrobotnych, którzy znajdą zatrudnienie w specjalnych strefach ekonomicznych. Ważnym zamierzeniem przy powstawaniu stref jest także przyciąganie kapitału zagranicznego, nowoczesnej techniki oraz technologii, która ulepsza i usprawnia produkcję. Z tworzeniem stref wiąże się również wspomaganie lokalnej infrastruktury technicznej, aktywizacja otoczenia pozastrefowego oraz nawiązywanie związków kooperacyjnych z polskimi dostawcami. Działania takie wzmacniają i rozwijają małe firmy, które obsługują i zaspakajają potrzeby firm na obszarze stref.

Pierwsi inwestorzy zaczęli swą działalność na terenie gminy Łysomice w 2006 roku, były to japońskie firmy Sharp i Orion. Dzięki utworzeniu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie, rozwija się nie tylko gmina Łysomice, ale także całe województwo kujawsko -pomorskie. Na terenie gminy Łysomice powstało wiele zakładów, które przyczyniają się do jej rozwoju. Są to między innymi[5]:

- Firma „STEX" w Wytrębowicach - producent opakowań, zatrudnienia około 60 osób, Właścicielami są: Stanisław, Tadeusz i Dorota Janiszewscy;
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „SERDELEK" w Różankowie, od wielu lat wyróżniający się zakład w gminie, zatrudnia około 70 osób;
- Firma „DAROCHA" w Papowie Tor. - producent parafiny, zatrudnia około 20 osób. Właściciel - Andrzej Darocha, Papowo Toruńskie, ul. Ogrodowa 10;
- Centrum Ogrodnicze „ROL-PEST" w Ostaszewie, Hurtownia i sklep ogrodniczy. Właściciel: Andrzej Bartosiński, Anna i Tadeusz Wadych, zatrudnienia około 40 osób;
- Salon „TOYOTY" w Łysomicach. Właściciel: Państwo Bednarscy, zatrudnia około 10 osób. Łysomice, ul. Gdańska;
- Spółka Jawna „INTERSED" w Łysomicach, instalacje wodne, kanalizacyjne, wentylacyjne, klimatyzacyjne, grzejniki itp., Łysomice, ul. Gdańska;
- Zakład „TACHO" w Łysomicach, - legalizacja i naprawa tachografów. Właściciel: P. Barcikowski, zatrudnia 6 osób, Łysomice, ul. Gdańska;
- Hotel „RUBBENS" w Łysomicach, właściciel: Firma Gastronomiczno - Handlowa "Kaskada" S.C. z siedzibą w Toruniu, ul. Dziewulskiego 21. zatrudnienia około 10 osób, Łysomice - Osieki k/Torunia;
- Producent Mebli Kuchennych w Łysomicach. Właściciel: Stefan Grabowski, Łysomice, ul. Ogrodowa;
- Salon Mebli „BONIEK" w Papowie Toruńskim. Właściciel: Alojzy Boniek, zatrudnia około 20 osób;
- Wydawnictwo Adam Marszałek;
- Tartak w Lulkowie, właściciel Jan Polit, zatrudnia około 13 osób.

Z przedstawionych poniżej danych widoczny jest nieustanny wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Najprężniej rozwijają się podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym. Liczba osób fizycznych

[5] Plan Rozwoju Lokalnego gminy Łysomice na lata 2007-2015.

prowadzących działalność gospodarczą wzrasta najszybciej i w roku 2009 wynosiła już 638 w stosunku do 316 w roku 1997. Zwiększa się również liczba spółek handlowych oraz spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego. W sektorze publicznym widoczny jest spadek podmiotów gospodarczych.

Wg klas wielkości największym odsetkiem charakteryzują się zakłady zatrudniające do 9 pracowników ich liczba w 2009 roku wynosiła 727 podmioty. Jest to wynikiem dużej ilości zakładów prowadzonych przez osoby fizyczne zatrudniających niewielkie liczby pracowników. Zakładów zatrudniających os 10 do 250 osób jest na terenie gminy Łysomice - 47, natomiast zakładów w których znajduje zatrudnienie od 250 do powyżej 1000 osób - 4.

Tabela 24 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sektorów własnościowych

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ogółem	**370**	**439**	**481**	**729**	**568**	**601**	**655**	**648**	**650**	**686**	**720**	**740**	**778**
Sektor publiczny													
podmioty gospodarki narodowej ogółem	7	8	10	21	17	17	15	15	15	15	15	14	15
jednostki prawa budżetowego państwowe i komunalne ogółem	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	-	6	7	18	14	14	12	13	13	13	13	12	12
spółki prawa handlowego	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
spółki handlowe	-	-	-	-	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Sektor prywatny													
podmioty gospodarki narodowej ogółem	363	431	471	708	551	584	640	633	635	671	705	726	763
zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	316	376	413	639	-	-	-	-	-	-	-	-	-
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	-	-	-	-	473	507	555	546	536	557	584	601	638
spółki prawa handlowego	4	5	7	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
spółki handlowe	-	-	-	-	17	16	19	20	26	33	35	39	43
spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego	1	2	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	-	-	-	-	4	3	3	5	7	13	14	18	20
spółdzielnie	3	3	3	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5
fundacje	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	0	0	0	0	6	5	7	9	10	12	13	13	15

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 25 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości

	2009
ogółem	778
0 - 9	727
10 - 49	40
50 - 249	7
250 - 999	3
1000 i więcej	1

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Rzemiosło

Usługi rzemiosła na terenie gminy świadczy ponad 30 różnorodnych zakładów rzemieślniczych, z których najwięcej znajduje się w Papowie Toruńskim, Łysomicach, Lulkowie i Turznie. Ilość zakładów rzemieślniczych, rozmieszczenie w terenie i rodzaje świadczonych usług spełniają aktualnie w sposób dostateczny zapotrzebowanie na w/w usługi.

5.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Administracja

Funkcję ośrodka administracyjno-usługowego gminy pełni wieś Łysomice, ośrodkiem wspomagającym i uzupełniającym ośrodek gminny jest wieś Turzno. Obsługę ludności gminy w zakresie obiektów administracji pełnią:

- Urząd Gminy w Łysomicach;
- Komisariat Policji w Łysomicach;
- Bank Spółdzielczy w Łysomicach;
- Punkt kasowy w/w Banku Spółdzielczego w Turznie;
- Posterunek Policji /sezonowy/ w Ośrodku Wczasowym we wsi Kamionki Małe.

Nauka

Szkolnictwo wyższe na obszarze gminy reprezentują:

- Instytut Astronomii UMK Toruń w Piwnicach;
- Ośrodek Radioastronomii UMK Toruń w Piwnicach;
- Ośrodek Badawczy Biologii Stosowanej UMK Toruń w Koniczynce;
- Stacja Ekologii Roślin Instytutu Biologii UMK Toruń na terenie leśnictwa Olek /w rezerwacie „Las Piwnicki"/.

Ośrodek Radioastronomii wyposażony jest w 2 radioteleskopy o średnicy 15 i 32 m, które ze względu na specyfikę prowadzonych prac naukowych wymagają ochrony przed negatywnymi skutkami rozwoju osadnictwa. Szczególnie groźne dla prowadzenia badań są zakłócenia spowodowane przez urządzenia mikroelektryczne, mikrofalowe i niesprawne urządzenia energetyczne.

Radioteleskop jest urządzeniem służącym do odbioru i analizy sygnałów radiowych pochodzących z naturalnych źródeł kosmicznych i jako urządzenie odbiorcze nie wywiera sam negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze i zdrowie ludzi. Ochronę pracy radioteleskopu można zapewnić przez ustanowienie odpowiednich stref ochronnych lub budowę odpowiednich ekranów przeciwzakłóceniowych. Istniejący radioteleskop nie posiada dotychczas uregulowań prawnych gwarantujących jego ochronę.

Wg opracowania pt. „ Ocena oddziaływania zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej na radioteleskop w Piwnicach" postuluje się wprowadzenie następujących stref ochrony radioteleskopu:

- strefa A /do 1 km/ - w obrębie której obowiązywałby ścisły zakaz budowy nowych i rozbudowy istniejących obiektów. Grunty powinny pozostać wg dotychczasowego użytkowania.
- strefa B /1-3 km/ - w obrębie której obowiązywałyby ograniczenia j.w. z dopuszczeniem remontów lub nieznacznej przebudowy istniejących obiektów.
- strefa C /3-4 km/ - w obrębie której dopuszczałoby się zabudowę rozproszoną.

W wyniku przeprowadzonych negocjacji i spotkań z udziałem przedstawicieli Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Urzędu Marszałkowskiego i Urzędu Gminy przyjęto ostatecznie wersję strefy ochronnej obejmującej obszar o średnicy około 1 km, rozciągniętej w formie pasa o szerokości 1 km w kierunku południowym.

Radioteleskop jest obiektem o charakterze ponadlokalnym i odpowiedzialność w zakresie jego prawidłowego działania należy do kompetencji władz rządowych. Wyznaczenie strefy powinno nastąpić w trybie ustanowienia jej prawem miejscowym (w postaci planu) jako zadania rządowego, wpisanego do rejestru wojewody.

Oświata i wychowanie

Miarą powszedniości kształcenia są współczynniki skolaryzacji. Współczynnik skolaryzacji brutto jest to (wyrażony procentowo) stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia. Współczynnik skolaryzacji netto to stosunek (procentowy) liczby studentów w nominalnym wieku kształcenia na danym poziomie do liczby ludności

zdefiniowanej, jak przy współczynniku skolaryzacji brutto, czyli do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia.

Tabela 26 Współczynnik skolaryzacji w Gminie Łysomice w latach 2007 - 2009

Współczynnik skolaryzacji	2007	2008	2009
Brutto			
szkoły podstawowe	92,94	89,36	91,89
gimnazja	82,75	84,92	82,16
Netto			
szkoły podstawowe	91,33	87,79	88,71
gimnazja	78,75	80,95	77,03

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie gminy znajdują się 4 szkoły stopnia podstawowego, oraz 2 szkoły gimnazjalne. Liczba uczniów w szkołach podstawowych utrzymuje się od 2007 do 2009 na podobnym niezmienionym poziomie. Szkoły gimnazjalne cechują się niewielkim spadkiem liczby uczniów. Zarówno w szkolnictwie podstawowym jak i gimnazjalnym widoczny jest spadek absolwentów, jednakże wahania liczby absolwentów są niewielkie i nie mają większego znaczenia na sytuacje szkół.

Tabela 27 Szkoły podstawowe oraz liczba uczniów i absolwentów w latach 2007 - 2009

Szkoły podstawowe	2007	2008	2009
Ogółem	5	5	4
Pomieszczenia szkolne ogółem	40	43	40
Uczniowie ogółem	579	571	578
Absolwenci ogółem	115	113	93

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 28 Szkoły gimnazjalne oraz liczba uczniów i absolwentów w latach 2007 - 2009

Szkolnictwo gimnazjalne	2007	2008	2009
Ogółem	2	2	2
Pomieszczenia szkolne ogółem	25	27	26
Uczniowie ogółem	331	321	304
Absolwenci ogółem	115	102	99

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Wg aktualnych danych i prognoz demograficznych będzie następowało nieznaczne zmniejszanie się przyrostu naturalnego ludności zbliżając się wskaźnikowe do średniej wojewódzkiej około 2,6/1000 mieszkańców, co będzie miało wpływ na liczbę uczniów w niektórych szkołach.

Obiekty szkolne posiadają w większości niski standard użytkowy i techniczny, m. in. tylko szkoła w Łysomicach posiada salę gimnastyczną.

Do 1998 r. przewiduje się zakończenie rozbudowy szkoły podstawowej w Łysomicach.

W okresie perspektywicznym przewiduje się wylokowanie szkół zajmujących obecnie pomieszczenia w obiektach pałacowych w Turznie i Lulkowie poprzez wybudowanie w tych miejscowościach nowych obiektów szkolnych. Dla istniejących szkół przewiduje się wybudowanie odpowiednich sal gimnastycznych.

W skutek zmian wynikających z nowych regulacji prawnych w dziedzinie szkolnictwa, oświaty i wychowania, nastąpiła reorganizacja placówek szkolno-oświatowych (zmniejszenie liczby działających placówek z 8 na 4). Szkoły na terenie gminy Łysomice to:

- Zespół Szkół Nr 1 w Łysomicach;

- Zespół Szkół Nr 2 w Turznie;
- Szkoła Podstawowa w Ostaszewie;
- Szkoła Podstawowa w Świerczynkach.

W efekcie nie występują potrzeby terenowe, wręcz przeciwnie - może nastąpić potrzeba przekształceń placówek w inne formy użytkowania i własności.

Ochrona zdrowia

Obiekty służby zdrowia na terenie gminy to:

- Ośrodek Zdrowia /3 gabinety + punkt apteczny/ w Łysomicach;
- Ośrodek Zdrowia 11 poradnie/ w Łysomicach Wsi;
- Ośrodek Zdrowia /4 gabinety/ w Turznie;
- Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Łysomicach.

W/w obiekty podlegają organizacyjnie ZOZ w Chełmży. Poprawę warunków w zakresie ochrony zdrowia należy wiązać z przyszłą reformą służby zdrowia.

Nie przewiduje się nowych potrzeb terenowych. Zmiana może nastąpić w sferze usług niepublicznych.

Kultura

- Świetlice wiejskie we wsiach: Gostkowo, Kamionki Duże, Kowróz, Lulkowo, Łysomice Wieś, Ostaszewo, Papowo Tor., Tylice i Wytrębowice;
- Biblioteka Publiczna w Łysomicach;
- Filie Biblioteki Publicznej we wsiach: Gostkowo, Lulkowo, Ostaszewo, Turzno i Zakrzewko;
- Klub Dziecięcy we wsi Kamionki Duże.(Młodzieżowe Centrum Kultury we wsi Kamionki).

W perspektywie przewiduje się potrzebę budowy Gminnego Ośrodka Kultury z lokalizacją w Łysomicach, zapotrzebowanie terenu około 1,0 ha. Proponuje się sąsiedztwo projektowanego Gminnego Ośrodka Kultury z projektowanym Gminnym Ośrodkiem Sportowym, na terenie możliwym do przejęcia od AWRSP.

Gmina Łysomice organizuje szereg imprez ogólnodostępnych odbywających się w różnych sołectwach, do których należy m.in.: Turniej Wiedzy o Znajomości Przepisów Ruchu Drogowego, wycieczki dla osób niepełnosprawnych, Turniej im. Jana Katry- dla dorosłych, Turniej w Ringo dla klas IV Szkół Podstawowych, Impreza integracyjna dla osób niepełnosprawnych, Święto pieczonego ziemniaka.

Obiekty sakralne

Na terenie gminy znajdują się 3 parafie rzymsko-katolickie we wsiach: Papowo Toruńskie, Gostkowo i Świerczynki. Parafie w Papowie Toruńskim i Gostkowie podlegają dekanatowi z siedzibą w Grębocinie, natomiast parafia w Świerczynkach podlega dekanatowi z siedzibą w Bierzgłowie.

Istniejący układ obiektów sakralnych wspomagają kaplice we wsiach: Łysomice, Turzno, Lulkowo i Ostaszewo. Docelowo przewiduje się potrzebę utworzenia nowej parafii we wsi Łysomice.

Przy w/w kościołach parafialnych funkcjonują czynne cmentarze parafialne. W okresie perspektywicznym niezbędne będzie uruchomienie cmentarza gminnego we wsi Łysomice o docelowej powierzchni około 2,0 ha, przy wskaźniku zapotrzebowania powierzchni grzebalnej i dodatkowej 2 m^2/1 mieszkańca.

Turystyka i wypoczynek

Rozwój turystyki generuje przede wszystkim bogata przestrzeń przyrodnicza i kulturowa, a także odpowiednio rozwinięta baza turystyczna. Obszar gminy Łysomice cechuje duża atrakcyjność dla turystyki pobytowej i krajoznawczej ze względu na bogate walory środowiska przyrodniczego. W obszarach tych występują predyspozycje do rozwoju:

- budownictwa rekreacyjnego (letniskowego) poprzez racjonalne zagospodarowanie terenów przeznaczonych pod budownictwo rekreacyjne oraz adaptację istniejących siedlisk; dotyczy to przede wszystkim rejonu jez. Kamionkowskiego,
- turystyki kwalifikowanej (turystyka piesza, rowerowa, wodna, spływy kajakowe, wędkarstwo, wędrówki konne) z wykorzystaniem istniejących i projektowanych szlaków.

Dominującą formą wypoczynku na terenie gminy Łysomice jest wypoczynek świąteczny. Wypoczynek świąteczny koncentruje się głównie w rejonie jez. Kamionkowskiego, które zaliczane jest do akwenów o wysokiej atrakcyjności turystycznej oraz w obrębie kompleksu leśnego w południowej części gminy.

Istniejący Ośrodek Wypoczynkowy w Kamionkach pełni funkcję ośrodka wypoczynku świątecznego i pobytowego. Należy podkreślić, że obie funkcje są względem siebie kolizyjne. W skład Ośrodka wchodzi ok. 250 domków campingowych /w większości o charakterze obiektów letniskowych/, 15 punktów handlowo-gastronomicznych, stołówka, kawiarnia, 2 restauracje, ambulatorium, posterunek policji i administracja Ośrodka. Wszystkie obiekty m charakter sezonowy. Ośrodek wyposażony jest w sieć wodociągową i oczyszczalnię ścieków

W sąsiedztwie istniejącego Ośrodka znajdują się korzystne tereny dla dalszej jego rozbudowy, głównie dla potrzeb wypoczynku świątecznego. Powierzchnia jeziora wraz z pasem przybrzeżnym o szerokości 200 m jest objęta strefą ciszy /Rozporządzenie Porządkowe WRN nr 1/78 z 6 września 1978 r/, która obowiązuje w sezonie letnim /w okresie odl.Vdo30.IX/.

Docelową chłonność turystyczna rejonu jez. Kamionkowskiego szacuje się na jednorazowo około 10 tyś. osób. Według odrębnego opracowania /Koncepcja zagospodarowania jez. Kamionki dla potrzeb wypoczynku świątecznego ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej. Instytut Turystyki Toruń 1983 r./ chłonność turystyczna tego obszaru wynosi 12,2 tys. osób, natomiast pojemność turystyczna, a więc obszaru w pełni zagospodarowanego jedynie 6 tyś. osób, co gwarantuje utrzymanie środowiska w niezmienionym stanie oraz zapewnia odpowiedni komfort wypoczywającym. Użytkowanie oraz rozwój zagospodarowania turystycznego rejonu jez. Kamionkowskiego pod kątem ochrony środowiska wymaga współdziałania z gminą Kowalewo Pomorskie.

W sezonie letnim i w okresie jesiennym /okres grzybobrania/ część funkcji wypoczynku świątecznego i codziennego o pojemności turystycznej około 7 tys. osób przejmują tereny leśne położone w południowo-zachodniej części gminy, zwane obszarem „Łysomicko-Bierzgłowskim".

Ciekawe walory przyrodnicze prezentuje „Las Piwnicki", będący jednym z najstarszych rezerwatów przyrody w Polsce, założony został w 1924 roku. Znajduje się na terenie gminy Łysomice, przy drodze Toruń - Różankowo. Jego południową granicę wyznacza Struga Łysomicka, zachodnią - szosa w okolicy Strugaja.

W rezerwacie „Las Piwnicki" ochronie podlega całe wielogatunkowe zbiorowisko leśne o cechach naturalnych. Są to: łęg olchowy oraz grąd (300-letnie dęby i 160-letnie sosny), zróżnicowany na dwa podzespoły - grąd niski i grąd typowy. Przez rezerwat prowadzi zielony szlak turystyczny Toruń - Zamek Bierzgłowski - Toruń, co stanowi ciekawą atrakcję turystyczno-wypoczynkową. Na jego terenie działa Stacja Ekologiczna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Przez teren gminy przechodzą następujące szlaki turystyczne:

- szlak motorowy „Kopernikowski" wzdłuż drogi nr 1 na odcinku z Torunia do Malborka;
- szlak turystyki pieszej /zielony/, „Martyrologii" przebiegający przez Toruń, rezerwat leśny „Las Piwnicki", Piwnice, Różankowo, Świerczynki do Zamku Bierzgłowskiego;
- szlak turystyki pieszej /niebieski/ biegnący od Gronowa przez Nowy Dwór, Kamionki Duże w kierunku Mirakowa;
- szlaki turystyki rowerowej: Toruń - Unisław;
- szlak rowerowy pieszy - żółty, rozpoczyna się w Toruniu przy forcie IV, w gmine Łysomice przebiega przez Papowo Toruńskie, Lipniczki, Gostkowo, Turzno, Ośrodek Wypoczynkowy w Kamionkach Małych do Młyńca;
- szlak rowerowy niebieski - rozpoczyna się w Toruniu i biegnie przez Wąbrzeźno i Radzyń Chełmiński do

Grudziądza. Przez gminę Łysomice trasa przebiega w Różankowie, Piwnicach, Lulkowie, Łysomicach, Wytrębowicach i Ostaszewie.

Przy drodze międzynarodowej nr 91, w otulinie lasów na gruntach wsi Łysomice znajduje się zajazd turystyczny. Przy trasach komunikacyjnych dla obsługi ruchu turystycznego znajdują się 4 parkingi, w tym 2 parkingi turystyczne leśne.

Gmina Łysomice charakteryzuje się korzystnymi uwarunkowaniami kulturowymi. Na uwagę zasługują obiekty podworskie i obiekty sakralne, objęte ochroną konserwatorską. Obiekty podworskie występują w miejscowościach: Turzno, Gostkowo, Kowrózek, Lipniczki, Łysomice, Ostaszewo i Tylice. Natomiast obiekty sakralne znajdują się w Gostkowie, Papowie Toruńskim, Świerczynkach i Ostaszewie.

Sport

Gmina Łysomice jest skromnie wyposażona w urządzenia sportowe. Brak jest gminnego ośrodka sportowego oraz innych mniejszych podstawowych urządzeń sportowych. W sale gimnastyczne wyposażone są jedynie szkoły podstawowe w Łysomicach, Turznie, urządzone boisko sportowe znajduje się we wsi Ostaszewo, boiska nieurządzone we wsiach: Gostkowo, Kamionki Duże, Kowróz.

Przewiduje się utworzenie Gminnego Ośrodka Sportowego zlokalizowanego we wsi Łysomice o powierzchni terenu około 4,0 ha /docelowo/ wraz z obiektami i terenami towarzyszącymi /lokalizacja na gruntach możliwych do przejęcia od AWRSP - z sąsiedztwem z projektowanym Gminnym Ośrodkiem Kultury/.

Gmina podjęła inicjatywę wybudowania kompleksu sportowego. Dnia 10. 07. 2009 r. nastąpiło podpisanie umowy na realizację zadania inwestycyjnego pt.: ,, Budowa boisk sportowych w ramach budowy kompleksu ,,MOJE BOISKO- ORLIK 2012" w Ostaszewie, Gmina Łysomice."

W sołectwie Ostaszewo funkcjonuje Ludowy Zespół Sportowy Mustang Ostaszewo, który w 2003 roku klub stał się Stowarzyszeniem kultury fizycznej i związków sportowych, a w 2005 roku klub został zarejestrowany w Sądzie Rejonowym w Toruniu, jako Organizacja Pożytku Publicznego.

Gmina Łysomice organizuje imprezy ogólnodostępne z zakresu sportu odbywających się w różnych sołectwach, do których należy m.in.: Weekendowa Liga Halowej Piłki Nożnej, turniej szachowy, tenis stołowy.

Usługi handlu

Prawidłową ocenę poziomu zaspokojonych potrzeb bytowych ludności w zakresie handlu utrudnia brak aktualnych danych statystycznych w tym zakresie. Na podstawie orientacyjnych danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Łysomicach przyjęto, że na terenie gminy znajdują się około 52 punkty sprzedaży detalicznej, z czego największa koncentracja występuje na terenie Łysomic - łącznie 13 punktów sprzedaży oraz Turznie - 7 punktów sprzedaży. Brak punktu sprzedaży we wsi Zęgwirt.

Poziom zaspokojenia potrzeb ludności gminy w usługi handlu na skutek dynamicznego wzrostu w ostatnich latach należy uznać za zadawalający pod względem ilościowym.

Zastrzeżenia można mieć co do wartości technicznej obiektów handlu i standardu wyposażenia tych obiektów.

W okresie perspektywicznym przewiduje się potrzebę utworzenia Centrum Handlowo-usługowego we wsi Łysomice, zlokalizowanego na terenie zajmowanym obecnie przez bazę GS.

Według danych GUS liczba sklepów od roku 1995 stale rosła, od 33 obiektów w 1995roku do 74 obiektów w 2003roku, w których zatrudnienie znalazło 125 osób.

Gastronomia

Działalność gastronomiczna w gminie opiera się na sieci istniejących barów gastronomicznych we wsiach: Łysomice Wieś, Łysomice Osiedle, Papowo Tor., Ostaszewo i Turzno. Ponadto w Ośrodku Wypoczynkowym Kamionki funkcjonują obiekty gastronomiczne sezonowe /restauracja, stołówka, kawiarnia i mała gastronomia/. Również sezonowo jest czynny bar obsługi podróżnych przy drodze krajowej nr 1, we wsi Łysomice Wieś.

Nowe obiekty gastronomiczne mogą powstać w ramach projektowanego Centrum Handlowo-usługowego w Łysomicach.
Główne obiekty gastronomiczne:

- Hotel „RUBBENS" w Łysomicach przy drodze krajowej nr 91, w odległości 6 km od Torunia,
- Restauracja „Kuźnia Oberża Polska" w Łysomicach przy drodze krajowej nr 91, w odległości 10 km od Torunia;
- Zajazd „Bumerang" w Ostaszewie przy drodze krajowej nr 91, w odległości 6 km od Torunia;
- Bar w Papowie Toruńskim. przy drodze wojewódzkiej nr 55;
- Baza gastronomiczna w ośrodku rekreacyjno-wypoczynkowym w Kamionkach Małych czynna w sezonie letnim (od czerwca do września).

Usługi inne

- Remizy OSP znajdujące się we wsiach: Gostkowo, Lulkowo, Papowo Tor., Turzno, Ostaszewo i Kamionki Duże;
- Urzędy Pocztowe we wsiach: Łysomice Osiedle i Turzno;
- Stacja Teletransmisyjna Zakładu Radiokomunikacji i Teletransmisji w Gdańsku, Oddział w Toruniu;
- usługi rzemiosła: około 30 zakładów rzemieślniczych o różnorodnych branżach, rozmieszczone głównie we wsiach: Łysomice Osiedle, Lulkowo i Turzno. W ostatnich latach nastąpił dynamiczny rozwój sektora gospodarczego prywatnego w tym też i usług rzemiosła. Stopień wyposażenia gminy w usługi rzemiosła uznać należy za wystarczający;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we wsi Łysomice prowadzi pomoc w formie wypłacania zasiłków. Opieką objętych jest rocznie około 450 osób.

Weryfikacja potrzeb w zakresie obiektów usług różnych branż i ocena stanu faktycznego na podstawie informacji z Urzędu Gminy nie wymaga tworzenia specjalnych rezerw terenowych. Z uwagi jednak chęci rozwoju zarówno ludności gminy jak i sprzyjającym ku temu warunkom, przewiduje się obszary ekspansji rozwojowej o charakterze mieszkaniowo-usługowym, wykazane na planszy podstawowej.

6. UWARUNKOWANIA ROZWOJU OSADNICTWA

6.1. CHARAKTERYSTYKA PRZESTRZENI ZABUDOWANEJ

Tereny zabudowane występują głównie w formie skupionej zabudowy wsi, bądź gospodarstwa rolnego /dawnego folwarku/. Większość wsi posiada zabudowę o zachowanym historycznie układzie przestrzennym i zabudowie o wartościach kulturowych. Na obszarze gminy występują też licznie formy rozproszonej, zabudowy siedliskowej. Większość zabudowy pochodzi sprzed 1939 r. i na skutek niedbałości w eksploatacji znaczna jej część uległa dekapitalizacji. W okresie działalności PGR-ów powstała blokowa zabudowa wielorodzinna oraz duże zespoły obiektów produkcyjnych, co miało negatywny wpływ na krajobraz wiejski. Także inne obiekty zabudowy mieszkalnej i obiekty publiczne powstałe przed 1990 r. nie spełniają obecnych oczekiwań w zakresie rozwiązań technicznych i estetycznych /dachy płaskie/. Dopiero współczesne formy zabudowy na powrót nawiązują do tradycyjnych form zabudowy wiejskiej.

6.2. OGRANICZENIA I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU OSADNICTWA

Rozwój przestrzenny gminy należy ocenić na podstawie występujących możliwości i ograniczeń rozwojowych poszczególnych jednostek osadniczych. Istniejąca ukształtowana historycznie sieć osadnicza gminy powstała na bazie rozwoju funkcji rolniczej /patrz tabela/.

Tabela 29 Rozwój przestrzenny poszczególnych jednostek osadniczych w Gminie Łysomice

Lp.	Sołectwo	Wieś	Kolonia, Wybudowanie	Zakład Rolny	Integralna cześć miejscowości	Leśnictwo, osady leśne	Inne
1.	Gostkowo	Lipniczki	Szeferajka Folząg				
2.	Kamionki Duże		Lipowiec Piaski				
3.	Kamionki Małe						Ośrodek Wypoczynkowy
4.	Lulkowo	Piwnice					
5.	Łysomice Wieś						
6.	Łysomice Duże						
7.	Ostaszewo						
8.	Papowo Toruńskie		Poniatówki Sołectwo	Koniczynka	Osieki		
9.	Różankowo	Świerzcynki Świerczyny				Olek Chorab	
10.	Turzno		Samuraj		Gapa		
11.	Tylice						
12.	Zakrzewko		Drążkowo				
13.	Zęgwirt Wytrębowice	Kowróz	Julianka	Kawrózek			

Źródło: dane Urzędu Rejonowego w Toruniu

Dalszy rozwój gminy będzie następował głównie w oparciu o wiodącą funkcję rolniczą. Istniejące jednostki osadnicze nie posiadają istotnych barier fizjograficznych dla dalszego rozwoju przestrzennego. W niektórych przypadkach lokalnie ograniczenie stanowią tereny o niekorzystnych warunkach hydrogeologicznych, co

przedstawiono w studium przyrodniczym.

W tej sytuacji głównym ograniczeniem dla rozwoju przestrzennego /terenowego/ poszczególnych wsi jest występowanie na przeważających obszarach gminy gleb chronionych /II-IV klasa bonitacyjno-glebowa/. Wyjątek stanowią wsie Gostkowo i Kamionki Duże położone na słabych gruntach z przewagą klas V-VI. W miarę korzystne warunki glebowe dla rozwoju terenowego posiadają wieś Łysomice i częściowo Papowo Toruńskie, gdyż występują tu licznie gleby IV, a nawet V i VI klasy. Rozwój terenowy jednostek osadniczych jest możliwy przede wszystkim przy wykorzystaniu wolnych terenów niezabudowanych położonych w obszarze istniejącej zwartej zabudowy wsi, przy wykorzystaniu istniejących ciągów komunikacyjnych i infrastruktury technicznej.

Słabe grunty występują również w rejonie jeziora Kamionkowskiego, ale obszary te predysponowane są do rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowych oraz do zalesienia /zieleń izolacyjna od autostrady A 1/.

Potencjalnie największe możliwości rozwoju osadnictwa powinny wystąpić na projektowanych obszarach aktywizacji gospodarczej. Obszary te mogą powstawać po obu stronach drogi międzyregionalnej nr I Toruń-Grudziądz oraz przy linii kolejowej na gruntach wsi Turzno i Lipniczki. Istotnym ograniczeniem dla rozwoju przestrzennego gminy jest fakt istnienia radioteleskopu w Piwnicach, który wymaga ochrony przed negatywnym oddziaływaniem skutków rozwoju osadnictwa w promieniu do 4 km od radioteleskopu.

Znaczny wpływ na zwiększenie tempa rozwoju osadnictwa we wsi Łysomice, Papowo Toruńskie i Lulkowo odgrywać będzie położenie tych jednostek w strefie podmiejskiej Torunia. Jedną z cech osadnictwa na terenie gminy jest znaczny udział zabudowy rozproszonej. Uznać to należy za zjawisko niekorzystne pod względem ekonomicznym i przestrzennym /wydłużone ciągi uzbrojenia, rozdrobniona sieć dróg do poszczególnych zagród itp./.

Podsumowując w/w ograniczenia i możliwości rozwojowe osadnictwa ich aktualną rangę oraz dynamikę rozwoju, najkorzystniejsze predyspozycje dla rozwoju osadnictwa posiada wieś gminna Łysomice i część gruntów wsi Papowo Toruńskie.

Gmina Łysomice należy do obszaru aglomeracji bydgosko-toruńskiej, która charakteryzuje się bardzo dobrze rozwiniętą siecią komunikacyjną znaczenia miedzynarodowego, krajowego i regionalnego. Ze względu na przebieg przez teren aglomeracji korytarzy transportowych obszar ten jest dobrze dostępny z innych ośrodków regionalnych, jak również z województwa, dla którego stanowi główny ośrodek obsługi w zakresie funkcji regionalnych. Obszar aglomeracji stanowi także największą koncentrację działalności gospodarczych. Łysomice graniczą z jednym z głównych ośrodków aglomeracji -Toruniem, co warunkuje rozwój gminy jako zaplecza gospodarczego i mieszkalnego, co widać w rosnącej liczbie mieszkańców gminy Łysomice oraz rozwoju inwestycji, zwłaszcza zagranicznych.

Ryc. 3 Uwarunkowania sieci osadniczej oraz gospodarcze uwarunkowania rozwoju wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa

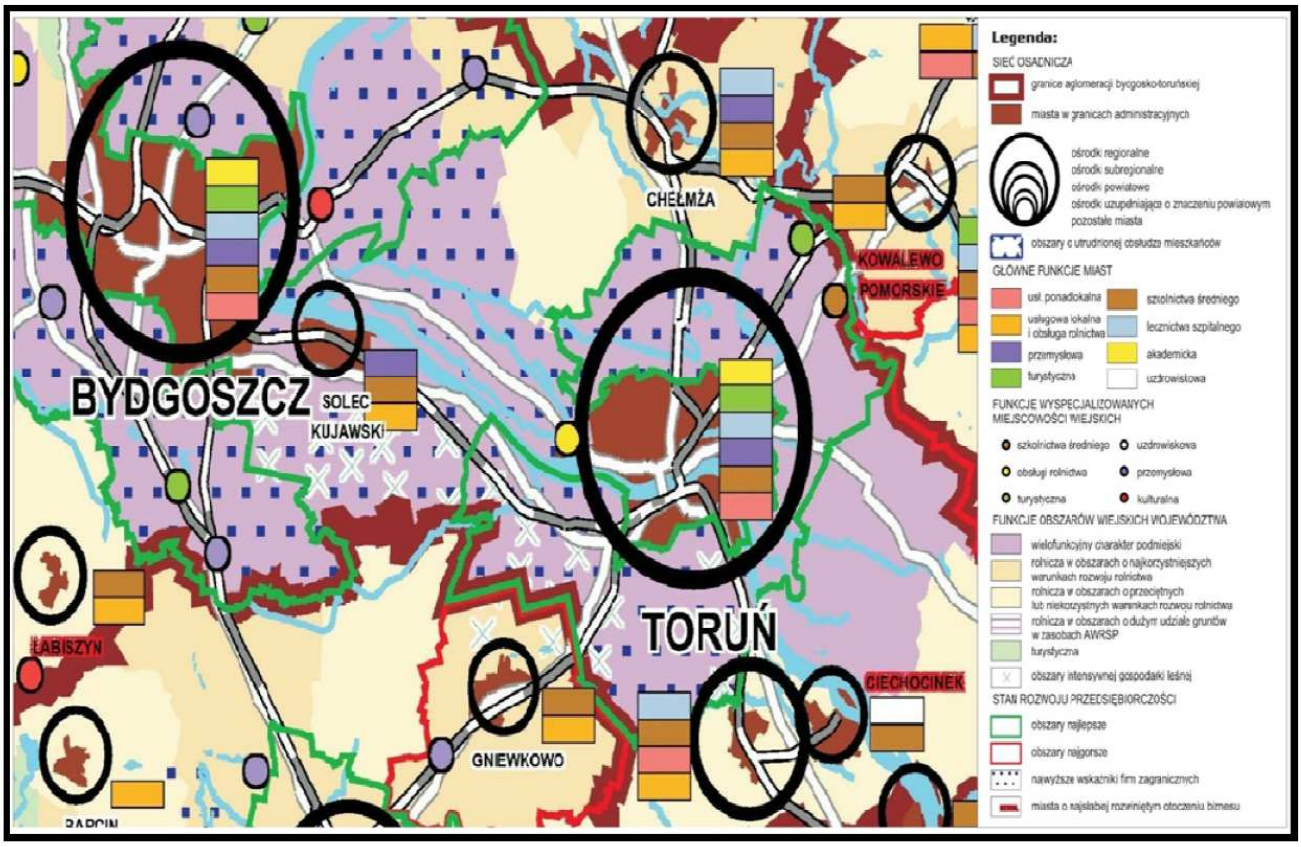

Źródło: Sieć osadnicza oraz gospodarcze uwarunkowania rozwoju. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko - Pomorskiego, 2003.

Wyrys z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko - Pomorskiego (2003) ukazuje położenie gminy Łysomice w strefie aglomeracji bydgosko-toruńskiej jako obszar o wielofunkcyjnym charakterze podmiejskim z najwiekszym wskaźnikiem firm zagranicznych. Gmina też jest zaklasyfikowana jako jeden z najlepszych obszarów do rozwoju przedsiębiorczości. Gmina Łysomice, poprzez sąsiedztwo z dużym ośrodkiem miejskim, z rolniczego charakteru przekształciła się w atrakcyjny obszar do lokowania wszelkiego rodzaju inwestycji, ofrując także korzystne tereny pod rozwój funkcji mieszkaniowych.

7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Potencjalne zagrożenie pożarowe i wybuchowe stanowią zbiorniki paliw płynnych oraz gazociągi. Pod tym względem pewne zagrożenie stanowi gazociąg Włocławek - Gdańsk przebiegający m. in. przez gminy Łysomice i Chełmża, a także Zakład Gospodarki Produktami Naftowymi w Zamku Bierzgłowskim gm. Łubianka, składujący w zbiornikach podziemnych materiały pędne, takie jak benzyny, oleje (ok. 60 tys.m3).. W przypadku awarii istnieje możliwość zanieczyszczenia zasobów wód podziemnych i powierzchniowych oraz gruntu

Transport lądowy TSP powinien odbywać się po ściśle określonych szlakach kolejowych i drogach kołowych. Na terenie gminy odbywa się on przede wszystkim:

- drogą krajową Nr 91 na odcinku Toruń - Świecie - Gdańsk (amoniak, tlenek etylenu, bezwodnik kwasy octowego, itp.);
- drogą wojewódzką Nr 522 na odcinku Lubicz - Łysomice (tlenek etylenu, paliwa płynne).

Za strefę bezpośredniego zagrożenia należy uważać pas terenu bezpośrednio przyległy do tych szlaków (dróg) o szerokości do 4km (z każdej strony), wyznaczony granicą możliwych porażeń śmiertelnych i średnich. Poważne zagrożenie dla środowiska stanowi transport rurociągowy ropy naftowej i jej produktów (linia kolejowa do bazy paliw w Zamku Bierzgłowskim) . W przypadku awarii istnieje możliwość zanieczyszczenia zasobów wód podziemnych i powierzchniowych oraz gruntu.

Jak z powyższego wynika transport materiałów niebezpiecznych stwarza duże zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców wsi położonych wzdłuż tras przewozu.

Najważniejsze trasy, na których może dochodzić do masowych lub katastrofalnych wypadków komunikacyjnych można zaliczyć droga międzynarodowa E 75 - Gdańsk - Toruń - Łódź - Katowice - Cieszyn - Bratysława, przebiegająca przez Toruń tak, jak droga krajowa Nr 1, Toruń Wschodni - Malbork, odcinek jednotorowy o łącznej długości 4,4 km oraz Toruń Wschodni - Unisław, odcinek jednotorowy o łącznej długości. Powinno się zmierzać do wzrostu bezpieczeństwa na tych trasach, poprzez modernizację.

8. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Istotnym zadaniem jest wzmacnianie - na miarę potrzeb i planowanej roli w przyszłym systemie społeczno-gospodarczym powiatu - gminy podmiejskiej Torunia.

Do głównych potrzeb gminy zaliczyć należy:

- uporządkowanie systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków m.in. poprzez:
  - budowę kanalizacji sanitarnej w m. Turzno, Lipniczki-Koniczynka, Papowo Poniatówka, Lulkowo, Gostkowo Folzong;
  - budowę całej sieci kanalizacyjnej w m. Turzno + budowa kolektora Turzno-Kamionki Małe;
  - rozbudowę sieci kanalizacyjnej w m. Łysomice, Różankowo i Papowo Toruńskie;
  - budowę stacji uzdatniania wody Świerczyny.
- modernizacja lokalnego układu drogowego, poprzez modernizację dróg gminach, tworzenie ścieżek rowerowych itd.
- poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców, głównie poprzez stwarzanie warunków dla aktywizacji gospodarczej
- przyciąganie inwestorów korzyściami wynikającymi lokalizacji inwestycji na terenach wiejskich. Główny wysiłek planistyczny powinien więc dążyć w kierunku wyznaczania terenów rozwojowych pod różnego rodzaju działalności i funkcje.
- zapewnienie należytej ochrony środowiska przyrodniczego w warunkach bardzo silnej antropopresji.

Możliwości rozwoju gminy

- główne możliwości rozwoju gminy wiążą się z dalszym rozwojem Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Crystal Park;
- wzmacniać należy działalności gospodarcze, w tym zwłaszcza związane z lokalnym przetwórstwem rolno-spożywczym (konieczność tworzenia nowych miejsc pracy), jednocześnie jednak wyznaczenie terenów inwestycyjnych w sąsiedztwie miasta pozwala na poszukiwanie dużych inwestorów z branży przemysłowej, magazynowej, składowej, spedycyjnej, logistycznej, czynnikiem sprzyjającym jest tu korzystne położenie gminy w sieci dużych miast województwa oraz w sieci dróg wysokiej rangi;
- zważywszy na mnogość form ochrony przyrody- obszary chronionego krajobrazu, rezerwat przyrody, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, tereny cenne krajobrazowo, jak również bliskość dużej jednostki miejskiej sprawia, iż gmina posiada dogodne warunki do rozwoju wypoczynku świątecznego i weekendowego, turystyki aktywnej oraz agroturystyki;
- gmina posiada korzystne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej;
- chęć zamieszkania w przyjaznej okolicy zdała od miejskiego zgiełku, bliskość Torunia sprawia iż teren gminy stał się atrakcyjny pod rozwój funkcji mieszkaniowej, dlatego tez należałoby dążyć do rozwoju dogodnych połączeń komunikacyjnych.

9. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Gmina Łysomice zajmuje teren 12656ha. Ponad 52,92% zajmują grunty będące własnością osób fizycznych. Strukturę własności przedstawia poniższy diagram. Grunty Skarbu Państwa to prawie 36% ogółu powierzchni gruntów w gminie. Trzecią, co do wielkości grupę, stanowią grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazywanych w użytkowanie i stanowią 5,83%. Grunty gminne i związków międzygminnych stanowią 1,95%. Duży udział w ogólnej powierzchni gminy zajmują grunty będące własnością kościołów i związków wyznaniowych 90ha co stanowi 0,71% a także grunty spółdzielni 1,19%. Pozostałe to grunty pozostałe we władaniu właścicieli nie wymienionych grupie lub podgrupie rejestrowej.

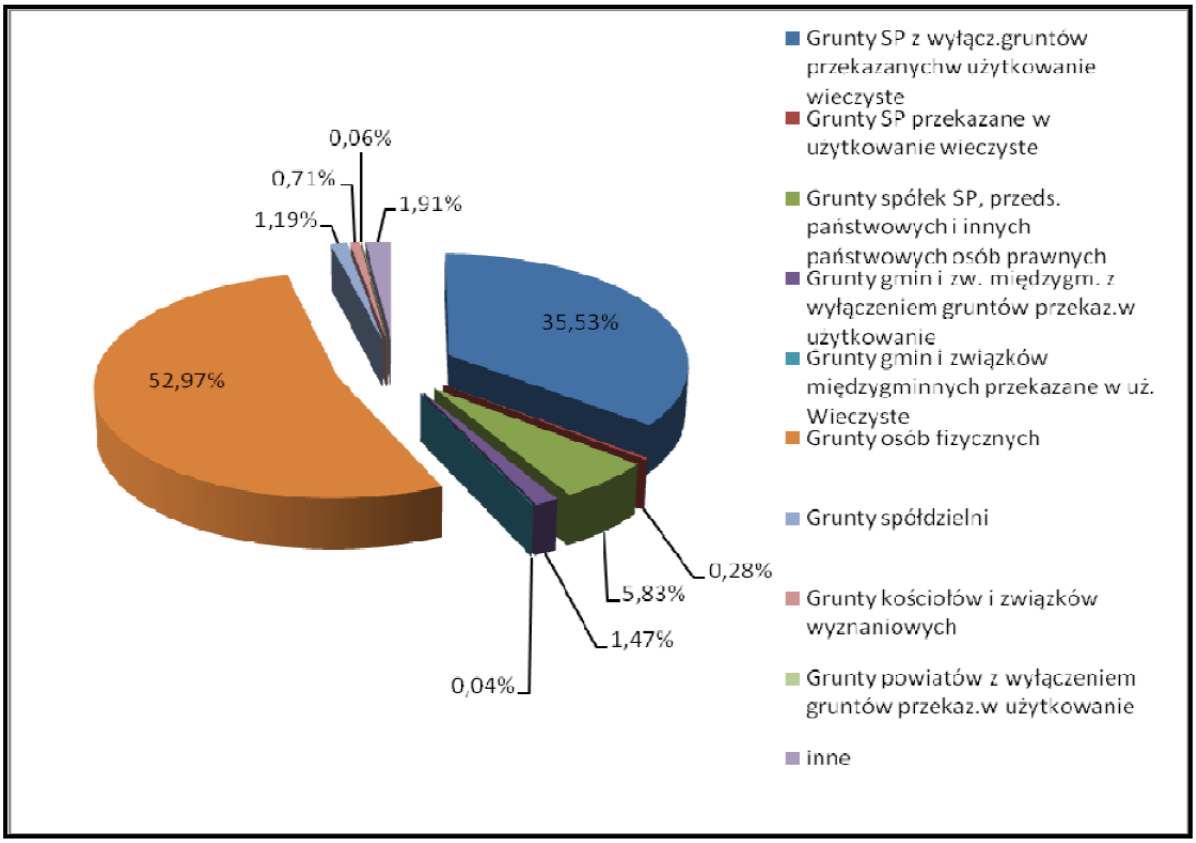

Rysunek 1 Struktura własności gruntów w gminie Łysomice.

Źródło : na podstawie danych z GUGiK 01 styczeń 2010

Stan prawny gruntów.

Według danych ewidencji gruntów Starostwa Powiatowego w Toruniu ogólna powierzchnia użytków rolnych gminy Łysomice, wynosi - 8933 ha. Struktura użytków rolnych w ha, przedstawia się następująco:

- grunty orne - 7933 ha;
- sady - 292 ha;
- łąki trwałe - 266 ha;
- pastwiska trwałe - 203 ha;
- grunty rolne zabudowane - 194 ha;
- grunty pod rowami - 45 ha.

Struktura własnościowa użytków rolnych położonych na terenie gminy przedstawia się następująco:

- grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste - 1324 ha;
- grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste - 4 ha;

- grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste - 52 ha;
- grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste - 1 ha;
- grunty osób fizycznych - 6440 ha.
- grunty spółdzielni - 147 ha;
- grunty kościołów i związków wyznaniowych - 87 ha;
- grunty spółek prawa handlowego - 127 ha.

Tabela 30. Struktura użytkowania terenów gminy Łysomice

Lp.	Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha	%
1.	Użytki rolne	8836	69,4
	w tym:		
	- grunty orne	8013	62,9
	- sady	328	2,6
	- łąki i pastwiska	495	3,9
2.	Lasy	2841	22,3
3.	Wody	139	1,1
4.	Drogi	292	2,3
5.	Koleje	98	0,8
6.	Tereny zabudowane, osiedlowe	295	2,3
7	Zieleń	15	0,1
8.	Nieużytki	107	0,8
9.	Powierzchnie inne	112	0,9
RAZEM POWIERZCHNIA GMINY		12735	100,0

Źródło: dane Urzędu Rejonowego w Toruniu

Jak wynika z zestawienia na terenie gminy zdecydowanie przeważają grunty orne a w części południowej i wschodniej tereny leśne. Rolniczy charakter gminy wynika z występowania urodzajnych gleb.
Dużą część obszaru gminy zajmują grunty leśne, które stanowią 23,3 % całej powierzchni gminy. Struktura własnościowa lasów wg danych GUS z roku 2010 przedstawia tabela poniżej:

Tabela 31. Struktura własności gruntów leśnych

Forma własności	Powierzchnia (ha)
powierzchnia gruntów leśnych, w tym:	2950
lasy	2918
grunty leśne publiczne	2890
grunty leśne prywatne	60

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Powierzchnia lasów od roku 2004 odnotowywała niewielki wzrost; w 2004 wynosiła 2850 ha, natomiast w 2008 roku znacznie spadła do 2839,1 ha. Jak wynika z tabeli powyżej większość lasów to własność państwa, natomiast niewielki odsetek stanowi własność prywatna.

10. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

10.1. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY

W granicach gminy Łysomice znajdują się następujące tereny (lub ich fragmenty) objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2009 r., Dz. U Nr 151, poz. 1220 z późniejszymi zmianami):

- Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej;
- Obszaru Chronionego Krajobrazu „Obszar Doliny Drwęcy";
- rezerwat Przyrody „Las Piwnicki";
- pomniki przyrody;
- użytki ekologiczne.

10.2. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY - ISTNIEJĄCE

10.2.1. Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniające się krajobrazy o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb człowieka związanych z turystyką i wypoczynkiem. Umiarkowane zagospodarowanie tych terenów powinno zapewniać stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Obszary chronionego krajobrazu pełnią często rolę korytarzy ekologicznych np. doliny rzek, ciągi jezior, umożliwiając migrację roślinom, zwierzętom lub grzybom, służą wymianie i zachowaniu puli genowej poszczególnych gatunków.

Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej, nadany został wykształconej pradoliny Drwęcy z kompleksami leśnymi i licznymi jeziorami. Został on wyznaczony Uchwałą nr VI/106/11 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 21 marca 2011 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko - Pomorskiego 2011.99.73). Obejmuje on swym zasięgiem powierzchnię 11811 ha, zaś na terenie gminy Łysomice wynosi 2979,5 ha i obejmuje on kompleks leśny w południowej części gminy Łysomice. Ponad 56% powierzchni obszaru chronionego krajobrazu zajmują tereny leśne, resztę stanowią pola uprawne. Charakterystyczną cechą jest bogata rzeźba terenu wynikająca z różnic poziomów. Przez tereny objęte ochroną przepływa Struga Łysomicka. Drzewostany w pradolinie Wisły są tworzone przez gatunki iglaste z dominującym udziałem sosny, natomiast w części zboczowej przeważają lasy liściaste. Do roślin chronionych występujących nielicznie spotkać tu można *marzankę wonną* (Galium odoratum), skrzyp olbrzymi (Equisetum telmateia Ehrh.). Warto wspomnieć o występujących na tym terenie pomnikach przyrody nieożywionej w postaci czterech głazów narzutowych.

Ponadto Jezioro Kamionkowskie wraz z otoczeniem, o powierzchni 375,0ha, znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Obszar Doliny Drwęcy". Obszar został wykształconej pradoliny Drwęcy z kompleksami leśnymi i licznymi jeziorami. Został on wyznaczony Uchwałą nr VI/106/11 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 21 marca 2011 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko - Pomorskiego 2011.99.73)

Łącznie na terenie gminy obszary chronionego krajobrazu zajmują powierzchnię 3354,5 ha, co stanowi 26,3 % powierzchni gminy.*

Na tych obszarach należy szczególnie dbać o zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, zakazy i nakazy na tych terenach ustalane są na podstawie przepisów odrębnych. Do głównych zagrożeń tych terenów zaliczyć można antropopresję związaną w poszukiwaniem dogodnych miejsc do zamieszkania ludności dużej jednostki osadniczej (Torunia), jak również miejsc do wypoczynku weekendowego, głównie w okolicy jeziora Kamionkowskiego.

Fotografia nr 1 i 2 Łysomice z „lotu ptaka", źródło: www.lysomice.pl

10.2.2. Rezerwat przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Rezerwat przyrody „Las Piwnicki" znajduje się na terenie gminy Łysomice, przy drodze Toruń - Różankowo. Jego południową granicę wyznacza Struga Łysomicka, zachodnią - szosa w okolicy Strugaja. Został on uznany zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego dnia 12.09.1956 r, powierzchnia rezerwatu po powiększeniu w 1981 roku wynosi 37,2 ha W rezerwacie "Las Piwnicki" ochronie podlega całe wielogatunkowe zbiorowisko leśne o cechach naturalnych występujących na glebach wytworzonych z piasków terasowych i wydmowych. Głównym przedmiotem ochrony jest łęg jesionowo-olszowy (Circaeo-Alnetum) oraz grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum), dla którego zagrożeniem jest rozwój chorób grzybowych. Drzewostan Lasu Piwnickiego budują 150-180-letnie sosny i 120-180-letnie dęby. Z roślin zielonych tego rezerwatu wymienia się marzankę wonną (*Asperula adorata*), gwiezdnicę wielkokwiatową *(Stellaria holostea* L.), skrzyp leśny (Equisetum sylvaticum L.) i kokorycz wątłą *(Corydalis intermedia)*, natomiast spośród krzewów - trzmielinę brodawkowatą (Euonymus verrucosus Scop.), która rośnie w pobliżu swego naturalnego zasięgu. Są to: łęg olchowy oraz grąd, zróżnicowany na dwa podzespoły - grąd niski i grąd typowy. Łęg olchowy zajmuje obniżenia, w których jeszcze kilkanaście lat temu przez znaczną część roku stagnowała woda. Obniżenie się poziomu wód gruntowych i przesuszenie terenu wyeliminowało większość roślin charakterystycznych dla olsu. Ich miejsce zajęły gatunki runa właściwe zbiorowiskom łęgowym (np. ziarnopłon i śledziennica). Drzewostany są tu z reguły dwupiętrowe, przy czym w pierwszym piętrze dominuje olsza szara, natomiast w drugim grab. Lokalnie towarzyszy im pojedynczo dąb i sosna. Warstwa krzewów nie osiąga silnego zwarcia, a oprócz podrostu olszy i grabu w jej skład wchodzi leszczyna, kruszyna, bez czarny i czeremcha. Grąd niski jest zbiorowiskiem najbogatszym florystycznie. Drzewostan jest zwykle dwupiętrowy. Wyższe piętro tworzą dąb, sosna i grab z udziałem olszy szarej, brzozy brodawkowatej i niekiedy osiki. Podobnie przedstawia się drugie piętro z tym, że brak tu sosny i olchy, natomiast dochodzi klon zwyczajny. Warstwę krzewów tworzą podrosty wszystkich wymienionych gatunków drzew (poza sosną), a także leszczyna, kruszyna, bzy, szakłak, trzmielina europejska, jarzębina, czeremcha i jesion. Grąd typowy jest dominującym zbiorowiskiem rezerwatu, zajmując około 80% powierzchni. Drzewostany tworzą dąb szypułkowy i sosna, niekiedy dąb bezszypułkowy, grab, brzoza brodawkowata i osika. W dolnym piętrze dominuje grab w towarzystwie obu gatunków dębu, a sporadycznie również sosna i jesion. Warstwa krzewów jest dobrze rozwinięta. Oprócz podrostu wymienionych gatunków drzew w jej skład wchodzą: kruszyna, leszczyna, jarzębina, bez czarny, a lokalnie również śnieguliczka i tawlina. Na skutek ocienienia runo rzadko osiąga wysoki stopień pokrycia. Do stałych komponentów runa należą: gajowiec żółty, gwiazdnica wielkokwiatowa i marzanka

wonna. Rezerwat "Las Piwnicki" należy do najlepiej przebadanych w Polsce pod względem fitosocjologicznym, fenologicznym i glebowym. Zarządzeniem Nr 7/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 kwietnia 2010 r zatwierdzono plan ochrony dla rezerwatu „Las Piwnicki". - obowiązuje on 20 lat (Dz. Urz. Woj.. Kuj.-Pom. Nr 108, poz. 1380), ogłoszone 22.06.2010 r,, Jednym z głównych zagrożeń w rezerwacie „Las Piwnicki" przedstawionym w planie ochrony jest powolne przesuszanie gleb i ograniczanie zasięgu przestrzennego zbiorowisk łęgowych i grądów niskich. Procesów tych nie da się odwrócić ani powstrzymać.

10.2.3. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie gminy Łysomice znajdują się następujące pomniki przyrody:

Na terenie gminy występuje 8 pomników przyrody ożywionej i nieożywionej opisanych w poniższej tabeli nr 32.

Tabela 32 Pomniki przyrody na terenie gminy Łysomice.

Nr.	Rodzaj pomnika przyrody	Jeśli skupisko - liczba szt.	Nazwa polska	Obwód	Wysokość	Położenie	Nazwa aktu
1	Skupisko drzew	2	Dąb szypułkowy, Jesion wyniosły	Dąb: 480; Jesion 344	Dąb 25; Jesion 25	Park w m. Różankowie	Decyzja Nr 421/PL-O-410/70 z dnia 22.04.1970 r. Wydz. R. i L. Prez. W.R.N. W Bydgoszczy (Dz. U. W.P.N. W Bydgoszczy nr 20/70 poz.208 z 1970 r.
2	Głaz narzutowy	3		780; 510; 410	2,4; 1,1; 0,9	Leśnictwo Olek oddz.38f oraz 46b	Decyzja Nr RL-X-80/26/64 z dnia 1.09.1964 r. Wydz. R. i L. Prez. W.R.N. W Bydgoszczy (Dz. U. W.P.N. W Bydgoszczy nr 8/65 poz. 101 z 1965 r.
3	Głaz narzutowy	1		250	0,7	Przy leśniczówce w m. Łysomice 10	Orzeczenie Prez.W.P.N. W Bydgoszczy; Nr 152/552 z 8.02.1955 r.(Dz.Urz.W.R.N. W Bydgoszczy Nr 5/56 poz 19 z 1956 r.)
4	Skupisko drzew	4	Dąb szypułkowy, Buk zwyczajny, Buk zwyczajny	Deby: 363; 330; j Jesion 340; Buk 414	Dęby: 17; 30; Jesion 30; Buk20;	Park w m. Różankowie	Zarządzenie Nr 44/82 Wojewody Toruńskiego z dnia 25.08.1982r.
5	Głaz narzutowy	1		600	1,7	Leśnictwo Olek oddz.46c	Zarządzenie Nr 44/82 Wojewody Toruńskiego z dnia 25.08.1982r.
6	Drzewo	1	Dąb szypułkowy	351	36	Obręb ewidencyjny Różankowo-Świerczyny	Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1998 r. Nr 34, poz. 288)
7	Drzewo	1	Dąb szypułkowy	430	20	Park wiejski w miejscowości Turznie	Zarządzenie Nr 66/83 Wojewody Toruńskiego z dnia 31 grudnia 1983 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody (Dz.Urz.WRN.Tor. z 1984 r. Nr 1, poz. 3)
8	Drzewo	1	Dąb szypułkowy	351	36	Park w	Zarządzenie Nr 35/88 Wojewody

Nr.	Rodzaj pomnika przyrody	Jeśli skupisko - liczba szt.	Nazwa polska	Obwód	Wysokość	Położenie	Nazwa aktu
						miejscowości Zakrzewo	Toruńskiego z dnia 6 listopada 1988 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1988 Nr 18, poz. 160)

Stan na 23.05.2011

W stosunku do drzew w/w wprowadzono ochronę polegającą na stosowaniu zakazów: zrywania pączków, kwiatów, liści i owoców, wycinania, niszczenia lub uszkadzania drzew, umieszczania tablic, napisów i innych znaków oraz wznoszenia budowli w pobliżu drzew.

W stosunku do głazów narzutowych wprowadzono ochronę polegającą na stosowaniu zakazów: wykopywania, eksploatacji, przemieszczania i niszczenia głazu, zanieczyszczenia terenów w pobliżu tych głazów i wznoszenia w ich pobliżu budowli.

W terenie Nadleśnictw nie projektuje się aktualnie nowych pomników przyrody.

10.2.4. Użytki ekologiczne

Rozporządzeniem Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Toruńskiego nr 15, poz. 88) oraz Rozporządzeniem Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2004 r. Nr 8, poz. 76) uznano następujące obiekty:

Tabela 33 Użytki ekologiczne na terenie gminy.

Rodzaj użytku ekologicznego	Pow. [ha]	Obręb ewid.	Nr działki ewid.	Oddz/ pododdz	Nazwa aktu
Bezodpływowe oczko wodne	1,08	Kamionki Małe	142/2 LP	142d	Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1996 r. Nr 15, poz. 88)
Zapadlisko	0,56	Łysomice	44/3LP	44l	Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1996 r. Nr 15, poz. 88)
Zatorfiona nisza jeziorna	0,46	Kamionki Małe	139/1 LP	139h	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2004 r. Nr 8, poz. 76)
Zatorfiona nisza jeziorna	0,38	Kamionki Małe	139/1 LP	139n	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2004 r. Nr 8, poz. 76)
Zagłębienie bezodpływowe	1,07	Kamionki Małe	139/10 LP	139w	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2004 r. Nr 8, poz. 76)

Zagłębienie bezodpływowe	0,28	Kamionki Małe	140/1 LP	140g	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2004 r. Nr 8, poz. 76)
Zatorfiona nisza jeziorna	0,72	-	139/1	139i	Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1996 r. Nr 15, poz. 88)
Zatorfiona nisza jeziorna	1,40	-	139/1	139m	Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1996 r. Nr 15, poz. 88)
Zagłębienie bezodpływowe	1,07	-	139/8	139t	Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1996 r. Nr 15, poz. 88)
Zagłębienie bezodpływowe	0,28	-	140/1	140c	Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z dnia 28 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego (Dz.Urz.Woj.Tor. z 1996 r. Nr 15, poz. 88)

Stan na 23.05.2011r.

Użytki ekologiczne zostały uznane na terenach Lasów Państwowych. W stosunku do wymienionych obiektów wprowadzono następujące zakazy: zmiany stosunków wodnych, wydobywania surowców mineralnych i torfu, zbioru wszystkich dziko rosnących roślin, z wyjątkiem owoców i grzybów, stosowania środków chemicznych itp.

10.3. OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE ZABYTKÓW

W stosunku do obszarów i obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje priorytet wymagań konserwatorskich.

Spośród obiektów objętych ochroną konserwatorską w rejestrze obiektów zabytkowych znajdują się:

- Gostkowo - kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP - nr rejestru A/315, data rejestru 02.05.1966, określenie chronologii XIII/XIV wiek;
- Ostaszewo - park dworski o powierzchni 6,42 ha - nr rejestru A/318, data rejestru 14.12.1984, określenie chronologii 2 poł. XIX wieku;
- Papowo Toruńskie - kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Św. Mikołaja - nr rejestru A/316, data rejestru 13.07.1936, określenie chronologii około XIII/XIV wiek;
- Świerczynki - kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Św. Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty - nr rejestru A/317, data rejestru 13.07.1936, określenie chronologii 1 poł. XIV wieku;
- Turzno - dwór, park dworski o powierzchni 18,12 ha, pawilon neogotycki, obecnie ruina, objęte ochroną jako zespół dworski - nr rejestru A/904/1-3, data rejestru (odpowiednio) 06.12.1957, 30.12.1985, 21.07.1970, określenie chronologii (odpowiednio) poł. XIX wieku, XIX wiek, poł. XIX wieku, XIX wiek, poł. XIX wieku.

10.4. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE INNYCH NIŻ POWYŻSZE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

10.4.1. Lasy ochronne

W południowej i południowo-zachodniej części gminy lasy położone w obrębie Olek (Nadleśnictwo Toruń) prawie w całości są uznane jako lasy ochronne.

Decyzją Ministra Środowiska znak: D.L.lp-0233-JJ-8/03 z dnia 27.02.2003r., uznaje się za ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, o powierzchni łącznej 6361 ha w obrębie leśnym Olek, wchodzące w skład Nadleśnictwa Toruń w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu wg stanu na dzień 01.01.2003r., jak niżej:

- lasy glebochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tyś. mieszkańców - o powierzchni łącznej około 299 ha, w oddziałach: 3-9, 143, 167, 168, 170-172, 185-187;
- lasy wodochronne. o powierzchni łącznej około 3 ha, w oddziale l;
- lasy wodochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tyś. mieszkańców - o powierzchni łącznej około 272 ha, w oddziałach: 10, 12, 14, 15, 17A, 20-23, 23A, 24, 28-31, 34, 35, 42, 51, 53, 57. 91, 94, 95, 96, 107, 109-114, 116, 120, 121, 128, 131-133, 138, 147, 149, 150, 169, 170, 229A, 252, 253;
- lasy wodochronne, położone w granicach stref ochronnych ujęć i źródeł wody - o powierzchni łącznej około 259 ha, w oddziałach: 222-227, 227A, 246-249;
- lasy wodochronne, położone w granicach stref ochronnych ujęć i źródeł wody, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tyś. mieszkańców - o powierzchni łącznej około 837 ha, w oddziałach: 17, 17A, 166, 183, 184, 211, 211A, 212-221, 229A, 230-245;
- lasy stanowiące drzewostany trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tyś. mieszkańców - o powierzchni łącznej około 292 ha, w oddziałach: 130, 156-160, 174-177, 188, 189;
- lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tyś. mieszkańców, o powierzchni łącznej około 4 399 ha, w oddziałach: 2, 11-15, 15A, 16. 17, 17A, 18-21, 23, 23A, 24-33, 33A, 34-54, 56-129, 131-142, 144-155, 161-165, 169-173, 178-182, 185, 190-211, 211A, 228, 229, 229A, 230-232, 234, 235, 250-257;

Lasy ochronne występują również w północno-wschodniej części gminy w sołectwie Kamionki Duże (Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń) o powierzchni 91,17 ha. Aktualnie trwają prace nad nowym planem urządzenia i złożono wniosek o ponowne uznanie za lasy ochronne następujących oddziałów:

- lasy wodochronne, położone w granicach stref ochronnych ujęć i źródeł wody, w oddziałach: 139, 140, 141;
- lasy wodochronne, położone w granicach stref ochronnych ujęć i źródeł wody, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tyś. mieszkańców, w oddziałach: 139, 142, 143, 146, 147;
- lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tyś. mieszkańców, w oddziałach: 138, 142, 143, 145, 146, 147, 152.

10.4.2. Gleby pochodzenia organicznego

Na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r o ochronie gruntów rolnych i leśnych, gleby pochodzenia organicznego podlegają ochronie. Zgodnie z art. 4 pkt. 8 tejże ustawy pod pojęciem gleb pochodzenia organicznego rozumie się, wytworzone przy udziale materii organicznej, w warunkach nadmiernego uwilgotnienia, gleby torfowe i murszowe.

Polskie Towarzystwo Gleboznawcze (1989r) gleby torfowe i gleby murszowe klasyfikuje następująco:

IV. GLEBY HYDROGENICZNE	IV. GLEBY HYDROGENICZNE
IVA. Gleby bagienne	IVB. Gleby pobagienne
IVA2. Gleby torfowe:	IVB1. Gleby murszowe
a) torfowisk niskich	a) torfowo-murszowe
b) torfowisk przejściowych	b) mułowo-murszowe
c) torfowisk wysokich	c) gytiowo-murszowe
	d) namurszowe

Zgodnie z powyższą definicją oraz przedstawioną powyżej klasyfikacją ochronie nie podlegają *gleby murszowo-mineralne i murszowate,* które nie mogą być zaliczane do gleb pochodzenia organicznego, ze względu na nie spełnianie następujących warunków:

- zawartości materii organicznej > 20%;
- miąższości warstwy utworu organicznego w stropie profilu gleby> 30 cm.

Na podstawie przedstawionych powyżej warunków do gleb organicznych można jednak zaliczyć wszystkie gleby bagienne, tj. również gleby mułowe (nie są one jednak uwzględnione w ustawowej definicji):

IV. GLEBY HYDROGENICZNE
IVA. Gleby bagienne
IVA1. Gleby mułowe
a) właściwe
b) torfowo-mułowe
c) gytiowe .

Gleby murszowate i murszowo - mineralne rozwinęły się na Dolinie Strugi Toruńskiej oraz rejon wsi Gostkowo, gdzie, a wody gruntowe zalegały płytko. Cenne gleby wykształciły się na terenie rezerwatu przyrody „Lasu Piwnickiego". Reprezentowane są przez dziewięć typów i podtypów genetycznych gleb, z których najliczniej reprezentowane są gleby automorficzne - rdzawo-zbielicowane i rdzawo-brunatne, a następnie gleby semihydromorficzne, kompleks gleb murszastych i bielicowo-murszastych oraz gleby hydromorficzne - murszowo-torfowe i murszowo-mineralne. Przeważającym typem próchnicy jest mull i moder. Gleby mułowe występują zarówno pod łąkami na łęgach rozlewiskowych zabagnianych, jak i w lasach łęgowych, jesionowych i olsach. Zapis profilu gleb podtypu jest następujący: *POm-Om-D.* Miąższość warstwy organicznej zazwyczaj wynosi 30-80 cm, co kwalifikuje gleby do organicznych płytkich. W przypadku występowania w profilu warstw mineralnych namułów rozdzielających organiczne muły do opisu profilu wprowadza się symbol *n*, np. *P0m-Om-n-0m-D,* wyróżniający poziomy namułowe. W starorzeczach i jeziorzyskach rzecznych gleby mułowe mają znaczną miąższość, do 130 cm (gleby średniogłębokie) lub ponad 130 cm (gleby głębokie). Układ warstw genetycznych w profilu jest wtedy następujący: *POn-On;* Gleby torfowo-mułowe są to gleby zalewowe z utrudnionym odpływem wód powierzchniowych. Ograniczona aeracja warstwy objętej procesem glebotwórczym zmniejsza humifikację materiału roślinnego, który uzyskuje cechy torfu. O mułowym charakterze utworu stanowi domieszka osadów mineralnych. W profilu mogą także występować wkładki torfu. Są to gleby w siedliskach przejściowych od łęgów rozlewiskowych do łęgów zastoiskowych, ze zmienną akumulacją mułu i torfu. W lasach gleby te są związane z przejściem od łęgów jesionowych do olsów olszynowych. Zapis profilu glebowego jest następujący: *POtm-Otm-D.* Przy szczegółowej charakterystyce uwzględnia się warstwy dające się wyróżnić na podstawie rodzaju utworów tworzących profil, np. *Ot* przy wkładce torfu lub *Omn* przy występowaniu utworu mułowo-namułowego.

Art. 7. ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r o ochronie gruntów rolnych i leśnych, określa warunki i tryb przeznaczenie na cele nierolnicze gruntów rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego i torfowisk.

10.4.3. Grunty rolne wysokich klas bonitacyjnych (I-III)

Grunty rolne I, II, III klasy bonitacyjnej (podobnie jak opisane wcześniej gleby organiczne) podlegają ochronie na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Zgodnie z art. 7 ust 1 i 2 tejże

ustawy przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i wymaga ono zgody:

- Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej dla klas I-III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,5 ha;
- w województwie kujawsko-pomorskim udział gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych gleb jest duży: 76,6% ogólnej powierzchni, w tym gleb szczególnie chronionych (klasy I - III b) 36,7%[6].

Analiza zestawienia gruntów dla gminy Łysomice, wykazała, że ok. 62,9 % obszaru całej gminy zajmują grunty o klasach bonitacyjnych II - IIIb, podlegające szczególnej ochronie.

10.4.4. Strefy ochronne wokół ujęć wód podziemnych

Wokół ujęć wód podziemnych służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę pitną i na potrzeby gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych istnieje (zgodnie z rozporządzeniem MIŚZNiL z dnia 5 listopada 1991 r.) obowiązek ustanawiania stref ochronnych.

Na terenie gminy Łysomice istnieją ujęcia wody o znaczeniu lokalnym, tzw. zakładowe we wsiach: Ostaszewo, Kowróz, Koniczynka, Tylice, Piwnice i Różankowo oraz Kamionki - Ośrodek Wypoczynkowy służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę pitną i na potrzeby gospodarstw domowych, zlokalizowane jest również ujęcie gminne we wsi Gostkowo, Świerczyny. Wokół nich wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej, zawierające się w granicach geodezyjnych działek, na których są posadowione ujęcia wody. Dla w/w ujęć wód nie zaistniała konieczność ustalenia stref ochrony pośredniej (korzystne warunki geologiczne, brak szkodliwego lub mogącego zagrażać jakości wód zagospodarowania).

10.4.5. Obszar ochronny zbiornika wód podziemnych -GZWP nr 141

Dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 141 ustalono zasięg Obszaru Wysokiej Ochrony (OWO).

10.4.6. Strefa ochronna wód powierzchniowych

Celu ochrony wód powierzchniowych w linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych położonych w granicy OChK należy wyznaczać strefy ochronne zgodnie z przepisami odrębnymi.

10.4.7. Strefy ochrony sanitarnej cmentarzy czynnych

Przy lokalizowaniu wszelkiej nowej zabudowy mieszkalnej, zakładów żywienia zbiorowego, bądź zakładów przechowujących żywność oraz studzien służących do czerpania wody do celów konsumpcyjnych i potrzeb gospodarczych zachować odległości wokół cmentarzy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego.

10.4.8. Pasy techniczne od linii elektroenergetycznych

Dla napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia oraz dla projektowanych linii elektroenergetycznych należy wyznaczyć pasy techniczne zgodnie z obowiązującymi przepisami. W obszarze pasów technicznych należy uwzględnić następujące wymagania:

- nie należy lokalizować budynków mieszkalnych lub innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi.
  W indywidualnych przypadkach odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii na określonych przez siebie warunkach.
- pod linią nie należy sadzić roślinności wysokiej. Zalesienia terenów rolnych w pasie technicznym linii mogą być przeprowadzane w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów,
- teren w pasie technicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii.

11. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Łysomice nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

[6] Wg Diagnozy prospektywnej.

12. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Na terenie gminy Łysomice rozpoznano pięć złóż kopalin kruszywa naturalnego, opis położenia kopaliny, sposób eksploatacji, tereny nad założeniem oraz powierzchnie przedstawia poniższa tabela, zaś graficzne położenie złóż przedstawia poniższy rysunek.

Tabela 34 Złoża kopalin na ternie gminy Łysomice

nr	Złoże	Opis położenia	Powierzchnia złoża	Sposób eksploatacji	Typ/Podtyp Kopaliny	Tereny nad założeniem
1	Kamionki Duże AW	Kam. Duże dz. nr 174, 175, 167, 166/2	8,99 ha	odkrywkowy	KRUSZYWA NATURALNE/ piasek	Obsz. gosp. roln. kl.IV , VI oraz nieużytki
2	Kamionki Duże I	Kamionki Duże	2,44 ha	odkrywkowy	KRUSZYWA NATURALNE/ piasek	Obsz.gosp.roln. kl.IV, V oraz VI
3	Kamionki Duże II	Kamionki Duże	4,20ha	odkrywkowy	KRUSZYWA NATURALNE/ piasek	Obsz.gosp.roln. kl.VI
4	Kamionki Duże III	Kamionki Duże dz. nr 101/1	2,91 ha	odkrywkowy	KRUSZYWA NATURALNE/ piasek	Obsz.gosp.rolnej kl. > IV (V,VI) oraz nieużytki
5	Kamionki Małe I	Kamionki Małe dz. nr 1/2	1,90	odkrywkowy	KRUSZYWA NATURALNE/ piasek	Obszar gospodarki leśnej

Stan PIG na 31.12.2010

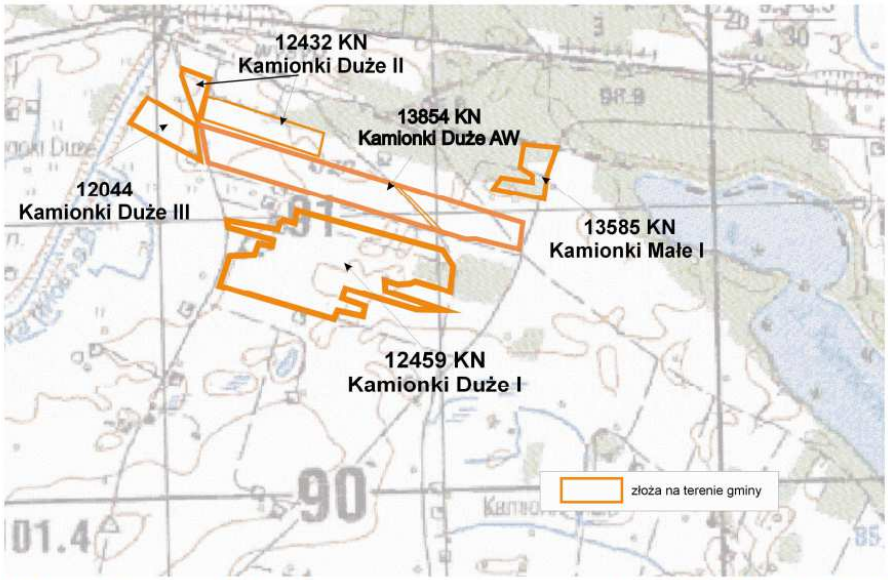

Rysunek 2 Rozmieszczenie złóż kruszywa naturalnego na terenie gminy Źródło: PIG 2010

Złoża Kamionki Małe I, Kamionki Duże II , Kamionki Duże AW zlokalizowane są na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy, na terenie którego wydobywanie kopalin uregulowane jest na podstawie przepisów odrębnych.

Południowa część gminy należy do obszaru zlewni chronionej i obszaru głównego zbiornika wód

podziemnych (GZWP) nr 141. Jest to zbiornik dolnej Wisły zasobny w wody czwartorzędowe. Średnia głębokość ujęcia wynosi 40 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 84 tys. m3 na dobę. Całkowita powierzchnia zbiornika wynosi 354 km^2, z czego 230 km^2 znajduje się w Obszarze Najwyższej Ochrony GPZW (ONO) a 124 km^2 w Obszarze Wysokiej Ochrony (OWO) - brak ochronnych warstw nieprzepuszczalnych. Na terenie gminy zlokalizowana jest Obszar Wysokiej Ochrony. „Zbiornik Dolnej Wisły" stanowi aktualną i przyszłą rezerwę wody pitnej.

W 2008 roku na terenie gminy (wieś Różankowo) wydana została koncesja nr 51/2008/p na poszukiwanie i rozpoznanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego „Unisław - Gronowo", FX Energy Poland Sp. z o.o.

13. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.

Na terenie gminy zlokalizowane są trzy tereny górnicze ich opis przedstawia tabela poniżej.

Tabela 35 Rejestr obszarów górniczych na terenie gminy Łysomice

nr	Teren górniczy	Nr w rejestrze	Nazwa złoża	Stan	Data rozp.	Data plan zak.	Powierzchnia OG m²
1	Kamionki Duże I - Pole A	10-2/5/355/a	Kamionki Duże I	aktualny	2009/09/02	2024/12/31	9984
2	Kamionki Duże I - Pole B	10-2/5/355/b	Kamionki Duże I	aktualny	2009/09/02	2024/12/31	206412
3	Kamionki Małe I	10-2/4/326	Kamionki Małe I	aktualny	2010/07/09	2020/12/31	

Źródło:PIG Stan na 31.12.2010

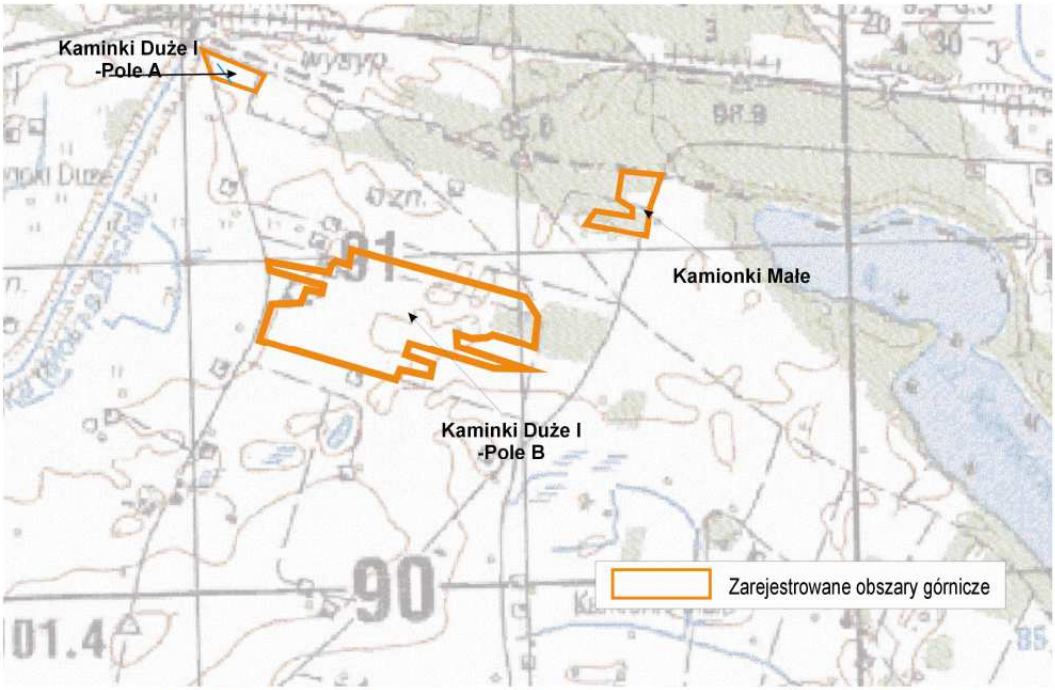

Rysunek 3 Obszary górnicze na terenie gminy Łysomice, Źródło: PIG 2010

Obszary górnicze Kamionki Małe, Kamionki Duże I- Pole A i Kamionki Duże I*- Pole B zlokalizowane są na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy, na terenie którego wydobywanie kopalin uregulowane jest na podstawie przepisów odrębnych.

14. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

14.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJI

14.1.1. Komunikacja drogowa

W istniejącym układzie komunikacji drogowej gminy funkcjonuje następująca hierarchia dróg:

- drogi krajowe:
  - droga nr 91, Gdańsk-Świecie-Włocławek-Łódź;
- drogi wojewódzkie:
  - droga nr 499, Ostaszewo-Sławkowo;
  - droga nr 552, Różankowo- Łysomice-Papowo Toruńskie-Grębocin-Lubicz Dolny;
  - droga nr 553, Toruń-Łubianka-Wybcz;
  - droga nr 582, stacja kolejowa Ostaszewo -droga krajowa nr 91;
  - droga nr 646, Turzno-Brzeźno;
- drogi powiatowe:
  - droga nr 2007, Ostaszewo-Łysomice;
  - droga nr 2008, Gostkowo-Papowo Toruńskie-stacja kolejowa;
  - droga nr 2010, Turzno-Rogówko-Lubicz Dolny;
  - droga nr 2011, Turzno-Papowo Toruńskie;
  - droga nr 2012, Papowo Toruńskie stacja kolejowa-droga nr 552;
  - droga nr 2020, Brąchnowo-Kowróz;
  - droga nr 2021, Świerczynki-Ostaszewo;
  - droga nr 2027, Morczyny-Kamionki Małe;
  - droga nr 2028, Zakrzewko-Tylice;
  - droga nr 2029, Kamionki Małe-Turzno;
  - droga nr 2030, Turzno-Gronowo.
- drogi gminne - drogi gminne łączące pozostałe miejscowości na terenie gminy i gmin przyległych,
- pozostałe drogi dojazdowe, zakładowe i gospodarcze.

Ryc. 4 Autostrady i drogi ekspresowe w Polsce

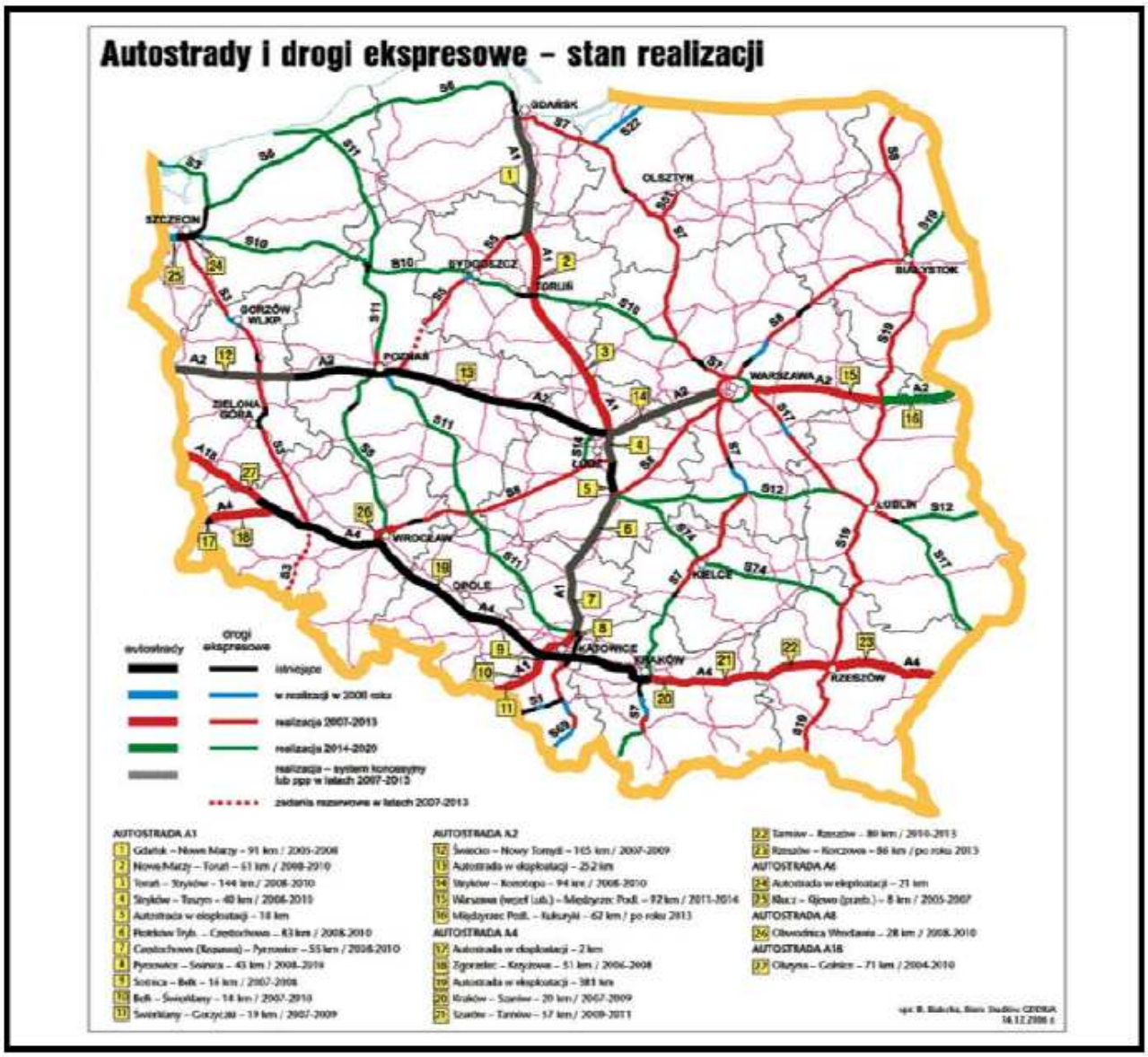

Źródło: Biuro Studiów GDDKiA

Dla sieci głównych dróg krajowych wykonano pomiary ruchu kołowego. Dla obszaru gminy Łysomice określone zostały następujące wielkości średniego dobowego ruchu pojazdów samochodowych w 1990 r.:

- droga nr 91 natężenie mchu 6600 pojazdów/dobę;
- droga nr 553, natężenie ruchu 1900 pojazdów/dobę.

W przewidywanym procesie przekształceń powyższego układu komunikacyjnego postuluje się następujące kierunki rozwoju komunikacji drogowej na obszarze gminy:

- budowę transeuropejskiej autostrady północ-południe A1: Gdańsk-Grudziądz-Toruń-Łodź-Katowice-Bratysława, której przebieg projektuje się wschodnim skrajem gminy z węzłem autostradowym „Turzno" zlokalizowanym po stronie gminy Lubicz. Na w/w przebieg autostrady została wydana przez Wojewodę Toruńskiego decyzja lokalizacyjna z dnia 10.XII.1996r;
- budowę drogi w klasie G, podłączenie m. Torunia do projektowanego węzła autostradowego „Turzno";
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 552 Lubicz Dolny-Łysomice-Świerczyny (Łubianka nr 553) i dobudowa odcinka Różankowo-Górsk celem płynniejszego połączenia z drogą nr 80 Toruń-Bydgoszcz. Droga ta pełnić

będzie funkcję północnej obwodnicy dla m. Torunia;

- usprawnienie przebiegu drogi wojewódzkiej nr 552, polegające na obejściu południowym wsi Lulkowo;
- usprawnienie skrzyżowania na kierunku drogi gminnej Turzno-Kamionki we wsi Turzno;
- wykonanie obejścia południowego terenu Ośrodka Wypoczynkowego Kamionki na ciągu drogi gminnej Kamionki Małe-Wielkie Rychnowo /gmina Kowalewo Pomorskie/ z jednoczesnym podniesieniem do rangi drogi wojewódzkiej;
- niezbędny zakres przekształceń istniejącego układu komunikacyjnego gminy wynikający z uwarunkowań komunikacyjnych przebiegu projektowanej autostrady nr 1;
- budowę dróg lokalnych tzw. odciążających po obu stronach drogi krajowej nr 91 we wsi Łysomice, w pasie wyznaczonym na aktywizację gospodarczą;
- podniesienie rangi drogi gminnej Turzno-Chełmża do rangi drogi wojewódzkiej;
- budowa szlaku rowerowego Toruń-Unisław jako przedłużenia istniejącej ścieżki rowerowej, przebiegającej przez dzielnicę Wrzosy m. Torunia.;
- usprawnienie połączenia m. Papowo Toruńskie - Toruń. Proponowana droga lokalna biegłaby po śladzie istniejącej drogi gminnej / ul. Spółdzielczej w Papowie Toruńskim/ do granic administracyjnych z miastem i dalej duktem leśnym do ul. Kociewskiej w Toruniu. Zadanie to ma być realizowane jako wspólne przedsięwzięcie z m. Toruń.
- budowa chodnika w Papowie Toruńskim - od drogi na Koniczynkę do przejazdu kolejowego- wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 552. Zadanie to ma na celu poprawienie bezpieczeństwa ruchu drogowego, poprawy jakości, płynności i szybkości przejazdu oraz komfortu jazdy.
- budowa i modernizacja dróg gminnych.

Większość dróg posiada nawierzchnię utwardzoną jedynie szlaką, pospółką, co powoduje, że w okresach zwiększonych opadów atmosferycznych i w okresach roztopów drogi te stają się nieprzejezdne. Utrudnienia te dotyczą również ruchu pieszego.

Obsługa komunikacji na odcinku projektowanej autostrady w gminie Łysomice pełnić będą miejsca obsługi podróżnych /MOP/, zlokalizowane na gruntach wsi Kamionki Duże i Kamionki Małe. Najbliższy wjazd na autostradę z terenu gminy Łysomice przewidziany jest z węzła autostradowego „Turzno", położonego na terenie wsi Brzeźno w gminie Lubicz. Dla obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi odległości zabudowy od dróg ze względów ekologicznych zaleca się przyjmować zgodnie aktualnymi przepisami..

Tabela 36. Odległości zabudowy od projektowanych dróg publicznych

Kategoria drogi	**Odległość /w m/ od obiektów mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej**	
	na terenie zabudowy miast i wsi	poza terenem zabudowy
Drogi krajowe /autostrady	30	50
Drogi krajowe ekspresowe	20	40
Pozostałe krajowe	10	25
Drogi wojewódzkie i powiatowe	8	20
Drogi gminne	6	15

Źródło: Ustawa z dnia 21 marca 1985 o drogach publicznych (tekst jednolity Dz.U. z 2004r. Nr 204, poz. 2086 ze zmianami).

Długość dróg gminnych według danych GUS w roku 2004 przedstawia zestawienie poniżej:

Tabela 37 Długości dróg gminnych wg. rodzaju nawierzchni

Rodzaj nawierzchni dróg:	Długość
• o nawierzchni twardej	12 km
• o nawierzchni twardej ulepszonej	10 km
• o nawierzchni gruntowej	86 km
ogółem	108 km

Ryc. 5 Uwarunkowania komunikacyjne Gminy Łysomice wynikające z Planu Zagospodarowania Województwa

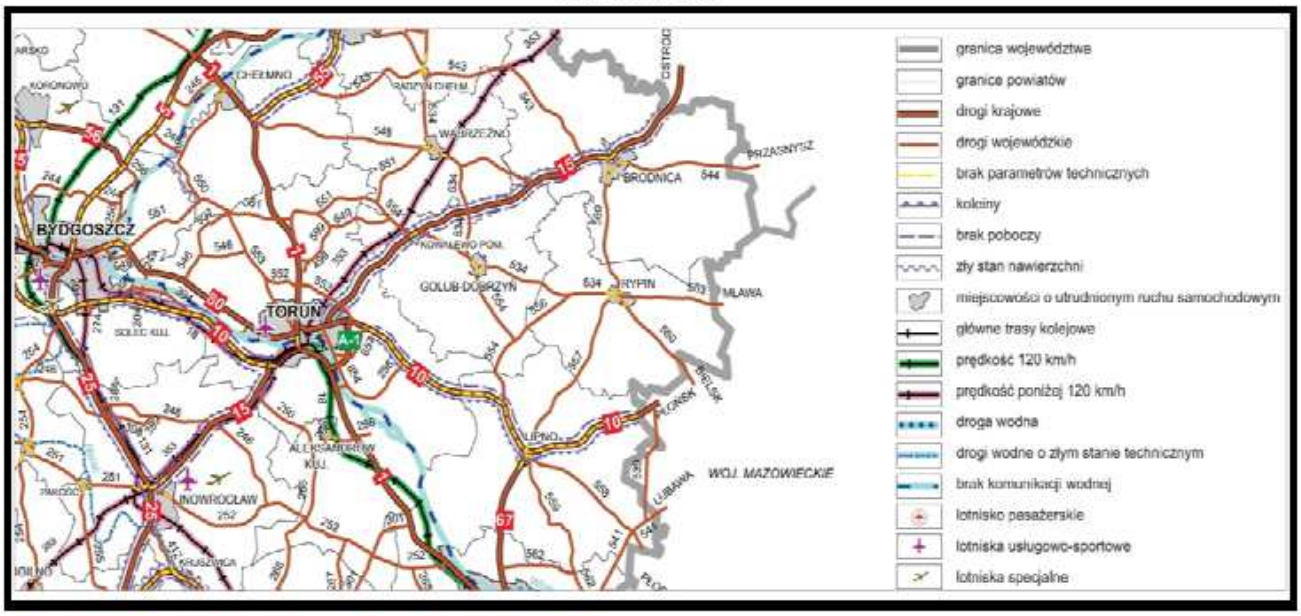

Źródło: Uwarunkowania komunikacji. Plan Zagospodarowania przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, 2003.

Komunikacja autobusowa

Przyjmuje się utrzymanie dotychczasowych połączeń komunikacji autobusowej i dopuszcza się stałe usprawnianie tej formy komunikacji masowej w dostosowaniu do aktualnych potrzeb.

14.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Łysomice przechodzą następujące linie kolejowe:

- linia normalnotorowa pierwszorzędna, Poznań-Toruń-Kowalewo Pomorskie-Iława-Olsztyn ze stacjami kolejowymi w Papowie Toruńskim, Turznie i Kamionkach Jezioro;
- linia normalnotorowa drugorzędna, Toruń-Grudziądz-Malbork ze stacjami kolejowymi w Łysomicach i Ostaszewie;
- linia normalnotorowa drugorzędna Bydgoszcz-Brodnica;
- linia normalnotorowa lokalna, Toruń-Unisław nieczynna, odcinek linii Toruń-Zamek Bierzgłowski /magazyny paliw/ służy jako bocznica.

Przewiduje się utrzymanie istniejących funkcji i przebiegów linii kolejowych na terenie gminy. W ramach modernizacji szlaków kolejowych przewiduje się przekształcenie linii jednotorowej Toruń-Grudziądz na linię dwutorową oraz jej elektryfikację. Zadanie to jest w gestii Północnej Dyrekcji Kolei Państwowych w Gdańsku.

14.2. *UWARUNKOWANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ*

14.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zasobów wód podziemnych gmina Łysomice posiada bardzo korzystne warunki hydrogeologiczne, jednak zasoby te nie są udokumentowane. Zaopatrzenie w wodę gminy odbywa się głównie z istniejącego ujęcia gminnego zlokalizowanego we wsi Gostkowo. Oprócz tego na terenie gminy funkcjonują ujęcia wody o znaczeniu lokalnym, tzw. zakładowe we wsiach: Ostaszewo, Kowróz, Koniczynka, Tylice, Piwnice i Różankowo oraz Kamionki - Ośrodek Wypoczynkowy. Ze względu na zanieczyszczenia wód zaskórnych należy dążyć docelowo do likwidacji tych ujęć, na rzecz czystych ujęć czwartorzędowych wód podziemnych.

Ujęcie wody w Gostkowie posiada obecnie wydajność około 130,0 m^3/godzinę i zasila w wodę praktycznie teren całej gminy oraz wieś Gronówko i częściowo wieś Grębocin w gminie Lubicz. Istniejące 3 studnie głębinowe /głębokość około 40 m/ posiadają strefy ochrony pośredniej wynoszące około 30 m. W celu ograniczenia niedoborów wody, zwłaszcza w okresach letnich, wybudowano następujące spinki wodociągowe:

- Spinka Papowo Toruńskie - Papowo Sołectwo (od węzła GO4 -PT4);
- Spinka Tylice - Folsąg (od węzła Ty2 - FO1).

Również będzie wybudowana:

- Spinka Łysomice - Papowo Osieki (od węzła Ly12 - PO4).

Przedsięwzięcia te poprawią ciśnienie wody na krańcach sieci (Kowróz, Świerczynki, Różankowo, Olek) oraz będą stanowić źródło wody w czasie awarii sieci wodociągowej. Wykonano dwa otwory ujęć wody w m. Świerczyny oraz zostanie wybudowana stacja uzdatniania wody o wydajności 1 200 m^3, co poprawi sytuację w gminie i zabezpieczy dostawę wody podczas szczególnych zagrożeń. W czerwcu 2008 r. oddano do użytku przewód wodociągowy z rur polietylenowych średnicy 250 x 14,8 zasilający w wodę teren Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie. Od tego czasu woda jest dostarczana na teren strefy. Właścicielem w/w obiektu są Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o.

Nie wykorzystywane i nie udokumentowane zasoby wód podziemnych czwartorzędowych i kredowych powinny zostać udokumentowane i zbilansowane i stanowić rezerwę „zasobów czystych wód podziemnych" na okres kierunkowy.

Tabela 38 Sieć wodociągowa w Gminie Łysomice

	Jedn. miary	Rok												
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	-	-	-	159.1	162.6	165.4	128.9	129.9	131.6	132.2	175.3	175.9	176,4
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 240	1 295	1 307	1 679	1 711	1 825	1 743	1 796	1 828	1 620	1 645	1 747	176,4
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam^3	281.3	288.3	318.5	296.0	296.9	263.7	273.5	246.7	277.5	335.0	338.0	365.0	330,0
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	^B	^B	^B	^B	^B	6 837	6 999	7 139	7 238	7 352	7 500	7 709	7 888

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

Na terenie gminy Łysomice jest 176 km sieci wodociągowych przesyłowych oraz 1747 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących prawie wszystkich mieszkańców gminy, tj. 87,8% ludności gminy.

Tabela 39 Zużycie wody na jednego mieszkańca w Gminie Łysomice

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Zużycie wody na 1 mieszkańca (m^3)	33.8	34.3	30.3	33.5	39.9	39.8	42.2

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

Odprowadzanie ścieków

Ścieki z terenu gminy Łysomice odprowadzane są do systemu kanalizacyjnego miasta Torunia od listopada 2006 r. Ścieki ze wschodniej części gminy odprowadzane są poprzez przepompownię zlokalizowaną na terenie nieczynnej oczyszczalni ścieków w Papowie Toruńskim oraz przepompownię ścieków w miejscowości Koniczynka przewodami o średnicy 160 mm. Na terenie gminy Toruń ścieki płyną jednym przewodem kanalizacyjnym ciśnieniowym o średnicy 160 mm, który jest włączony w istniejący kolektor sanitarny o średnicy 1000 mm (kolektor C) w rejonie ulicy Wałdowskiej (biegnący po północnej stronie torów PKP). Przewód o średnicy 160 mm na odcinku od kolektora C do granic administracyjnych miasta oraz na odcinku 2500 m od granicy miasta w stronę dawnej czyszczalni ścieków w Papowie stanowi własność Toruńskich Wodociągów Sp. z o.o., natomiast pozostały odcinek przewodu (1400m) do dawnej czyszczalni ścieków w Papowie wraz z przepompownią sieciową, komorą pomiarową i komorą zasuw stanowi własność gminy Łysomice. Z terenu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie ścieki odprowadzane są do systemu kanalizacyjnego miasta Torunia poprzez przewody kanalizacyjne tłoczne 2 x 300mm. Odbiór w/w przewodów kanalizacyjnych miał miejsce w czerwcu 2008 r. Przewody kanalizacyjne terenu strefy biegnące do sieci kanalizacyjnej miasta Torunia stanowią majątek Toruńskich Wodociągów Sp z o.o. Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są przewody kanalizacyjne tłoczne o średnicy 2 x 300mm, stanowiące własność Toruńskich Wodociągów biegnące z miasta Chełmża do strefy ekonomicznej.

Ze względów ekonomicznych oraz braku wystarczającej chłonności odbiornika ścieków oczyszczonych tj. Strugi Łysomickiej podjęto decyzję o zamknięciu istniejącej oczyszczalni ścieków.

Na podstawie porozumienia z toruńskimi wodociągami ścieki z terenu gminy zostaną przetransponowane do systemu kanalizacyjnego miasta Torunia. W roku 2006r częściowo ścieki z części wschodniej przetłaczano do kolektora miejskiego w Toruniu.

W roku 2007 wybudowano kolektor tłoczny z terenu istniejącej oczyszczalni do czynnego kolektora sanitarnego w ul. Wałdowskiej, co spowodowało wyłączenie z pracy gminnej oczyszczalni ścieków.

Obecnie realizowany jest kolektor tłoczny ścieków z miejscowości Turzno poprzez Lipniczki do przepompowni ścieków w m. Koniczynka, z której ścieki przepompowywane są do miasta Torunia. Po zrealizowaniu kolektora tłocznego przez toruńskie wodociągi, którym będą przetłaczane z obiektów PSSE, ścieki z terenów zachodnich gminy będą odprowadzane również do tego kolektora.

W obszarze nie objętym systemem kanalizacji zbiorczej czynne są niewielkie oczyszczalnie lokalne (zakładowe):

- w Turznie oczyszczalnia szkolna o możliwościach oczyszczania 11 m^3 ścieków/dobę;
- w Różankowie czynne są oczyszczalnia zakładu przetwórstwa mięsnego o zdolności oczyszczania 53,8 m^3 ścieków/dobę;
- w ośrodku wypoczynkowym w Kamionkach pracuje oczyszczalnia kontenerowa, która wymaga modernizacji; obecnie jest opracowywany projekt budowlany, który rozwiązuje odprowadzenie ścieków.

Uchwałą nr XXXII/730/09 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 kwietnia 2009 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Łysomice, ustalono aglomerację Łysomice o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 11358, wyposażoną w oczyszczalnię ścieków komunalnych zlokalizowaną w miejscowości Papowo Toruńskie,

położoną w powiecie toruńskim, województwo kujawsko-pomorskie, której obszar obejmuje miejscowości: Łysomice, Papowo Toruńskie, Koniczynka, Lipniczki, Zakrzewko, Gostkowo, Turzno, Kamionki Małe, Kamionki Duże, Tylice, Ostaszewo, Zęgwirt, Wytrębowice, Kowróz, Kowrózek, Świerczyny, Świerczynki, Różankowo, Piwnice, Lulkowo z terenu gminy Łysomice.

Docelowo przewiduje się pełne pokrycie gminy w zakresie możliwości oczyszczania ścieków, dla terenów zwartej zabudowy wsi. Na zlecenie samorządu gminnego opracowywany jest „Program kanalizacji sanitarnej gminy Łysomice", który stanowić będzie podstawę dalszych działań w zakresie gospodarki ściekami.

Tabela 40 Sieć kanalizacyjna w Gminie Łysomice

	Jedn. miary	Rok										
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	22	22	22.5	27.1	27.2	28.2	28.3	48.2	50.6	60.7	61
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	347	392	399	517	526	544	552	586	598	673	695
Ścieki odprowadzone	dam^3	102.2	108.9	135.8	111.5	123	129.4	131.9	127.5	143.3	161	166
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	-	-	-	2 413	2 491	2 579	2 633	2 761	2 844	3 101	3228

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

Sieć kanalizacyjna ma 61 km długości, 695 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących 35,9% mieszkańców gminy. W 2009 r. ilość ścieków odprowadzanych wnosiła 166 dam^3 i wykazuje od roku 1999 tendencję wzrostową. Sieć kanalizacyjna obejmuje miejscowości: Papowo Toruńskie, Łysomice i Ostaszewo, Różankowo, Kowróz i częściowo Wytrębowice i Koniczynka.

Melioracje i mała retencja wód

Urządzenia melioracyjne funkcjonują na przeważającym obszarze gminy Łysomice, zdrenowanych i odwadnianych rowami melioracyjnymi około 95 % obszaru gminy. Projektuje się zdrenowanie pozostałych gruntów wsi Kowróz i Kowrózek. Istniejący system melioracji wymaga przebudowy, zwłaszcza pod kątem nawadniania.

Usuwanie nieczystości stałych

Gmina Łysomice posiada poprawnie urządzone i eksploatowane wysypisko śmieci, zlokalizowane na gruntach wsi Kamionki Duże. Wysypisko obsługuje teren gmin: Łysomice, Chełmża, Kowalewo Pomorskie i m. Chełmża. Strefa uciążliwości wysypiska określona przez PWIS w Toruniu wynosi 300 m. W ciągu roku powstaje około 3700 m^3 odpadów komunalnych. W I etapie na powierzchni 1,6 ha pojemność wysypiska wynosi 95 tys. m^3 odpadów i ma zaspokoić potrzeby w tym zakresie do roku 2010 dla całego zespołu gmin. W II etapie przewiduje się znaczną rozbudowę wysypiska na gruntach wsi po stronie gminy Kowalewo Pomorskie.

Zgodnie z porozumieniem odpady z terenu gminy zostaną wywożone na składowisko miejskie w Toruniu

przy ul. Kociewskiej.

Z PRL 2007-2015 (Na terenie gminy, w miejscowości Kamionki Duże czynne było składowisko odpadów komunalnych, uruchomione w 1994 r. Od listopada 2002 r. czynna była nowa kwatera składowania odpadów o pojemności 20,5 tys. m^3 , wypełniona w 15%. Gminne Składowisko Odpadów w Kamionkach Dużych zostało zamknięte w dniu 31.10.2007 r., zgodnie z decyzją Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 20.08.2007 r., znak: WSRiRW.II.AD/6622-15/07. Zgodnie z ustalonym harmonogramem prac rekultywacyjnych, proces zakończony ma być w II połowie 2011 r. W gminie działa Gminny Zakład Komunalny z Siedzibą w Gostkowie. Obecnie system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Łysomice oparty jest o składowisko MPO Sp. z o.o. w Toruniu oraz Składowisko Odpadów Komunalnych w Niedźwiedziu. Zgodnie z danymi UG odpady komunalne odbierane są przez podmioty posiadające zezwolenie na wywóz odpadów stałych z terenu gminy, są to:

- MPO Sp. z o.o., ul. Grudziądzka 159, 87-100 Toruń (50% terenu gminy);
- REMONDIS Bydgoszcz Sp. z o.o., ul. Inwalidów 4, 85-749 Bydgoszcz;
- ZGK Chełmża Sp. z o.o., ul. Toruńska 1, 87-140 Chełmża (50 % terenu gminy);
- Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane GENTOR, ul. Wały Gen. Sikorskiego 35, 87-100 Toruń.

Według danych WSO na terenie Powiatu Toruńskiego zlokalizowane są 2 stacje demontażu pojazdów - w tym w gminie Łysomice - MARVEL GRUPA ML S.C. Mieczysław Lech, Mateusz Lech masa pojazdów przyjętych do demontażu w roku 2009 równa jest 198,96 Mg.

14.2.2. Elektroenergetyka

Źródłami zasilania energetycznego dla odbiorców z terenu gminy są:

- GPZ 110/15 kV „Chełmża";
- GPZ 110/15 kV „Toruń-Przysiek".

Z w/w źródeł zasilania wyprowadzone są napowietrzne linie magistralne 15 kV, linia rozgałęźna napowietrzna i kablowe 15 kV, zasilające napowietrzne i wnętrzowe stacje transformatorowe. Ze stacji transformatorowych zasilani są poszczególni odbiorcy energii elektrycznej. Sieć magistralna 15 kV pracuje w układach zamkniętych zasilanych dwustronnie.

Ponadto przez teren gminy przechodzą urządzenia elektroenergetyczne systemu krajowego:

- linia elektroenergetyczna napowietrzna wysokiego napięcia 220 kV łącząca GPZ „Toruń-Elana" z GPZ „Wegrowo";
- liniaelektroenergetyczna napowietrzna wysokiego napięcia 220 kV łącząca GPZ „Toruń-Elana" z GPZ„Włocławek";
- liniaelektroenergetyczna napowietrzna wysokiego napięcia 110 kV łącząca GPZ „Toruń-Elana" z GPZ „Grębocin";
- linia elektroenergetyczna napowietrzna wysokiego napięcia 110 kV łącząca GPZ „Toruń-Przysiek" z GPZ „Toruń-Elana";
- linia elektroenergetyczna napowietrzna wysokiego napięcia 110 kV łącząca GPZ „Toruń-Elana" z GPZ „Łysomice";
- linia elektroenergetyczna napowietrzna wysokiego napięcia 110 kV łącząca GPZ „Łysomice" z GPZ „Chełmża";

Dla linii 220 kV wyznacza się strefę uciążliwości minimum 40 m od osi linii, a dla linii 110 kV minimum 20 m od osi linii w stosunku do obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Istniejący system zasilania energetycznego zabezpiecza aktualne potrzeby gminy. W okresie perspektywicznym wymagana będzie dalsza rozbudowa i modernizacja sieci zasilających dla odbiorców energii

elektrycznej. Realizacja nowych linii winna być podporządkowana zasadom ochrony krajobrazu i zasadnego trasowania /linie prowadzić w miarę możliwości równolegle do dróg, rowów i po granicach nieruchomości/.

14.2.3. Gazownictwo

Na terenie gminy zlokalizowane są sieci infrastruktury gazowej dwóch operatorów, Gaz-System S.A. w Gdańsku oraz Pomorskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Gdańsk. Na terenie gminy znajdują się obiekty infrastruktury gazowej:

- Gazociąg w/c DN 400;Pr 5,5 MPa relacji Toruń - Gardeja;
- Gazociąg w/c DN 500;Pr 8,4 MPa relacji Toruń - Lisewo;
- Gazociąg w/c DN 100;Pr 5,5 MPa relacji Rogowo 0 Kowalewo Pomorskie;
- Stacja gazowa w/c pomiarowa, „Turzno" o przepustowości Qnom=8000 Nm3/h;
- Gazociąg w/c DN 200; Pr 6,3 MPa relacji Turzno - Ostaszewo;
- Stacja gazowa w/c, „Ostaszewo" o przepustowości Qnom=8000 Nm3/h;
- Sieć gazowa średniego ciśnienia dostarczająca paliwo gazowe do strefy ekonomicznej oraz zabudowy mieszkaniowej w miejscowościach Ostaszewo, Papowo-Osieki, Łysomice.

14.2.4. Telekomunikacja

Łączność na terenie gminy oparta jest o centrale automatyczne zlokalizowane we wsiach: Łysomice, Ostaszewo, Turzno i Świerczynki. Miejscowości położone bliżej miasta Torunia podłączone są bezpośrednio do centrali automatycznej miasta Torunia. W ramach modernizacji sieci telekomunikacyjnej przewiduje się sukcesywne zastępowanie napowietrznych linii telekomunikacyjnych liniami kablowymi.

Przez teren gminy przechodzą kable łączności międzymiastowej ułożone wzdłuż drogi krajowej nr 1 oraz linii kolejowej Toruń-Olsztyn. We wsi Łysomice znajduje się Stacja Teletransmisyjna Telekomunikacji Polskiej SA. Według informacji Urzędu Gminy Telekomunikacja Polska S.A. swoim zasięgiem obejmuje 70% obszaru gminy, a pozostałe 30% obsługuje NETIA Telekom. Alternatywnym kierunkiem rozwoju telekomunikacji będzie łączność bezprzewodowa.

14.2.5. Energetyka cieplna

Na terenie gminy znajdują się lokalne systemy ciepłownicze zlokalizowane w zakładach rolnych w Łysomicach, Ostaszewie i Piwnicach. Kotłownie te ogrzewają głównie obiekty mieszkalne wielorodzinne oraz nieliczne obiekty produkcyjne i biurowe. Pozostałe obiekty mieszkalne i usługowe na terenie gminy posiadają lokalne własne urządzenia grzewcze o różnorodnych źródłach zasilania /paliwa stałe, płynne, gazowe i elektryczność/.

W okresie perspektywicznym nie przewiduje się na terenie gminy tworzenie nowych systemów ciepłowniczych, rozwój energetyki upatruje się na bazie urządzeń grzewczych lokalnych, własnych. Istotną zmianą jakościową winno być odchodzenie od zasilania kotłowni paliwami stałymi na rzecz paliw czystych dla środowiska jak: paliwa płynne, gaz, energia elektryczna itp.

Z uwagi na przewidywany rozwój funkcji mieszkaniowych i produkcyjno-usługowych należy przewidzieć rozwój sieci infrastruktury technicznej na nowootwartych terenach. Integralnym elementem każdego rozwojowego obszaru powinna być zarówno infrastruktura techniczna jak i społeczna, niezbędna dla obsługi danego obszaru lub terenu.

14.2.6. Radiolinie

Przez teren gminy w kierunku wschód-zachód przechodzi trasa radiolinii Lubicz-Trzeciewiec. W pasie w/w radiolinii obowiązuje zakaz wznoszenia obiektów i urządzeń, które mogłyby zakłócić pracę urządzeń radiowych, m. in. obowiązuje zabudowa niska.

15. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W studium uwzględniono uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze gminy Łysomice w zakresie zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych jak:

- autostrada nr 1 relacji Gdańsk-Bratysława o przebiegu zgodnym z decyzją nr 1/96 Wojewody Toruńskiego o ustaleniu lokalizacji autostrady płatnej na terenie woj. toruńskiego, znak: GP.I-7331/1/96 z dnia 10.XII. 1996 r.;
- przebudowa drogi krajowej nr 91 - wzmocnienie nawierzchni do 115 k N/oś na całej długości;
- projektowana droga wojewódzka, podłączenie miasta Torunia do węzła autostradowego „Turzno";
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 553 - remont mostu w Olku;
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 553 - remont nawierzchni w Świerczynkach;
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 552 - dobudowa odcinka Różankowo-Górsk w klasie G;
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 499;
- regulacja, naprawa i odbudowa rzek i kanałów - Struga Toruńska;
- uwarunkowania wynikające z obowiązku ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego woj. toruńskiego, obszary i obiekty chronione na podstawie ustaw: o ochronie i kształtowaniu środowiska, o ochronie gruntów rolnych i leśnych, o ochronie przyrody, ustawa o lasach - należą tu pomniki przyrody, rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, bagna, oczka wodne, tereny lasów, parków, zadrzewień, gleb chronionych itp., obszary specjalnego znaczenia: ochrona wód podziemnych i powierzchniowych;
- uwarunkowania wynikające z ustawy o ochronie dóbr kultury obejmujące elementy ochrony wartości środowiska kulturowego /wartości kulturowe i krajobrazowe/;
- ochrona radioteleskopu w Piwnicach przed negatywnymi skutkami rozwoju osadnictwa.

Na terenie gminy nie występują tereny zamknięte wyznaczone przez Ministerstwo Obrony Narodowej.

16. WYMAGANIA OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z ustawą Prawo Wodne, ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej poprzez realizację w szczególności:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych;
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze;
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi;

Obszarami narażonymi na niebezpieczeństwo powodzi są w rozumieniu ustawy Prawo Wodne:

- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, w szczególności tereny między wałem przeciwpowodziowym a linią brzegu, strefę wybrzeża morskiego oraz strefę przepływów wezbrań powodziowych określoną w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na podstawie studium,
- obszary potencjalnego zagrożenia powodzią, obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku: przelania się wód przez koronę wału przeciwpowodziowego,

zniszczenia lub uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych,

zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzących albo budowli ochronnych pasa technicznego.

Na terenie gminy Łysomice nie występują w/w wymienione obszary zagrożenia powodziowego.

OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE GMINY ŁYSOMICE

SCHEMAT KARTOGRAFICZNY -UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE- ZAŁĄCZNIK NR 1

GMINA ŁUBIANKA

GMINA CHEŁMŻA

GMINA KOWALEWO POMORSKIE

GMINA ZŁAWIEŚ WIELKA

GMINA TORUŃ

GMINA LUBICZ

TORUŃ

Obszar Chronionego Krajobrazu "Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej"

Rezerwat przyrody "Las Piwnicki"

Obszar Chronionego Krajobrazu "Obszar doliny Drwęcy"

LEGENDA	
SYMBOL	OPIS
	Granica gminy
Łysomice	Wieś gminna
Gostkowo	Wieś sołecka
	Projektowana autostrada A1
	drogi o dużym natężeniu ruchu drogowego
	Parki pałacowo-dworskie oraz zespoły ogrodowe
Formy ochrony przyrody	
	rezerwat przyrody
	obszar chronionego krajobrazu
	użytki ekologiczne
	stanowiska roślin objęte ochroną częściową
	pomniki przyrody
	głazy narzutowe
	regionalne korytarze ekologiczne
Stan sanitarny wód	
	jezioro III klasy
	ciek II klasy czystości
	ciek III klasy czystości
	ciek N.O.N klasy czystości (pozaklasowy)
	zasięg głównego zbiornika wód podziemnych GZWP nr 141

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

SCHEMAT KARTOGRAFICZNY NR 2
-UWARUNKOWANIA KULTUROWE-

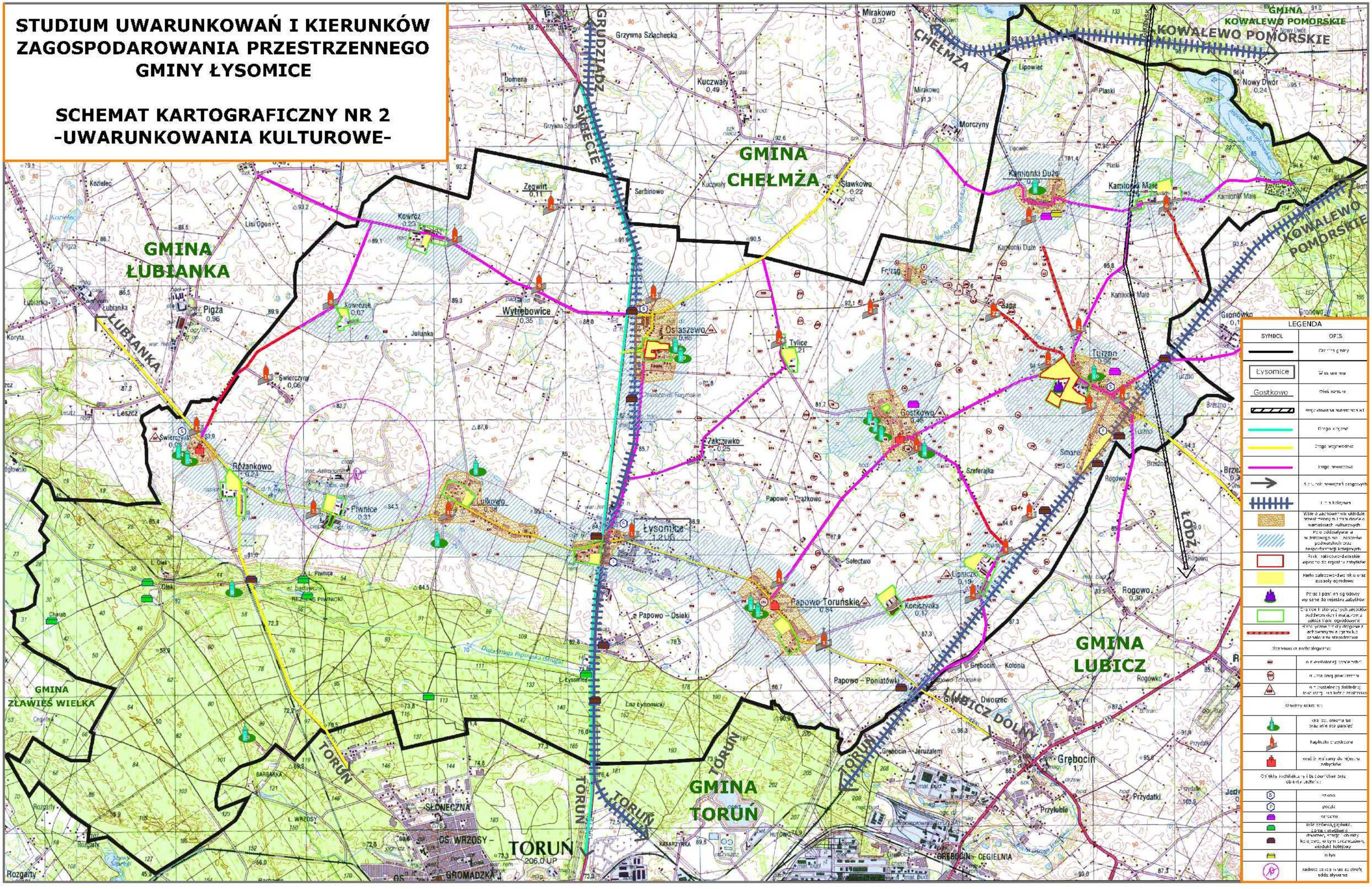

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

SCHEMAT KARTOGRAFICZNY NR 3
-UWARUNKOWANIA KOMUNIKACYJNE-

GMINA ŁUBIANKA

GMINA CHEŁMŻA

GMINA KOWALEWO POMORSKIE

GMINA ZŁAWIEŚ WIELKA

GMINA TORUŃ

GMINA LUBICZ

TORUŃ

BYDGOSZCZ

GDAŃSK

ŁÓDŹ

LEGENDA

SYMBOL	OPIS
	Granica gminy
Łysomice	Wieś gminna
Gostkowo	Wieś sołecka
	Projektowana autostrada A1
	Droga krajowa
	Droga wojewódzka
	Droga powiatowa
	Ważniejsza droga gminna
GP/L	Projektowana droga główna/zbiorcza/lokalna
	Kierunek powiązań drogowych
	Linia kolejowa
PKP	Dworzec kolejowy
P	Parking

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

SCHEMAT KARTOGRAFICZNY - WODOCIĄGI I KANALIZACJA-

GMINA KOWALEWO POMORSKIE

GMINA CHEŁMŻA

GMINA ŁUBIANKA

GMINA ZŁAWIEŚ WIELKA

GMINA TORUŃ

GMINA LUBICZ

LEGENDA

SYMBOL	OPIS
	Granica gminy
Łysomice	Wieś gminna
Gostkowo	Wieś sołecka
	Istniejąca kanalizacja ciśnieniowa
	Projektowana kanalizacja ciśnieniowa (ø160)
	Projektowana kanalizacja ciśnieniowa (ø...0)
	Istniejący kanał sanitarny w Grębocinie
	Istniejąca przepompownia zbiorcza
	Projektowana przepompownia zbiorcza
	Istniejąca sieć wodociągowa
	Gminne ujęcie wody
Gostkowo	Tereny korzystne do lokalizowania oczyszczalni przydomowych
	Składowisko odpadów ze strefą uciążliwości
	Oczyszczalnia ścieków ze strefą uciążliwości

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

SCHEMAT KARTOGRAFICZNY NR 5
-ENERGETYKA I GAZOWNICTWO-

GMINA KOWALEWO POMORSKIE

GMINA CHEŁMŻA

GMINA ŁUBIANKA

GMINA ZŁAWIEŚ WIELKA

GMINA TORUŃ

GMINA LUBICZ

Łysomice

TORUŃ

LEGENDA

SYMBOL	OPIS
	Granica gminy
Łysomice	Wieś gminna
Gostkowo	Wieś sołecka
	Linia energetyczna 110 kV
	Linia energetyczna 220 kV
	Linia energetyczna SN
	Gazociąg DN 400
	Gazociąg DN 500
	Gazociąg DN 200
	Stacja gazowa
	Stacja transformatorowa W

WÓJT
GMINY
ŁYSOMICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Załacznik Nr 3
Część II
do Uchwały Nr LIX/371/2023
Rady Gminy Łysomice
z dnia 28 marca 2023 r.

Spis treści

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW 4

1.1. KIERUNKI POLITYKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY 6
1.1.1. Funkcje gminy 6
1.1.2. Hierarchia sieci osadniczej gminy 6
1.1.3. Warianty rozwoju ludności 7
1.1.4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna 7
1.2. OGÓLNE ZASADY POLITYKI I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY 9

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY 12

2.1. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 12
2.1.1. Obszary wyłączone z zabudowy 12
2.1.2. Obszary przeznaczone do zabudowy 12
2.2. USTALENIA DLA TERENÓW ROZWOJOWYCH W GMINIE 13

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK 21

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ 25

4.1. OBIEKTY I TERENY ZABYTKOWE, OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ 25
4.2. OBIEKTY I TERENY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW 25
4.3. OBIEKTY, TERENY I OBSZARY ZABYTKOWE, POSTULOWANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PRAWNĄ 27
4.4. OBIEKTY I TERENY, UJĘTE W EWIDENCJI KONSERWATORSKIEJ, WSKAZANE DO WPISANIA DO REJESTRU ZABYTKÓW 27
4.5. OBSZARY POSTULOWANE DO UTWORZENIA PARKU KULTUROWEGO 30
4.6. OBIEKTY, TERENY I OBSZARY, UJĘTE W EWIDENCJI KONSERWATORSKIEJ (Z UZUPEŁNIENIAMI) 30
4.7. OCHRONA OBIEKTÓW, TERENÓW I OBSZARÓW O WARTOŚCIACH ZABYTKOWYCH I KULTUROWYCH W OBRĘBIE PROPONOWANYCH STREF OCHRONY KONSERWATORSKIEJ 51
4.8. OCHRONA POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW OBIEKTÓW, TERENÓW I OBSZARÓW O WARTOŚCIACH ZABYTKOWYCH, KULTUROWYCH I KRAJOBRAZOWYCH 53
4.8.1. Strefa ochrony archeologicznej 53
4.8.2. Wsie i osady o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych 54
4.8.3. Zespoły dworsko- i pałacowo-parkowe oraz założenia zieleni komponowanej 54
4.8.4. Obiekty sakralne 55
4.8.5. Obiekty techniki i kultury materialnej 55
4.8.6. Obiekty architektury i budownictwa 55
4.9. OCHRONA DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ 56

5. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ 57

5.1. KOMUNIKACJA DROGOWA 57
5.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA 58
5.3. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA 58
5.3.1. Zaopatrzenie w wodę 58
5.3.2. Odprowadzanie ścieków 59
5.4. ELEKTROENERGETYKA 60
5.5. WYTWARZANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH 60
5.6. GAZOWNICTWO I CIEPŁOWNICTWO 61
5.7. TELEKOMUNIKACJA 62
5.8. ODPADY 62

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM 64

6.1. INWESTYCJE GMINY ŁYSOMICE 64

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM 65

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 65

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 66

10. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH 66

11. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ 67

12. OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH W ZŁOŻU KOPALINY WYZNACZA SIĘ FILAR OCHRONNY 68

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA 68

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI ... 69

14.1. OBSZARY ZABUDOWANE WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ I REHABILITACJI 69
14.2. OBSZARY NIEZABUDOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI 69

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIETYCH I ICH STREF OCHRONNYCH 69

16.1 NNE OBSZARY PROBLEMOWE 70

16.1. . ŹRÓDŁA NIEKORZYSTNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA
LUDNOŚCI I JEJ MIENIA 70
16.2. ZAGROŻENIA NADZWYCZAJNE 70

17.UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ STUDIUM 71

SPIS TABEL 73

CZĘŚĆ II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. określa uwarunkowania, które mają wpływ na politykę przestrzenną gminy. Są to:

- występowanie obiektów i terenów chronionych;
- stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;

Najważniejszym założeniem polityki rozwoju przestrzennego gminy Łysomice jest priorytetowe traktowanie funkcjonowania środowiska przyrodniczego jako podstawy zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy. Zatem nadrzędnym celem rozwoju przestrzennego gminy jest ochrona wartości przyrodniczych oraz dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej, a więc kształtowanie optymalnej struktury użytkowania terenów i ładu przestrzennego gminy.

Z przeprowadzonej oceny istniejących uwarunkowań przyrodniczych wynikają następujące podstawowe kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- zachowanie, ochrona i kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych;
- ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- ekologizacja przestrzeni osadniczej.

Zachowanie, ochrona i kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych odnosi się przede wszystkim do korytarzy i ciągów ekologicznych, w obrębie których występują najważniejsze powiązania przyrodnicze. Głównym korytarzem ekologicznym jest pasmo Strugi Toruńskiej przecinające teren gminy z północy na południe. Ciąg ekologiczny stanowi dolina Strugi Łysomickiej (Papowskiej) wraz z mniejszymi dolinkami do niej dochodzącymi. Poza elementami liniowymi ważną rolę w tym systemie odgrywają tzw. punkty ekologiczne, które stanowią drobne, wyizolowane, ale względnie cenne ekologicznie powierzchnie. Na terenie gminy są to stosunkowo liczne obniżenia wysoczyznowe, fragmenty leśne itp. Poprzez system korytarzy i ciągów ekologicznych teren gminy powiązany jest przyrodniczo z terenami otaczającymi.

Ochrona i kształtowanie systemu obszarów chronionych gminy wymagają podjęcia następujących działań:

- respektowania przepisów odnoszących się do sposobu użytkowania istniejących terenów i obiektów chronionych;
- wprowadzenie do rejestru nowych użytków ekologicznych (proponowanych w niniejszym studium) oraz objęcie ochroną szczególnie cennych zespołów roślinnych np. drzewostanów w założeniach parkowych;
- eliminację istniejących źródeł zagrożeń czystości wód powierzchniowych i podziemnych w celu doprowadzenia czystości wód powierzchniowych przynajmniej do II klasy czystości. Wymaga to: odprowadzenia większości ścieków komunalnych do systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków, wprowadzenia zakazu likwidacji rowów melioracyjnych, bieżącej konserwacji /odczyszczania brzegów, zapewnienia drożności/ rowów melioracyjnych, wprowadzania

dolesień głównie lasami mieszanymi o bogatym podszycie leśnym pozwalającymi na magazynowanie większej ilości wody, wprowadzania zadrzewień o płytkim i rozległym systemie korzeniowym, co powoduje powstanie barier biogeochemicznych;

- pielęgnacji istniejących elementów zieleni oraz wprowadzanie nowych rodzimych elementów zieleni zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień śródpolnych (pasy i szpalery drzew i krzewów) - spełniających także rolę wiatrochronną - usytuowanych równolegle do osi korytarzy i ciągów ekologicznych oraz wokół obniżeń wysoczyznowych tzw. „oczek wodnych";
- eliminacji istniejących barier ekologicznych (obszarów konfliktowych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska) ograniczających swobodną migrację zwierząt np. budowa odpowiedniej szerokości przepustów na ciekach (mostki), drogach, liniach kolejowych.

Ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej wymaga podjęcia następujących działań:

- prowadzenie zabiegów przeciwerozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozja wodną i wietrzną) przede wszystkim przez wprowadzanie zadrzewień śródpolnych;
- wprowadzanie zalesień na gruntach ornych klas V i VI oraz nieużytkach (piaski lotne, nieczynne wyrobiska i wysypiska), które docelowo powiększać powinny istniejący system ciągów ekologicznych np. w postaci zadrzewień śródpolnych;
- wprowadzanie zadrzewień pełniących ważną funkcję w ochronie ekosystemów rolnych - są to zadrzewienia przydrożne, przywodne, pasmowe, kępowe; modyfikują one mikroklimat przyległych pól, zmieniając bilans cieplny i wodny krajobrazu, ograniczają migrację związków chemicznych na drodze erozji wodnej i wietrznej, ograniczają zanieczyszczenia wód gruntowych; ze względu na duże znaczenie zieleni dla funkcjonowania systemu krajobrazu wiejskiego wskazane jest opracowanie kompleksowego programu zalesień, zadrzewień i zakrzewień o znaczeniu ekologicznym;
- wprowadzanie użytków zielonych na gruntach ornych kompleksu 9 zbożowo-pastewnego przeznaczonego pod użytki zielone, grunty te ze względu na możliwości silnych nawodnień są predysponowane do zmian na użytki zielone;
- wprowadzanie sadów i ogrodów: ze względu na korzystne uwarunkowania glebowe na terenie gminy istniej ą predyspozycje do rozwoju funkcji sadowniczo-ogrodniczych szczególnie w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz funkcji warzywniczych (ogrody działkowe).

Ekologizacja przestrzeni osadniczej ma przede wszystkim na celu podniesienie standardu życia mieszkańcom wsi. Osiągnąć to można przez następujące działania:

- eliminację źródeł zagrożeń środowiska znajdujących się na terenach osadniczych: np. wprowadzenie ekologicznych źródeł energii (gazyfikacja) eliminujących zanieczyszczenie powietrza;
- kanalizacja wszystkich terenów osadniczych o zwartej zabudowie;
- propagowanie i wdrażanie odnawialnych źródeł energii, w tym przede wszystkim pozyskiwanie energii z wiatru, słońca i biogazu;
- wzbogacanie krajobrazu osadniczego zielenią (parki, zieleń izolacyjna), zwiększenie udziału powierzchni terenów zielonych (parki, ogrody przyzagrodowe, sady);
- ochrona i pielęgnacja istniejących parków wiejskich, cmentarzy, zadrzewień itp.

Ocena warunków fizjograficznych pozwoliła na określenie strategicznych kierunków rozwoju jednostek osadniczych gminy.

Z elementów projektowanych, które będą negatywnie oddziaływać na środowisko wymienić należy wymienić:

- drogę międzyregionalną Toruń-węzeł autostradowy „Turzno";
- odcinek drogi regionalnej nr 552;
- projektowaną drogę zbiorczą, równoległą do drogi nr 552.

Dążąc do zminimalizowania negatywnego wpływu w/w elementów na środowisko należy wprowadzić system odpowiednich zabezpieczeń. Powinny to być: ekrany akustyczne, zalesienia o charakterze powierzchniowym i szpalerowym.

Bardzo ważną rolę dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego na terenie gminy odgrywają tereny leśne. Ze względu na fakt, że są to tereny będące w administracji państwowej oddziaływanie administracji samorządowej jest niewielkie. Można jedynie postulować, aby poszerzona została strefa masowego wypoczynku na terenach leśnych.

Z koniecznych do podjęcia działań ekologizacyjnych na terenie gminy wymienić należy ponadto:

- rekultywację (przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych) terenów poeksploatacyjnych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki na terenie gminnego wysypiska nieczystości stałych zgodnie z dokumentacją obiektu oraz utworzenie strefy zieleni ochronnej w sąsiedztwie wysypiska.

1.1. Kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego gminy

1.1.1. Funkcje gminy

Ustala się następujące funkcje gminy:

- funkcja podstawowa: rolnictwo - w oparciu o optymalne wykorzystanie walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- funkcja uzupełniająca: zabudowa mieszkaniowo-usługowa - zaspokajanie podstawowych potrzeb ludności;
- funkcje dodatkowe: usługowo-produkcyjno-składowa - rozwój produkcji i usług centrotwórczych w większych jednostkach osiedleńczych oraz wzdłuż drogi krajowej nr 1, turystyka i wypoczynek - przy ścisłej ochronie walorów przyrodniczych.

1.1.2. Hierarchia sieci osadniczej gminy

Na terenie gminy Łysomice wykształciła się następująca hierarchia sieci osadniczej:

- lokalny ośrodek gminny - Łysomice;
- ośrodek wspomagający ośrodek gminny - Turzno;
- wsie podstawowe - Gostkowo, Kamionki Duże, Lulkowo, Ostaszewo, Papowe Toruńskie, Różankowo-Świerczynki;
- wsie elementarne - Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróz, Kowrózek, Lipniczki, Piwnice, Świerczynki, Świerczyny, Tylice, Wytrębowice, Zakrzewko, Zęgwirt oraz Olek (osada leśna).

Pod względem administracyjnym obszar gminy podzielony jest na 13 sołectw, na których terenie znajduje się 21 miejscowości.

Łysomice jako ośrodek gminny podlega procesowi intensywnego rozwoju w zakresie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. ~~W tym celu stworzona została koncepcja utworzenia strefy rozwoju gospodarczego - Park Przemysłowy w Łysomicach (2003), obejmujący obszar po zachodniej~~

~~stronie drogi krajowej nr 1 o powierzchni około 300 ha oraz po wschodniej stronie tej drogi o powierzchni około 70 ha.~~

W tym celu stworzona została koncepcja utworzenia strefy rozwoju gospodarczego – Park Przemysłowy w Łysomicach (2003), obejmujący obszar po zachodniej stronie drogi krajowej nr 1 (obecnie droga krajowa nr 91) o powierzchni około 300 ha oraz po wschodniej stronie tej drogi o powierzchni około 336 ha.

1.1.3. Warianty rozwoju ludności

Analiza dotychczasowych zjawisk demograficznych oraz zakładane perspektywy rozwojowe gminy dają podstawę do następującej hipotezy wzrostu ludności gminy:

Wariant I - umiarkowany /średni przyrost ludności 30 osób rocznie

Lata	1996r.	2000r.	2010r.	2020r.
Ludność	7390	7510	7800	8100

Wariant II - dynamiczny /średni przyrost ludności 50 osób rocznie

Lata	1996r.	2000r.	2010r.	2020r.
Ludność	7390	7590	8100	8600

Przyrost ludności w wariancie II dynamicznym przyjęto w oparciu o założenie znacznego ożywienia gospodarczego gminy we wszystkich sektorach i że przyrost ten będzie następował głównie w strefie podmiejskiej miasta Torunia.

Dotychczasowej aktywności zawodowej w gminie sprzyjała dostateczna ilość miejsc pracy oraz możliwości codziennych dojazdów do pracy w Toruniu. Istniejąca struktura zatrudnienia w związku z przewidywanym rozwojem gminy będzie ulegała przekształceniom w kierunku zwiększenia zatrudnienia w sektorze usługowym, przetwórstwie rolno-spożywczym, rzemiośle i turystyce.

Na podstawie w/w uwarunkowań demograficznych i gospodarczych korzystnych dla gminy zakłada się, że stopa bezrobocia winna utrzymywać się na poziomie niższym od średniej wojewódzkiej.

Analiza zjawisk demograficznych zachodzących po 1997 roku wskazuje na sprawdzanie się II wariantu prognozy wzrostu ludności gminy zakładanej w Studium. Stały wzrost liczby mieszkańców stwarza potrzebę typowania nowych obszarów pod zabudowę mieszkaniową, a potrzeba nowych terenów rozwojowych na inwestycje usługowo-produkcyjne wymaga dalszego przekształcenie terenów rolniczych.

1.1.4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Strukturę funkcjonalno-przestrzenna gminy można rozpatrywać w biotechnicznym podziale terenu na strefy krajobrazowe:

- A - krajobraz „naturalny";
- B - krajobraz rolniczy;
- C - krajobraz zurbanizowany.

W/w strefy charakteryzują się zróżnicowanymi cechami naturalnymi, elementami

zagospodarowania przestrzennego, funkcjami oraz wyposażeniem technicznym.

A - Strefa krajobrazu „naturalnego"

Strefa ta pokrywa się z obszarami chronionego krajobrazu położonymi w południowej i północno-wschodniej części gminy i zajmuje około 23,4 % pow. gminy i obejmuje kompleksy przyrodniczo-krajobrazowe i ekosystemy takie jak: rezerwat przyrody „Las Piwnicki, lasy, użytkiekologiczne i wody.

Są to tereny w najwyższym stopniu predysponowane do rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowych, głównie w formie wypoczynku świątecznego. Lasy położone w południowej części gminy pełnią funkcję lasów ochronnych wokół m. Torunia - lasy w odległości do 10 km od granic miasta. W okolicach Barbarki wyznaczone zostały lasy masowego wypoczynku w obrębie których znajduje się cmentarz wojenny. Lasy położone w północno-wschodniej części gminy w rejonie jez. Kamionkowskiego wykorzystywane są w celach turystyczno-wypoczynkowych. Wokół jeziora w odległości 200 m od jego brzegów wyznaczona jest strefa ciszy. W niniejszym studium wyznaczono nowe tereny rozwojowe dla wypoczynku świątecznego jako rozbudowa istniejącego ośrodka. Są to w przeważającej części grunty skomunalizowane. W celu poprawy warunków wypoczynku i funkcjonowania ośrodka przewiduje się wprowadzenie obejścia drogowego terenów wypoczynku świątecznego.

W strefie krajobrazu „naturalnego" oprócz działań na rzecz ochrony istniejących zasobów przyrodniczych niezbędne są działania wzbogacające krajobraz m. in. sukcesywne powiększanie terenów zalesionych głównie w rejonie jez. Kamionkowskiego /gleby VI klasy/, które pełnić będą dodatkowo funkcje zieleni izolacyjnej chroniącej tereny wypoczynkowe przed skutkami negatywnego oddziaływania projektowanej autostrady.

B - Strefa krajobrazu rolniczego

Strefa stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Łysomice. Obejmuje ona /według Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 3 lutego 1995 r./ - grunty orne, sady, łąki, pastwiska, stawy i zbiorniki wodne, parki wiejskie, zadrzewienia, zakrzewienia śródpolne, urządzenia melioracyjne, drogi dojazdowe do gruntów itp., co stanowi około 72 % powierzchni gminy.

Strefa ta charakteryzuje się rozległymi obszarami użytków rolnych o wysokiej bonitacji gleb ze zdecydowaną przewagą gruntów klasy IIIa i IIIb /56,9 %/, małą ilością zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych. Małe zróżnicowanie terenu /wysoczyzna morenowa/, minimalna lesistość decydują o monotonii krajobrazu a jednocześnie stwarza to dogodne warunki do intensyfikacji funkcji rolniczej. Wysokotowarowe rolnictwo w odniesieniu do ułomnej struktury agrosystemu powoduje naruszenie równowagi biologicznej przez:

- postępujące osuszanie i stepowienie krajobrazu;
- zmianę warunków klimatycznych;
- nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych;
- stopniowe zanikanie fauny (ssaków, owadów, ptaków i płazów) na terenie gminy.

W celu prawidłowego działania ekosystemu i eliminowania zjawisk negatywnych należy dążyć do kompleksowego przekształcenia krajobrazu rolniczego przez stopniowe wprowadzanie mozaikowej struktury wzbogacając i zwiększając systemy zbiorników wodnych /program małej retencji/ oraz zalesianie, zadrzewianie, zakrzaczenia śródpolne, wzdłuż dróg i cieków wodnych. Granice rolno-leśne wyznaczają:

- granica sporządzanego aktualnie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przy Jeziorze Kamionki;
- granice istniejących kompleksów leśnych Skarbu Państwa oraz pozostałych terenów leśnych;
- granice projektowanych terenów do zalesień.

Ostateczny zarys granic rolno - leśnych wyznaczą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

C - Strefa krajobrazu zurbanizowanego

Strefa obejmuje ok. 10 % powierzchni gminy. W skład jej wchodzą tereny zainwestowane związane z funkcjami rozwojowymi jednostek osadniczych: mieszkalnictwo, usługi, sfera produkcyjna, komunikacja i infrastruktura techniczna. Gęstość zaludnienia gminy - obecnie 58 osób/km^2, docelowo około 80 osób/km^2 potwierdza dominującą funkcję rolniczą gminy. Istniejący krajobraz zurbanizowany gminy powstał w wyniku historycznego nawarstwiania się różnych form osadnictwa rolniczego. Pozostałościami dawnego osadnictwa gminy są zachowane formy układów przestrzennych poszczególnych wsi, zależne od formy prowadzonej gospodarki rolnej. Na krajobraz zurbanizowany gminy na przestrzeni ostatnich dziesiątków lat szczególny wpływ miały:

- rozwój sektora państwowego i spółdzielczego w rolnictwie, czego efektem były nowe elementy przestrzenne dużych ferm hodowlanych i zabudowy wielorodzinnej blokowej, obecnie oceniany negatywnie stanowiący dysonans w dotychczasowym rozwoju wsi;
- rozwój rolnictwa indywidualnego, w którym struktura wielkości gospodarstw rolnych decydowała o charakterze i zabudowie wsi;
- rozwój różnorodnej działalności gospodarczej, na bazie aktualnych przekształceń ustrojowych w warunkach gospodarki kapitalistycznej.

Charakterystycznymi wsiami w gminie Łysomice, które zachowały swój historyczny układ przestrzenny są; Papowo Toruńskie, Lulkowo, Turzno, Gostkowo, Kamionki Duże, Ostaszewo i Łysomice. Na szczególną uwagę zasługuje wieś Łysomice, która od pierwotnego folwarku awansowała do funkcji dynamicznie rozwijającego się ośrodka gminnego.

1.2. Ogólne zasady polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Waloryzacja istniejących i potencjalnych uwarunkowań przestrzennych, ekologicznych, gospodarczych społecznych, demograficznych i technicznych daje podstawę do sformułowania ogólnych zasad polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

,,Rozwój przestrzenny gminy musi być podporządkowany nadrzędnemu celowi wszelkiej działalności człowieka, jakim jest poprawa warunków życia mieszkańców. W odniesieniu do zakresu działalności władz samorządowych gminy będzie to dotyczyło głównie poprawy dostępności do urządzeń publicznych, m.in.: administracja, oświata, zdrowie, kultura, sport, ochrona p. pożarowa, wypoczynek, opieka społeczna, drogi, gospodarka komunalna itp."

- przyjęcie w rozwoju gminy kryterium ekologicznego ze względu na ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego, jego wzbogacenia i kształtowania przez:
- ochronę czystości wód podziemnych i powierzchniowych,
- ochronę lokalnych wartości zasobów środowiska przyrodniczego przez wprowadzenie form ochrony przyrody /użytków ekologicznych/,
- ochronę i zachowanie historycznych układów przestrzennych wsi,
- ochronę istniejących parków podworskich, zabytków archeologii i architektury,
- systematyczne zwiększanie lesistości gminy oraz zadrzewień i zalesień śródpolnych,

- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej przez kompleksowe wyposażenie gminy w w/w urządzenia.
- dominacja wiodącej funkcji rolniczej, utrzymanie wysokiej produkcyjności oraz rozwój funkcji komplementarnych przez:
- kształtowanie ładu przestrzennego i rolniczej przestrzeni produkcyjnej w określeniu zasad ich użytkowania i zainwestowania w kompleksach gleb chronionych II i III klasy, wykluczającychmożliwości zabudowy, dopuszczając jedynie możliwość realizacji zabudowy i urządzeń
  związanych i służących wyłącznie rozwojowi produkcji rolnej i ewentualnie przetwórstwa rolno-spożywczego, określających niezbędne tereny rozwojowe jednostek osadniczych, infrastruktury technicznej i realizacji elektrowni wiatrowych,
- rozwój przestrzenny funkcji rolniczej poprzez zagospodarowanie lokalnych nadwyżek surowcowych i rozwój przetwórstwa, przechowalnictwa, magazynowania oraz skupu i sprzedaży w istniejących obiektach oraz na postulowanych terenach rozwojowych aktywizacji gospodarczej.
- kierunki rozwoju przestrzennego gminy wynikające z istniejących uwarunkowań fizjograficzno-przestrzennych oraz nowych jakościowo możliwości rozwoju związanych z transformacją ustrojową;
- na podstawie analizy funkcjonalno-przestrzennej poszczególnych wsi określone zostały jednostki osadnicze predysponowane do rozwoju przestrzennego oraz odpowiednie optymalne tereny przeznaczone do tego rozwoju; określone zostały obszary dla działalności rolniczej sfery produkcyjnej z wyłączeniem zabudowy;
- dążenie do wykształcenia gminnego ośrodka usługowego dla wsi Łysomice obejmującego: Centrum Usługowo-Handlowe, Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminny Ośrodek Sportowy;
- preferowanie rozwoju osadnictwa na zasadzie uzupełniania i wzbogacania istniejącej zabudowy wsi /dobra kontynuacja - wykorzystanie wolnych niezabudowanych terenów położonych przy istniejących drogach osiedlowych/ głównie w obszarze tzw. zwartej zabudowy wsi, przy zachowaniu historycznych układów przestrzennych i zabudowie charakterystycznej dla obszarów wiejskich;
- wyznaczenie obszarów predysponowanych dla rozwoju funkcji wypoczynkowych i turystycznych:
- tereny masowego wypoczynku świątecznego nad jeziorem Kamionkowskim,
- tereny masowego wypoczynku w obszarze zalesionym przyległym do miasta Torunia.
- określenia warunków i zasad ochrony radioteleskopu w Piwnicach przed negatywnymi skutkami rozwoju osadnictwa; rozwiązanie w/w problemu należy do kompetencji władz rządowych i powinno zostać rozpatrywane wariantowo:
- wariant I - prawne ustanowienie odpowiednich stref ochrony radioteleskopu, co spowodowałoby ograniczenie możliwości rozwoju przestrzennego i gospodarczego zachodniej części gminy,
- wariant II - wykonanie odpowiednich zabezpieczeń technicznych radioteleskopu eliminujących ograniczenia występujące w wariancie I.

W oparciu o istniejący rozwój społeczno-gospodarczy gminy, analizę uwarunkowań i ocenę aktualności studium utrzymany zostaje dotychczasowy kierunek polityki zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice. W studium wydzielono przestrzenne strefy funkcjonalne obszarów dla rozwoju aktywizacji

gospodarczej oraz obszary rozwojowe jednostek osadniczych:

- dynamiczny rozwój korytarza transportowego wzdłuż drogi krajowej nr 91 Toruń-Gdańsk pomiędzy wsiami Łysomice-Ostaszewo oraz Łysomice - Wytrębowice - Zęgwirt, a w dalszej perspektywie wzdłuż linii kolejowej Toruń - Olsztyn w rejonie wsi Turzno i Lipniczki;
- stworzenie możliwości znacznego rozwoju dla osadnictwa w strefie podmiejskiej miasta Torunia dotyczącego wsi Łysomice, Papowo Toruńskie, Lulkowo oraz Turzno z uwagi na położenie w pobliżu projektowanego „węzła Turzno";
- stworzenie szansy dla przekształcenia dotychczasowych wsi typowo rolniczych na rzecz wsi wielofunkcyjnych, których przykładami mogą posłużyć wsie: Papowo Toruńskie, Turzno, Lulkowo, Różankowo, Gostkowo i Ostaszewo.

Ważnym elementem jest określenie warunków i zasad ochrony radioteleskopu w Piwnicach przed negatywnymi skutkami rozwoju osadnictwa. Niezbędne jest wykonanie odpowiednich zabezpieczeń technicznych radioteleskopu eliminujących ograniczenia rozwoju gminy wyłącznie do strefy o promieniu 1 km.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

2.1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego

2.1.1. **Obszary wyłączone z zabudowy**

Na terenie gminy Łysomice występują liczne obszary wyłączone z zabudowy. Są to:

- rezerwat przyrody „Las Piwnicki" wraz ze strefą ochronną;
- tereny leśne, z wyłączeniem terenów zabudowanych LP i pasów infrastruktury technicznej;
- użytki ekologiczne;
- tereny o niekorzystnych warunkach hydrogeologicznych - obszary te będą wskazane na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania;
- wody powierzchniowe;
- parki podworskie;
- cmentarze,

Na etapie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów wokół radioteleskopu w Piwnicach dopuszcza się ustanowienie strefy ograniczonego użytkowania, która zapewni prawidłowe funkcjonowanie urządzeń tam zlokalizowanych. W strefie obowiązywać może zakaz nowej zabudowy nie związanej z działalnością i funkcjonowaniem Centrum Astronomii UMK w Toruniu oraz ograniczenie stosowania urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne o częstotliwości zakłócającej funkcjonowanie radioteleskopu w Łysomicach, jednak wszelkie regulacje muszą być zgodne z przepisami odrębnymi obowiązującymi w tym zakresie. Poza proponowaną strefą ochrony radioteleskopu, w rejonie wsi Lukowo, Różankowo i Świerczyny należy ograniczać lokalizację produkcji i usług do niezbędnych obiektów o charakterze lokalnym. Większe i bardziej uciążliwe zakłady produkcyjne i centra usługowo-handlowe należy lokalizować w pasie wzdłuż drogi krajowej nr 1 oraz w innych obszarach wyznaczonych w załączniku graficznym.

2.1.2. **Obszary przeznaczone do zabudowy**

Podstawową zasadą przy ustalaniu obszarów, które mogą być przeznaczone do zabudowy winna być jej koncentracja w ramach istniejącej sieci osadniczej gminy, przy maksymalnym ograniczeniu zabudowy rozproszonej. W pierwszej kolejności pod zabudowę - w formie zabudowy uzupełniającej - powinny być przeznaczone tereny niezabudowane położone w obrębie obecnej zabudowy, położone przy istniejących ciągach komunikacyjnych.

Na planszy podstawowej zaproponowano nowe tereny rozwojowe położone w obszarach zwartej i rozproszonej zabudowy przeznaczone dla dalszego rozwoju przestrzennego gminy, którymi są:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowej wielorodzinnej;
- tereny zabudowy produkcyjno - składowo - magazynowej;
- tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, produkcyjnej nieuciążliwej, budownictwa socjalnego i usług oświaty;
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami i wielorodzinnej z usługami;

- tereny zabudowy usługowej;

- tereny zabudowy usług oświaty, sportu i rekreacji;
- tereny zabudowy rekreacji indywidualnej;
- tereny lasów;
- tereny rolnicze;
- tereny parków dworskich lub ich tereny i założenia zieleni komponowanej;
- tereny przestrzeni publicznych;

2.1.3. tereny predysponowane do lokalizacji budownictwa socjalnego.

2.2. Ustalenia dla terenów rozwojowych w gminie

- **tereny rozwoju zabudowy produkcyjno - składowo - magazynowej z dopuszczeniem usług dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- rozwój funkcji gospodarczych w postaci lokalizacji zabudowy produkcyjnej, usługowej, składowej i magazynowej, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego,
- możliwość lokalizacji zabudowy mieszkaniowej w ograniczonym zakresie tj. dla potrzeb inwestora przy uwzględnieniu szkodliwego oddziaływania w zakresie emisji hałasu, wibracji, spalin itp. funkcji produkcyjnej, usługowej, składowej i magazynowej,
- lokalizację nowych zakładów produkcyjnych z zachowaniem istniejących uwarunkowań fizjograficznych, pod warunkiem stosowania rozwiązań technicznych minimalizujących ujemne skutki prowadzonej działalności na środowisko oraz tworzenia naturalnych izolacji poszczególnych form gospodarowania przestrzenią od terenów przyległych,
- wprowadzenie na granicach terenów o różnym przeznaczeniu zieleni niskiej i wysokiej, która będzie ograniczała hałas i potencjalne szkodliwe oddziaływanie projektowanych inwestycji,
- możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy,
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie większym niż 75%,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie mniejszym niż 15 %,
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 1 miejsce parkingowe na 5 zatrudnionych oraz 2 miejsca postojowe na 100m^2 powierzchni użytkowej,
- szerokość dróg dojazdowych zgodnie z charakterem zabudowy i przepisami odrębnymi.

Studium przewiduje na tych terenach wielofunkcyjny rozwój funkcji gospodarczych w postaci lokalizacji zabudowy produkcyjnej, usługowej, składowej i magazynowej. Ustala się możliwość przekształcenia i uzupełnienia istniejącej zabudowy. Dla istniejącej zabudowy zagrodowej ustala się możliwość rozbudowy lub adaptacji. W przypadku sporządzanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów, które są wykorzystywane rolniczo dopuszcza się określenie dotychczasowego, rolniczego użytkowania obszarów, mimo przeznaczenia w niniejszym studium pod inne funkcje. W zakresie ochrony środowiska postuluje się wprowadzenie na granicach terenów o różnym przeznaczeniu, zieleni niskiej i wysokiej, która będzie ograniczała hałas i potencjalne szkodliwe oddziaływanie projektowanych inwestycji. Na etapie sporządzania planów miejscowych dopuszcza się korekty granic strefy. Na granicach terenów zabudowy produkcyjno - składowo - magazynowej na

styku z zabudową mieszkaniową (tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej,tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami i wielorodzinnej z usługami, tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, produkcyjnej nieuciążliwej, budownictwa socjalnego i usług oświaty należy tworzyć strefy buforowe umożliwiające utrzymanie na terenach zabudowy mieszkaniowej obowiązujących norm dotyczących uciążliwości emisji pyłowo-gazowych i hałasu.

- **tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- *zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna:*
- jako funkcje uzupełniające dopuszcza się realizację usług w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, w tym usługi publiczne, oraz tereny zieleni publicznej i obiekty małej architektury,
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie przekraczającym 50 %,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie mniejszym niż 40 %,
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 2 miejsca parkingowe na 1 mieszkanie w zabudowie jednorodzinnej,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,
- dopuszcza się budowę wolnostojących garaży oraz budynków gospodarczych o architekturze nawiązującej do budynku mieszkalnego
- proponuje się o nawiązanie do wysokości nowych budynków do zabudowy sąsiadującej szczególnie w zakresie usytuowania poziomów otworów okiennych, gzymsów i wysokości dolnej krawędzi dachu

- *zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna:*
- jako funkcje uzupełniające dopuszcza się realizację usług w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej oraz wolnostojących budynków usługowych o pow. zabudowy do 50 m^2, w tym usługi publiczne, oraz tereny zieleni publicznej i obiekty małej architektury,
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie przekraczającym 70 %,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki nie może być mniejszy niż 20 %,
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 1 miejsce parkingowe na jedno mieszkanie w zabudowie wielorodzinnej,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,
- proponuje się o nawiązanie do wysokości nowych budynków do zabudowy sąsiadującej szczególnie w zakresie usytuowania poziomów otworów okiennych, gzymsów i wysokości dolnej krawędzi dachu

W strefie tej zakłada się rozwój zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej, usługowej jako funkcji uzupełniającej oraz drobnej wytwórczości (rzemiosła produkcyjnego) o charakterze nieuciążliwym. Przy lokalizacji nowej zabudowy należy dbać o ład przestrzenny poprzez działania mające na celu intensyfikację istniejącej zabudowy oraz lokalizowanie nowych inwestycji wzdłuż ciągów komunikacyjnych. W miarę możliwości tworzyć spójne jednostki urbanistyczne przy uwzględnieniu

istniejącej infrastruktury technicznej, szanując wartości krajobrazowe i kulturowe. Nową zabudowę lokalizować w pierwszej kolejności w obszarach, które są wyposażone w infrastrukturę techniczną (wodociąg, zbiorczą kanalizację sanitarną) ograniczając w ten sposób nadmierną rozbudowę systemów infrastrukturalnych i chroniąc środowisko przyrodnicze. W przypadku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów, które są wykorzystywane rolniczo dopuszcza się określenie dotychczasowego, rolniczego użytkowania obszarów, mimo przeznaczenia w niniejszym studium pod inne funkcje. Ponadto na etapie sporządzania planów miejscowych dopuszcza się korekty granic strefy. Na granicach terenów zabudowy produkcyjno - składowo - magazynowej na styku z zabudową mieszkaniową (tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami i wielorodzinnej z usługami, tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, produkcyjnej nieuciążliwej, budownictwa socjalnego i usług oświaty należy tworzyć strefy buforowe umożliwiające utrzymanie na terenach zabudowy mieszkaniowej obowiązujących norm dotyczących uciążliwości emisji pyłowo-gazowych i hałasu.

- **tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami i wielorodzinnej z usługami, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami:
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie przekraczającym 60 %,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie mniejszym niż 30 %,
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 2 miejsca parkingowe na 1 mieszkanie w zabudowie jednorodzinnej oraz 1 miejsca parkingowe na 100m^2 powierzchni użytkowej,
- dopuszcza się budowę wolnostojących garaży oraz budynków gospodarczych o architekturze nawiązującej do budynku mieszkalnego,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,
- proponuje się o nawiązanie do wysokości nowych budynków do zabudowy sąsiadującej szczególnie w zakresie usytuowania poziomów otworów okiennych, gzymsów i wysokości dolnej krawędzi dachu.
- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna z usługami:,
- jako funkcje uzupełniające dopuszcza się realizację usług w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej oraz wolnostojących budynków usługowych o pow. zabudowy do 100 m^2, w tym usługi publiczne, oraz tereny zieleni publicznej i obiekty małej architektury,
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie przekraczającym 70 %,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie nie mniejszym niż 20 %,
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 1 miejsce parkingowe na jedno mieszkanie w zabudowie wielorodzinnej oraz 2 miejsca parkingowe na 100m^2 powierzchni użytkowej,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,
- proponuje się o nawiązanie do wysokości nowych budynków do zabudowy sąsiadującej szczególnie w zakresie usytuowania poziomów otworów okiennych, gzymsów i wysokości dolnej krawędzi dachu.
- ustalenia obowiązujące wspólne:

- zespół budynków zlokalizowanych w granicach działki lub terenu inwestycyjnego powinien charakteryzować się jednolitym charakterem w zakresie formy architektonicznej budynków, proporcji budynków, rodzaju dachu, rodzaju zastosowanych materiałów elewacyjnych i wykończeniowych itp.
- obiekty funkcji usługowej i mieszkaniowej mogą występować łącznie i rozdzielnie,
- dopuszcza się lokalizację usług z zakresu budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego, naprawy samochodów i motocykli, transportu, usług z zakresu zakwaterowania i gastronomi, edukacji, opieki zdrowotnej, administracji publicznej, kultury, rekreacji i rozrywki, stacje paliw, stacje demontażu pojazdów, transportu, gospodarka magazynowa, itp.,
- uciążliwość prowadzonej działalności usługowej zostanie określona na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko zamierzonej inwestycji,
- dopuszcza się realizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży 2 000 m^2
- proponuje się o nawiązanie do wysokości nowych budynków do zabudowy sąsiadującej szczególnie w zakresie usytuowania poziomów otworów okiennych, gzymsów i wysokości dolnej krawędzi dachu,
- zakazuje się lokalizacji zabudowy mieszkaniowej w terenach bezpośrednio sąsiadujących z autostradą A1 z uwagi na jej uciążliwość, za wyjątkiem terenów dla których stosuje się lub będą zastosowane urządzenia zmniejszające zasięg tej uciążliwości (ekrany akustyczne).

Studium przewiduje na tych terenach rozwój intensywnej zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej, usługowej z dopuszczeniem lokalizacji usług uciążliwych, a także drobnej wytwórczości, obiektów użyteczności publicznej, sportu i rekreacji z możliwością zachowania i ewentualnej rozbudowy istniejącej zabudowy zagrodowej. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zalesienia. Na terenie strefy mieszkaniowo-usługowej postuluje się poza rozwojem zabudowy mieszkaniowej, lokalizowanie rzemiosła produkcyjnego, mikro i małych przedsiębiorstw, które zaspokoją potrzeby mieszkańców, stworzą nowe miejsca pracy i przyczynią się do wzrostu konkurencyjności tych obszarów. Przy zmianach użytkowania terenów strefy i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie dbać o ład przestrzenny i intensyfikować zabudowę, tak aby tworzyła spójne i harmonijne układy urbanistyczne. Zaleca się wprowadzenie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych oraz właściwie zagospodarować obszary przestrzeni publicznej. W przypadku sporządzanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów, które są wykorzystywane rolniczo dopuszcza się określenie dotychczasowego, rolniczego użytkowania obszarów, mimo przeznaczenia w niniejszym studium pod inne funkcje. Ponadto na etapie sporządzania planów miejscowych dopuszcza się korekty granic strefy.

- **tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, produkcyjnej nieuciążliwej, budownictwa socjalnego i usług oświaty, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- jako funkcje uzupełniające dopuszcza się realizację usług i produkcji nieuciążliwej obiekty małej architektury,
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nieprzekraczającym 60 %,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie niemniejszym niż 40 %,

- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 2 miejsca parkingowe na 1 mieszkanie w zabudowie jednorodzinnej, 1 miejsce parkingowe na jedno mieszkanie w zabudowie wielorodzinnej, 1 miejsce parkingowe na 5 zatrudnionych oraz 2 miejsca parkingowe na 100m^2 powierzchni użytkowej,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,
- dopuszcza się budowę wolnostojących garaży oraz budynków gospodarczych o architekturze nawiązującej do budynku mieszkalnego,
- dopuszcza się adaptacje istniejących budynków z uwzględnieniem z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego.

- **tereny rozwoju zabudowy usługowej, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nieprzekraczającym 70 %,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie niemniejszym niż 20 %,
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 2 miejsca parkingowe na 100m^2 powierzchni użytkowej,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,
- dopuszcza sie realizację zabudowy usługowej pełniącej przede wszystkim funkcje publiczne np.: budynki administracyjne, szkoły, przedszkola i cmentarze itp.,
- dopuszcza się realizację obiektów małej architektury włącznie z urządzeniami, obiektami i infrastrukturą sportową.

- **tereny rozwoju zabudowy usług oświaty, sportu i rekreacji dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- tereny zabudowy usług oświaty zlokalizowane są w miejscowości Łysomice w sąsiedztwie zespołu pałacowo - parkowego położonego przy drodze krajowej nr 91 oraz w miejscowości Ostaszewo w sąsiedztwie drogi powiatowej,
- dopuszcza się rozbudowę, przebudowę oraz modernizacje istniejących i projektowanych obiektów sportowych,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie niemniejszym niż 20%,
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 1 miejsce parkingowe na 2 sale lekcyjne,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,
- dopuszcza się realizację obiektów małej architektury włącznie z urządzeniami, obiektami i infrastrukturą sportową.

- **tereny rozwoju zabudowy rekreacji indywidualnej, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- dopuszcza się lokalizację obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- zaleca się obszar przeznaczony pod zabudowę, dojścia, dojazdy, parkingi, utwardzone nawierzchnie na poziomie nieprzekraczającym 50%,
- zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie nie mniejszym niż 40%

(odpowiednio urządzone tereny zielone z zastosowaniem rodzimych gatunków roślin, drzew, krzewów harmonizujące z otoczeniem),
- zaleca się minimalną liczbę miejsc parkingowych: 1 miejsce parkingowe na 1 budynek rekreacji indywidualnej,
- projektowana zabudowa powinna charakteryzować się wysokimi walorami estetycznymi i harmonizować z otoczeniem poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenów biologicznie czynnych, wykorzystywanie naturalnych materiałów budowlanych m.in. kamień, drewno, a także wkomponowywanie obiektów kubaturowych w istniejącą zieleń leśną i zadrzewienia,
- dopuszcza się realizację obiektów małej architektury włącznie z urządzeniami, obiektami i infrastrukturą sportową,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu,

Strefa rozwoju turystyki i rekreacji obejmuje potencjalne obszary rozwoju zabudowy rekreacyjnej, które są zlokalizowane w pobliżu jezior. Poza istniejącą i projektowaną zabudową rekreacyjną dopuszcza się obiekty sportu, turystyki, usług użyteczności publicznej, które wzbogacą i uatrakcyjnią warunki zamieszkania i przebywania na tym terenie. Dopuszcza się uzupełnianie i przekształcanie istniejącej zabudowy w funkcje związane z obsługą ruchu turystycznego. Należy odpowiednio zagospodarować przestrzeń wokół jezior z uwzględnieniem potrzeb turystyki zorganizowanej i jednoczesnym zabezpieczeniem odpowiedniej infrastruktury (kąpieliska, pola biwakowe, pomosty itp.). Ponadto chronić środowisko przyrodnicze poprzez racjonalne zagospodarowanie przestrzeni strefy oraz odpowiednie uzbrojenie terenu przed realizacją nowych inwestycji. Projektowana zabudowa powinna charakteryzować się wysokimi walorami estetycznymi i harmonizować z otoczeniem poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenów biologicznie czynnych, wykorzystywanie naturalnych materiałów budowlanych m.in. kamień, drewno, a także wkomponowywanie obiektów kubaturowych w istniejącą zieleń leśną i zadrzewienia przy zachowaniu przepisów p.poż. przypadku sporządzanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów, które są wykorzystywane rolniczo dopuszcza się określenie dotychczasowego, rolniczego użytkowania obszarów, mimo przeznaczenia w niniejszym studium pod inne funkcje. Ponadto na etapie sporządzania planów miejscowych dopuszcza się korekty granic strefy.

- **tereny lasów i projektowanych dolesień, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- obowiązuje zakaz zabudowy poza budynkami i obiektami służącymi gospodarce leśnej,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej, w tym dróg oraz zabudowy dopuszczonej na podstawie przepisów odrębnych,
- w przypadku lokalizacji strategicznych inwestycji gminnych przemawiających za zmianą przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne dopuszcza się zmianę takiego przeznaczenia po uzyskaniu stosownej zgody kompetentnych organów,
- obowiązuje pozostawienie w dotychczasowym użytkowaniu z jednoczesnym dopuszczeniem wprowadzenia zagospodarowania rekreacyjnego tj. leśne ścieżki przyrodnicze, trasy rowerowe, urządzenia turystyczne, itp.,
- dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę

i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację cennych historycznie obiektów,
- dopuszcza się wprowadzanie zagospodarowania rekreacyjno-wypoczynkowego, w szczególności ścieżki, oświetlenie, architekturę ogrodową itp.,
- gospodarowanie terenami musi być podporządkowane priorytetowi ochrony siedlisk i gatunków oraz zgodne z przepisami odrębnymi.

Strefa terenów leśnych, która obejmuje istniejące kompleksy leśne, których zasady zagospodarowania są określane poprzez plan urządzania lasu i operaty urządzeniowe lasu oraz tereny projektowanych dolesień na glebach o niskiej przydatności rolniczej. Na etapie opracowania w/w dokumentów dopuszcza się korekty granic strefy.

- **tereny rolnicze, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- zaleca się obszar przeznaczony pod zabudowę, dojścia, dojazdy, parkingi, utwardzone nawierzchnie na poziomie nieprzekraczającym 30%,
- zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie niemniejszym niż 70%.

Strefa terenów rolniczych obejmuje zarówno grunty o korzystnych warunkach do produkcji rolnej (gleby klasy II, III i IV), jak i gleby niższych klas bonitacyjnych (klasy V i VI). Studium zakłada zwiększanie areału gospodarstw z przewagą gleb wysokich klas bonitacyjnych oraz zalesianie gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa, z uwagi m.in. na słabą jakość gleb. Dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy siedliskowej, a w uzasadnionych przypadkach budynków usługowych i produkcyjnych, która będzie stanowić uzupełnienie istniejącej zabudowy. Na terenach rolniczych dopuszcza się również rozbudowę istniejącego cmentarza lub lokalizację nowego cmentarza. Dokładna lokalizacja cmentarza zostanie ustalona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Z uwagi na występowanie dużych areałów gleb użytkowanych rolniczo, dopuszcza się lokalizację farm elektrowni wiatrowych oraz innych źródeł energii odnawialnej. Potencjalne tereny lokalizacji siłowni wiatrowych wyznaczono na rysunku studium, jednak granice tych obszarów nie są ściśle określone i zostaną doprecyzowane na etapie sporządzania planów miejscowych z uwzględnienie przepisów szczególnych. Poza potencjalnymi obszarami lokalizacji elektrowni wiatrowych wyznaczonymi na rysunku studium dopuszcza się lokalizacje siłowni wiatrowych o mocy nieprzekraczającej 100 kW w obszarach rolniczych, przy spełnieniu warunków lokalizacji wynikających z przepisów odrębnych. Dopuszcza się również eksploatacje złóż kopalin pospolitych na całym obszarze strefy funkcjonalnej zgodnie z przepisami odrębnymi. Szczegółowe granice obszarów eksploatacji złóż kopalin pospolitych zostaną ustalone na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Dopuszcza się lokalizacje zbiorników retencyjnych wyznaczonych na rysunku studium. Szczegółowa lokalizacja eksploatacji złóż kopalin pospolitych i zbiornika retencyjnego będzie określona zgodnie z przepisami odrębnymi.

- **tereny parków dworskich lub ich tereny i założenia zieleni komponowanej, dla której obowiązują poniższe ustalenia ogólne:**
- dopuszcza się lokalizację ciągów pieszo-rowerowych, placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego, zakaz zmniejszania powierzchni parków zabytkowych,
- dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji

według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację cennych historycznie obiektów,

- dopuszcza się wprowadzanie zagospodarowania rekreacyjno-wypoczynkowego, w szczególności ścieżki, oświetlenie, architekturę ogrodową itp.,

Strefa zieleni parkowej, która obejmuje parki wchodzące w skład zespołów dworsko - parkowych. Studium nie przewiduje zmiany użytkowania terenów. Zasady zagospodarowania i granice obszarów zostaną określone szczegółowo na etapie tworzenia planów miejscowych. Z uwagi na historyczna i kulturową wartość obszarów obowiązuje zakaz zabudowy. W uzasadnionych przypadkach wszelkie inwestycje i zmiany w sposobie zagospodarowania należy uzgodnić z właściwym organem sprawującym ochronę nad zabytkiem.

- **obszary przestrzeni publicznej:**
- obszary te wyznaczono przy drodze krajowej nr 91 przy terenie zabudowy usług oświaty terenach sportowych oraz parków podworskich, które są ogólnodostępnymi miejscami dla społeczeństwa i dla zaspokojenia ich potrzeb,
- teren ten będzie ogólnodostępny dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie i cechu funkcjonalne przestrzenne,
- na terenie tym będą zlokalizowane usługi sportu, oświaty i rekreacji.

- **tereny predysponowane do lokalizacji budownictwa socjalnego:**
- zaleca się jako funkcje uzupełniające dopuszcza się realizację usług w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej oraz wolnostojących budynków usługowych o powierzchni zabudowy nieprzekraczającej 50 m^2, w tym usługi publiczne, oraz tereny zieleni publicznej i obiekty małej architektury,
- zaleca się maksymalną powierzchnię zabudowy w stosunku do powierzchni działki na poziomie nieprzekraczającym 70 %,
- zaleca się minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki na poziomie niemniejszym niż 20 %,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu.
- proponuje się o nawiązanie do wysokości nowych budynków do zabudowy sąsiadującej szczególnie w zakresie usytuowania poziomów otworów okiennych, gzymsów i wysokości dolnej krawędzi dachu

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

Obszar gminy Łysomice charakteryzuje się dużym urozmaiceniem krajobrazu. Jak już wcześniej wspomniano w poprzednim rozdziale niniejszego Studium w granicach gminy Łysomice znajdują się następujące tereny (lub ich fragmenty) objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2009 r., Dz. U Nr 151, poz. 1220 z późniejszymi zmianami):

- rezerwat przyrody" Las Piwnicki";
- Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy;
- pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej;
- użytki ekologiczne.

Zasady ochrony i gospodarowania na tych terenach zawarte są w przepisach szczególnych, lecz warto tu odnieść się do Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy chroni malowniczy krajobraz klasycznie wykształconej pradoliny Drwęcy z kompleksami leśnymi i licznymi jeziorami. Został on wyznaczony Uchwałą nr VI/106/11 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 21 marca 2011 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko - Pomorskiego 2011.99.73) oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej, wyznaczony Uchwałą nr VI/106/11 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 21 marca 2011 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko - Pomorskiego 2011.99.73). Gospodarowanie na obszarach chronionego krajobrazu nie podlega szczególnie rygorystycznym reżimom ochronnym, jednak w/w akty prawne ustalają zestaw zasad gospodarowania, które należy uwzględniać w pracach planistycznych w zakresie zagospodarowania przestrzennego oraz w bieżącej działalności gospodarczej. Należy tu wymienić m.in. zakaz lokalizowania obiektów przemysłowych i rolniczych uciążliwych dla środowiska, unikanie lokalizacji obiektów z rozbudowaną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną, maksymalne ograniczenie przekształceń powierzchni ziemi, zachowanie i pomnażanie zasobów zieleni. Możliwości odstępstwa od obostrzeń wynikających z położenia w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu wskazane są ponadto w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późniejszymi zmianami).

Rezerwat leśny „Las Piwnicki" znajduje się na terenie gminy Łysomice, przy drodze Toruń - Różankowo. Został uznany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 12 września 1956 r. (Monitor Polski nr 75, poz. 881). Powierzchnia rezerwatu po powiększeniu w 1981 r. wynosi 37,2 ha i obejmuje oddziały leśne 55a-c, 56a-g i 75a Nadleśnictwa Toruń. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie wielogatunkowych zbiorowisk leśnych o cechach naturalnych, występujących na glebach wytworzonych z piasków terasowych i wydmowych. Na terenie rezerwatu zabrania się m. in.: wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, zbioru owoców, nasion i ziół, pozyskiwania żywicy, niszczenia gleby oraz wznoszenia budowli. Szczegółowa charakterystyka wyżej wymienionych oraz pozostałych form ochrony przyrody została przedstawiona w części I studium, dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania.

Polityka ekologiczna gminy to przede wszystkim planowanie rozwoju zrównoważonego. Wyrażać się to powinno dążeniem m.in. do:

- zgodności charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z uwarunkowaniami przyrodniczymi;
- zgodności poziomu i intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska i jego odpornością na degradację;
- tworzenia warunków przestrzennych zapewniających ochronę unikatowych wartości przyrodniczych i krajobrazowych;
- tworzenia warunków przestrzennych i organizacyjno-technicznych umożliwiających w przyszłości odzyskanie utraconej równowagi ekologicznej.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiska przyrodniczego na obszarze gminy Łysomice dominują dwa typy terenu o zróżnicowanych warunkach do planowania zrównoważonego rozwoju, można je określić mianem rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz tereny o funkcji przyrodniczej. Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej są obszarami o rolnictwie na ogół ekstensywnym. Zagrożenia, które wynikają z produkcji rolnej to przede wszystkim ścieki socjalno - bytowe, chemizacja rolnictwa oraz „dzikie" wysypiska i wylewiska odpadów. Zanieczyszczane są zwłaszcza wody powierzchniowe i zaskórne. Zagrożenie potęguje stosunkowo bezleśny charakter obszaru i w wielu przypadkach brak roślinnych pasów ochronnych przy brzegach cieków i zbiorników. Tereny o funkcji przyrodniczej zlokalizowane w północno-wschodniej oraz południowo-zachodniej części gminy charakteryzują się większą bioróżnorodnością oraz większym urozmaiceniem rzeźby. Są to obszary o największej w skali gminy atrakcyjności przyrodniczej oraz turystycznej. Skala występujących tu zagrożeń środowiska w porównaniu z poprzednimi rejonami jest zdecydowanie mniejsza. Najbardziej niepokojącym jest stan czystości wód powierzchniowych. Potencjalnym źródłem zagrożeń może być lokalizacja zabudowy letniskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej wokół jeziora Kamionkowskiego.

Ochrona walorów krajobrazowych terenów o funkcji przyrodniczej powinna być realizowana zgodnie z założeniami planów ochrony poszczególnych form ochrony przyrody. Należy dążyć do rozwoju gminy w sposób zgodny z uwarunkowaniami ekofizjograficznymi. Należy uwzględniać w maksymalnym stopniu potrzebę zachowania istniejących terenów zielonych i rozwoju nowych, szczególnie wewnątrz zwartej zabudowy.

Zadaniowo strategicznym celem jest zachowanie i poprawa jakości wód powierzchniowych, poprawa bilansu wodnego poprzez realizację programu małej retencji oraz programu zwiększenia lesistości i zadrzewień.

Stosunkowo duże powierzchnie leśne, ustabilizowany i dobrze funkcjonujący ekosystem, znaczny procent powierzchni objętych ochroną ustawową, ogólnie dobry stan środowiska przyrodniczego zmusza do uwzględnienia tego faktu przy podejmowaniu różnych decyzji przestrzennych, zarówno na poziomie miejscowym, jak i regionalnym. Jest to szczególnie istotne ze względu na fakt, iż część tego obszaru znajduje się pod wpływem antropopresji miejskich obszarów zabudowanych, co wyraża się szczególnie w postaci budownictwa jednorodzinnego (rozwój strefy podmiejskiej), jak również widoczna jest presja w postaci budownictwa przemysłowego, tendencja wynoszenia zakładów przemysłowych, magazynów poza granice miasta Torunia.

Gmina Łysomice posiada obszary o wysokich walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, w tym objęte prawnymi formami ochrony przyrody. Dla zachowania tych walorów przewiduje się następujące kierunki działań:

- w odniesieniu do terenów zieleni objętych prawnymi formami ochrony przyrody należy zachować dotychczasową funkcję przyrodniczą, każdorazowa zmiana funkcji w ramach tych terenów winna być uargumentowana faktycznymi potrzebami ludności (bezpieczeństwo ludności, ochrona przyrody) i powinna wiązać się z odtworzeniem utraconych płatów przyrodniczych w formie kompensacji przyrodniczej;
- rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych pieszych w celu uniknięcia samowolnych wędrówek turystów, które prowadzą najczęściej do dewastacji terenów cennych pod względem przyrodniczym i kulturowym;
- renowacja terenów zieleni;
- waloryzacja krajobrazowa terenów;
- wspieranie przedsięwzięć mających na celu utrzymanie i powiększanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień, parków miejskich;
- opracowanie programu ochrony i ekspozycji wartości przyrodniczych i kulturowych, waloryzacji środowiska przyrodniczego;
- określenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszarów wrażliwych na antropopresję;
- podjęcie rekultywacji obszarów zdegradowanych i zanieczyszczonych;
- prowadzenie odpowiedniej gospodarki wodno-ściekowej obejmującej cały obszar;
- bieżąca kontrola realizacji przez mieszkańców obowiązków w zakresie utrzymania czystości i porządku;
- doskonalenie gospodarki odpadami ze szczególnym zwróceniem uwagi na deponowanie odpadów i likwidację zaśmiecenia w otoczeniu miasta oraz na skraju lasów;
- podejmowanie przedsięwzięć na rzecz eliminowania, ze strumienia odpadów komunalnych, odpadów niebezpiecznych;
- podjęcie działań na rzecz efektywnego zagospodarowania odpadów problemowych (niebezpiecznych, ogumienia pojazdów, wielkogabarytowych itp.);
- wyposażania nowych obiektów w takie systemy usuwania i utylizacji odpadów, które zagwarantują ochronę terenu miasta przed ich wpływem;
- stosowania we wznoszonych obiektach systemów grzewczych opartych o paliwa ekologiczne;
- wspieranie inicjatyw w zakresie wykorzystania energii odnawialnej (stworzenie punktu konsultacyjnego);
- opracowanie i wdrażanie programu ograniczania poboru wody na cele przemysłowe;
- działania na rzecz właściwego zagospodarowania terenów przyległych do wód płynących;
- w strefy przylegające do tras komunikacyjnych, w przypadku ich nie zabudowywania, należy wprowadzać pasy zieleni izolacyjnej;
- odpowiednia gospodarka gruntami wyłączonymi z zagospodarowania rolniczego;
- prowadzenie obserwacji zjawisk przyrodniczych spowodowanych izolacją (fragmentacją) terenu na skutek funkcjonowania układu komunikacyjnego;
- utrzymywanie dotychczasowych i wprowadzanie wewnątrz terenów miejskich nowych terenów zieleni;

- stosowanie tendencji do „wynoszenia" funkcji przemysłowej poza zwarte przestrzenie zabudowy mieszkaniowej;
- rozwój zabudowy poza dotychczasowe tereny miejskie musi być uzasadniony odpowiednimi uwarunkowaniami środowiskowymi, sprzyjającymi objęciem funkcją osadniczą;
- stosowanie wskaźników zagospodarowania oraz użytkowania terenów określonych w niniejszym studium;
- racjonalna gospodarka zasobami gleb z uwzględnienie ochrony gleb o wysokiej przydatności dla rolnictwa (III i IV klasa bonitacyjna);
- tworzenie zwartych jednostek urbanistycznych poprzez intensyfikację terenów zurbanizowanych oraz sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów obejmujących większe obszary (wyjątkowo dla pojedynczych działek).

Na obszarze gminy Łysomice nie występują uzdrowiska.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. Obiekty i tereny zabytkowe, objęte ochroną prawną

Spośród obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych, znajdujących się na terenie gminy Łysomice część objęta jest ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków, a część ujęta w ewidencji konserwatorskiej i wskazana do objęcia ochroną ustaleniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2003 nr 162 poz. 1568, z późn. zm.)

4.2. Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Łysomice znajdują się obiekty i tereny, objęte ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków. Wszelkie działania przy tychże obiektach i na terenach zabytkowych wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a prace przy nich mogą się odbyć po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obiekty i tereny objęte ochroną prawną wyszczególniono w przedstawionej poniżej Tabeli 1.

Tabela 1. Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Rodzaj obiekt / terenu	Charakterystyka	Data wpisu do rej. zabytków	Nr rej. zabytków
1.	Gostkowo	kościół	kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP Murowany z przełomu XIII/XIV w.	02.05.1966	A/315
2.	Ostaszewo	park dworski	park dworski typu krajobrazowego o powierzchni 6,42 ha z 2 poł. XIX wiek,	14.12.1984	A/318
3.	Papowo Toruńskie	Kościół	kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Św. Mikołaja, murowany z przełomu XIII/XIV w.,	13.07.1936	A/316

Lp.	Miejscowość	Rodzaj obiekt / terenu	Charakterystyka	Data wpisu do rej. zabytków	Nr rej. zabytków
4.	Świerczynki	Kościół	kościół parafialny rzymsko-katolicki pod wezwaniem Św. Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty, murowany z 1 poł. XIV wiek	13.07.1936	A/317
5.	Turzno	Dwór	dwór murowany z poł. XIX wieku	06.12.1957	A/904/1-1
6.	Turzno	park dworski	park dworski typu krajobrazowego o powierzchni 18,12 ha, założony w XIX wieku	30.12.1985	A/904/1-2
7.	Turzno	pawilon neogotycki	pawilon neogotycki murowany z poł. XIX wieku	21.07.1970	A/904/1-3

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

W granicach opracowania pierwszej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice z 2007 r. ochroną konserwatorską objęto następujące rodzaje obiektów:

- Strefy ochrony archeologicznej nieeksponowane w terenie, wyszczególnione w zestawieniu tabelarycznym i oznaczone punktowo na planszy zmiany Studium (w sumie 82);
- wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych, wyszczególnione i opisane w tekście ww. zmiany Studium, których zasięg zaznaczono na planszy zmiany Studium (wsie: Gostkowo, Kamionki Duże, Lulkowo, Łysomice, Ostaszewo, Papowo Toruńskie, Turzno);
- zespoły pałacowo-parkowe, wyszczególnione i opisane w tekście zmiany Studium, jako zespoły podworskie (zespoły w miejsc.: Kamionki Małe, Koniczynka, Kowróz, Kowrózeki, Lipniczki, Lulkowo, Łysomice, Ostaszewo, Piwnice, Różankowo, Turzno, Tylice), które na planszy studium obwiedziono granicą strefy ochrony konserwatorskiej, obejmującą obszary parków i części gospodarcze zespołów z czworakami, niekiedy wraz z terenami dawnych ogrodów użytkowych, jak np. w Turznie;
- obiekty sakralne, wyszczególnione i opisane w tekście zmiany Studium (kościoły i cmentarze w miejscowościach: Gostkowo, Kamionki Duże, Lulkowo, Papowo Toruńskie, Świerczynki, Ostaszewo), oznaczone na planszy symbolem literowym, jako obiekty objęte ochroną konserwatorską;
- obiekty techniki i kultury materialnej, wyszczególnione i opisane w zmianie Studium (w miejsc.: Kamionki Duże, Kowróz, Kowrózek, Koniczynka, Lipniczki, Łysomice, Ostaszewo, Papowo

Toruńskie, Turzno), oznaczone na planszy symbolami literowymi (dworce, obiekty kolejowe, obiekty techniki), jako obiekty objęte ochroną konserwatorską;

- obiekty architektury i budownictwa wyszczególnione i opisane w zmianie Studium (w miejsc.: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe, Kowróz, Kowrózek, Koniczynka, Lipniczki, Lulkowo, Łysomice, Ostaszewo, Papowo Toruńskie, Piwnice, Różankowo, Świerczynki, Świerczyny, Turzno, Tylice), z których obiekty użyteczności publicznej (leśniczówki, gajówki, poczty, karczmy, szkoły) oznaczone zostały na planszy symbolami literowymi, jako obiekty objęte ochroną konserwatorską.

Pośród ww. rodzajów obiektów, terenów i obszarów wyszczególniono te, które wpisane są do rejestru zabytków. Oznaczono je także graficznie na planszy poprzedniej zmiany Studium.

4.3. Obiekty, tereny i obszary zabytkowe, postulowane do objęcia ochroną prawną

W niniejszym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego postuluje się:

- wpisanie do rejestru zabytków dobrze zachowanych obiektów i terenów o wartościach zabytkowych,
- przeprowadzenie analiz i studiów w celu ustalenia w obrębie gminy Łysomice zasięgu projektowanego w aktualnie obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa Kujawsko-Pomorskiego Nadwiślańskiego Parku Kulturowego,
- wskazanie do ochrony obiektów, terenów i obszarów, ujętych w zaktualizowanej przez Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ewidencji konserwatorskiej, z uwzględnieniem uzupełnień, wynikających z rozpoznania środowiska kulturowego gminy, przeprowadzonego na potrzeby niniejszego studium,
- wykonanie korekty stref ochrony konserwatorskiej i zasad ochrony w ich obrębie oraz uzupełnienie zasad ochrony dla poszczególnych rodzajów obiektów i terenów o wartościach zabytkowych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych, w zakresie określonym w dalszej części tekstu i na planszy Kierunków ochrony środowiska kulturowego.

4.4. Obiekty i tereny, ujęte w ewidencji konserwatorskiej, wskazane do wpisania do rejestru zabytków

Ze względu na duże wartości historyczne i architektoniczne budynków oraz walory przestrzenno-kompozycyjne i krajobrazowe zabytkowych terenów postuluje się objęcie ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków następujących obiektów i terenów, wyszczególnionych w niżej przedstawionej Tabeli 2.

Tabela 2. Obiekty i obszary postulowane do wpisania do rejestru zabytków.

Lp.	Miejscowość	Rodzaj obiektu	Charakterystyka	Uwagi
1.	Gostkowo	Cmentarz przykościelny rzym.-kat. parafii p.w. Wniebowzięcia NMP	Cmentarz powstały w 2 poł/. XIX w. na gruncie cmentarza średniowiecznego z XIV w., o układzie kwaterowo-alejowym z licznymi historycznymi nagrobkami, grobowcem rodziny Kentzerów, kaplicą cmentarną i z okazałym różnogatunkowym starodrzewiem, otoczony murowanym ogrodzeniem z 2 poł. XIX w.	Powinien być wpisany do rejestru zabytków, jako związany integralnie z zabytkowym średniowiecznym kościołem, wpisanym do rejestru zabytków
2.	Koniczynka	Założenie dworsko-parkowe	Założenie składające się z dworu z 1910 r., z zabudowań mieszkalnych i gospodarczych z tego samego czasu oraz parku typu krajobrazowego z różnogatunkowym starodrzewiem z egzotami (sosna wejmutka)	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. dwór z parkiem i dziedziniec z zabudowaniami mieszkalnymi i gospodarczymi, z wyłączeniem grupy czworaków
3.	Kowrózek	Założenie dworsko-parkowe	Założenie składające się z dworu z 2 poł. XIX w., otaczającego go parku typu krajobrazowego z bogatym różnogatunkowym starodrzewiem i z zabudowań gospodarczych i mieszkalnych dawnego folwarku	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. dwór z parkiem i z dziedzińcem gospodarczym ze spichlerzem, z wyłączeniem grupy czworaków
4.	Lipniczki	Założenie dworsko-parkowe	Założenie składające się z pałacu z oficyną z k. XIX w., parku typu krajobrazowego z 2 poł. XIX w. z różnogatunkowym starodrzewiem z egzotami (platan), z dziedzińca z zabudowaniami gospodarczymi z k. XIX w. i grupy czworaków z pocz. XX w.	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. pałac z oficyną, park i dziedziniec z zabudowaniami gospodarczymi, z wyłączeniem grupy czworaków
5.	Lulkowo	Założenie dworsko-parkowe	Założenie składające się z pałacu z kaplicą z 2 poł. XIX w., parku typu krajobrazowego z tego samego czasu z różnogatunkowym starodrzewiem, otoczonego historycznym ogrodzeniem oraz z pozostałości zabudowy folwarcznej	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. pałac z kaplicą i z parkiem w jego najbliższym otoczeniu, po linii historycznego ogrodzenia

Lp.	Miejscowość	Rodzaj obiektu	Charakterystyka	Uwagi
6.	Łysomice	Założenie pałacowo-parkowe	Założenie składające się z trzech kompleksów, jak: pałac murowany z 1848 r., przebudowany w r. 1971 z okazałym parkiem typu krajobrazowego z poł. XIX wieku, kompleksu zabudowań gospodarczych: obora murowana z 1875 r., budynek mieszkalno-gospodarczy murowany z 1884 r., biblioteka murowana z 1905 r., waga wozowa murowana z 1924 r., garaż i wiata murowana z 1928 r., spichlerz murowany z 1932 r. i zespół czworaków murowanych z 2 poł. XIX w.	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. pałac z parkiem i dziedziniec z zabudowaniami mieszkalnymi i gospodarczymi, z wyłączeniem grupy czworaków
8.	Papowo Toruńskie	Cmentarz przykościelny rzym.-kat. parafii p.w. Św. Mikołaja	Cmentarz z pocz. XIX w., powstały na gruncie cmentarza średniowiecznego przykościelnego z XIV w., o układzie kwaterowo-alejowym z licznymi historycznymi nagrobkami; grobowcem rodziny Donimirskich, kaplicą grobową rodziny Czarlińskich-Zakrzewskich i z okazałym różnogatunkowym starodrzewiem, otoczony murem ogrodzeniowym z 1 poł. XIX w.	Powinien być wpisany do rejestru zabytków, jako związany integralnie z zabytkowym średniowiecznym kościołem, wpisanym do rejestru zabytków
9.	Piwnice	Założenie dworsko-parkowe	Założenie składające się z: dworu z 2 poł. XIX w., otaczającego go parku typu krajobrazowego z tego samego czasu z bogatym różnogatunkowym starodrzewiem, wydzielonego historycznym ogrodzeniem i z dziedzińca z dobrze zachowanymi zabudowaniami gospodarczymi z k. XIX w. i pocz. XX w. oraz z czworaków z tego z k. XIX w.	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. dwór z parkiem i dziedziniec z zabudowaniami gospodarczymi, łącznie z ogrodzeniem, ewent. z wyłączeniem grupy czworaków
10.	Różankowo	Założenie dworsko-parkowe	Założenie składające się z dworu z ok. 1900 r., parku typu krajobrazowego z 1 poł. XIX w. z bogatym różnogatunkowym starodrzewiem, z dziedzińca z zabudowaniami gospodarczymi z lat 1900-1912, otoczonych częściowo historycznym ogrodzeniem oraz z grupy czworaków z lat 1910-1912.	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. dwór z parkiem i dziedziniec z zabudowaniami gospodarczymi, łącznie z ogrodzeniem, ewent. z wyłączeniem grupy czworaków

Lp.	Miejscowość	Rodzaj obiektu	Charakterystyka	Uwagi
11.	Turzno	Zespół stacji kolejowej z założeniem zieleni komponowanej	Zespół stacji kolejowej z zabudowaniami kolejowymi z k. XIX w. i z założeniem zieleni komponowanej w sąsiedztwie zabudowań i torów kolejowych, z okresu budowy stacji i przed jej powstaniem	Wpisem do rejestru zabytków objąć cały zespół, lub stację z towarzyszącą jej zabudową i z założeniem zieleni komponowaniem, wyłączając ewent. kolejowe zabudowania mieszkalne i związane z infrastrukturą kolejową typu nastawnie, dróżniczówki itp.
12.	Tylice	Założenie dworsko-parkowe	Założenie składające się z: dworu z pocz. XX w., parku typu krajobrazowego z poł. XIX w. z bogatym różnogatunkowym starodrzewiem, z dziedzińca z zabudowaniami gospodarczymi z pocz. XX w. oraz grupy czworaków z k. XIX w.	Wpisem do rejestru zabytków objąć ewent. dwór z parkiem, a dziedziniec gospodarczy objąć ochroną, jako ich otoczenie. Grupę czworaków ewent. wyłączyć z wpisu do rejestru zabytków

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

4.5. Obszary postulowane do utworzenia parku kulturowego

Zgodnie z ustaleniami aktualnie obowiązującego Planu zagospodarowania przestrzennego województwa Kujawsko-Pomorskiego, przyjętego Uchwałą Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. (Dziennik Urzędowy Woj. Kuj.-Pom. Nr 97 poz. 1437 z dnia 18 września 2003 r.) postuluje się:

- utworzenie nadwiślańskiego parku kulturowego, który swym zasięgiem obejmowałby południowy fragment gminy Łysomice.

4.6. Obiekty, tereny i obszary, ujęte w ewidencji konserwatorskiej (z uzupełnieniami)

Dla szeregu obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych, nie wpisanych do rejestru zabytków, także dla tych, postulowanych w niniejszym Studium do objęcia ochroną prawną wskazane jest kontynuowanie, bądź ustanowienie ochrony konserwatorskiej, zgodnie z przepisami Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. nr 162 poz. 1568, z późniejszymi zmianami, w tym zmianą z dnia 18 marca 2010 r. - Dz. U. 2010 nr 75 poz. 474: w szczególności art. 7, 18, 19 i 22).

Podlegają one nadzorowi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Przed przystąpieniem do planowanych prac konserwatorskich, remontowych, adaptacyjnych, modernizacyjnych

i rewaloryzacyjnych wymagane jest uzyskanie wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków zakresu remontów, przebudowy oraz wszelkich zmian na zewnątrz i wewnątrz w strukturze budynków oraz uzgodnienie zakresu zmian w zagospodarowaniu terenów przypadku terenów zieleni komponowanej (parkowej, cmentarzy) i towarzyszącej zabudowie oraz stanowisk archeologicznych.

Ponadto w stosunku do stanowisk archeologicznych zachodzi obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na etapie wydawania decyzji administracyjnych wszelkich planowanych inwestycji, w skład których wchodzą prace ziemne, naruszające strukturę gruntu. Uzgodnieniu podlega także zakres badań archeologicznych, które należy prowadzić w uzgodnieniu i za pozwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wykaz obiektów, terenów i obszarów, ujętych w aktualnej ewidencji konserwatorskiej, uzupełnionej w niniejszym opracowaniu zawarty jest w niżej przedstawionych Tabelach 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Tabela 3. Strefy ochrony archeologicznej

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
1.	Gostkowo	1	Epoka kamienia, kultura łużycka, wczesne średniowiecze
2.	Gostkowo	2	Kultura amfor kulistych, epoka kamienia, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, wczesne i późne średniowiecze, nowożytność
3.	Gostkowo	3	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, pradzieje, wczesne i późne średniowiecze
4.	Gostkowo	23	Kultura łużycka, późne średniowiecze
5.	Gostkowo	4	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
6.	Gostkowo	5	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
7.	Gostkowo	6	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
8.	Gostkowo	29	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
9.	Gostkowo	30	późne średniowiecze
10.	Gostkowo	28	Neolit, kultura łużycka, nowożytność
11.	Gostkowo	27	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, schyłkowy neolit, kultura łużycka, nowożytność
12.	Gostkowo	17	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura amfor kulistych, kultura ceramiki sznurowej, kultura trzciniecka, iwieńska (?), łużycka i wielbarska
13.	Gostkowo	24	Kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, późny okres lateński
14.	Gostkowo	25	Kultura łużycka
15.	Gostkowo	26	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
16.	Gostkowo	31	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, okres wpływów rzymskich
17.	Gostkowo	32	Okres wpływów rzymskich
18.	Gostkowo	34	Kultura łużycka
19.	Gostkowo	33	Schyłkowy neolit
20.	Gostkowo	38	Kultura pucharów lejkowatych
21.	Gostkowo	35	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
22.	Gostkowo	37	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej
23.	Gostkowo	42	Okres wpływów rzymskich
24.	Gostkowo	7	Późne średniowiecze
25.	Gostkowo	46	Kultura pucharów lejkowatych, łużycka i późne średniowiecze
26.	Gostkowo	47	Kultura pucharów lejkowatych, nowożytność
27.	Gostkowo	40	Kultura łużycka
28.	Gostkowo	43	Kultura pucharów lejkowatych, łużycka, późne średniowiecze
29.	Gostkowo	48	Kultura pucharów lejkowatych, późne średniowiecze, nowożytność
30.	Gostkowo	53	Kultura pucharów lejkowatych, okres wpływów rzymskich, nowożytność
31.	Gostkowo	56	Kultura pucharów lejkowatych, późne średniowiecze
32.	Gostkowo	57	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
33.	Gostkowo	49	Kultura pucharów lejkowatych, łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
34.	Gostkowo	41	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych
35.	Gostkowo	39	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura łużycka
36.	Gostkowo	44	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
37.	Gostkowo	45	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, nowożytność
38.	Gostkowo	50	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura pucharów lejkowatych
39.	Gostkowo	51	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
40.	Gostkowo	52	Kultura łużycka
41.	Gostkowo	55	Kultura pucharów lejkowatych, nowożytność
42.	Gostkowo	54	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
43.	Gostkowo	60	Kultura łużycka, nowożytność
44.	Gostkowo	59	Kultura łużycka
45.	Gostkowo	58	Kultura łużycka

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
46.	Gostkowo	-	3 luźne znaleziska: neolit, neolit (?), kultura grobów kloszowych
47.	Gostkowo	11	Późne średniowiecze
48.	Gostkowo	72	Późne średniowiecze
49.	Gostkowo	10	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
50.	Gostkowo	61	Okres wpływów rzymskich
51.	Gostkowo	9	Okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
52.	Gostkowo	62	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
53.	Gostkowo	64	Schyłkowy neolit, kultura łużycka
54.	Gostkowo	70	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
55.	Gostkowo	71	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura łużycka
56.	Gostkowo	8	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze
57.	Gostkowo	81	Schyłkowy neolit - I okres epoki brązu, kultura łużycka
58.	Gostkowo	83	Kultura łużycka
59.	Gostkowo	82	Kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, kultura łużycka, późne średniowiecze
60.	Gostkowo	79	Kultura łużycka, późne średniowiecze
61.	Gostkowo	75	Późne średniowiecze, nowożytność
62.	Gostkowo	12	Kultura łużycka, wczesne średniowiecze IX/X-XII w., późne średniowiecze XIV-XV w., nowożytność
63.	Gostkowo	13	Wczesne i późne średniowiecze
64.	Gostkowo	76	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura łużycka, nowożytność
65.	Gostkowo	14	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze, nowożytność
66.	Gostkowo	73	I okres epoki brązu
67.	Gostkowo	80	Późne średniowiecze
68.	Gostkowo	84	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka
69.	Gostkowo	86	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
70.	Gostkowo	85	Schyłkowy neolit, kultura łużycka
71.	Gostkowo	15	Późne średniowiecze
72.	Gostkowo	67	Kultura ceramiki wstęgowej rytej
73.	Gostkowo	63	Pradzieje, późne średniowiecze
74.	Gostkowo	68	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka
75.	Gostkowo	69	Schyłkowy neolit, kultura łużycka
76.	Gostkowo	65	Kultura łużycka
77.	Gostkowo	66	Kultura pucharów lejkowatych
78.	Gostkowo	74	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka, późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
79.	Gostkowo	77	Kultura łużycka, późne średniowiecze
80.	Gostkowo	78	Kultura łużycka
81.	Gostkowo	87	Epoka kamienia, późne średniowiecze
82.	Gostkowo	88	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
83.	Gostkowo	90	Kultura pucharów lejkowatych
84.	Gostkowo	89	Kultura łużycka
85.	Gostkowo	91	Schyłkowy neolit, nowożytność
86.	Gostkowo	92	Pradzieje, późne średniowiecze
87.	Gostkowo	21	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
88.	Gostkowo	93	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
89.	Gostkowo	94	Kultura łużycka, nowożytność
90.	Gostkowo	20	Kultura łużycka, wczesne średniowiecze, nowożytność
91.	Gostkowo (też pod nazwą Lipniczki stan. 1)	95	Kultura łużycka (Lipniczki stan. 1 - wczesna epoka brązu okresy halsztacki i lateński)
92.	Gostkowo	97	Kultura łużycka, nowożytność
93.	Gostkowo	96	Późne średniowiecze, nowożytność
94.	Gostkowo	36	Schyłkowy neolit / I okres epoki brązu, kultura łużycka, nowożytność
95.	Gostkowo	16	Późne średniowiecze
96.	Kamionki Duże	1	Późne średniowiecze
97.	Kamionki Duże	13	Późne średniowiecze, czasy nowożytne
98.	Kamionki Duże	-	—
99.	Kamionki Duże	12	Późne średniowiecze
100.	Kamionki Duże	11	Okres halsztacki i lateński/epoka kamienia
101.	Kamionki Duże	9	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
102.	Kamionki Duże	10	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
103.	Kamionki Duże	2	Okres wpływów rzymskich
104.	Kamionki Duże	8	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
105.	Kamionki Duże	3	Epoka kamienia
106.	Kamionki Duże	7	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
107.	Kamionki Duże	6	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
108.	Kamionki Duże	4	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
109.	Kamionki Duże	5	Okres halsztacki i lateński
110.	Kamionki Duże	38	Kultura łużycka, późne średniowiecze
111.	Kamionki Duże	42	Kultura łużycka, późny okres lateński, późne średniowiecze
112.	Kamionki Duże	40	Schyłkowy neolit, późne średniowiecze
113.	Kamionki Duże	39	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
114.	Kamionki Duże	41	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
115.	Kamionki Małe	8	Okres halsztacki
116.	Kamionki Małe	7	Neolit, wczesna epoka brązu, późne średniowiecze
117.	Kamionki Małe	6	Neolit, późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
118.	Kamionki Małe	16	Okres halsztacki i lateński
119.	Kamionki Małe	17	Pradzieje
120.	Kamionki Małe	15	Późne średniowiecze/czasy nowożytne
121.	Kamionki Małe	14	Okres halsztacki i lateński/późne średniowiecze
122.	Kamionki Małe	13	Epoka kamienia
123.	Kamionki Małe	5	Późne średniowiecze
124.	Kamionki Małe	1	Kultura łużycka
125.	Kamionki Małe	12	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
126.	Kamionki Małe	3	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
127.	Kamionki Małe	5	Neolit, okres halsztacki, późne średniowiecze
128.	Kamionki Małe	4	Okres halsztacki, późne średniowiecze
129.	Kamionki Małe	10	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
130.	Kamionki Małe	11	Okres halsztacki i lateński
131.	Kamionki Małe	9	Mezolit/neolit, kultura pucharów lejkowatych
132.	Kowrózek	1	Pradzieje, okresy halsztacki i lateński
133.	Kowrózek	2	Okres halsztacki, wczesne średniowiecze
134.	Lipniczki soł. Papowo Toruńskie	4	Okres halsztacki, wczesne średniowiecze, czasy nowożytne
135.	Lipniczki soł. Papowo Toruńskie	-	Pradzieje, okres halsztacki, wczesne średniowiecze
136.	Lulkowo	4	Okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
137.	Lulkowo	2	Neolit, późne średniowiecze
138.	Lulkowo	1	Okresy halsztacki i lateński, wczesne i późne średniowiecze
139.	Lulkowo	10	Wczesne i późne średniowiecze
140.	Lulkowo	8	Późne średniowiecze
141.	Łysomice	1	Wczesne i późne średniowiecze
142.	Ostaszewo	1	Wczesne średniowiecze
143.	Ostaszewo	5	Epoka kamienia, pradzieje
144.	Ostaszewo	6	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, nowożytność
145.	Ostaszewo	4	Kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura pucharów lejkowatych, neolit
146.	Ostaszewo	3	Kultura łużycka
147.	Ostaszewo	2	Kultura łużycka
148.	Ostaszewo	-	Cmentarzysko kultury pomorskiej
149.	Papowo Toruńskie	1	Kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, kultura łużycka, pradzieje, wczesne średniowiecze
150.	Papowo Toruńskie	2	Wczesne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
151.	Papowo Toruńskie	23	Kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka, późne średniowiecze
152.	Papowo Toruńskie	18	Schyłkowy neolit - I okres epoki brązu, kultura łużycka, nowożytność
153.	Papowo Toruńskie	19	Kultura łużycka
154.	Papowo Toruńskie	28	Nowożytność
155.	Papowo Toruńskie	29	Kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura łużycka
156.	Papowo Toruńskie	27	Kultura późnej ceramiki wstęgowej
157.	Papowo Toruńskie	25	Epoka kamienia, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, nowożytność
158.	Papowo Toruńskie	24	Okres wpływów rzymskich, nowożytność
159.	Papowo Toruńskie	26	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, nowożytność
160.	Papowo Toruńskie	31	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, nowożytność
161.	Papowo Toruńskie	33	Kultura łużycka, późne średniowiecze, nowożytność
162.	Papowo Toruńskie	-	Grodzisko (?) i cmentarzysko (?) z wczesnego średniowiecza, znaleziska luźne z neolitu (?) i kultury lateńskiej
163.	Papowo Toruńskie	32	Późne średniowiecze, nowożytność
164.	Papowo Toruńskie	30	Wczesne i późne średniowiecze
165.	Papowo Toruńskie	20	Pradzieje, późne średniowiecze
166.	Papowo Toruńskie	17	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, późne średniowiecze, nowożytność
167.	Papowo Toruńskie	16	Okres wpływów rzymskich
168.	Papowo Toruńskie	14	Kultura łużycka
169.	Papowo Toruńskie	13	Epoka kamienia
170.	Papowo Toruńskie	12	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura amfor kulistych
171.	Papowo Toruńskie	15	Kultura łużycka, późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
172.	Papowo Toruńskie	22	Kultura amfor kulistych, późne średniowiecze, nowożytność
173.	Papowo Toruńskie	21	Późne średniowiecze, nowożytność
174.	Papowo Toruńskie	3	Późne średniowiecze
175.	Papowo Toruńskie	4	Późne średniowiecze
176.	Papowo Toruńskie	5	Wczesne średniowiecze
177.	Papowo Toruńskie	34	Pradzieje, późne średniowiecze
178.	Papowo Toruńskie	35	Wczesne i późne średniowiecze
179.	Papowo Toruńskie	10	Neolit
180.	Papowo Toruńskie	6	Późne średniowiecze/czasy nowożytne
181.	Papowo Toruńskie	8	Neolit, wczesna epoka brązu
182.	Papowo Toruńskie	7	Wczesna epoka brązu, wczesne średniowiecze
183.	Papowo Toruńskie	9	Wczesne średniowiecze
184.	Piwnice	1	Okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
185.	Piwnice	5	Neolit, wczesne średniowiecze
186.	Różankowo	1	Wczesne i późne średniowiecze
187.	Świerczyny	-	Okresy halsztacki i lateński
188.	Świerczyny	-	Neolit, okresy halsztacki i lateński
189.	Świerczyny	2	Epoka kamienia, późne średniowiecze
190.	Świerczyny	3	Neolit, okres halsztacki
191.	Turzno	1	Kultura łużycka, wczesne średniowiecze
192.	Turzno	4	Późne średniowiecze
193.	Turzno	5	Okres halsztacki i lateński
194.	Turzno	6	Neolit, późne średniowiecze
195.	Turzno	7	Epoka kamienia, pradzieje, okresy halsztacki i lateński, wczesne średniowiecze
196.	Turzno	8	Wczesne i późne średniowiecze
197.	Turzno	11	Schyłkowy neolit
198.	Turzno	12	Kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka
199.	Turzno	13	Kultura łużycka, późny okres lateński
200.	Turzno	14	Późny okres lateński
201.	Turzno	15	Kultura pucharów lejkowatych

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
202.	Turzno	16	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
203.	Turzno	19	Schyłkowy neolit
204.	Turzno	17	Kultura łużycka
205.	Turzno	20	Schyłkowy neolit - I okres epoki brązu, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
206.	Turzno	21	I okres epoki brązu, późne średniowiecze
207.	Turzno	18	Kultura pucharów lejkowatych, I okres epoki brązu
208.	Turzno	22	Kultura pucharów lejkowatych, I okres epoki brązu
209.	Turzno	29	Późne średniowiecze, nowożytność
210.	Turzno	28	Późne średniowiecze, nowożytność
211.	Turzno	27	Kultura łużycka
212.	Turzno	26	Kultura łużycka
213.	Turzno	25	Okres wpływów rzymskich, pradzieje
214.	Turzno	23	Schyłkowy neolit, nowożytność
215.	Turzno	24	Kultura łużycka
216.	Turzno	30	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura późnej ceramiki wstęgowej, kultura amfor kulistych, kultura łużycka
217.	Turzno	31	Kultura łużycka
218	Turzno	32	Kultura łużycka
219.	Turzno	10	Kultura łużycka, późne średniowiecze
220.	Turzno	33	Kultura łużycka
221.	Turzno	34	Kultura łużycka
222.	Turzno	35	Kultura łużycka
223.	Turzno	36	Kultura łużycka
224.	Tylice	1	Późne średniowiecze
225.	Tylice	2	Późne średniowiecze
226.	Tylice	3	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, późne średniowiecze
227.	Tylice	10	Kultura łużycka
228.	Tylice	5	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka
229.	Tylice	4	Kultura łużycka, późne średniowiecze
230.	Tylice	6	Neolit, kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, późne średniowiecze
231.	Tylice	8	Schyłkowy neolit, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
232.	Tylice	7	Okres wpływów rzymskich, nowożytność
233.	Tylice	9	Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, okres wpływów rzymskich
234.	Tylice	14	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	Chronologia
235.	Tylice	16	Kultura łużycka, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
236.	Tylice	13	Kultura pucharów lejkowatych
237.	Tylice	12	Pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność
238.	Tylice	11	Mezolit (?), pradzieje
239.	Tylice	15	Kultura pucharów lejkowatych, schyłkowy neolit, kultura łużycka
240.	Wytrębowice	2	Neolit, okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
241.	Wytrębowice	4	Okresy halsztacki i lateński, późne średniowiecze
242.	Wytrębowice	5	Późne średniowiecze
243.	Zakrzewko	1	Wczesne i późne średniowiecze
244.	Zakrzewko	2	Późne średniowiecze
245.	Zakrzewko	5	Późne średniowiecze, nowożytność
246.	Zakrzewko	4	Późne średniowiecze, nowożytność
247.	Zakrzewko	3	Kultura łużycka, wczesne i późne średniowiecze
248.	Zakrzewko	7	Późne średniowiecze, nowożytność
249.	Zakrzewko	6	Epoka kamienia, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze
250.	Zakrzewko	8	Kultura pucharów lejkowatych, I okres epoki brązu, późne średniowiecze, nowożytność
251.	Zakrzewko	9	Okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, nowożytność
252.	Zakrzewko	10	Pradzieje, późne średniowiecze

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Toruniu. Stan na 2010 r.

Tabela 4. Obiekty sakralne, architektury, budownictwa oraz techniki i kultury materialnej

Lp.	Obiekt	Charakterystyka
	Gostkowo	
1.	kaplica grobowa (dz. 309/1)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
2.	dwór (dz. Nr 76/1 z założeniem ogrodowym	ceglany, murowany z końca XIX w. z pozostałościami dawnego założenia ogrodowego w postaci okazów starodrzewia,
3.	d. szkoła (dz. Nr 73)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
4.	d. karczma (dz. 220/6), ob. obiekt o funkcji handlowo-magazynowej	ceglana, murowana z k. XIX w.,
5.	kaplica grobowa (dz. 309/1)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
6.	spichlerz (dz. 123/3)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
7.	dom nr 4 (dz. 196/10)	murowany z k. XIX w.,
8.	dom nr 5 (dz. 196/6)	murowany z k. XIX w.,
9.	dom nr 13 (dz. 40/1)	murowany z k. XIX w.,
10.	dom nr 14 (dz. 38/4)	murowany z końca XIX w.,

Lp.	Obiekt	Charakterystyka
11.	dom nr 18 (dz. 200/6)	murowany z k. XIX w.,
12.	dom nr 20 (dz. 205/5)	murowany z k. XIX w.,
13.	dom nr 21 (dz. 45)	murowany z k. XIX w.,
14.	dom nr 89 (dz. 43)	murowany z k. XIX w.,
15.	dom nr 101 (dz. 48)	murowany z k. XIX w.,
16.	dom nr 105 (dz. 49)	murowany z k. XIX w.,
17.	dom nr 107 (dz. 52)	murowany z k. XIX w.,
18.	dom nr (?)	murowany z k. XIX w.,
19.	dom, dz. 217/1 z budynkiem gospodarczym i założeniem ogrodowym	w osadzie Szeferajka, murowany z k. XIX w. z budynkiem gospodarczym, murowanym z tego samego czasu i założeniem ogrodowym z okazami starodrzewia (kasztanowce),
20.	dom, dz. 220/7	murowany z k. XIX w.
	Kamionki Duże	
21.	młyn nr 10 (dz. 213/1)	ceglany z k. XIX w.,
22.	karczma (dz. 271/7, 271/4, 271/2), ob. obiekt o funkcji handlowo-mieszkalnej	ceglany, murowany z k. XIX w.,
23.	dom nr 14 A(dz. 213/2)	murowany z k. XIX w.,
24.	dom nr 32 (dz. 143)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
25.	budynek gospodarczy nr 32 (dz. 143)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
26.	dom nr 34 (dz. 142/4)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
27.	dom nr 36 (dz. 141/3)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
28.	obora nr 36 (dz. 142/4)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
29.	dom nr 55 (dz. 240/2)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
30.	dom nr 65 (dz. 145/1)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
	Kamionki Małe	
31.	dwór nr 8 (dz. 71/5) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
32.	d. czworak nr 5 (dz. 87/3) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
33.	d. czworak nr 6 (dz. 70) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
34.	d. czworak nr 12 (dz. 92/4) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
35.	d. czworak nr 18 (dz. 191/1) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
36.	d. czworak nr 20 (dz. 191/2) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.
	Koniczynka	
37.	dwór (dz. 1/21) w zespole podworskim	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
38.	oficyna (dz. 1/21) w zespole podworskim	ceglana, murowana z k. XIX w.,
39.	rządcówka (dz. 1/21) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
40.	obora (dz. 1/21) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
41.	obora (dz. 1/21) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
42.	waga (dz. 1/21) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,

Lp.	Obiekt	Charakterystyka
43.	remiza (dz. 1/21) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
44.	dom (dz. 1/16)	ceglany, murowany z pocz. XX w.
	Kowróz	
45.	dom nr 11 (dz. 12/39) w zespole podworskim	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
46.	kołodziejnia (dz. 12/38) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
47.	magazyn (dz. 12/38) w zespole podworskim	ceglany, murowany z 1 poł. XX w.,
48.	obora (dz. 12/38) w zespole podworskim	ceglana, murowana 1944 r.,
49.	obora (dz. 12/38) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1 ćw. XX ćw.
50.	czworak nr 4 (dz. 30/44) w zespole podworskim	ceglany, murowany 1898 r.,
51.	czworak nr 6 (dz. 30/45) w zespole podworskim	ceglany, murowany 1898 r.,
52.	czworak nr (?), dz. 30/45, w zespole podworskim	ceglany, murowany 1898 r.,
53.	czworak nr (?), dz. 12/36, w zespole podworskim	ceglany, murowany 1870 r.,
54.	czworak nr (?), dz. 12/35, w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
55.	czworak nr (?), dz. 12/35, w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.
	Kowrózek	
56.	dwór (dz. 14/24) w zespole podworskim	ceglany, murowany z 2 poł. XIX w.,
57.	spichlerz (dz. 14/2) w zespole podworskim	ceglany, murowany z 1870 r.
	Lipniczki	
58.	oficyna (dz. 14/14) w zespole podworskim	ceglana, murowana z k. XIX w.,
59.	2 obory (dz. 14/27) w zespole podworskim	ceglane, murowane z pocz. XX w.,
60.	kuźnia (dz. 14/27) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
61.	ogrodzenie (dz. 14/27) w zespole podworskim	ceglane z bramą wjazdową metalową, z k. XIX w.
	Lulkowo	
62.	kapliczka - figura Chrystusa Króla	na murowanym postumencie, z 1946 r.,
63.	dom nr 19 (dz. 108), z budynkiem gospodarczym	oba ceglane, murowane z pocz. XX w.,
64.	dom nr 32 (dz. 56)	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
65.	dom nr 33 (dz. 80/5),	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
66.	dom nr 35 (dz. 99/4)	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
67.	dom nr 42 (dz. 162/12)	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
68.	dom nr 43 (dz. 99/4)	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
69.	dom nr 44 (dz. 161/20)	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
70.	dom nr 58 (dz. 55/2)	drewniany z pocz. XX w.,
71.	ogrodzenie metalowe przy domu nr 58 (dz. 55/2)	z początku XX w.,

Lp.	Obiekt	Charakterystyka
72.	dom nr 79 (dz. 47)	murowany/szachulec z pocz. XX w.,
73.	dom nr 81 (dz. 46/2)	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
74.	dom nr 83 (dz. 43/2)	ceglany, murowany z pocz. XX w.
	Łysomice	
75.	pałac (dz. 135/6) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
76.	dom nr 1	ceglany, murowany z k. XIX w.,
77.	dom, dz. 283/1	ceglany, murowany z k. XIX w.,
78.	dworzec (dz. 283/6)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
79.	dróżniczówka (dz. 283/4)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
80.	dróżniczówka (dz. 283/8)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
81.	dróżniczówka	ceglana, murowana z k. XIX w.
82.	spichrz (dz. 140/3) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
83.	waga (dz. 140/3) w zespole podworskim	ceglana, murowana z k. XIX w.,
84.	garaże (dz. 140/3) w zespole podworskim	ceglane, murowane z k. XIX w.,
85.	budynek gospodarczy (dz. 140/3) w zespole podworskim	ceglany murowany z k. XIX w.,
	Olek	
86.	leśniczówka nr 1 z założeniem ogrodowym	ceglana, murowana z pocz. XX w., z założeniem ogrodowym w otoczeniu zabudowań mieszkalnych i gospodarczych
87.	budynek gospodarczy nr 1 w zespole leśniczówki Olek	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
88.	budynek gospodarczy nr 1 w zespole leśniczówki Olek	ceglano-kamienny, murowany z pocz. XX w.,
89.	wiadukt kolejowy	ceglany, murowany na trasie linii kolejowej Toruń-Różankowo,
90.	dom nr (?)	ceglany, murowany z 2 ćw. XX w.
	Ostaszewo	
91.	dom nr (?), dz. 72	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
92.	szkoła (dz. 44/2)	ceglana, murowana z pocz. XX w., z założeniem zieleni w jej otoczeniu,
93.	dróżniczówka	ceglana, murowana z k. XIX w.,
94.	pałac (dz. 53/148) w zespole podworskim	ceglany, murowany z 1898 r.,
95.	oficyna (dz. 53/148) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1890 r.,
96.	kaplica (dz. 53/148) w zespole podworskim)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
97.	chlewnia (dz. 53/148) w zespole podworskim	ceglana, murowana z k. XIX w.,
98.	magazyn (dz. 53/148) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
99.	magazyn (dz. 53/148) w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
100.	zbiornik wody (dz. 53/148) w zespole podworskim	ceglano/metalowy z k. XIX w.
	Papowo Toruńskie	

Lp.	Obiekt	Charakterystyka
101.	plebania nr 37 (dz. 306/5)	budynek ceglany, murowany z pocz. XX w.,
102.	kaplica (dz. 146/2) na terenie cmentarza parafialnego	ceglana, murowana z k. XIX w.,
103.	grobowiec (dz. 146/2) na terenie cmentarza parafialnego	ceglany, murowany z 2 poł. XIX w.,
104.	kapliczka w ogrodzeniu (dz. 146/2) na terenie cmentarza parafialnego	ceglana, murowana z k. XIX w.,
105.	kapliczka kamienna z figurą Chrystusa	z 1946 r.
106.	dwór w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
107.	dom nr 1 (dz. 172/2)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
108.	dom nr 3 (dz. 159)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
109.	dom nr 8 (dz. 114/2)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
110.	spichlerz nr 18 (dz. 122)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
111.	dom nr 36 (dz. 153/.3)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
112.	dom nr 38 (dz. 151/3)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
113.	dom nr 26 (dz. 125/4, 125/5)	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
114.	dworzec kolejowy	ceglany, murowany z k. XIX w.,
115.	2 budynki pomocnicze stacji kolejowej	ceglane, murowane z k. XIX w.,
116.	dom kolejarzy	ceglany, murowany z k. XIX w.,
117.	dom kolejarzy	ceglany, murowany z k. XIX w.,
118.	dom kolejarzy	ceglany, murowany z k. XIX w.,
119.	nastawnia kolejowa stacji kolejowej	ceglana, murowana z k. XIX w.
	Piwnice	
120.	dom nr 7 (dz. 8/4)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
121.	dwór (dz. 11/15) w zespole podworskim	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
122.	oficyna (dz. 11/15) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
123.	stajnia (dz. 11/15) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
124.	stajnia i garaże (dz. 11/15) w zespole podworskim	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
125.	spichlerz (dz. 11/15) w zespole podworskim	ceglana, murowana z k. XIX w.,
126.	owczarnia (dz. 11/15) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1896 r.,
127.	obora (dz. 11/15) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1876 r.,
128.	2 bramy wjazdowe (dz. 11/15) i ogrodzenie w zespole podworskim	murowane z metalowymi wrotami z k. XIX w.,
129.	leśniczówka (dz. 3043/3)	ceglana, murowana z pocz. XX w.,
130.	domek myśliwski (dz. 3056/2) z założeniem ogrodowym	ceglany, murowany z pocz. XX w., z założeniem ogrodowym w jego otoczeniu
	Różankowo	
131.	dwór (dz. 252/3) w zespole podworskim	ceglany, murowany z 1900 r.,
132.	oficyna (dz. 252/3) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1 poł. XX w.,
133.	stodoła (dz. 252/3) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1900 r.,
134.	stodoła (dz. 252/3) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1910 r.,
135.	warsztaty (dz. 252/3) w zespole podworskim	ceglana, murowana z 1 ćw. XX w.,

Lp.	Obiekt	Charakterystyka
	Świerczynki	
136.	dom nr 1 (dz. 521/1)	ceglany, murowany z k. XIX w.,
137.	dom i budynek gospodarczy nr 5 (dz. 230)	ceglane, murowane z k. XIX w.,
138.	organistówka nr 8 (dz. 225)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
139.	plebania (dz. 225) z założeniem ogrodowym w jej otoczeniu	budynek ceglany, murowany z 2 ćw. XX w.,
140.	szkoła (dz. 226)	ceglana, murowana z k. XIX w.,
141.	budynek gospodarczy cmentarza (dz. 225)	ceglany, murowany z 2 ćw. XX w.
	Świerczyny	
142.	dom nr 9 (dz. 330)	ceglany, murowany z k. XIX w.
	Turzno	
143.	karczma, ob. budynek mieszkalny, ul. Toruńska 52 (dz. 146/10)	ceglana, murowana z 1918 r.,
144.	kaplica	ceglana, murowana z k. XVIII w.,
145.	krzyż choleryczny (karawaka)	metalowy na murowanym cokole, z k. XIX w.,
146.	dom odźwiernego z wieżą zegarową, ob. budynek mieszkalny na terenie zespołu podworskiego, ul. Toruńska 13 (dz. 78/26, 78/27)	ceglany, murowany z 1 ćw. XX w.,
147.	magazyn w zespole podworskim	ceglany, murowany z k. XIX w.,
148.	stacja kolejowa z założeniem zieleni komponowanej	budynek ceglany, murowany z k. XIX w., założenie zieleni komponowanej w postaci zadrzewień w sąsiedztwie zabudowań (kasztanowce, lipy, graby z okresu budowy budynków stacyjnych) i alei lipowej z pojedynczymi egz. dębu w wieku ponad 100 lat
149.	nastawnia kolejowa w zespole stacji kolejowej	ceglana, murowana z k. XIX w.,
150.	poczta kolejowa	ceglana, murowana z k. XIX w.,
151.	budynek pomocniczy w zespole stacji kolejowej	ceglany, murowany z k. XIX w.,
152.	budynek spedycji w zespole stacji kolejowej	ceglany, murowany z k. XIX w.m
153.	dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej	ceglany, murowany z k. XIX w.,
154.	dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej	ceglany, murowany z k. XIX w.,
155.	dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej	ceglany, murowany z k. XIX w.,
156.	dom kolejarzy w zespole stacji kolejowej	ceglany, murowany z k. XIX w.
	Tylice	
157.	czworak nr 16 (dz. 7/6) w zespole podworskim	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
158.	czworak nr 18 (22?) w zespole podworskim, dz. 7/20	ceglany, murowany z pocz. XX w.,
159.	czworak nr 20 (dz. 25/2) w zespole podworskim	ceglany, murowany z pocz. XX w.

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

Tabela 5. Zespoły dworsko- i pałacowo - parkowe.

Lp.	Miejscowość	Charakterystyka obiektu
1.	Kamionki Małe	Założenie dworsko-parkowe, składające się z: dworu murowanego z k. XIX wieku, reliktów założenia ogrodowego, dwóch obór murowanych z k. XIX w. oraz grupy czworaków murowanych z k. XIX w.
2.	Koniczynka	Założenie dworsko-parkowe, składające się z:: dworu murowanego z 1910 r., parku typu krajobrazowego z 1 ćwierci XIX wieku, zespołu zabudowań gospodarczych - dwa budynki gospodarcze, murowane z r. 1902, dwie obory murowane z 1915 i 1923 r., stajnia murowana z 1923 r. i stodoła drewniana z 1930 r. oraz grupy czworaków murowanych, wzniesionych w latach 1904-1912.
3.	Kowróz	Założenie zachowane w postaci: parku typu krajobrazowego z 1 poł. XIX wieku, kompleksu zabudowań gospodarczych - spichlerz murowany z 1885 r., dwie obory murowane z 1900 r., magazyn zboża murowany z 1904 r., dwie stajnie murowane z 1908 oraz 1937 r., kołodziejnia murowana z 1916 r., kuźnia murowana z 1905 r. a także zespołu czworaków murowanych z 2 poł. XIX i pocz. XX wieku. W miejscu dworu wzniesiony współcześnie budynek laboratorium.
4.	Kowrózek	Założenie składające się z trzech kompleksów: dworu murowanego z 2 poł. XIX w. z parkiem typu krajobrazowego, kompleksu zabudowań gospodarczych - spichlerz murowany z 1870 r., stodoła drewniana z 1908 r., obora murowana z 1912 r. i kuźnia z remizą, murowano-drewniana z 1924 r. oraz grupy czworaków murowanych z k. XIX i pocz. XX wieku.
5.	Lipniczki	Założenie składające się z trzech kompleksów: pałacu z oficyną, murowanych z k. XIX wieku, z parkiem typu krajobrazowego z 2 poł. XIX w., zabudowań gospodarczych, z których kuźnia i obora, murowane, pochodzą z k. XIX wieku, pozostałe przebudowane lub wzniesione współcześnie w miejscu dawnych budynków oraz zespołu czworaków, murowanych z pocz. XX wieku.
6.	Lulkowo	Majątek rozparcelowany przed r. 1905. Założenie zachowane w postaci: pałacu murowanego z 2 poł. XIX wieku, pozostałości zabudowy folwarcznej i parku typu krajobrazowego z tego samego czasu, otoczonego historycznym ogrodzeniem z k. XIX w.
7.	Łysomice	Założenie składające się z trzech kompleksów, jak: pałac murowany z 1848 r., przebudowany w r. 1971 z okazałym parkiem typu krajobrazowego z poł. XIX wieku, kompleksu zabudowań gospodarczych: obora murowana z 1875 r., budynek mieszkalno-gospodarczy murowany z 1884 r., biblioteka murowana z 1905 r., waga wozowa murowana z 1924 r., garaż i wiata murowana z 1928 r., spichlerz murowany z 1932 r. i zespół czworaków murowanych z 2 poł. XIX w.
8.	Ostaszewo	Założenie składające się z: pałacu murowanego z 1898 roku i oficyny murowanej z 1890 r., parku typu krajobrazowego ze starodrzewiem w wieku ponad 200 lat, z kaplicą-grobowcem dawnych właścicieli majątku, kompleksu zabudowań gospodarczych - chlewnia murowana z 1890 r., dwie stajnie murowane z 1912 i 1916 roku, spichlerz murowany z k. XIX w., gorzelnia (zrujnowana) i młyn parowy, murowane z k. XIX w. oraz zespołu czworaków murowanych z k. XIX i pocz. XX wieku.

Lp.	Miejscowość	Charakterystyka obiektu
9.	Papowo Toruńskie	Założenie zachowane w postaci: dworu murowanego z 2 poł. XIX wieku, terenu parku typu krajobrazowego z tego samego czasu, pozostałości dawnej zabudowy folwarcznej - budynek mieszkalny i gospodarcze, murowane z k. XIX w.
10.	Piwnice	Założenie składające się z trzech kompleksów: dworu murowanego z 2 poł. XIX wieku z parkiem typu krajobrazowego z najstarszymi drzewami w wieku ponad 200 lat (dęby), zespołu zabudowań gospodarczych, murowanych z 2 poł. XIX i pocz. XX w. - budynek inwentarski, murowany z 1890 r., owczarnia murowana z 1896 r., budynek mieszczący oborę, stajnię i spichlerz, murowany z 1876 r., stodoła murowana z 1890 r., warsztat kołodziejski, murowany z 1920 r., dom ogrodnika, murowany z 1885 r., budynek gospodarczy oraz grupy czworaków, murowanych z k. XIX w.
11.	Różankowo	Założenie składające się z dworu murowanego z ok. 1900 r., z parkiem typu krajobrazowego z 1 poł. XIX wieku z okazałym starodrzewiem w wieku ok. 300 lat, kompleksu zabudowań gospodarczych, murowanych z lat 1900-1912 oraz grupy czworaków, murowanych z lat 1910-1912.
12.	Turzno	Założenie składające się z: pałacu murowanego, pierwotnie dworu, przebudowanego w poł. XIX wieku wg projektu Henryka Marconiego, okazałego parku typu krajobrazowego o cechach ogrodu romantycznego z 1 poł. XIX wieku z najstarszymi drzewami w wieku od 200 do 220 lat, z neogotyckim pawilonem ogrodowym, murowanym z XIX w., kompleksu zabudowań gospodarczych, murowanych z k. XIX w. z zachowanym budynkiem administracyjnym, murowanym z poł. XIX w. oraz z grupy czworaków.
13.	Tylice	Założenie składające się z: dworu murowanego z pocz. XX wieku z parkiem typu krajobrazowego z poł. XIX wieku, z najstarszymi drzewami w wieku od 140 do 240 lat (lipa, jesion i dęby), kompleksu zabudowań gospodarczych murowanych z pocz. XX wieku (obora, stodoła) oraz zespołu czworaków, murowanych z k. XIX w.

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

Tabela 6. Kościoły, kaplice, cmentarze i miejsca pamięci

L.p.	Obiekt sakralny	Okres powstania	Uwagi
Gostkowo			
1.	Kościół rzymsko-katolicki p.w. Wniebowzięcia NMP	gotycki z przełomu XIII/XIV w., ceglany, salowy, na planie prostokąta	kościół parafialny wpisany do rejestru zabytków
2.	Kaplica cmentarna	murowana z początku XX w.,	
3.	Cmentarz przykościelny rzymsko-katolicki, parafii p.w. Wniebowzięcia NMP	założony na gruncie cmentarza przykościelnego średniowiecznego z XIV w., o układzie przestrzennym z 2 poł. XIX w., otoczony murem ogrodzeniowym z 2 poł. XIX w.	cmentarz nieczynny, postulowany do wpisania do rejestru zabytków
4.	Cmentarz ewangelicki	z początku XIX w., położony w pobliżu kościoła	cmentarz nieczynny
Kamionki Duże			
5.	Cmentarz ewangelicki	założony w połowie XIX w.	cmentarz nieczynny
Lulkowo			
6.	Kaplica p.w. Chrystusa Króla parafii rzym.-kat. p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Świerczynkach	murowana z 1898 r., we wschodniej części pałacu	kaplica filialna, czynna
7.	Cmentarz ewangelicki	założony w 2 pot. XIX w.	cmentarz nieczynny
Olek, soł. Różankowo			
8.	Miejsce pamięci narodowej	powstałe w 1939 r.	Miejsce pamięci narodowej usytuowane pośród nowych nasadzeń sosnowych
Ostaszewo			
9.	Kaplica grobowa, ob. p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej parafii rzym.-kat. p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Grzywnie, gm. Chełmża	kaplica rodziny Wegnerów, murowana z pocz. XX w.	kaplica filialna, czynna
10.	Teren cmentarza rodowego	z 2 poł. XIX w. w otoczeniu kaplicy rodziny Wegnerów	cmentarz nieczynny
Papowo Toruńskie			
11.	Kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Mikołaja	gotycki, zbudowany ok. 1300 r., ceglany z neogotycką wieżą	kościół parafialny, wpisany do rejestru zabytków

L.p.	Obiekt sakralny	Okres powstania	Uwagi
12.	Cmentarz rzymsko-katolicki parafii p.w. Św. Mikołaja	z pocz. XIX w., założony na gruncie cmentarza średniowiecznego przykościelnego z XIV w., otoczony murem ogrodzeniowym z 1 poł. XIX w.	cmentarz czynny, postulowany do wpisania do rejestru zabytków
Różankowo			
13.	Miejsce pamięci narodowej „Barbarka”	założone po 1945 r. w miejscu odkrytych masowych grobów z 1939 r. w obrębie terenów leśnych wsi Różanka	Miejsce pamięci narodowej usytuowane w lesie Barbarka
Świerczynki			
14.	Kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Jana Chrzciciela, przy kościele plebania i organistówka	kościół murowany ceglany z przełomu XIII/XIV w., plebania z ok. 1903 r., organistówka z końca XIX w.	kościół parafialny, czynny, wpisany do rejestru zabytków, plebania i organistówka użytkowane przez paraf\ę
15.	Cmentarz rzym.-kat. p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Jana Ewangelisty	założony w początkach XIV w. w otoczeniu kościoła parafialnego, poszerzony w poł. XIX w. i powiększony po 1945 r.	Cmentarz parafialny czynny
Turzno			
16.	kaplica klasycystyczna	murowana z 1800 r.	kaplica nieużytkowana.

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

Tabela 7. Kapliczki, figurki, w tym głównie przydrożne

Lp.	Obiekt	Charakterystyka	Lokalizacja
Gostkowo			
1.	kapliczka Matki Boskiej	mur. ceglana	przy skrzyżowaniu drogi z Turzna
2.	kapliczka	mur. kamienna, otoczona ogrodzeniem	przy skrzyżowaniu dróg Ostaszewo-Gostkowo
Kamionki Duże			
3..	kapliczka Matki Boskiej	mur. z napisem: „FELIX CZIEM VON KAMINCI ANNO 1586”	w rozwidleniu dróg w kierunku miejsc. Turzno i osady Gapa
Kamionki Małe			
4.	kapliczka	mur. w formie kolumny	przy skrzyżowaniu dróg Kamionki Małe-Gronówko
Kowróz			
5.	kapliczka	mur., otoczona metalowym płotem	przy drodze w kierunku Wytrębowic, w rozwidleniu drogi w kierunki osady Julianka
6.	kapliczka	mur., otoczona metalowym płotem	przy wjeździe do dawnego majątku dworskiego w Kowrózku

Lp.	Obiekt	Charakterystyka	Lokalizacja
7.	kapliczka	mur.	przy drodze w Wytrębowicach
Lipniczki			
8.	krzyż	Metalowy	przy skrzyżowaniu dróg Lipniczki-Smaruj
9.	kapliczka	mur., otoczona płotem	w Lipniczkach
10.	figura Matki Boskiej	figura na murowanym postumencie	na terenie zespołu podworskiego w Lipniczkach
Lulkowo			
11.	figura Chrystusa Króla	figura na wysokim kamiennym postumencie	przy skrzyżowaniu z wjazdem na teren dawnego majątku dworskiego w Lulkowie
Łysomice			
12.	krzyż	krzyż metalowy na ceglanym postumencie, otoczony ogrodzeniem	przy drodze w kierunku Papowa Toruńskiego
Ostaszewo			
13.	krzyż	krzyż drewniany, otoczony metalowym ogrodzeniem	w rozwidleniu dróg w kierunku Grzywny i Kuczwał
Papowo Toruńskie			
14.	krzyż	krzyż metalowy	przy wylocie drogi ze stacji kolejowej w Papowie Toruńskim w kierunki Koniczynki
15.	kapliczka	kapliczka kamienna z figurą Chrystusa z 1946 r.	przy skrzyżowaniu dróg, nieopodal kościoła średniowiecznego
16.	kapliczka	kapliczka murowana, ceglana z końca XIX w.	W ogrodzeniu cmentarza parafialnego
Piwnice			
17.	krzyż	krzyż drewniany otoczony płotem	przy drodze w kierunku Różankowa
Świerczyny			
18.	kapliczka	mur., otoczona metalowym płotem	przy drodze na skraju osady
Świerczynki			
19.	krzyż	krzyż drewniany	przy skrzyżowaniu drogi do Łubianki z drogą w kierunku Świerczyn
Turzno			
20.	kapliczka	kapliczka mur.	w rozwidleniu drogi w kierunku Gronówka
21.	karawaka	krzyż podwójny metalowy na kamiennym cokole	przy drodze w obrębie wsi
22.	kapliczka	kapliczka Matki Boskiej Królowej Polski na wysokiej kolumnie	w obrębie parku pałacowego w Turznie, w pobliżu drogi w kierunku Gostkowa
23.	kapliczka Matki Boskiej	kapliczka kamienna, zwieńczona krzyżem	przy drodze w kierunku Kamionek Małych

Lp.	Obiekt	Charakterystyka	Lokalizacja
24.	kapliczka Matki Boskiej	kapliczka na kamiennym cokole, otoczona ogrodzeniem	przy drodze, na skraju osady Gapa
25.	krzyż	krzyż metalowy na wysokim cokole	przy drodze na skraju osady Smaruj
Tylice			
26.	kapliczka	kapliczka mur., otoczona metalowym ogrodzeniem	przy drodze, w obrębie dawnego majątku dworskiego w Tylicach
Zęgwirt			
27.	krzyż	krzyż drewn., otoczony metalowym płotkiem	przy drodze, na terenie miejscowości

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

Tabela 8. Wsie i osady o zachowanych układzie przestrzennym i zabudowie o wart. kulturowych

Lp.	Nazwa wsi	Charakterystyka
1.	Gostkowo	wieś o układzie owalnicy, z przepływającą przez jej środek Strugą Toruńską, z kościołem średniowiecznym u zbiegu dróg i zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.,
2.	Folząg, soł. Gostkowo	kolonia zabudowy murowanej z pocz. XX w., położona przy drodze do Morczyn, gm. Chełmża, po obu stronach Strugi Toruńskiej,
3.	Kamionki Duże	wieś o układzie przydrożnicy, z zabudową ceglaną, w przewadze z końca XIX w.,
4.	Lulkowo	wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem dworsko-parkowym, zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.,
5.	Łysomice	wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem pałacowo-parkowym i folwarkiem, stacją kolejową, z zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.,
6.	Ostaszewo	wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem pałacowo-parkowym i folwarkiem oraz z zabudową z przełomu XIX/XX w.,
7.	Papowo Toruńskie	wieś o układzie przydrożnicy, z kościołem średniowiecznym, pozostałościami folwarku i zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.,
8.	Świerczynki	wieś o układzie przydrożnicy, z kościołem średniowiecznym i zabudową murowaną z końca XIX w. i pocz. XX w.,
9.	Turzno	wieś o układzie przydrożnicy, z zespołem pałacowo-parkowym i pozostałościami folwarku, ze stacją kolejową z założeniem zieleni i z zabudową z przełomu XIX/XX w.

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

Tabela 9. Linie kolejowe

Lp.	Linia kolejowa	Charakterystyka
1.	Toruń Północ - Unisław	odcinek linii kolejowej z pocz. XX w., zachowany częściowo do Różankowa - nieużywany, z pozostałościami infrastruktury, zabudowy, z budowlami typu wiadukt i z zielenią
2.	Toruń Mokre - Chełmża	linia kolejowa otwarta 01.07.1882 r. ze stacją w Łysomicach, pozostałościami stacji w Ostaszewie, dróżniczówkami, innymi budynkami i budowlami, infrastrukturą i zielenią
3.	Toruń Mokre - Kowalewo	linia kolejowa otwarta 20.11.1871 r. ze stacjami w Papowie Toruńskim i Turznie, dróżniczówkami, innymi budynkami i budowlami, infrastrukturą i zielenią

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

Tabela 10. Aleje i szpalery starodrzewia.

Lp.	Odcinek drogi	Rodzaj zadrzewień
4.	Gostkowo - Smaruj	aleja lipowa
5.	Turzno - Gapa	aleja lipowa
6.	Turzno - Kamionki Duże	aleja kasztanowców, jaworów i jesionów
7.	Kamionki Małe - Gronówko	aleja klonowa
8.	Lipniczki - Koniczynka	aleja lipowa - częściowo przetrzebiona
9.	Świerczynki - Kowrózek	aleja jesionowa i kasztanowa

Źródło: Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Stan na 2010 r.

4.7. Ochrona obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych w obrębie proponowanych stref ochrony konserwatorskiej

W niniejszym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice, po przeprowadzeniu analizy środowiska kulturowego, w którym wyróżniono obszary jednorodne pod względem kulturowo-krajobrazowym proponuje się dokonanie korekty stref ochrony konserwatorskiej, wyznaczonych w poprzednim Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z 2007 r., w zakresie określonym w dalszej części tekstu i na planszy Kierunków ochrony środowiska kulturowego.

W celu ochrony wartości środowiska kulturowego gminy Łysomice wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- Strefa „A" pełnej ochrony konserwatorskiej obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków, którą obejmuje się: zespół pałacowo-parkowy w Turznie i zespół pałacowo-parkowy w Ostaszewie. W obrębie strefy „A" obowiązują następujące zasady ochrony:
- zachowanie ukształtowania terenu oraz elementów i sposobu historycznego zagospodarowania i użytkowania, z utrzymaniem dawnych zależności funkcjonalno-przestrzennych w obrębie strefyi w powiązaniu z terenami w jej otoczeniu,

- rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego założeń parkowych w zakresie pielęgnacji i konserwacji zachowanych elementów zabytkowego układu przestrzennego: dróg i placów, zieleni, cieków i zbiorników wodnych, małej architektury i wyposażenia, z usunięciem elementów zniekształcających historyczne założenia oraz z odtworzeniem elementów zniszczonych,
- zachowanie historycznej zabudowy (w zakresie gabarytów, formy dachu i rodzaju pokrycia, kompozycji i wystroju elewacji, formy i rodzaju stolarki okiennej i drzwiowej) - poprzez jej konserwację, restaurację, bądź rekonstrukcję, z dopuszczeniem modernizacji technicznej w zakresie nienaruszającym wartości zabytkowych obiektu,
- wymiana zabudowy na nową według zasady dobrej kontynuacji, w sensie lokalizacji i formy zabudowy oraz aranżacji przestrzeni w jej otoczeniu,
- dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zabytkowych terenów i obiektów w obrębie strefy

- Strefa „B1" ochrony konserwatorskiej struktur przestrzennych o wartości kulturowej, którą obejmuje się tereny historycznych zespołów dworsko-parkowych, ujętych w ewidencji konserwatorskiej w miejscowościach: Kamionki Małe, Kamionki Duże, Koniczynka, Kowróz, Kowrózek, Lipniczki, Lulkowo, Łysomice, część gospodarczą z terenem ogrodów użytkowych zespołu w Ostaszewie, zespoły dworsko-parkowe: Piwnice i Różankowo, część gospodarczą zespołu z terenem ogrodów użytkowych w Turznie, zespół dworsko-parkowy Tylice, a także nieujęty dotychczas w ewidencji konserwatorskiej zespół dworsko-parkowy w Papowie Toruńskim oraz zabudowę mieszkalną z założeniami zieleni komponowanej w Gostkowie i na terenie osady Szeferajka a ponadto zespoły stacji kolejowych: w Turznie z założeniem zieleni komponowanej i w Papowie Toruńskim. W obrębie strefy „B1" obowiązują następujące zasady ochrony:
- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania zespołów dworsko-parkowych lub ich części, zabudowy mieszkalnej i stacji kolejowych z założeniami zieleni komponowanej, szczególnie wzajemnych relacji funkcjonalno-przestrzennych pomiędzy poszczególnymi elementami historycznego zagospodarowania i w powiązaniu z otoczeniem, co dotyczy przede wszystkim terenów, będących częściami zespołów,
- zachowanie struktury historycznych budowli z wystrojem i artykulacją architektoniczną w przypadku podejmowania ich remontów i modernizacji,
- dostosowanie skali, bryły i formy architektonicznej nowej zabudowy do zabudowy istniejącej o wartościach kulturowych,
- dostosowanie współczesnych funkcji do wartości historycznych obiektów,
- sukcesywna likwidacja lub przebudowa obiektów dysharmonizujących; w przypadku uzupełnienia lub wymiany zdekapitalizowanej zabudowy - dostosowanie jej do dawnej funkcji,
- zachowanie historycznych założeń zieleni komponowanej, w tym parków podworskich, zieleni w otoczeniu zabudowy mieszkalnej i przy stacjach kolejowych, gdzie wszelkie prace rewaloryzacyjne parków, dot. drzewostanów i zagospodarowania terenu, w tym w obrębie założeń zieleni komponowanej i związane z infrastrukturą techniczną należy prowadzić w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- utrzymanie elementów małej architektury i wyposażenia, związanych z pierwotnymi funkcjami obiektów,

- wykluczenie możliwości realizacji w otoczeniu większych kubatur, przekraczających skalą charakter istniejącej zabudowy,
- prowadzenie wszelkiej działalności inwestycyjnej, w tym remontów i modernizacji oraz budowy infrastruktury komunikacyjnej i technicznej w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- Strefa „B2" ochrony konserwatorskiej struktur przestrzennych o wartości kulturowej, którą obejmuje się układy ruralistyczne wsi o zachowanym układzie przestrzennym i zabudowie o wartościach kulturowych, wytypowane w poprzednim Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a mianowicie: Gostkowo, Kamionki Duże, Lulkowo, Łysomice, Ostaszewo, Papowo Toruńskie i Turzno oraz wsie nie objęte w poprzednim Studium ochroną, jako historyczne układy ruralistyczne w miejscowościach: Folząg, soł. Gostkowo i Świerczynki. W obrębie strefy „B2" ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące zasady ochrony:
- zachowanie zasadniczych elementów dawnego ukształtowania terenu i rozplanowania wsi i osad, szczególnie historycznego przebiegu dróg, zarysu placów i zieleni w ich otoczeniu, z utrzymaniem linii zabudowy i historycznej formy architektonicznej poszczególnych obiektów,
- zachowanie struktury historycznych budowli z wystrojem i artykulacją architektoniczną, w przypadku podejmowania ich remontów i modernizacji,
- zagospodarowanie na nowe funkcje pod warunkiem utrzymania walorów zabytkowych historycznych obiektów,
- dostosowanie skali, bryły i formy architektonicznej nowej zabudowy do zabudowy istniejącej o wartościach kulturowych,
- usunięcie lub przebudowa obiektów kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą;
- wykluczenie możliwości realizacji w strefie większych kubatur, przekraczających skalą charakter istniejącej zabudowy,
- zachowanie i ochrona cmentarzy czynnych i nieczynnych, jako miejsc pamięci i kultu religijnego, z utrzymaniem zasadniczych elementów ich dawnego rozplanowania, w tym charakterystycznych dla poszczególnych wyznań, ponadto dróg, nagrobków, drzewostanu, ogrodzeń, kaplic, krzyży i innych elementów małej architektury i historycznego wyposażenia,
- prowadzenie wszelkiej działalności inwestycyjnej, w tym remontów i modernizacji oraz budowy infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, prac dot. zagospodarowania terenu oraz usunięcia drzew i krzewów wymaga uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;

4.8. Ochrona poszczególnych rodzajów obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych, kulturowych i krajobrazowych

4.8.1. Strefa ochrony archeologicznej

Należą do stref nieeksponowanych w terenie, gdzie ingerencja w substancję strefy jest możliwa pod warunkiem przeprowadzenia archeologicznych badań wykopaliskowych, wyprzedzających realizacje inwestycji. Ponadto wszystkie prowadzone na terenie gminy działania inwestycyjne, związane z koniecznością wykonania prac ziemnych, muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Postuluje się przeprowadzenie badań archeologicznych na obszarze po zachodniej stronie

miejscowości Łysomice i Ostaszewo, w celu zweryfikowania dotychczasowych ustaleń w tym zakresie.

4.8.2. Wsie i osady o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych

Ochronie podlegają elementy historycznej struktury przestrzennej: układ przestrzenny, zabudowa o cechach tradycyjnych, budowle sakralne, tereny cmentarzy oraz charakterystyczne elementy naturalnego krajobrazu, tworzące z w/w kompozycję architektoniczno-krajobrazową. Dla wsi, w których przewidziana jest budowa obiektów lub zespołów obiektów budowlanych należy opracować plany zagospodarowania przestrzennego terenu w celu zapewnienia właściwej integracji przestrzennej i funkcjonalnej projektowanych i istniejących, o wartości kulturowej, elementów zagospodarowania.

Nowe obiekty budowlane i związane z nimi urządzenia winny być zaprojektowane w formach architektonicznych dostosowanych do krajobrazu i otaczającej zabudowy, a projekty uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

4.8.3. Zespoły dworsko- i pałacowo-parkowe oraz założenia zieleni komponowanej

Zespoły dworsko- i pałacowo-parkowe podlegają ochronie jako kompleksy o wartości zabytkowej, a parki także przyrodniczej i ekologicznej, oraz dużych walorach krajobrazowych. Ochroną objęte są wszystkie elementy historycznej struktury przestrzennej tj. pałac lub dwór, park, zespół zabudowań gospodarczych, zespół czworaków oraz pozostałe obiekty i elementy zagospodarowania terenu, jak rządcówki, tereny dawnych sadów, układ dróg, ogrodzenia i bramy.

W procesie przekształceń własnościowych należy przestrzegać zasady integralności zabytkowych założeń dworsko i pałacowo-parkowych z kompleksem rolnym, tzn. gruntami, budynkami i urządzeniami związanymi z produkcją rolną.

Obowiązuje zakaz parcelacji bądź innego dzielenia parków, a w przypadku występowania różnych użytkowników - dążenie do scalenia i ustanowienia jednego zarządcy. Niedopuszczalne jest lokalizowanie na ich terenie budynków, wprowadzanie infrastruktury technicznej (urządzeń i sieci wodociągowych lub kanalizacyjnych, energetycznych zarówno podziemnych, jak i napowietrznych, składowisk odpadów itp.) nie związanych funkcjonalnie z zespołem pałacowo-parkowym, niwelacje ziemne bądź zmiana warunków środowiska np. melioracje.

Zlokalizowane na terenach parków budynki, budowle lub urządzenia, kolidujące z funkcją parku, należy przewidzieć do likwidacji. Zmiany własnościowe terenów i obiektów, podział nieruchomości, sprzedaż terenów i obiektów zabytkowych, zmiany użytkowania, adaptacje, remonty i modernizacje budynków wchodzących w skład zespołu tj. pałacu lub dworu, oficyn, zabudowań gospodarczych i czworaków wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków a rewaloryzacja parku może być wykonywana jedynie w oparciu o specjalistyczną dokumentację, akceptowaną przez WKZ.

Prace porządkowe i pielęgnacyjne oraz wycinkę drzew w parkach w otoczeniu obiektów zabytkowych należy bezwzględnie uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Założenia zieleni komponowanej, towarzyszącej zabudowie mieszkalnej, leśniczówkom, stacjom kolejowym podlegają ochronie, jako kompleksy o wartości zabytkowej, przyrodniczej i ekologicznej, oraz dużych walorach krajobrazowych. Na ich terenie obowiązują podobne zasady ochrony, analogiczne jak wobec parków w zespołach dworsko- i pałacowo-parkowych.

4.8.4. Obiekty sakralne

Kościoły i kaplice oraz cmentarze wszystkich wspólnot wyznaniowych, czynne i nieczynne, jako obiekty o wybitnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych, kościoły i kaplice będące dominantami architektonicznymi a cmentarze jako miejsca pamięci i pomniki historii - podlegają bezwzględnej ochronie. Wszelkie poczynania w obrębie tych obiektów muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Na terenie cmentarzy obowiązuje zakaz wycinania drzew, usuwania nagrobków pochodzących sprzed 1945 roku, rozbiórki ogrodzeń murowanych oraz remontów wszelkich obiektów sakralnych bez uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Cmentarze nieczynne muszą być chronione przed dewastacją oraz porządkowane i pielęgnowane /drzewostan/ w oparciu o wytyczne Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Szczególną opieką należy otoczyć nieczynne cmentarze mniejszości narodowych i wyznaniowych, których społeczności nie występuj ą obecnie w Polsce oraz cmentarze wojenne.

Ochronie podlegają także kapliczki i figurki, w sensie ich lokalizacji i formy przestrzennej, będące przejawem kultu religijnego i tradycji.

4.8.5. Obiekty techniki i kultury materialnej

Są to obiekty przemysłowe, jak: młyny, gorzelnie, mleczarnie, kuźnie, obiekty kolejnictwa tj. zespoły budynków i budowli stacji kolejowych oraz strażnice drogowe, a także linie kolejowe wraz z całą substancją budowlaną (np. typu wiadukt, przepusty itp.), infrastrukturą komunikacyjną, trakcyjną i towarzyszącą im zielenią - podlegają ochronie. Winny być zachowane w dobrym stanie przez właścicieli lub użytkowników a wszelkie remonty, adaptacje i modernizacje budynków i budowli oraz zmiany sposobu użytkowania linii kolejowych muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ochronie podlega również starodrzew rosnący w sąsiedztwie obiektów o wartości kulturowej i założenia zieleni komponowanej towarzyszącej ww. obiektom - obowiązuje zakaz wycinki bez uzyskania zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a wobec założeń zieleni komponowanej - stosowanie zasad ochrony, analogicznych jak wobec parków w zespołach dworsko- i pałacowo-parkowych.

Obiektami kultury materialnej są także dawne trakty drogowe, objęte ochroną w sensie ich przebiegu i towarzyszących im zadrzewień. Powinny być zachowane w maksymalnym stopniu, jako jedne z elementów historycznego wizerunku krajobrazu kulturowego gminy.

4.8.6. Obiekty architektury i budownictwa

Kościoły i kaplice, pałace i dwory, plebanie, budynki szkolne, leśniczówki, poczty i inne wymienione w wykazie podlegają ochronie. Winny być utrzymywane w dobrym stanie a wszelkie zmiany użytkowania powodujące konieczność przystosowania do nowej funkcji, modernizacje i remonty wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Powyższe dotyczy również budynków gospodarczych w zespołach dworskich oraz towarzyszących szkołom, pocztom itp. Ochronie podlega również starodrzew rosnący w sąsiedztwie obiektów o wartości kulturowej i założenia zieleni komponowanej towarzyszącej zabudowie - obowiązuje zakaz wycinki bez uzyskania zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a wobec założeń zieleni komponowanej - stosowanie zasad ochrony, analogicznych jak wobec parków w zespołach dworsko- i pałacowo-parkowych.

Zabudowa mieszkalna, drewniana i murowana o cechach tradycyjnych charakterystycznych dla miejsca i regionu winna być zachowana i stanowić inspirację do kształtowania nowej zabudowy.

Dopuszcza się wymianę zabudowy, której stan techniczny zagraża bezpieczeństwu ludzi i mienia z warunkiem uprzedniego uzyskania opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Przy odtwarzaniu zabudowy należy kierować się zasadą, że nowy budynek powinien usytuowaniem, gabarytem, kształtem i pokryciem dachu nawiązywać do poprzedniego. W lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględniać sąsiedztwo obiektów o wartości kulturowej - nowe budynki nie mogą być sytuowane w sposób degradujący istniejącą, tradycyjna zabudowę a ich forma architektoniczna winna być dostosowana do otaczającej zabudowy i krajobrazu.

4.9. OCHRONA DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Z obiektów techniki i kultury materialnej warto wymienić radioteleskop UMK w Piwnicach (największy w Polsce) oraz Miejsce Pamięci Narodowej Barbarka.

Obiekty te należy zachować, utrzymać. Obiekty te powinny służyć społecznemu wykorzystaniu do takich celów jak naukowe, dydaktyczne itp. Powinny służyć popularyzacji wiedzy i sztuki, powinny stanowić trwały element rozwoju kultury i być czynnym składnikiem współczesnego społeczeństwa.

5. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. Komunikacja drogowa

Po uchwaleniu ostatniej zmiany studium zostały wprowadzone zmiany w kategoriach dróg. Struktura drogowa pozostanie bez zmian. Nadrzędny układ drogowy będzie stanowić autostrada A1 oraz projektowana droga w klasie technicznej G łącząca Łysomice z węzłem Turzno.

Obecnie rozważa się wprowadzenie nowej trasy - jako obszaru problemowego - planowanych połączeń ponadlokalnego układu komunikacyjnego od węzłów autostrady A-1, w formie wariantowej, traktowanej jako zadanie realizujące cele publiczne. Po rozstrzygnięciu wyboru wariantu i doprecyzowaniu przebiegu trasy należałoby wydzielić pasy gruntów niezbędne do realizacji drogi.

W terenach przyległych do dróg krajowych szczególnie w terenach produkcji i usług należy przewidzieć tzw. drogi serwisowe, odciążających ruch na drogach głównych.

Ważnym elementem jest zabezpieczenie obsługi komunikacyjnej dla terenów rozwoju zabudowy np. połączenie wsi Papowo Toruńskie poprzez drogę lokalną z włączeniem jej do drogi krajowej nr 1 poniżej istniejącego zainwestowania wsi - w rejonie terenów leśnych.

Należy również zaprojektować drogę odbarczeniową wzdłuż drogi krajowej.

Terenami komunikacji drogowej na terenie gminy są:

- autostrada A1 - stanowiąca nadrzędny układ drogowy w gminie;
- droga krajowa Nr 91 w klasie drogi głównej ruchu przyśpieszonego - stanowiąca podstawowy układ drogowy w gminie;
- drogi wojewódzkie Nr 499, 552, 553, w klasie dróg głównych oraz projektowane drogi wojewódzkie - stanowiące podstawowy układ drogowy w gminie;
- drogi powiatowe, w klasie dróg zbiorczych - stanowiące uzupełniający układ drogowy w gminie
- drogi gminne, w klasie dróg lokalnych i dojazdowych oraz projektowane drogi gminne - stanowiące uzupełniający układ drogowy w gminie

Proponuje się następujące wytyczne do planów miejscowych:

- dopuszcza się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń technicznych związanych z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzeń związanych z potrzebami zarządzania ruchem;
- dopuszcza się lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej niezwiązanych z podstawową funkcją drogi, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- ostateczne rozstrzygnięcie klasy drogi powinno nastąpić na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania;
- obowiązuje zakaz lokalizacji budynków, budowli i urządzeń z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej, niezwiązanych z podstawowym przeznaczeniem terenu;
- dopuszcza się realizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej związanych z obsługą techniczną drogi - odwodnienia, oświetlenia itp., na warunkach zarządcy drogi w porozumieniu z gestorami sieci;
- parametry techniczne dróg wyznacza się na podstawie przepisów odrębnych oraz proponuje się minimalną szerokość projektowanych dróg wewnętrznych na poziomie niemniejszym niż

10,0 m;
- dopuszcza się realizacje ciągów pieszo - rowerowych;
- rezerwa terenu dla drogi krajowej Nr 91 została wyznaczona po obu stronach istniejącego terenu, na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy dokonać najkorzystniejszego wyboru z punktu widzenia odpowiednich odległości od istniejącej zabudowy, oraz własności gruntów;
- tereny zarezerwowane pod poszerzenie drogi krajowej nr 1, nie wykorzystane do jej realizacji w miejscowym planie zagospodarowania należy przeznaczyć na powiększenie funkcji sąsiedniej;
- należy zwrócić szczególną uwagę na ważniejsze skrzyżowania zaznaczone na rysunku studium, zaleca się na etapie planu miejscowego dokonania najkorzystniejszego rozwiązania komunikacyjnego, oraz rezerwę terenów dla przebudowy skrzyżowania.

5.2. Komunikacja kolejowa

Zgodnie z kierunkami rozwoju zawartymi w planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego planuje się przebudowę linii kolejowej Poznań-Inowrocław-Toruń-Iława-Skandawa oraz elektryfikację i dobudowę drugiego toru na trasie Toruń-Grudziądz-Malbork w celu zapewnienia sprawniejszego i bezpieczniejszego transportu (osiągnięcie prędkości powyżej 120km/h). Z wniosku PKP wynika, że nie przewiduje się w najbliższym czasie rozpoczęcia ww. inwestycji. Dopuszcza się możliwość obsługi terenów inwestycyjnych poprzez transport kolejowy z możliwością rozbudowy układu np.: o terminal przeładunkowy w rejonie Ostaszewa.

5.3. Gospodarka wodno-ściekowa

5.3.1. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie w wodę pitną dla mieszkańców gminy Łysomice będzie realizowane z istniejących ujęć wody w Gostkowie i Świerczynach. Oprócz tego na terenie gminy funkcjonują zakładowe ujęcia wody, zlokalizowane we wsiach Ostaszewo, Kowróz, Koniczynka, Tylice, Piwnice i Różankowo oraz Kamionki - Ośrodek Wypoczynkowy. Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego na lata 2010 - 2014 z perspektywą do roku 2017 należy dążyć do likwidacji zakładowych ujęć wody na rzecz czystych ujęć czwartorzędowych wód podziemnych. Ujęcie wody w Gostkowie posiada wydajność około 130 m^3/h i zasila w wodę praktycznie teren całej gminy. Ujęcie wody w Gostkowie posiada trzy studnie głębinowe, które posiadają strefy ochrony pośredniej wynoszącej około 30 m. Tereny wyznaczonych stref ochronnych należy zabezpieczyć przed zanieczyszczeniem poprzez prawidłowe ich zagospodarowanie.

Zachowuje się istniejące ujęcia wody. Zakłada się ich modernizację, automatyzację dla dostosowania ich do zmieniających się przepisów i standardów.

Nie wykorzystywane i nieudokumentowane zasoby wód podziemnych czwartorzędowych i kredowych powinny zostać udokumentowane i zbilansowane i stanowić rezerwę zasobów czystych wód podziemnych na okres kierunkowy.

Na terenie gminy Łysomice zachowuje się istniejące przepompownie wody. Zakłada się modernizację i automatyzację przepompowni.

W zależności od tempa rozwoju przestrzennego gminy, dla zachowania odpowiednich ciśnień w sieci przewiduje się realizację kolejnych odcinków sieci wodociągowej. Dla terenów rozwojowych

przewiduje się lokalizację sieci wodociągowych o średnicach wynikających z odpowiednich norm, przepisów i standardów, przy czym lokalizacja tych tras powinna być przewidziana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto do zadań służących poprawie jakości zaopatrzenia gminy w wodę należy:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom wody na cele bytowo-socjalne, o jakości spełniającej wymagane przepisami normy i standardy;
- utrzymanie wysokiego stopnia pewności dostawy wody w warunkach normalnych i w sytuacjach awaryjnych i zagrożenia kryzysowego;
- poprawa stanu technicznego sieci dla zminimalizowania jej awaryjności, zapobiegania stratom wody i uniknięcia wtórnego zanieczyszczenia;
- racjonalizacja gospodarki wodnej;
- kontynuacja budowy sieci wodociągowej na terenie nadal nieuzbrojonym;
- kontynuacja budowy przyłączy do budynków;
- rozbudowa ujęcia wody, z modernizacją stacji uzdatniania.

Obszar Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie będzie w dalszym ciągu zasilany poprzez istniejący przewód wodociągowy, a dostawcą wody będą Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o.

5.3.2. Odprowadzanie ścieków

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych będzie realizowanie w oparciu o zbiorczy system kanalizacji sanitarnej ze zlokalizowaną oczyszczalnią ścieków w miejscowości Papowo Toruńskie.

Zachowuje się istniejącą oczyszczalnię ścieków w Papowie Toruńskim. Dopuszcza się wszelkie niezbędne inwestycje w granicach oczyszczalni.

Istnieje konieczność zachowania istniejących sieci kolektorów, kanałów i rurociągów tłocznych wraz z obiektami towarzyszącymi np. za pomocą przepompowni i przelewami, z dopuszczeniem ich rozbudowy i modernizacji.

Przewiduje się lokalizację nowych kolektorów służących odciążeniu istniejącej sieci kanalizacyjnej, modernizację istniejących kolektorów, przepompowni, przelewów i rurociągów tłocznych związanych z transportowaniem ścieków komunalnych z poszczególnych terenów zainwestowanych i tych zarezerwowanych pod zabudowę. Trasy projektowanych kolektorów i lokalizacja obiektów inżynierskich, dobór średnic z nimi związanych będą wyznaczone na etapie sporządzenie odpowiednich projektów budowlanych.

Bardzo ważnym zadaniem jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej w celu ochrony gleby i wód podziemnych przed skażeniem lokalnymi szambami oraz poprawy warunków sanitarnych mieszkańców.

Dla zaspokojenia potrzeb gminy, w zakresie oczyszczania, należy:

- zaleca się opracowanie gminnego „Programu kanalizacji sanitarnej gminy Łysomice", który stanowić będzie podstawę dalszych działań w zakresie gospodarki ściekami;
- zwiększyć zasięg istniejącej sieci oraz podłączyć do systemu obszary dotąd nieobsługiwane przez system.

Dla obszarów istniejącej i projektowanej zabudowy zakłada się konieczność budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej z włączeniem jej do istniejącego i projektowanego układu. Należy zaplanować kanalizację rozdzielczą ułożoną w pasach rozgraniczających dróg, których przebieg będzie

dostosowany do projektowanego układu komunikacyjnego oraz do planowanej zabudowy.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXXII/730/09 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 6 kwietnia 2009 r. wyznacza się aglomerację ściekową gminy Łysomice o równoważonej liczbie mieszkańców (RLM) 11358 wyposażoną w oczyszczalnię ścieków komunalnych w miejscowości Papowo Toruńskie. Obszar ten obejmuje miejscowości Łysomice, Papowo Toruńskie, Koniczynka, Lipniczki, Zakrzewko, Gostkowo, Turzno, Kamionki Małe, Kamionki Duże, Tylice, Ostaszewo, Zęgwirt, Wytrębowice, Kowróz, Kowrózek, Świerczyny, Świerczynki, Różankowo, Piwnice i Lulkowo.

W stosunku do rozproszonej zabudowy zagrodowej gospodarka ściekowa będzie realizowana w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe.

Odprowadzanie ścieków sanitarnych z terenu gminy oraz obszaru Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie odbywać się będzie do systemu kanalizacyjnego Torunia poprzez istniejące przewody kanalizacyjne.

5.4. Elektroenergetyka

Zakłada sie, że wraz z rozwojem nowoprojektowanych terenów zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywności gospodarczej, dla pokrycia zapotrzebowania na energię elektryczną niezbędna będzie modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci elektroenergetycznej. Poza projektowanym Głównym Punktem Zasilania (GPZ) wyznaczonym na rysunku studium dopuszcza się lokalizację nowych GPZ - ów w związku ze wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną. Lokalizację potencjalnych GPZ - ów należy przewidzieć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ponadto w omawianym zakresie należy podjąć następujące działania:

- budowa nowych linii średniego i niskiego napięcia;
- budowa nowych odcinków sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych dla zasilania nowych inwestycji na terenie miasta;
- realizacja stacji transformatorowych na terenach zainwestowanych, wynikająca ze zwiększonego obciążenia;
- poprawa stanu technicznego.

Planowane lokalizacje nowych linii elektroenergetycznych powinno nastąpić na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Sieć rozdzielcza wysokiego napięcia - 110 kV, mieszcząca się na terenie gminy wykonana jest za pomocą elektroenergetycznych linii napowietrznych, charakteryzujących się strefami oddziaływania pola elektromagnetycznego mającymi znaczny wpływ na sposób zainwestowania terenów, na których jest wybudowana. Na terenach planowanego zainwestowania oraz terenach intensywnej zabudowy istniejącej, celowe jest rozważenie możliwości przebudowy linii napowietrznych na linie elektroenergetyczne kablowe - podziemne.

Linie i stację elektroenergetyczne wysokich i najwyższych napięć emitują pole elektromagnetyczne niejonizujące o częstotliwości 50 Hz. Lokalizowanie tych obiektów oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku musza być zgodne z obowiązującymi aktami prawnymi.

5.5. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych

Do odnawialnych źródeł energii, które potencjalnie można wykorzystywać w gminie zaliczają się: energia wiatrowa, energia słoneczna oraz energia powstała z przetwarzania biomasy i biogazu. Najbardziej preferowane kierunki uzyskiwania energii ze źródeł odnawialnych to energia wiatrowa. Na rysunku studium oznaczono granice obszarów, na których będą rozmieszczone urządzenia

wytwarzające energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii oraz granice stref ochronnych obszarów, na których będą rozmieszczone urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii. Granice stref ochronnych obszarów stanowią orientacyjne izofony 40-45 dB, dla których obowiązują ograniczenia w lokalizacji zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zaleca się również stosowanie kolektorów słonecznych do pozyskania energii dla potrzeb uzyskania ciepłej wody i do ogrzewania pomieszczeń w gospodarstwach domowych. Rozwój technologii wykorzystania odnawialnych źródeł energii stwarza szanse dla społeczności lokalnej oraz lokalnych inwestorów na uzyskanie pewnej niezależności energetycznej, rozwoju lokalnego oraz proekologiczną modernizację i decentralizacją sektora energetycznego gminy.

5.6. Gazownictwo i ciepłownictwo

Kierunki rozwoju sieci gazowych winy stwarzać możliwości kompleksowego rozwiązania problemu dostarczania wystarczającej ilości energii i ciepła mieszkańcom i podmiotom gospodarczym, wykorzystując do tego istniejący system sieci ciepłowniczej i gazowej.

Zgodnie z zamierzeniami inwestycyjnymi Pomorskiej Spółki Gazowej projektowany jest gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200/150 PN 6,3MPa relacji Ostaszewo-Różankowo oraz stacja gazowa wysokiego ciśnienia o przepustowości Q=5000 m^3/h, gazociągi średniego ciśnienia DN 315 PE do stacji gazowej w/c w kierunku miejscowości Rozgarty, oznaczone na rysunku studium.

Przewidywaną lokalizację gazociągów projektowanych ciepłociągów należy traktować orientacyjne. Uściślenie przebiegu powinno nastąpić na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub innych szczegółowych opracowań.

Planowane gazociągi wymagają zachowania stref kontrolowanych o szerokościach zgodnych z obowiązującymi przepisami.

Gazyfikacja realizowana powinna być w oparciu o istniejące i projektowane sieci gazowe. Rozbudowa, budowa i modernizacja ma na celu podłączenie odbiorców znajdujących się w zasięgu obsługi tejże sieci, względnie podłączenie odbiorców projektowanych terenów stanowiących rezerwy inwestycyjne gminy Łysomice. Przy znacznym wzroście zapotrzebowania na gaz przewiduje się zwiększenie przepustowości stacji gazowej.

Dla projektowanych i istniejących gazociągów i stacji gazowych niezbędne jest zachowanie strefy wolnej od zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

Jednym z kierunków polityki energetycznej i ekologicznej państwa jest ciągłe zmniejszanie zużycia energii pierwotnej dla celów komunalnych i mieszkaniowych oraz zastępowanie jej energią odpadową i odnawialną. Takimi działaniami mogą być:

- wykorzystanie biogazu i ciepła ze ścieków oczyszczalni;
- wykorzystanie odpadów komunalnych do celów energii cieplnej;
- wykorzystanie biomasy do ogrzewania budynków;
- wykorzystanie ciepła niskopotencjalnego odpadowego i ze środowiska za pomocą pomp ciepła dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody.

Rozwój ciepłownictwa powinien uwzględniać rozwój urbanistyczny gminy Łysomice, jak i również wiele innych czynników takich jak polityka ekologiczna państwa, ceny nośników energii, ochrona środowiska (w tym likwidacja kotłowni węglowych), zmniejszenie energii związanej z postępem technicznym.

5.7. Telekomunikacja

W zakresie telekomunikacji przewiduje się dalsza rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie, postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Ustala się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.

W zakresie telekomunikacji zakłada się pełną dostępność do łączy telekomunikacyjnych, rozwój sieci teleinformatycznych. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu, urządzenie ogólnodostępnych kawiarenek internetowych, rozwój sieci bezprzewodowych - budowę systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu np. za pomocą sieci Hotspotów.

Szczegółowe zasady lokalizacji obiektów infrastruktury sieciowej na terenach planowanej zabudowy zostanie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Rozwój obszarów zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywności gospodarczej oraz przewidywany wzrost poziomu życia mieszkańców tworzą także dynamiczny rynek konsumentów usług dla systemów telefonii cyfrowej komórkowej. Lokalizacja, wiążących sie z systemami telefonii komórkowej, systemów typowych bazowych stacji przekaźnikowych (BTS) będzie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na wniosek zainteresowanych operatorów.

5.8. Odpady

Głównym celem nadrzędnym polityki w zakresie gospodarowania odpadami (zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko - Pomorskiego) jest zapobieganie powstawania odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów u źródła, odzyskiwanie surowców i ponowne wykorzystywanie odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów W zakresie gospodarki odpadami istnieje pilna potrzeba podjęcia działań, które umożliwiłyby sukcesywny rozwój systemu selektywnej zbiórki, recyklingu i utylizacji odpadów komunalnych. Bardzo istotne i niezbędne będzie wdrożenie nowych technologii, dzięki którym nastąpi zmniejszenie szkodliwości i redukcja ilości odpadów przemysłowych.

Priorytetowe działania powinny obejmować:

- systematyczne zwiększanie poziomu odzysku i recyklingu odpadów komunalnych;
- budowę instalacji do odzysku i utylizacji odpadów medycznych, przemysłowych i komunalnych;
- utworzenie punktów gromadzenia odpadów problemowych w celu wydzielania odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych;

Lokalizacja instalacji do odzysku i utylizacji odpadów komunalnych powinna być przesądzona na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Warto również podjąć kwestię likwidacji i zabezpieczenia tzw. dzikich składowisk oraz prowadzić stały monitoring zanieczyszczeń, w celu zapobiegania ich tworzenia.

Ponadto ważnymi aspektami są:

- edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie właściwego gospodarowania odpadami

komunalnymi;

- uwzględnienie kryteriów ochrony środowiska przy finansowaniu zadań ze środków publicznych;
- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Według „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko - Pomorskiego" i ,,Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Toruńskiego na lata 2010 - 2014 z perspektywą do roku 2017" odpady komunalne z terenu gminy Łysomice zostaną skierowane do Międzygminnego Kompleksu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych opartego o składowisko w Toruniu, zlokalizowanego przy ulicy Kociewskiej.

Gminne Składowisko Odpadów Komunalnych w Kamionkach Dużych zostało zamknięte w dniu 31.10.2007 r. zgodnie z decyzją Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 20.08.2007 r. Zgodnie z ustalonym harmonogramem prac rekultywacyjnych, proces ma być zakończony w 2 połowie 2011 roku.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

6.1. Inwestycje gminy Łysomice

Zgodnie z takie dokumentami strategicznymi jak Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Łysomice na lata 2005-2012 oraz Plan Rozwoju Lokalnego przewiduje się wiele działań inwestycyjnych, do najważniejszych z nich należą (do 2015 roku):

- rozbudowa kanalizacji sanitarnej;
- rozbudowa wodociągu gminnego;
- budowa dróg ruchu kołowego i pieszego;
- budowa kompleksu szkolnego w Turznie - dwuetapowo;
- budowa kolektora tłocznego odprowadzającego ścieki sanitarne z części gminy Łysomice do systemu sieci miejskiej na terenie miasta Torunia;
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Łysomice, Turzno, Lipniczki, Koniczynka, Papowo Powiatówka;
- budowa sieci wodociągowej w miejscowości Łysomice ul. Sadowa-Łąkowa;
- przebudowa ulic w Łysomicach;
- budowa sali gimnastycznej w Łysomicach;
- modernizacja świetlicy wiejskiej w Kamionkach Dużych i Centrum Kulturalnego w Lulkowie;
- budowa ujęcia wody w Świerczynach;
- modernizacja ujęcia wody w Gostkowie;
- budowa sali gimnastycznej w Gostkowie;
- modernizacja stadionu w Ostaszewie;
- budowa kompleksu boisk w Ostaszewie.

W perspektywie dalszych działań po roku 2015 wskazano następujące działania:

- usprawnienie poprzez modernizację skrzyżowania na kierunku drogi gminnej Turzno - kamionki we wsi Turzno;
- wykonanie obejścia południowego terenu Ośrodka Wypoczynkowego ,,Kamionki" w ciągu drogi gminnej Kamionki Małe - Wielkie Rychnowo (gmina Kowalewo Pomorskie);
- modernizacja dróg gminnych;
- budowa i modernizacja rozdzielczych sieci wodociągowych;
- budowa sieci wodociągowych na nowo powstających osiedlach mieszkaniowych;
- budowa nowego przewodu tłocznego od przepompowni ścieków w Łysomicach do oczyszczalni ścieków;
- realizacja sieci oświetlenia ulicznego na drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich i na nowotworzonych osiedlach;

- budowa nowych kolektorów ściekowych o funkcjach magistralnych.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003r. są to:

- modernizacja linii kolejowej nr 353 Poznań - Skandawa;
- elektryfikacja i budowa drugiego toru na linii kolejowej Toruń - Malbork;
- utworzenie na bazie Centrum Radioastronomii w Piwnicach - Europejskiego Centrum lub Środkowo - Europejskiego Centrum Astronomii z zagwarantowaniem warunków działalności naukowo - badawczej wraz z utworzeniem strefy ochronnej radioteleskopu;
- budowa drogi z węzła autostradowego Turzno do Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie i dalszy jej przebieg w kierunku Bydgoszczy (połączenie z droga krajową nr 80);
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 552 i dobudowa odcinka Różankowo-Górsk w klasie technicznej G;
- regulacja, naprawa i odbudowa rzek i kanałów m.in. Struga Toruńska;
- budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200/150 i stacji redukcyjnej gazu.

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. ustalają obowiązek określenia w studium obszarów wymagających sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Do takich obszarów należy zaliczyć:

- tereny górnicze;
- obszary przestrzeni publicznych zlokalizowanych na terenie usług oświaty i terenów sportowych, które są ogólnodostępnymi miejscami dla społeczeństwa i dla zaspokajania ich potrzeb;
- dla obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2.

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W oparciu o priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego gminy sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagają następujące obszary:

- tereny dla rozwoju aktywizacji gospodarczej położone przy drodze krajowej nr 91 Toruń-Gdańsk na odcinku Łysomice-Ostaszewo;
- tereny dla rozwoju aktywizacji gospodarczej położone na gruntach wsi Turzno, Lipniczki i Gostkowo przy linii kolejowej Toruń-Olsztyn;
- tereny rozwoju osadnictwa, głównie położone we wsiach: Łysomice, Ostaszewo, Turzno, Różankowo, Lulkowo, Papowo Toruńskie, Gostkowo i Świerczynki;
- tereny wypoczynku świątecznego nad jez. Kamionkowskim - rozbudowa istniejącego ośrodka.

Od czasu uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice sporządzono już plany miejscowe dla części obszarów wymagających sporządzenia tych planów. Sporządzone plany nie obejmują często w całości postulowanego przez obecne studium obszaru. Należy zatem dążyć do objęcia planami pozostałych terenów określonych w niniejszej zmianie Studium.

Rozwój gospodarczy gminy Łysomice wymusza wyznaczenie nowych terenów rozwojowych, zarówno w dziedzinie gospodarczej, usługowej, produkcyjnej, jak i mieszkaniowej. Obszary o szczególnym przeznaczeniu wymagają również sporządzenia miejscowych planów, które umożliwią ich prawidłowe zagospodarowanie i funkcjonowanie oraz niezbędną ochronę środowiska.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzane będą wedle rozwoju i potrzeb społeczności lokalnej. Na aktualnym etapie prac planistycznych nie określa się ściśle obszarów, które przesądzałyby o zamiarze sporządzenia stosownych planów miejscowych.

10. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy nie ma terenów zagrożonych powodzią. Sieć hydrograficzna składa się głównie z niewielkich cieków i rowów oraz kilku jezior. Występują znaczne powierzchnie terenów podmokłych, które sprzyjają powstawaniu lokalnych, sezonowych podtopień. Ich występowanie zależy głównie od okresowych zjawisk meteorologicznych. Zgodnie z rejestracją i inwentaryzacją naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych)[I] (http://www.geozagrozenia.agh.edu.pl/) na terenie gminy nie występują osuwiska.

[I] Projekt badawczy nr: 415/2002/Wn-12/FG-go-tx/D zrealizowany na zamówienie Ministerstwa Środowiska sfinansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

11. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

W zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej ustala się następujące kierunki i zasady:

- ochrona gleb najwyższej jakości przed przeznaczeniem nierolniczym oraz degradacją wskutek niewłaściwej kultury rolnej;
- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed erozją;
- wykorzystywanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej z dostosowaniem kierunków produkcji, jej intensywności, kultury rolnej do walorów i ograniczeń przyrodniczych;
- wyłączanie z produkcji rolnej gruntów o najniższej przydatności, ze względu na bonitację lub szczegółowe warunki położenia (wielkość, kształt, itp.) oraz ich przeznaczanie pod zalesienie lub innego rodzaju użytkowanie nierolnicze;
- wdrażanie proekologicznych technologii oraz poprawa standardów sanitarnych produkcji,
- przeciwdziałanie degradacji i zanieczyszczeniu środowiska przyrodniczego;
- poprawa jakości życia ludności rolniczej oraz warunków funkcjonowania gospodarstw, poprzez: przeciwdziałanie bezrobociu i wpieranie restrukturyzacja rynku pracy w celu przechodzenia do działalności pozarolniczych, poprawę jakości wykształcenia, rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa lokalnych płodów rolnych, poprawę wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej, wsparcie dla modernizacji budynków i urządzeń służących produkcji rolnej, wprowadzanie do gospodarstw technologii proekologicznych, wspieranie działań producentów rolnych.

Studium nie wyznacza obszarów rolniczych dla których została uzyskana zgoda na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w tym również nieobwiązującego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice. Zaznaczyć jednak należy, iż wydane zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, zachowują moc.

W stosunku do obszarów leśnych ustala się następujące kierunki i zasady:

- zalesianie terenów nieprzydatnych dla rolnictwa;
- zachowanie i wzbogacanie funkcji lasów, zwłaszcza funkcji ekologicznych;
- poprawa stanu sanitarnego lasów;
- zapobieganie degradacji i zanieczyszczania lasów;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z organizacją zrębów i nasadzeń.

12. OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH W ZŁOŻU KOPALINY WYZNACZA SIĘ FILAR OCHRONNY

Zgodnie z opracowanymi projektami zagospodarowania złoża, na obszarach górniczych wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny. Filary ochronne wyznacza się w przypadku wystąpienia na terenach górniczych obiektów budowlanych, dróg, elementów linii elektroenergetycznych (np. słupy elektroenergetyczne). Zadaniem filara jest zabezpieczenie tychże elementów przed negatywnym skutkiem eksploatacji górniczej. W projektach zagospodarowania złoża w odniesieniu do filarów ochronnych określa się takie elementy jak:

- zachowanie bezpieczeństwa powszechnego
- wymogi dotyczące ochrony środowiska
- ochrona złoża i obiektów budowlanych przed zagrożeniem wodnym, pożarami i wybuchami.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA

Na terenie gminy Łysomice nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych zgodnie z ustawą o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

14.1. Obszary zabudowane wymagające przekształceń i rehabilitacji

Charakterystyka przestrzeni zabudowanej upoważnia do stwierdzenia, że krajobraz terenów zurbanizowanych jest w znacznej mierze zdegradowany. Wobec oczekiwań poprawy warunków życia mieszkańców gminy przekształceń wymaga znaczna ilość obiektów i założeń przestrzennych. Podstawowym zadaniem jest sanacja techniczna obiektów istniejących, głównie mieszkalnych. Wraz z poprawą warunków techniczno-użytkowych winna następować poprawa warunków estetycznych przez powrót do tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Obszary zwartej zabudowy wiejskiej wymagają przekształceń i rehabilitacji (rozumianej ogólnie jako działania mające na celu przywrócenie pierwotnych lub nadanie nowych cech zdegradowanej przestrzeni i zabudowie zarówno historycznej jak i współczesnej). Zamiast poszukiwań nowych terenów osiedleńczych należy wykorzystać istniejące przestrzenie niezabudowane, co pozwoli na prawidłową kontynuację i zachowanie historycznych układów przestrzennych wsi. W ramach zachodzących przemian strukturalnych w rolnictwie należy przekształcać i rewaloryzować istniejące założenia folwarczne z dopuszczeniem do lokalizacji na ich terenie przetwórni płodów rolnych. Największe potrzeby w zakresie przekształceń i rehabilitacji zabudowy występuj ą we wsi gminnej Łysomice, która nie posiada wykształconego centrum wsi a nowa zabudowa powstaje w wielu przypadkach w znacznym rozproszeniu i chaosie.

14.2. Obszary niezabudowane wymagające rekultywacji.

Działalność eksploatacyjna złóż kruszyw naturalnych, niestety przeobraża na trwale tereny produkcyjnych gruntów rolnych i leśnych, w często trudne do rekultywacji nieużytki. Mając na względzie przywrócenie terenom przekształconym dawnych funkcji produkcyjnych i rekreacyjno-krajobrazowych należy dążyć do likwidacji na obszarach przeobrażonych powstałych deformacji powierzchni. W głównym zarysie polegać ona powinna na przemieszczeniu zdjętych i zdeponowanych w trakcie robót górniczych mas nadkładu do powstałych pustek poeksploatacyjnych. Dopuszcza się również pozostawienie głębszych wyrobisk celem zapełnienia ich wodą i utworzenia sztucznych zbiorników wodnych.

Rekultywacji podlega również teren zamkniętego składowiska odpadów w Kamionkach Dużych.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIETYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy znajdują się tereny linii kolejowych relacji Toruń-Grudziądz-Malbork i Poznań-Toruń-Iława-Olsztyn-Skandawa będące terenami zamkniętymi ustalone Decyzją nr 42 Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MTiGM nr 7 z 2000r., poz.49)

Utrzymuje się w/w szlaki kolejowe jako tereny zamknięte. Nie przewiduje się powiększania terenów zamkniętych. Nie wyklucza się jednak możliwość realizacji terminala kolejowego w rejonie Ostaszewa.

16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE

16.1. Źródła niekorzystnego oddziaływania na środowisko, w tym zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Brak na terenie gminy większych zakładów przemysłowych, eliminuje zagrożenia środowiska i ludności, związane z procesami przemysłowymi. Ważnym źródłem zagrożenia (w przypadku awarii) stanowi transport drogowy materiałów niebezpiecznych, w tym głównie przewóz paliw płynnych autocysternami. Natężenie ruchu drogowego w obrębie gminy jest zróżnicowane. Największe na drogach wojewódzkich i tam potencjalnie największa jest możliwość wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych, a najmniejsze na drogach gminnych. W przypadkach awaryjnych, punktowymi źródłami skażenia środowiska przyrodniczego substancjami ropopochodnymi, zagrożeniem pożarem, są stacje paliw w Łysomicach i Ostaszewie. Lokalne zagrożenia mogą stwarzać niewłaściwie składowane i stosowane środki ochrony roślin.

Istniejące warunki hydrograficzne (brak większych rzek) sprawiają, że na terenie gminy nie ma terenów zagrożonych powodzią. Znaczne powierzchnie terenów podmokłych, sprzyjają powstawaniu lokalnych podtopień, zwłaszcza w czasie wiosennych roztopów i ulewnych deszczy.

16.2. Zagrożenia nadzwyczajne

Analizując źródła niekorzystnego oddziaływania na środowisko scharakteryzowano również potencjalne zagrożenia nadzwyczajne. Z uwagi na niewielki udział przemysłu zagrożenia takie mogą wystąpić jedynie ze strony transportu drogowego (przewóz materiałów niebezpiecznych) lub rolnictwa (środki ochrony roślin). Ponadto mogą wystąpić pożary, a także wycieki produktów ropopochodnych z istniejących stacji paliw.

Źródłem zagrożeń nadzwyczajnych może być transport paliw ze stacji w Łubiance poprzez gminę Łysomice w okolicach Zamku Bierzgłowskiego.

17. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ STUDIUM

Pierwsze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice przyjęto uchwałą Nr XXXI/205/97 Rady Gminy Łysomice z dnia 16 grudnia 1997 r. w sprawie uchwalenia „sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łysomice".

W ciągu ostatnich kilku lat sytuacja gospodarcza i społeczna gminy Łysomice bardzo się zmieniła. Konsekwencją tych zmiany była uchwała Rady Gminy w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Uznano, że dokument wymaga dostosowania zapisów do obowiązujących przepisów prawa, w tym przede wszystkim nawiązania formą i treścią do wymogów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), a także wyznaczenia nowych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przedmiotem studium jest właściwe usytuowanie przyszłych funkcji ze względu na wzajemne ich relacje oraz możliwości stwarzane przez otoczenie fizjograficzne. Studium jest dokumentem określającym kształt polityki przestrzennej gminy. Pełni funkcję koordynacyjną w planowaniu rozwoju gminy określoną w Strategii Rozwoju Gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wieloletnich planach inwestycyjnych i innych opracowaniach specjalistycznych realizowanych dla potrzeb gminy. Nadrzędną rolą studium jest kreowanie właściwej polityki w zakresie realizacji zadań publicznych. Dokument ten stanowi także często podstawę do ubiegania się o środki finansowe na realizacje inwestycji z funduszy europejskich. Studium określa szereg inwestycji realizujących zadania publiczne. Należy szczególnie podkreślić, iż zdecydowana większość tych inwestycji powinna być realizowana przy wykorzystywaniu funduszy unijnych.

W wyniku akcesji do Unii Europejskiej rozszerzyły się możliwości wykorzystania funduszy zagranicznych, które do roku 2015 będą pełniły ważną rolę w finansowaniu zadań publicznych, zwłaszcza w kierunku mobilizowania środków krajowych i funduszy własnych podmiotów realizujących inwestycje w celu uzupełniania montażu finansowego. Poza publicznymi środkami finansowania inwestycji oraz funduszami unijnymi należy, tam gdzie pozwalają na to przepisy angażować środki niepubliczne, a także korzystać z partnerstwa publiczno-prywatnego, które w znacznym stopniu mogą przyspieszyć wielokierunkowy rozwój gminy. Zgodnie z polityką Unii Europejskiej szczególny nacisk należy kłaść na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury technicznej, w tym przede wszystkim rozwój odnawialnych źródeł energii i innowacyjnej gospodarki, a także ogólny wzrost poziomu życia mieszkańców.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego, a zatem nie stanowi podstawy do podejmowania decyzji administracyjnych związanych z lokalizacją nowych inwestycji.

Na podstawie szczegółowej analiza uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, kulturowych i infrastrukturalnych wyznaczono granice stref funkcjonalnych. W analizie tej wzięto także pod uwagę obecny kształt sieci osadniczej, zachodzące w ostatnich latach procesy inwestycyjne oraz strukturę własnościową gruntów.

Gmina Łysomice ma charakter wielofunkcyjny. Z tego względu obszar gminy podzielono na strefy krajobrazowe:

- A - krajobraz „naturalny";
- B - krajobraz rolniczy;
- C - krajobraz zurbanizowany.

W/w strefy charakteryzują się zróżnicowanymi cechami naturalnymi, elementami zagospodarowania przestrzennego, funkcjami oraz wyposażeniem technicznym.

W wyniku analizy uwarunkowań, w strefach krajobrazowych wyodrębniono następujące obszary funkcjonalne:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowej wielorodzinnej;
- tereny zabudowy produkcyjno - składowo - magazynowej;
- tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, produkcyjnej nieuciążliwej, budownictwa socjalnego i usług oświaty;
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami i wielorodzinnej z usługami;
- tereny zabudowy usługowej;
- tereny zabudowy usług oświaty, sportu i rekreacji;
- tereny rekreacji indywidualnej;
- tereny lasów;
- tereny rolnicze;
- tereny parków dworskich lub tereny i założenia zieleni komponowanej;
- tereny przestrzeni publicznej;
- tereny predysponowane do lokalizacji budownictwa socjalnego.

Przyjęte rozwiązania dotyczące kierunków zagospodarowani przestrzeni Gminy Łysomice wynikają przede wszystkim ze szczegółowej analizy uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, społeczno-gospodarczych i infrastrukturalnych. Kierunki określające politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego uwzględniają zasady zrównoważonego rozwoju i ustalenia określone w strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego oraz koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

SPIS TABEL

Tabela 1. Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków 25
Tabela 2. Obiekty i obszary postulowane do wpisania do rejestru zabytków 28
Tabela 3. Strefy ochrony archeologicznej 31
Tabela 4. Obiekty sakralne, architektury, budownictwa oraz techniki ikultury materialnej 39
Tabela 5. Zespoły dworsko- i pałacowo - parkowe 45
Tabela 6. Kościoły, kaplice, cmentarze i miejsca pamięci 47
Tabela 7. Kapliczki, figurki, w tym głównie przydrożne 48
Tabela 8. Wsie i osady o zachowanych układzie przestrzennym i zabudowie o wart. kulturowych 50
Tabela 9. Linie kolejowe 51
Tabela 10. Aleje i szpalery starodrzewia 51

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ORGAN SPORZĄDZAJĄCY
WÓJT GMINY ŁYSOMICE

SKALA 1 : 10 000

ZAŁĄCZNIK NR 4
DO UCHWAŁY NR LIX/371/2023
RADY GMINY ŁYSOMICE
Z DNIA 28 MARCA 2023 r.

GMINA KOWALEWO POMORSKIE
GMINA CHEŁMŻA
GMINA ZŁEJA WIEŚ WIELKA
GMINA LUBICZ
MIASTO TORUŃ
PAPOWO TORUŃSKIE
ŁYSOMICE
ZAMRZEWKO
RÓŻANKOWO
WYTREBOWICE
OSTASZEWO
TYLICE
TURZNO
GOSTKOWO
KAMIONKI DUŻE
KAMIONKI MAŁE
Jezioro Kamionkowskie
ŻEGWIRT
ŚWIERCZYNKI
PSSE CRISTAL PARK
PIWNICE
SUŁKOWO
KONICZYNKA
A
B
C

Granice gminy
Granice sołectw

KOMUNIKACJA
Autostrada A1
Drogi krajowe
Rezerwa terenów dla dróg krajowej
Drogi główne
Projektowane drogi główne i zbiorcze
Drogi zbiorcze
Drogi lokalne
Projektowane drogi lokalne
Linia kolejowa (tereny zamknięte)
Ważniejsze trasy rowerowe
Ważniejsze szlaki turystyczne
Węzły komunikacyjne
Ważniejsze skrzyżowania

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
Punkt zlewny nieczystości ciekłych do oczyszczalni ścieków
Obiekt/obiekty odpadów ze strefy ustaleń/ochrony
Orientacyjna lokalizacja zbiornika retencyjnego
Granice aglomeracji Łysomice
Stacja gazowa
Projektowana stacja gazowa
Projektowany gazociąg zasilający średniego ciśnienia
Gazociąg zasilający średniego ciśnienia
Projektowany gazociąg DN 200/500
Gazociąg DN 200, DN 100
Gazociąg DN 400
Gazociąg DN 500
Linia elektroenergetyczna 110 kV
Linia elektroenergetyczna 220 kV
Strefy ograniczonego użytkowania linii elektroenergetycznych
Ujęcia wody, stacje uzdatniania wody
Istniejący wodociąg stanowiący majątek Toruńskich Wodociągów
Istniejąca kanalizacja sanitarna stanowiąca majątek Toruńskich Wodociągów
Projektowany GPZ
Radiotelekrop
Granice obszarów na których nieruchomościom będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii
Obszar, dla którego gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
Obszar, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
Obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m2

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowej wielorodzinnej
Tereny zabudowy produkcyjno - składowo - magazynowej
Tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, produkcyjnej i nieuciążliwej, budownictwa rolniczego i usług rolnych
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami oraz wielorodzinnej z usługami
Tereny zabudowy usługowej
Tereny zabudowy usług obsługi, sportu i rekreacji
Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej
Tereny leśne
Tereny rolnicze
Tereny parków dworskich lub tereny z założenia zieleni komponowanej
Tereny przestrzeni publicznych
Tereny przeznaczone do lokalizacji budownictwa socjalnego

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE
Użytki ekologiczne
Obszar chronionego krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej i Doliny Drwęcy
Rezerwat przyrody „Las Piernik"
Obszar proponowany do włączenia do rezerwatu przyrody „Las Piernik"
Otulina rezerwatu przyrody „Las Piernik"
Otulina rezerwatu proponowanego powiększenia rezerwatu przyrody „Las Piernik"
Obszary narażone
Pomniki przyrody
Projektowane dolesienia
Potencjalna lokalizacja złóż eksploatacji kopalin pospolitych
Tereny górnicze
Obszary złóż kopalin pospolitych

ŚRODOWISKO KULTUROWE
Strefa "A" ochrony konserwatorskiej
Strefa "B1" ochrony konserwatorskiej zespołów dworsko-parkowych założeniach z zachowaniem zieleni, zespołów sfery kultycznych
Obiekty wpisane do rejestru zabytków
Tereny postulowane do wpisania do rejestru zabytków
Strefa "B2" ochrony konserwatorskiej wsi i osad historycznych
Zespoły dworskiej i pałacowo - parkowe
Parki dworskie lub ich tereny z założenia zieleni komponowanej
Orientacyjny zasięg strefy ochrony archeologicznej
Obiekty objęte ochroną konserwatorską
Miejsca pamięci narodowej, cmentarze nieczynne
Cmentarze czynne
Cmentarze projektowane
Obiekty sakralne (kościoły, kaplicezki, figurki)
Stacje kolejowe, obiekty kolejowe
Leśniczówki, gajówki
Obiekty sportowe (boiska treningowe)

Załącznik nr 5
do Uchwały Nr LIX/371/2023
Rady Gminy Łysomice
z dnia 28 marca 2023 r.

ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA UWAG ZŁOŻONYCH NA ETAPIE WYŁOŻENIA DO PUBLICZNEGO WGLĄDU PROJEKTU ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSOMICE

Zgodnie z art. 11 pkt. 7 i 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.) Wójt Gminy Łysomice ogłosił w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gmina Łysomice. Określił także formę, miejsce i termin składania uwag dotyczących projektu zmiany studium, nie krótszy niż 21 dni od dnia zakończenia okresu wyłożenia studium.

W trakcie wyłożenia projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmina Łysomice do publicznego wglądu, które nastąpiło w terminie od dnia 21 grudnia 2022 r. do 25 stycznia 2023 r. oraz po zakończeniu okresu jego wyłożenia w terminie do dnia 17 lutego 2023 r., nie wpłynęły uwagi do wyłożonego projektu zmiany studium.

Załącznik Nr 6 do uchwały Nr LIX/371/2023

Rady Gminy Łysomice

z dnia 28 marca 2023 r.

Zalacznik6.xml

Dane przestrzenne, o których mowa w art. 67a ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) ujawnione zostaną po kliknięciu w ikonę